

LiDraNo 2012.

Zbornik literarnih i novinarskih radova
učenika osnovnih i srednjih škola

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

LiDraNo 2012.

Zbornik literarnih i novinarskih radova
učenika osnovnih i srednjih škola

NAKLADNIK

Agencija za odgoj i obrazovanje
Donje Svetice 38, 10000 Zagreb
www.azoo.hr

ZA NAKLADNIKA

Vinko Filipović, prof.

© Agencija za odgoj i obrazovanje

UREDNIK

Miroslav Mićanović, prof.

ZBORNIK PRIREDILA

Maja Zrnčić, prof.

KOREKTURA

Maša Rimac Jurinović, prof.

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI

Ana Kešina

GRAFIČKA PRIPREMA

Teovizija d.o.o., Zagreb

TISAK

Kerschhoffset, Zagreb

ISSN 1848-4344

Pripremljeno u Agenciji za odgoj i obrazovanje

Zbornik izlazi jedanput godišnje

Tiskano u Hrvatskoj 2012.

LiDraNo 2012.

Zbornik literarnih i novinarskih radova
učenika osnovnih i srednjih škola

Agencija za odgoj i obrazovanje
Zagreb, 2012.

Sadržaj

Zoran Ferić: Uvodnik	9
--------------------------------	---

Literarni radovi

Mislav Friščić: Crtač	13
Nives Franješević: Misli lualice	14
Antun Ostojić: Moje poje	14
Lea Jelenčić: Kaj bi ja bez bregi?	15
Silvija Mrkušić: Stipe.	17
Jelena Hauser: Ja sam Luka	17
Filip Hanak: Jedno dijete	19
Dražen Bičanić: Htio sam biti pisac, ali su mi dali prazan papir .	22
Laura Nikolić: Za sretno ozdravljenje	25
Mihovil Megla: Moja obitelj.	26
Marin Marek: Gosti u našoj kući (svakog gosta za pola sata dosta)	28
Dina Javorić: Skupna terapija	29
Dea Sokolić: Zač mat zija?.	31
Marija Miljanić: Ni snig za svakog	33
Ema Tretinjak: Teorija i praksa	35
Dora Jurić: Ferguson u šljiviku	37
Klaudio Mađarević: Crtica o perilici	38
Lovrak Zvocak: Bračne vode	40
Magdalena Cvetko: Tko je on u mom životu	40
Marija Gorupić: Tata, mama i ja	42
Karlo Lolić: Najlipši pendžer	43
Valentina Gregović: Moj djed	46
Anđela Balić: Što mi se to događa	48
Leonora Gal: Čao, jurim.	49
Mia Čagalj: Duša zamotana u stihove	50
Ana Novak: Zapisi u brojevima.	51
Lea Tot: Pamet pred otkazom.	54
Nikolina Bešić: Šime berekin	56

Marta Ljevar: Možda	58
Magdalena Petrović: Svađa rukavica	58
Tea Ristić: Subota	59
Nika Nikolac: Gluma	62
Zrinka Zagorec: Šutnja	63
Vanessa Žižak: Krik srca.	65
Marina Ceković: Sjajni Srpanj	66
Ivona Šerić: Sreća na poseban način	67
Slaven Pavlović: Propala zabava	67
Antonela Vugrinec: Susret s Vilkom	68
Katja Vuković: Vuka	70
Matea Španić: Škrip – kameno srce Brača	70
Morena Cindrić: Di greš.	73
Anita Pitarević: Primorska bura	74
Dora Bičanić: Putovanje jesenjeg lista	76
Klara Križan: Kako je mačić Marko upoznao hladnije dane.	76
Ines Čovran: Sniek	77
Dorenda Špatolaj: Moj šareni snjegović	79
Klara Pavić: Radnik	80
Darija Grofelnik: Stari glaužar	81
Lucija Veršić: Jezik roda moga	83
Ivana Klarić: Tuga moje bake što ne govori turski	85
Meri Carević: Nebeski triptih.	87
Karlo Popović: Beskonačnost	87
Anđela Mijić: Svjetlost.	88
Monika Piragić: Moje ime je Glazba	89
Barbara Pušić: Melodija života	91
Iris Spajić: Greška u koracima	92
Barbara Sopić: Čestitari moji mili	94
Hrvoje Korbar: Na(d) poljima magle	96
Barbara Klier: Četveroručna napisana priča	97
Katarina Kukavica: Iskre.	99
Ivan Karlović: Zablurana slika	100
Kristina Trampuš: Kako je Grinch ukrao Božić	

(ili o potrošačkom mentalitetu kapitalističkog društva)	100
Anamarija Dubravac: Recite tko je u pravu	103
Marija Međugorac: Psi koji se boje mraka.	106
Stipe Baraba: Šuma.	107
Lovro Maretić: Heroji ne plaču	109
Ante Jezerčić: Rezervirao sam vječnost	110
Lucija Petak: Čuvaj se	111
Petra Gorički: Sjećanjima unatoč, voli!	114
Hana Kunić: Odras u žlici.	116
Lucija Šutić: Hormoni i tako to.	118
Mirna Vladušić: Kad ljubavi nema, riječi zamru	120
Tomislav Lukač: Bez trećega – četvrti čin	124
Mauro Marohnić: Kad parti brod	126
Barbara Majdenić: Baranjska nedjelja	128

Novinarski radovi

Dino Davosir: Skupili oko 13 tisuća kuna	133
Mia Jakelić: Zuckerbergova galaksija.	135
Stella Podgornik: Hrvatski language	142
Mateja Jurčić: Obećanje ludom radovanje	143
Leona Glavak: Baka Olga	145
Ivona Martinović: Drugi Titanik	149
Antonio Britvar: Martina je uvijek ZA.	151
Stefani Duvnjak: Svijet mijenjaju male stvari	156
Tamara Vrtarić: Odzvonilo učeničkom zvonjenju	161
Maja Wiena Benić: Josipa	162
Majlinda Ajrulai: Muža ću si naći sama	165
Ivo Radetić: I da sam mogla birati, ja bih oprtila koš.	169
Antonija Maričić: Ne ustajem na lijevu	172
Petra Tuškan: E, moj Nikola, lijepo sam ti rekla	176
Marija Magdalena Matić: Je li nam slika doista neophodna?	179
Marija Poljak: Od hrabrosti do kreativnosti.	182
Sara Pavić: Poletjeh s Gavranom	186

Matej Butković: Osamljeni div na jugu Istre	190
Luka Repalust: Zamalo sam ostao bez mame zbog plave kose .	193
Tonka Hrboka: S kozama u Europsku Uniju	195
Anamarija Tomaš: Splitska poslijeizborna šutnja.	199
Stela Krotin: Bilješke o ekipi s facebooka	202
Petra Plivelić: Pustolovina čitanja i pisanja	206
Marija Magdalena Horvat: Ljubi rode jezik iznad svega	210
Sara Marija Lovrenović: Spaliti prije čitanja.	213
Hrvoje Korban: Umjetnost : narod – 1 : 0	218
Antonio Kokić: Zbogom, živote	221
Anamarija Alibašić: Jesmo li licemjerni?	225
Dolores Ferenc: Mama među nama	229
Marija Sekur: Recepcionari bez dobre prakse.	233
Ana Marija Babić: Staro raskrižje – nova regulacija: semaforizacija ili kružni tok	235
Barbara Galović: Čini pravu stvar, na pravi način, u pravo vrijeme.	240
Yannick Mudrovčić: Do Južnoafričke Republike i natrag	244
Jelena Sesar: Putovati? Zašto?.	248
Paula Benić: Ako imate san – ne odustajte	251

Dragi Lidranovci!

Na početku htio bih vam se zahvaliti na mogućnosti da se družimo i raspravljamo o literaturi, pričama, pjesmama i, zapravo, o svemu što radite. To ste omogućili vi, svojim radom, talentom i upornošću. Vrlo često vlastiti rad u školi nisam smatrao poslom nego privilegijom. A na LiDraNu to je pravilo i mislim da se sa mnom mogu služiti i svi ostali kolege: Ovo što radimo s vama nije posao, to je privilegij. Zašto? Zato što ćemo i ove godine od vas puno naučiti, kao što ćete i vi, nadam se, nešto naučiti i od nas koji smo sudjelovali u ovom povjerenstvu.

Vi ste pisali, a mi smo čitali. Mi smo se prepoznavali u onome što ste napisali, kao što ste se i vi možda prepoznali, ili ćete se prepoznati, u nekom našem stihu ili rečenici. Literarni tekstovi ozbiljno nas povezuju.

No, možemo li uopće zamisliti civilizaciju bez priče, ili pjesme. U davno vrijeme, mitskom pričom, čovjek je pokušavao objasniti sve ono što mu nije bilo jasno; zašto sunce zalazi, zašto drveće raste ili kako se bijeli dudov plod pretvara u crni. Isto tako, pjesmom je čovjek izražavao tugu, strah ili, u rjeđim slučajevima, radost. Dramom je pak pokušao stvoriti iluziju stvarnosti sastavljenu od rečenica, pokreta, mimike ili glazbe. Sve mu je to omogućavao jezik i kreacija u jeziku. Svoj postanak i civilizaciju mi ljudi ne dugujemo vatri, ili kotaču, nego jeziku i priči. Stoga je izuzetno važno nastaviti taj posao u jeziku i riječima, osjetiti taj prostor slobode koji nam nudi jezik. Literatura i jest vrsta potrage za slobodom, ali one potrage koja vas je kadra zarobiti za čitav život u tolikoj mjeri da u toj zarobljenosti uživate. Mnogi pisci kažu da ne mogu bez pisanja. Literatura je jedina zdrava ovisnost, ono što nas čini boljima, zadovoljnijima i obrazovanijima.

Pokušajmo stoga i ove godine naš susret pretvoriti u literaturu....

Zoran Ferić

Literarni radovi

Crtač

U ruci olovka.
Pod njom papir.
Prazan.
I tvrda podloga stola.
Nad njima misli,
skliske niti metalnog sjaja.
Crtam i lutam po duši,
zavirujem pod nabore.
U grlu me stišću
sitni grijesi loših poteza
i pogrešnih procjena.
Sjenčim kolaž svog srca.
Ništa nije iza, sve je ispred mene.
I u meni, u mom biću,
s olovkom u ruci koja crta srebrom.
Šaram lako i polako
kontinente svog života.
Iscrtavam ulice, trgove, gradove,
sva mjesta gdje ću jednom biti.
I svemir koji ću postati.
Moj život tek počinje
pod vrhom olovke,
na bijelom papiru,
praznom.

Mislav Friščić, 8.r.

OŠ grofa Jana Draškovića, Zagreb

Voditelj: Tilda Raić-Ergović

Misli lotalice

Kad moje misli odlutaju,
one na moru plutaju,
na plaži se sunčaju,
s loptom u ruci se zabavljaju,
s galebom u zraku lete...
Sretna sam što sam dijete!

Nives Franješević, 4.r.

OŠ „Mato Lovrak“, Nova Gradiška

Voditelj: Ivana Franić Galik

Moje poje

Dobi son poje.
Veliko i cilo u bušku.
Posiko son stabla
za darva,
gori grone češmine i bora.
Poje je čisto.
Iskopo son rape
i usodi masline.
Sad uživon u
svojem poju.

Rječnik

dobi son – dobio sam

poje – polje

cilo – cijelo

bušku – šuma

posiko son – posjekao sam
darva – drva
gori – gorio
grone – grane
češmine – hrast crnika
poje – polje
iskopo – iskopao
son – sam
rape – rupe
usodi – usadio
uživan – uživam
svojemu – svome

Antun Ostojić, 2.r.
OŠ Jelsa, Jelsa
Voditelj: Jela Bojanić

Kaj bi ja bez bregi?

Od brega do brega,
z brega na breg,
prek brega hodim
z detinstvom na hrptu.

Ja znam kaj su bregi,
zato kaj sem med bregi rasla
kraj neba i cvetja,
kraj črešje i trsa,
kraj sonca.

Misliš da je lahko
v školo
po snego v breg iti?

Ti misliš da je lahko naše nebo nesti?

Neje lahko,
al je lepo kak
to nemre znati nišče,
nišče što je ne med bregi zraso,
a ja sam zrasla z brega
kak trs.

Nemrem drugdi rasti,
nemreš me drugam presaditi.

Rječnik

hodim – idem
detinstvom – djetinjstvom
hrptu – leđima
med – među
cvetja – cvijeća
črešje – trešnje
sonca – sunca
lahko – lako
iti – ići
nesti – nositi
neje – nije
nemre – ne može
nišče – nitko
zraso – odrastao
nemrem – ne mogu
drugdi – drugdje
nemreš – ne možeš
drugam – drugdje

Lea Jelenčić, 6.r.

OŠ Štrigova, Štrigova

Voditelj: Sanja Jerosimić

Stipe

Stipe ide lovit ribu.
Uzeja je mrižu staru
i sija na vruće stine.
Čeka i čeka ribe.
Mater ga zove.
Stipe sidi,
ne čuje.
Zajubija se.

Silvija Mrkušić, 3.r.

OŠ don Mihovila Pavlinovića, Podgora
Voditelj: Edita Crljen

Ja sam Luka

Ja sam Luka i imam dvanaest godina. Želio bih postati matematičar – znanstvenik. U školi me često zezaju zbog toga. Čim je netko drukčiji od njih misle da je čudak. Ne shvaćaju da stvarno volim matematiku i da me to raduje. Ne obazirem se na zle komentare. Ne želim pokazati da mi to smeta i da me rastužuje. Škola, škola! Volim školu! Nije li super osjećaj ući u učionicu s manje, a izaći iz nje s više znanja? Niste razmišljali o tome? Brojite minute, sekunde, stotinke do kraja sata...

Zanima li vas kako izgleda moj obični dan? Nikako običan, jer ni jedan moj dan nije običan. Ujutro ustajem i spremam za školu. Na žalost, ne mogu reći da ustajem. Sjedam u svoja kolica.

Ja sam Luka i imam dvanaest godina. Već osam godina bolujem od mišićne distrofije. Mišićna distrofija je nasljedna bolest kod koje mišići nepovratno slabe i propadaju. Ne mogu je zaustaviti, ali joj

mogu isplaziti jezik, boriti se. Moram joj pokazati da se nikad neću predati!

Obolio sam u svojoj četvrtoj godini. Napala me je ta strašna bolest. Roditelji su bili jako tužni kada su im liječnici rekli za dijagnozu koja mi je otkrivena. Nisu znali što učiniti. Ja nisam znao što mi se događa, samo sam osjećao slabost u mišićima, padao i jedva se dizao. Ubrzo su shvatili da moraju biti jaki i pomoći mi najviše što mogu, ali ja pokušavam što više toga obavljati sam. Nastojim se sam odjenuti, pisati zadaću, igrati se na svoj način. Rado učim i rješavam – naravno! – dodatne matematičke zadatke. No, roditelji me voze u školu i dolaze po mene.

Škola, škola! Volim školu! Ne volim odmore. Mrzim ih. Jesam li glup? Blesav? Ne! Razum mi je na mjestu. Jer na satu me nitko ne može zezati, niti vrijeđati. Na velikom odmoru mi najviše puca srce. Dečki igraju nogomet. Svi skaču, a ja... Razumijete li zašto ne volim odmore?

Ipak, u školi mi puno učenika pomaže. Neki učenici se sa mnom druže, pričamo viceve i loptamo se. Da, ja se mogu loptati! Čak igrati i košarku!

Svaki drugi dan idem na jahanje – moj najdraži doživljaj. Obožavam sjediti na konju, osjetiti njegov hod. Jednom sam na jahanju upoznao djevojčicu. Zove se Jasna. Ima dvanaest godina, i kao i ja, i ona boluje od mišićne distrofije. Sretan sam jer sam upoznao nekoga sličnog meni, nekoga tko me razumije. Mislim da sam se zaljubio u nju. Jako je lijepa. Njezina plava kosa seže sve do laktova. Često napravi rep ili predivnu dugu pletenicu. Iznutra je još ljepša nego izvana. Nesebična je i sve bi učinila za drugu osobu. U svakome vidi nešto lijepo. Uvijek kada smo skupa ja sam u „sedmom nebu“. Često se družimo i sretni smo kada zajedno provodimo vrijeme.

Kažu da zdrav čovjek ima sto želja, a bolestan samo jednu – da ozdravi. Zdravi ljudi su sveželjni, ponekad stvarno žele previše, a ja doživljavam život kao jednu veliku borbu i pustolovinu. Vidjeti, čuti, osjetiti, voljeti. Hodati... nije li to predivno?! Ljudi hodanje shvaćaju

kao nešto sasvim obično. Mene to zaista fascinira. Vama obavljanje kućanskih poslova ide na živce, mrzite to. Što bih ja dao da mogu mesti? Zamislite: stanete. Stanete i uhvatite metlu i skupljate mrvice. Meni se čini da bi to bio odličan osjećaj.

Pokušajte bar na tren život gledati na moj način. Tada ćete više cijeniti ono što imate i možete.

Ja sam Luka i cijenim svoj život.

Jelena Hauser, 5.r.

OŠ „Milana Brozovića“, Kastav

Voditelj: Dubravka Uroda

Jedino dijete

Ja sam Filip. Trinaestogodišnjak. Imam stariju sestru i mlađeg brata i, kad bih rekao da ne mogu život zamisliti bez njih, bila bi to čista laž. Dovoljno je reći da su oni uzrok većem dijelu problema u mom životu.

Ponekad ležim na krevetu i zamišljam situaciju da nema te Hane, tatine ljubimice i dušice, i da nema tog Josipa, maminog malog dečka, da sam samo ja – Filip Jedini.

Moji prijatelji, koji su jedinci, kažu da mi zavide na ono dvoje, no kad im kažem da moram dijeliti sobu s bratom i sestrom, samo me pogledaju i shvate koliko je to neugodno.

Ipak, nedavno se dogodilo nešto što mi je podiglo važnost. Prvi puta u životu dobio sam bicikl. Vlastiti. Nisam ga naslijedio od Hane, kao sve do sada. Bio je to pravi muški bicikl, a ne ružičast sa zvonom u obliku cvijeta.

Odlučio sam da nitko od moje braće neće na njega spustiti svoju šapu.

Toga dana, kada se dogodilo ono o čemu želim pisati, bilo je divno ranojeseenje poslijepodne. Škola je tek počela. Sve je bilo puno

mogućnosti. Hana je odjurila u glazbenu. Josip je izjavio da se ide igrati pred zgradu. Ja sam zauzeo kompjutor. Bit ću kralj stana. Nitko mi neće smetati i moći ću se posvetiti igricama, a da mi nitko ne zabada nos u zaslon.

“Filiip! Daj mi posudi bicikl!” čuo sam Josipa iz dnevne sobe.

“Koja je čarobna riječ?” upitala ga je razdražljivo moja škorpion-ska narav.

“Odmah”, rekao je bezobrazno.

„E baš nećeš!“ pomislio sam. Bio sam odlučan braniti svoju prvu imovinu ne birajući sredstva.

Tad mi je sinula ideja koja je pokrenula niz neželjenih događaja. Ali ja to tada nisam znao...

“Idem baciti smeće”, reko ih iznenada. Mama se začudila tolikoj revnosti. Hitro sam uzeo vrećicu, potrčao niz stubište, bacio smeće kraj kontejnera, uletio u podrum, na brzinu zaključao bicikl lokotom i krenuo gore laganim hodom.

Josip je silazio, a za njim mama da mu pridrži vrata kad bude izvezio moj bicikl.

Nisu prošle ni dvije minute, a ona je već bila u stanu.

„Zašto si to učinio?“ upitala me.

“Ne znam o čemu govoriš”, odgovorio sam hladnokrvno.

“Nemoj mi samo glumatati, molim te“, rekla je. Tad sam opazio da je bijesna kao furija.

„Zaključao si svoj bicikl lokotom da ga Josip ne uzme. Nisam li te odgajala da sve dijeliš s bratom i sestrom? Sad je morao uzeti moj bicikl koji mu je prevelik. Zadnjih mjeseci postao si tako sebičan!“ zaključila je.

Kad dođe do ovakve scene, stvarno poželim da sam jedino dijete.

Izgleda da sam joj se teško zamjerio. Nisam se želio opravdavati. Prerastao sam svađanje s mamom oko takvih sitnica. Ipak, bio sam loše raspoložen iako sam proveo svoju volju. Otišao sam u sobu i sjeo za stol na kojem je bio moj laptop. Dok se mama i dalje iz kuhinje derala na mene, ja sam se dopisivao s prijateljima na *Facebooku*.

Odjednom sam začuo kako netko bučno ulazi u stan. Bila je to Hana. "Josip je slomio ruku!" povikala je iz petnih žila i opet istrčala van. Mama je izletjela za njom. Ja sam sjedio u sobi osu-pnut. Ne mogu reći da sam bio sretan, ali nije mi bilo žao Josipa. Nakon otprilike tri minute, mama se vratila u stan. Vrištala je. Ne lažem. Moram napomenuti ovo: kad sam ja slomio ruku, samo je bezizražajnog lica rekla: "Možeš hodati, noge su ti u redu." Još je bila ljuta na mene jer mi je rekla da ne skačem s kreveta, a ja sam ipak skakao. I tko mi je kriv što sam trapav pa sam slomio ruku!

Sada je situacija bila drugačija. Ja sam bio glavni krivac za Josipovu nezgodu. Mama je uzela ručnike i vratila se Josipu. Pred zgradom je već čekala hitna okružena hrpom klinaca i susjeda. Vidio sam kako mama i Hana ulaze na stražnja vrata. Onda se sve pred zgradom smirilo.

Opet sam ostao sam, ali nisam mogao uživati u tome kao u uobičajenim uvjetima. Daleko, u najdaljem kutu mozga neki glasić govorio mi je da je ovo loše. Nisam sebe krivio za nezgodu, ali nešto me ipak potaknulo na razmišljanje bi li se stvari drugačije odigrale da nisam na bicikl stavio taj lokot. Bog mi je podario savjest, a ona mi je govorila da možda i nisam skroz pravedan.

Možda bi sve bilo drugačije da sam mu posudio bicikl. Sada bismo svi bili na okupu. Mama bi pekla palačinke, a Hana, Josip i ja bismo se naguravali oko nje, mama bi se derala na nas i sve bi bilo idilično.

Sada sam bio sam.

Mama i Hana vratile su se iz bolnice tek oko jedanaest. Bez Josipa.

Prolazeći kraj mene, Hana je prosiktala: "Ubojico." Mama je hodala po stanu s telefonom. Razgovarala je s tatom koji je, po običaju, na putu. Bila je užasno živčana. Čuo sam samo djeliće razgovora, kao npr. težak prijelom, operacija, barem mjesec dana, snaći ću se.

Meni nije uputila ni riječi. Bilo bi bolje da je vikala, po svom običaju, jer bih se tada normalno osjećao.

Legao sam. Pogledao sam prema praznom krevetu svoga brata.
Jedna velika suza odnekud se otkinula, zastala u kutu oka, a onda mi kliznula niz lice.

Filip Hanak, 7.r.

OŠ Eugena Kvaternika, Velika Gorica
Voditelj: Jasminka Tihi-Stepanić

Htio sam biti pisac, ali su mi dali prazan papir

Kad sam svojim roditeljima objavio svoju želju da postanem pisac te da upišem tečaj kreativnog pisanja, uočio sam da nisu nešto posebno oduševljeni tom idejom.

Nakon propalog pokušaja da postanem karataš, pri čemu sam se s trećeg treninga vratio sa slomljenim nosom i napuklim ponosom te još neuspješnijeg pokušaja u plivanju, s kojeg sam došao kući s očima natečenim od bazenske vode, užasnom upalom mišića i upalom sinusa od koje mi i danas stalno curi nos, shvatio sam da mi sport nije jače oružje. Zbog svega toga sam se okušao i u slikanju, ali osim stravično zamrljane najbolje veste i hlača, koje su sad u nekoliko nijansi plameno crvene boje, jedino je u još većem neredu bila takozvana „slika“ za koju ni najmaštovitiji kritičar ne bi mogao biti siguran što predstavlja. Potom mi se pjevanje učinilo zanimljivom idejom pa sam se upisao u školski zbor. Nakon nekoliko proba, profesorica me diskretno pozvala u stranu i pristojno mi objasnila da joj je jako žao, ali da ne zna u koji bi me glas stavila, jer takvo kreštanje još nije uvršteno u klasifikaciju pjevačkih glasova.

I tako su mama i tata jedno popodne vijećali oko toga trebam li ja to „kreativno pisanje“ ili ne. Tata je rekao da bi bio jako sretan kad bih ja kreativno pisao barem domaće zadaje umjesto što kreativno spavam do podneva. Mama je rekla: „Pusti malog, nikad ne znaš što se krije u njemu.“ Brat je rekao da sam vrlo kreativan u nogometu i da

nikad nije vidio tako kreativnih poteza kakve vidi kod mene kad pokušavam puknuti nogometnu loptu. Seka me pitala hoću li joj kupiti haljinu „Hello Kitty“ kad zaradim veliku lovu od prodaje svog prvog bestselera. A ja? Maštao sam o tome kako će nam na tom tečaju neki poznati pisac, s nekoliko desetaka objavljenih strašno popularnih knjiga, odati one najskrivenije tajne o tome kako ljudima padaju na pamet tako briljantne ideje. Recimo ona o životu troje čarobnjaka u skrivenoj školi čarobnjaštva, ili ona o gusarima koji traže skrivena blaga i bore se protiv divljačkih plemena ljudoždera. Čak mi je zanimljiva i ona ideja o virusu koji ljude pretvara u zombije, na čijem temelju svake godine barem tri filma postanu apsolutni hit u kinima.

Uglavnom, kad su se mama i tata konačno dogovorili, mama uplatila novce, a tata me preko volje odveo na moj dugo očekivani tečaj, ušao sam u najobičniju učionicu s još desetak ljudi razne dobi, otprilike jednako zbunjenih i pomalo uplašanih kao i ja. Nakon nekoliko minuta nestrpljivog iščekivanja u tu je učionicu ušla ni više ni manje nego... Što mislite tko? A ne! Nije jedna od velikih zvijezda hrvatskog ili svjetskog spisateljstva. Nisam ja te sreće. Ušla je jedna postarija gospođa teška barem stotinjak kila i vjerojatno iščašenog kuka jer je šepala toliko da sam skoro dobio morsku bolest samo je gledajući kako se njiše lijevo-desno. Na očima je imala naočale deblije jedne pristojne maske za ronjenje, a na nosu bradavicu – toliku da sam se uplašio da nije vještica iz jedne od onih bajki za djecu. Za svaki slučaj, kasnije sam provjerio je li izvan učionice parkirala metlu ili je došla liftom kao sav normalan svijet. Uglavnom, već s njenom prvom rečenicom, sve moje nade da ću postati ugledan pisac, raditi kod kuće i pri tom još zarađivati barem kao prosječan nogometaš, pale su velikim treskom u vodu.

Naime, dotična je gospođa iz kričavo zelenog fascikla izvukla desetak komada velikog praznog bijelog papira i podijelila nam svima po jedan. Pritom je rekla: „Evo, drage dame i gospodo, vi želite postati pisci? Odlično! Imate deset minuta da mi na ove papire napišete esej na slobodnu temu. Pišite o čemu god želite, upotrijebite maštu. Ja odoh na ručak, a vi dok se vratim ispunite obje stranice. Onda

ćemo vidjeti tko od vas ima kakvog – takvog potencijala da postane spisatelj. Doviđenja.“

Gledali smo kako se ta žena-zmaj gegajući udaljava iz naše učionice, a panika se ogledala u očima svih nas. „Deset minuta?“, rekao je jedan prištavi srednjoškolac, „Pa kako da smislim temu, a kamoli da još nešto napišem za bijednih deset minuta?“ „Ne boj se,“ rekao sam da bih utješio njega, a i sebe, „vidiš kolika je, neće se ta s ručka vratiti barem sat vremena.“ Svi su se pomalo nervozno nasmijali, ali su se i odmah bacili na posao.

Par minuta čulo se samo histerično žvrljanje običnih i kemijskih olovaka po papirima. Svi su nešto pisali osim mene. Zamišljeno sam bu ljio u onaj prazni papir ispred sebe i razmišljao što ljudi pišu na prazan komad papira. I onda sam se sjetio. Poteze! Kad šahisti odigraju potez, obavezno upišu što su odigrali na papirić koji im stoji s desne strane od šahovske ploče. A tih ploča baš ima krasnih! Jednu nam je moj ujo poklonio, potpuno staklenu, a figurice od kristala, predivno oblikovane. Sama unutrašnjost ploče je prekrivena baršunom... Taj je šah zapravo jako dobar sport, nema vode, nema lopte, nema udaraca, nema trčanja, ne moraš svaki mjesec kupovati nove tenisice, jedino što umaraš je mozak... I u tom razmišljanju me prekinula ona šepajuća, poslije smo saznali „mlađa partnerica u Privatnoj agenciji za razvoj mladih i perspektivnih umjetnika“. Znam da sam pomislio „Isuse, ako je ona mlađa, kako im izgledaju one starije?“ Uglavnom, gospođa je krenula skupljati naše papire, a kad je stala kraj mene, pogledala me nekako sažalno i pitala: „A kaj, mladi gospon, nemamo danas inspiraciju?“ „Ne gospođo,“ rekao sam joj dok sam ustajao i kretao prema izlazu, „znate, nisam vam ja za pisca. Ja ću vam biti veliki šahist“. Sve ovo pišem dok sjedim na stepenicama i čekam tatu da dođe po mene. Jedva čekam da mu kažem da se sutra upisujem u Šahovski klub Novi Zagreb.

Dražen Bičanić, 6.a

OŠ Frana Galovića, Zagreb

Voditelj: Manuela Goleš Bašić

Za sretno ozdravljenje...

Prvi dan u vrtiću. Mama me prvi puta ostavlja. Zašto moram ovdje ostati? Tu nikoga ne poznajem. Neke nasmiješene tete me srdačno pozdravljaju i primaju. Djeca me uopće ne doživljavaju, samo se nastavljaju igrati. Mislila sam nešto napraviti kako bih privukla pažnju, ali nisam znala što. Osjećala sam se jako usamljeno, tužno. Čekajući da mama dođe po mene, samo sam šetala sa svojom najdražom plišanom igračkom u rukama. Htjela sam se uključiti u igru, no bojala sam se odbijanja, pogleda koji je značio da sam na tuđem teritoriju. Tada mi je prišla ona, djevojčica kovrčave svijetlo smeđe kose i toplih smeđih očiju. Upoznale smo se i od tada se nismo razdvajale. Voljele smo iste igre, istu hranu i odijevale sličnu odjeću. U njoj sam vidjela nešto posebno, zanimljivo, nešto što me uvijek veselilo i oduševljavalo. S njom sam se osjećala presretno. Kad bih bila tužna, utješila bi me svojim veselim pričama i sve bih ubrzo zaboravljala. Zavoljela sam vrtić, voljela sam te dane, nju, moju prijateljicu. Voljela se družiti sa svom djecom i nikada nikoga nije izdvajala i omalovažavala. Bila je pomalo tvrdoglava kada se trebalo izboriti za naša zajednička druženja. Katkada nije znala nikako popustiti, ali to je Niki. Zapravo sam je zvala Nikica i još ju povremeno tako zovem.

Po odlasku iz vrtića, svaka je krenula u drugu školu i više se nismo često vidale. Školske brige i ostale obaveze sve više su nas zaoкупljale. Nedostajale su mi vesele i tople smeđe oči, ruka, zagrljaj, osmijeh. Ipak, povremeno smo se družile i pozivale jedna drugu na rođendane. Kad god bismo se vidjele, čvrsto bismo se grlile i skakale od veselja. Ove godine Nikol nije mogla doći na moj rođendan. Oboljela je od teške bolesti. To je bio neopisivo težak udarac za mene. Stalno mi se motalo po glavi: Što je sad to?... Nije istina... Kako se to dogodilo? Zašto baš ona? Bila sam tužna, prestrašena, srce mi je ubrzano kućalo kad god bih na nju pomislila. Kao da sam zakoraćila u neki paralelni svijet. Naglo su prestala razmišljanja o modi, školskim nevoljama, simpatijama. Opsjedale su me neke strašne slutnje...

A onda sam je posjetila u bolnici. Dok je tamo ležala, izrazila je želju da me vidi. Bojala sam se tog susreta. Nisam znala što ću joj reći, što ću je pitati... Što ako ona počne pričati o bolesti i strahu? Ako bude tužna, kako ću je utješiti? Što ako uopće ne bude htjela razgovarati? Kad sam ušla u sobu i ugledala je na bolničkom krevetu opet su me dočekale te tople smeđe oči. Osjećala sam se hrabrije kao i onog dana u vrtiću. Radosno me pozdravila: „Laura!“ Nismo razgovarale o bolesti, već o drugim, vedrijim temama: laku za nokte sa šljokicama, kupanju, ljetovanju, slikama na zidu bolničke sobe... Poklonila sam joj knjigu da prikrati dane u bolnici jer jako voli čitati knjige za djecu i mlade. Čak sam joj napisala i posvetu: „...za sretno ozdravljenje...“ To doista želim i bojim se pomisliti da bi moglo biti drugačije.

Sad kad pogledam u njezine oči na pomalo upalom licu, obuzme me strah i nemoć. Iako su one još pune veselja i radosti, na tren se zamagle, odlutaju u daljinu, u neku tihu tugu. Uskoro će Niki na operaciju i nadam se njezinu izlječenju. Bit ću presretna kad je opet vidim da se radosno smije – životu.

Laura Nikolić, 6.r.

OŠ Draganići, Draganići

Voditelj: Matilda Marković

Moja obitelj

Mi smo Megle. Zovemo se Mihovil, Lucija, Željko i Lidija (sin, kći, otac i majka). Lidijini roditelji su Marija (živa) i Pavao (R.I.P). Željkovi roditelji su Mira i Mirko (živi). Ima nas još, ali nisu u Čakovcu.

Ja, Mihovil (14) sam iznimno talentirano dijete, „Veoma je inteligentan i sposoban.“, kažu drugi, a vele da sam i obdaren ljepotom. Lucija (19), ponos mojih roditelja. Patuljak u obitelji koji studira ar-

hitekturu u Zagrebu. Za nju važi ona izreka mali ftić veliki krič, što bi značilo da je malena i glasna. Jako je živčana i teško mi je zamisliti ju opuštenu. Neću reći da me nije psihički zlostavljala kao dijete i da i danas loše utječe na moju psihi, nego ću reći da smo mi matrijarhalna obitelj, što znači da mama viče, a tata se smije u kutu s gitarom u ruci. Moj tata... umjetnik, prije svega (odbijen na Likovnoj akademiji), „budale umišljene koje ne znaju prepoznati talent“ krive su naravno, to nije bila tatina lijenost. No sve to ga nije spriječilo u karijeri umjetnika. Čak si je nadjenuo nadimak Žac. Prijatelji mu nisu baš neki umjetnici pa ga zovu Čmrga (ne pitajte me ništa, molim vas). Mama veli da je tata rođen ne pod jednom sretnom zvijezdom, nego pod tisuće njih. Također kaže da se tata mora prestati živcirati sa svojim stresnim poslom, jer zbog toga puši, a zbog toga može umrijeti. Moj tata ima aplikaciju na mobitelu koja na temelju podataka težine, godina, i zdravstvenih navika izračuna kad dolazi Smrt na vrata. Očito Smrt treba bolji kompas, jer tata nije umro 2005. kada je to bilo predviđeno. Lidija (48) je moja majka. Ona je povučena, strpljiva i tiha osoba koja uopće ne kraljuje kućanstvom. Naravno to je bila laž. Ona je impulzivna i glasna osoba koja puno toga određuje i naređuje i uređuje i priređuje svima nama ostalima ukućanima, no da ne vodi kućanstvo sve bi se raspalo. Ona je temelj našeg doma.

Mi smo jedna sretna starija obitelj drugačija na svoj način. Volimo se i poštujemo se. Uza sve događaje koji su nam se dogodili, ostali smo zajedno, a moja sestra i ja smo imali sretno djetinjstvo koje su nam omogućili naši roditelji.

Mihovil Megla, 8.r.

III. osnovna škola Čakovec, Čakovec

Voditelj: Melita Pavić

Gosti u našoj kući (svakog gosta za pola sata dosta)

Gosti su u našoj kući uvijek dobrodošli. Ima ih svakakvih: pozvanih i nepozvanih, zanimljivih i dosadnih, brižnih i znatiželjnih pa onda onih koji se uvijek ljube na dolasku i odlasku, pa onih koji se uvijek izuvaju i traže papuče, a sreo sam i goste gnjavatore. Ima gostiju koji donose poklone i onih koji nikada ništa ne donesu, a ima i onih koji, kad dođu, ne znaju otići. Poneki ostanu toliko dugo da bi ih i moji roditelji poslali kući, ali zbog pristojnosti to nikada ne učine.

Volim kada dođu gosti koji mi donesu poklone i kad mi nije rođendan, a od svih gostiju neočekivani su najgori jer dođu baš onda kada je svo suđe ostalo na stolu i kada ispod ukrasnog jastučića nasred kreveta izdajnički vire nečije čarape. Svi se tada rastrčimo po kući i u trku spremamo ono što dragi gosti ne smiju vidjeti. Čim se smjeste, veselo donosimo pred njih sve čega se sjetimo da imamo u kući, a mama uvijek na stol stavlja „šalice za goste” i fine staklene čipkaste tanjuriće za kolače. I ljubazno se smješka – čak i ako meni padne komadić čokoladnog kolača na stolnjak.

Te su nedjelje došli baš kada sam se pošao igrati, a od svih gostiju koji nam dolaze, ja ne volim samo te koji dođu kada se idem igrati jer tada moram ostati u kući i zabavljati sve mlađe od sebe. Tek što je pozvonila i ušla u hodnik, široko se nasmijala i pokazala lijepe biserne zube, a onda me uhvatila s obje ruke prije nego što sam uspio pobjeći u sobu. Kao i uvijek kuma Nevenka me izljubila, izgrlila, obrisala svu ružičastu šminku u moje obraze i pokvarila mi frizuru, a kasnije je još došla i za mnom u sobu vidjeti što radim. I tako od igre nije bilo ničega.

Gosti koji su došli za Novu godinu ostali su do jutra. Bili su bučni i zabavni. Gledali smo se kroz guste oblake dima. Jelo se i pilo cijelu noć, a mene su počastili bocom dječjeg šampanjca kojeg sam cijelog popio pa me je, za nagradu, do jutra bolio trbuh.

Kad odlaze kućama, neki gosti ponesu tanjur biranih kolača, dok

drugi zaborave ponijeti i svoju torbu. Na kraju se svi lijepo pozdravimo, dogovorimo uskoro novo druženje pa još veselo pred kućom mašemo sve dok njihov automobil ne skrene iza ugla.

Martin Marek, 5.r.

OŠ Suhopolje, Suhopolje

Voditelj: Renata Galetić

Skupna terapija

U našoj obitelji glavnu riječ vodi mama. Ona donosi sva pravila koja se tiču zdravlja. To i nije neobično jer moja mama je liječnica. Neki dan, vodeći brigu o našem zdravlju, zaključila je da previše gledamo televiziju i odlučila da se to mora promijeniti. Smjesta je ukinula gledanje televizije prije osam sati. Tata, sestra i ja nijemo smo se pogledavali, ali nitko joj se nije usudio suprotstaviti.

Minuta je do osam. Uskoro će u našem dnevnom boravku započeti rat, točnije bitka za daljinski upravljač. Još deset sekundi do osam, još devet, osam, sedam, šest, pet, četiri, tri, dvije... Tri ruke poletjele su prema daljinskom.

– Ja sam ga prva uhvatila!!! – vikala je Ivana natežući se sa mnom i s tatom.

– Moja je ruka prva poletjela! – trudim se zvučati što uvjerljivije.

– Govoriš gluposti, tvoja ruka ne može letjeti!

– To se samo tako kaže, tupava!

– Nemoj me zvati tupava, kozo jedna!

Tata iskoristi našu svađu i istrgne nam daljinski. Izvali se u naslonjač i uključi televizor. Ivana i ja prestale smo se svađati i usredotočujemo se na tatu.

– Joj!!! – zajaukao je jadni tata kad mu je Ivana skočila na trbuh, a ja otela daljinski. Tata je nekako uspio ustati iz naslonjača, oslobodio se Ivane i počeo me škakljati. Vrištala sam i smijala se do suza. Kad

me napokon pustio, ležala sam na podu, a on je sada škakljao Ivanu koja mi je u međuvremenu uspjela preoteti daljinski. Ivana je bila tvrdi orah od mene pa ju je tata još uvijek škakljao. Svom svojom težinom objesila sam mu se za vrat. U jeku najžešće bitke ulazna vrata treskom se zatvaraju. Tri glave okrenule su se prema vratima. Tek tada primijetili smo da je u sobu ušla mama. Bila je ljuta. Pustila sam tatin vrat i sjela na kauč. Tata je pustio Ivanu i skliznuo u naslonjač. Ivana je bez riječi sjela pokraj mene. Čekali smo što će mama reći.

– Dobro, zar nikome od vas nije palo na pamet da se lijepo dogovorite što ćete gledati. Sad sam više nego sigurna da je uzrok vašeg stresnog stanja pretjerano gledanje sapunica i ostalih gluposti. Moram razmisliti... Idem u trgovinu, a kad se vratim, odredit ću vam terapiju, i to skupnu! – dodala je hladno.

Čim je mama zatvorila vrata, tata je rekao:

– U redu, cure, vi idite u svoju sobu, a ja ću ostati u dnevnoj.

– NE MOŽE! – povikale smo spremne za novi napad.

Tad mi je sinulo:

– Upravo takvo ponašanje mama i očekuje od nas. Trebamo je iznenaditi.

– To je nemoguće! – zlovoljno promrmlja Ivana.

Brzo sam im izložila plan...

Tata je uzeo novine, Ivana lektiru, a ja sam listala Modru lastu. Kad se mama vratila iz trgovine, televizor je bio ugašen, a naša dnevna soba pretvorila se u čitaonicu. Krajičkom oka promatrala sam mamu. Bila je jako zadovoljna i dok je pripremala večeru, čula sam kako pjevuši. Sve je to lijepo i zdravo, samo ne znam koliko dugo ćemo izdržati.

Dina Javorić, 6.r.

OŠ Većeslava Holjevca, Zagreb

Voditelj: Nada Jacmenović

Zač mat zija?

Stani se! Vidi ka j' več doba!
Umij se!
Si l' se naredila za školu?
Oči l' pičo mlika prije nego projdeš?
Ajme meni! Komaj san z kuće zišla. Još za manun ozvanja...
Pravo doma z škole! Si l' me čula?
Da čula! Čulo ju j' celo selo. Ki zna čo će broštulat kad zapolne
doma priden.
Eto j'. Na! Tolič san prišla i već vapi.
Južina j' na stoli.
Mor neć valjda va toj robi jist?
Pospravi pijat!
A jooooj, ova moja mat!
Kad oć pisat zadaću?
Ča se prenemažeš?
Zapri svitlo!
Opri svitlo, ča ćoriš va škuri?
Kladi drvo!
Zapri vrata, ne grijemo dvor!
Hodi simo!
Sidi tamo!
Meni j' glava kot kabal. A ne znan kako j' njoj zajik.
Sejedno, da zamuči ne bi to bila moja mat, najbolja na sviti.

Rječnik

ajme– jao, joj

broštulat – nabrajati riječi (izvorno značenje je proizvoditi zvuk broštulinom – napravom za prženje kave)

čo će – što će

ćoriš – žmirkaš

dvor– dvorište

jist – jesti
južina – objed
ka – koja
kabel – kabao
ki – tko
komaj – jedva
kladi – stavi
manun – mnom
mat – mama
mlika – mlijeka
mor – pa
naredila– pripremila
oči l – hoćeš li
oć – ćeš
opri – otvori
ozvanja – odjekuje
pićo – malo
pijat – tanjur
pospravi – pospremi
pravo – ravno
projdeš – odeš
robi – odjeći
si – jesi
sejedno – svejedno
sidi – sjedi
simo – ovamo
stani se – ustani se
sviti – svijetu
škuri – u mraku
tolič – maloprije
vapi – jadikuje
z – iz
zač – zašto

zajik – jezik
zamuči – zašuti
zapri – zatvori
zija – viče
zišla – izašla

Dea Sokolić, 4.r.

OŠ dr. Josipa Pančića, Bribir
Voditelj: Suzana Šestak

Ni snig za svakog

Judi moji, dogodi se i to čudo, ćaća uvatija malo slobodnog vremena i odlučija nas odvest na snig. Ne vidimo ga po cili dan pa mu biće savist proradila. Malo san se zblenila jer moj ćaća mrzi snig, ali našoj srići ni bilo kraja.

Spremili se mi učas, borše krcate, auto pritrpan, ka da idemo na misec dana, a ne subotu i nedilju. Partili tako ćaća, mater, brat, sestra, ja i Adela. Adela je inače pas, ma koji pas, pedalj i lamicu visoka i 2 kila teška, stane u svaku boršu. Mater stavila teću sarmi, cilo auto vonja po kiselon kupusu, muka mi... sva san problindila. Sva srića stigli smo. Izlazin na frišku ariju Gorskog kotara, za ništa me ni briga, samo da muka prođe. Smistili se u rentanu kapunjeru i krenili po priporuci domaćina na stazu. Više trave nego sniga, al nama dicit nema većeg gušta nego uzet mrvu sniga uruke i gađat se. Adela laje na sva glas, bidna beštija nikad ni vidila snig pa se pripala.

Došli mi na stazu krcatu svitom. Svi skijaju, sanjkaju, guštaju. Sve živo, veselo i nekako se pari jednostavno. Doplazili i mi do vrha, sili na sanjke i krenili niz brig. Sestra prva, a ko bi drugi, uvik mora bit prva, sve ta zna, rodila se pametna. Mi gledamo, zape joj noga, leti čizma... Brat za njoj, nakrivija se, muško pravo, samo šta ne ispadne, al neda se, odleti mu kapa... Mater sida na sanjke, uvik misli da sve

može, još je i Adelu uzela. Vatan se za glavu... Na po puta iskoči Adela iz materinih ruku, upade u snig i ne vidi se. Pusti mater sanjke, skoči za njon da je spasi. Čaća oće zaustavit sanjke i odleti pravo u narod. Oni fini Zagrepčanci piju kavicu, a on umisto da kaže: "Skušajte ljudi", sta beštimat. Judi moji koje je sve beštimate reka... Ja stojin sa strane ka inkantana, gledan šimijanu familiju i čudin se. Šta je nama ovo tribalo? Najrađe bi i ja u snig propala.

Rječnik

zblenila – zbunila

borše – torbe

krcate – pune

partili – krenuli

lamica – žilet

teća – posuda za kuhanje

vonja – miriše

friška – svježa

arija – zrak

rentana – iznajmljena

kapunjera – mala soba

pari – čini

skužajte – oprostite

beštimat – psovati

inkantana – zapanjena

šimijanu – blesavu

Marija Miljanić, 5.r.

OŠ Šimuna Kožičića Benje, Zadar

Voditelj: Irena Dragić

Teorija i praksa

Prošle je godine mama naslijedila vinograd od svog pokojnog oca. Njoj ta strma zemljica jako puno znači jer je podsjeća na djetinjstvo, roditelje, braću. Cijela njena obitelj gajila je tradiciju vinogradarstva i podrumarstva. Od tog se posla moj tata uvijek držao po strani. Njegovi roditelji nisu imali vinograd, nisu proizvodili vino i, općenito, nije imao apsolutno nikakvog pojma o tom poslu. Čim je čuo za nasljedstvo, htio ga se riješiti jer, po njegovim riječima, vinograd ne treba gazdu već radnika. No, na mamino inzistiranje pristao je ove godine ipak odraditi cijeli proces. Stalno je gundao kako sada, sa svojih četrdeset i pet na leđima, mora „tegliti“ kao klinac i kretati se u društvu pijanaca da sazna nešto o tom poslu. On naime, ne pije pa se i ne može radovati uspjehu odlično napravljenog vina.

„Kaj da gledam i uživam?! U čemu?! Kak bu puno vina?! Kome ga bum prodal?! Samo bum ga pretakal iz bačve u bačvu! Do penzije!!! Za vinski gulaš su dosta i tri trsa, a ne tristo i kusur!...“ stalno se žalio.

Razumijem ga. Ni meni se ne radi u vinogradu. Redova nema puno, ali su „duuuugi“. Doći do vrha jednog ravno je usponu na Kalnik. A naša je mama neumorna i nema osjećaj za vrijeme. Kad nas nagovara da idemo nešto uraditi, kaže da se radi o sat do dva, a ono ispadne pet do osam, pa i cijeli dan.

Laknulo mi je kad je teži dio bio obavljen. Grožđe smo pobrali još prije tjedan dana te smo po stričevim uputama počeli slagati prvo vino. U mami se pobudio osjećaj ponosa i neovisnosti, a u tati... pa... osjećaj ravnodušnosti i tlake. Nije ga nimalo uzbuđivalo to da će sam napraviti vino. Stalno je tiho sabotirao poslove. Čak je jednom, umjesto sode za bačve, kupio sodu bikarbonu. Mama nije znala je li to bilo namjerno ili nije.

Jedino što nam je ostalo od svakojakog posla na parceli bilo je branje ostalog voća u voćnjaku. Breskve, šljive, višnje... Sve smo to brali narednih tjedan dana. Konačno, red je došao i na stari orah. Drvo puno

oraha, ali nikako da padnu na zemlju pa da ih mi samo pokupimo. Mami je bilo dosta. Ljestve do tamo nismo mogli nositi. Penjati se ne možemo, drvo je predebelo i previsoko. Ostali smo bez ideja. Barem se tako činilo...

Ali, mama je neumorna. Gledali smo je u čudu. Otrčala je niz brijeg po cjepanicu. Neka klada je bila sigurno u njenoj ruci, ali nisam vidjela što točno nosi.

Dojurila je puna ushićenja zbog svoje tajanstvene zamisli. Povukla je tatu i mene na stranu te počela objašnjavati svoj patent nama neukima.

„Ma gle, trebate sam ovo baciti i pogoditi drvo“, mahala je ona tim „balvanom“.

„Ženooo,“ oslovio ju je moj tata, „si ti baš sigurna da to tak ide?!“

„Jasno!“ kimnula je ona. „Baš sam si zapomogla s vama dvama umjetnicima. Gledajte kak to dela pravi radnik!“

Stala sam bliže tati i sa strahom gledala mamino mahanje. Nisam ni ja baš imala povjerenja, a i bojala sam se da bi nešto moglo poći po zlu.

Mama je zamahnula i bacila drvo kao sjekiru prema orahu. Poletjelo to drvo, vrtoglavo prošlo kroz krošnju i palo u klanac.

Nekoliko sekundi grobne tišine i ružna kletva odozdo.

„Kaj ja to dobro čujem ili stvarno dole neko jauče?“ pitala je mama.

Tata se udario rukom po licu te odveo cijelu obitelj bliže rubu brijega na vrhu kojeg je bio taj orah. Predivan smještaj. A dolje klanac i cesta.

Čovjek, susjed neki, drži ruke na glavi dok mu kroz prste curi krv, kune, više, skače oko maminog komada drveta.

Tata je pogledao mamu. Eto, sad još i to!

Srećom, nije bilo tako strašno kako je na prvi pogled izgledalo. Samo ogrebotina i, vjerojatno, skora masnica na lijevoj strani čela. Čovjek se smijao kad ga je mama omatala zavojima.

„Eto vidiš, Jadranka,“ tata se razmahao rukama, „recite joj i vi, sused! To ti je razlika između teorije i prakse. Imala si dobru teoriju, ali si je u praksi razbila na susedovoj glavi!“

Nisam mogla izdržati da se ne nasmijem. Susjed je također bio pravi veseljak te se pridružio smišljanju šala na mamin račun.

„Fala Bogu kaj mi ovaj tjedan glava ne treba, no zamisli vraga, suseda, da si me pogodila v nogu! Ne bi mogel hodati!“ stvarno je bio duhovit taj čovjek.

Tata i on su se odlično slagali i mislim da je to bilo prvi put da sam tatu vidjela da uživa u vinogradu. Mama se, naravno, pravila da joj to nije nimalo smiješno.

„Sused! Kad se dela o goricama, on vam je pravi tudum, ali zato, kad me treba ismijati... Eh, tu vam je pravi stručnjak!“ nasmijala se i ona.

Emma Tretinjak, 8.r.

OŠ Ludbreg, Ludbreg

Voditelj: Sonja Šiljak

Ferguson u šljiviku

Rano smo ustali i uputili se u Đuriće. Stric nas je pozvao da mu pomognemo u šljiviku. Jutro vruće, sparno i zagušljivo, a u šljiviku petsto stabala. Tko će to izdržati? Kad smo stigli, šljive već pootresane i poslagane u hrpe po sredini redova. Žene se odvojile u jednu skupinu, valjda imaju svoje priče, ali da su vrijedne, vidi se što su svoje redove očistile prije svih. Muškarci na drugoj strani raspravljaju čiji je šljivik bolje urodio. Pipi i Toma, naša dva bratića blizanca, brat i ja na drugom smo kraju šljivika. Kupimo šljive svojim term-pom. U pratnji nam je i Čuksi. On se fino zavukao pod šljivu u hlad, a mi po žegi skupljaj.

Pipi kuka: „Vruće je, gladan sam, meni se ne da.“

Toma slijedi mene i kao pravi voćar, kupi i ne žali se. Tko bi rekao,

blizanci, a tako različiti. Čim se napuni jedna vreća, skačemo preko kanala i sjedamo pod veliki orah u hlad. Odmor pet minuta!

Čikan je, tako zovemo strica, krenuo djedovim fergusonom kroz šljivik i utovara pune vreće. Zove nas, a nas, lijenčine, kao da je grom opalio iz vedra neba. Odmah se odazovemo. U tren smo na fergusonu. Mislav okreće volan, Toma stiše gas, Pipi sjedi na blatobranu, a mene je dopao najteži dio, stiskanje kvačila. Kvačilo zahrđalo na starom fergi, prikolica polegla. Poskakujemo i drmusamo se, a ipak nam godi.

Kako posao odmiče, moba nam dehidrirala. Nestalo vode pa Pipi i ja trk biciklima na česmu. Punimo karnister vodom i brzo nazad. Završili smo posao i posjedali po travi. Cijela familija priča, zabavlja se, pjeva. Mislav, Toma. Pipi i ja klikeramo se orasima. Čuksi nas sažaljivo promatra. Tko ne radi, ne treba se ni igrati, pomislim i pozovem ga da se pridruži. On veselo poskoči, mahnu repićem i šapicom dogura otkotrljali kliker.

Dora Jurić, 8.r.

OŠ Mate Lovraka Županja

Voditelj: Radojka Matić

Crtica o perilici

Obožavam perilice rublja.

Sad će mnogi zasigurno upitno pogledati prema meni i zaključiti kako mora da sam neko čudnovato stvorenje. A ja samo još od malena, kad god se u našoj kući pere rublje, volim gledati kako perilica savršeno obavlja svoj posao, kako se u njezinom bubnju pjeni deterdžent i kako se bubanj okreće sad na jednu, sad na drugu stranu.

Pozorno je gledajući, ja sam tako naučio i sricati svoja prva slova i prve brojke jer sam naučio koje se rublje pere na određenom programu i koji se broj mora okrenuti da dobijem željenu temperaturu.

Do sad sam upoznao rad najrazličitijih vrsta perilica i modela te programa pranja i centrifugiranja. Naučio sam da je najmanji broj okretaja 400, a najveći 1600.

Moja obitelj ima u našoj vikendici u Zagorju nekoliko starih perilica koje imaju više od četrdeset godina i zahvaljujući mojemu djedu i meni, sve odreda još uvijek rade. Povremene kvarove brzo popravimo i ja sam tada vrlo sretan i pozorno pratim kako se rublje pere i pritom mi je vrlo zabavno.

No unatoč velikome trudu ponekad nas neka perilica uporno ne sluša. Tvrđoglavo ne želi centrifugirati ma koliko se moj djed i ja “potrčali” oko nje pa tako ostajemo u misteriju koja joj je “kvaka”. Razmišljam u čemu je problem. U kondenzatoru koji omogućuje vrtnju? U centrifugi samoj? Ili možda u motoru koji uz pomoć kondenzatora uspije zavrtjeti bubanj? Zašto ta perilica zapravo ne želi raditi?

Moje su perilice poput ljudi. Tako ja njezin motor nazivam srcem, kondenzator plućima, bubanj želucem, a programator mozgom stroja. Divim se ljudima koji su je stvorili koji su stvorili tako nešto savršeno i zanimljivo što je postalo i svačijom pomoći u kućanstvu.

A znam i jedno nepogrešivo pravilo. Nikad, ali baš nikad ne smijem otvoriti filter stroja bez velike krpe ili duboke posude jer bi u protivnom moja kupaonica postala – morem.

I nemam više vremena. Odoh ja oprati bijeli veš!

Klaudio Mađarević, 6.r.

OŠ Vjenceslava Novaka, Zagreb

Voditelj: Aleksandra Kulari

Bračne vode

Jedan je puž jednu pužicu
izabrao za svoju družicu.

Jedna je pužica jednog puža
izabrala za svog muža.

Živjeli su sretno ko bubreg u loju,
ali ne u istoj kući – svatko je imao svoju!

Lovro Zvocak, 5.r.

OŠ Jurja Dobrile, Rovinj

Voditelj: Nada Bošnjak

Tko je on u mom životu

Marko je uletio u sobu i zalupio vratio. „Alo, malo se smiri.“, rekla sam mu skidajući slušalice s glave. Tada su zvuci galame i dernjave dospjeli i do mojih ušiju.

„Opet se svađaju, opet! Kako im nije jasno da smo i mi u kući? A ona još sve pogoršava!“

„Gle, mama nije kriva, nemoj se na nju ljutiti... Tata se opet napio i...“ glasan vrisak prekinuo me.

Marko je odjurio na mjesto nesreće, a ja sam se sklupčala na krevetu i ponovo nabila slušalice na uši. Razmišljala sam; ono je morao biti vrisak moje mame. Tata ju je udario. Onako beščutno kako može samo neki stvor bez savjesti. U njemu se čuo bijes, malo boli i puno, puno tuge. Ali, volim vjerovati da nije on kriv, da to iz njega progovaraju sva alkoholna pića koja je danas popio. Ne znam zašto to radi, ali baka mi je pričala kako je počeo piti dok su gradili kuću. „ On i dedek bi onda otišli v podrum, tam su si popili rakijicu– dve, morti i deset i onda je dedek znao doći do mene i stukel bi me, pokoj mu duši.“

Nisam to mogla slušati. Kako je ona mogla ostati s njim? Kako ga je mogla toliko voljeti? Zašto jednostavno nije otišla od njega i započela novi, ljepši život? Uplašila me strašna pomisao: neću i ja valjda završiti s nekim pijandurom, koji će gurnuti djecu i mene u propast? Ne! Čvrsto sam odlučila da ću učiti na njihovim greškama i da ih neću ponavljati.

„Kako si mogao?, čula sam Markov glas kroz slušalice.

„Daj, ajde, kaj si sad sim došel, kaj, ajde, odi spat...“

Pustila sam suzu. Pa još jednu. Nisam više mogla izdržati. Htjela sam pobjeći, ali gdje? Nemam prijatelja. Svi me sude prema mojoj otrcanoj odjeći. Kada bi me barem željeli upoznati... Odlučila sam otići kod bake. Ona me jedina zbilja shvaćala jer se i ona nekoć nalazila u ovoj situaciji. Projurila sam kraj mame, tate i Marka. Vjerojatno me nisu ni primijetili jer su bili u toliko žestokoj svađi. Suze sada teku niz moje obraze, silan bijes plamti u meni... Bijes koji želi izići. Stišćem zube, šake i trčim još brže... Baka mi je odmah otvorila vrata. Poslušala je sve što sam joj rekla, zatim je nastala tišina.

Razmišljala je, pretpostavljam, što mi je činiti. „Mišek, naj se plakati. Odi domeka, zagrlj svog tatu i reci mu da si ti najsretnija kad je on trijezan. Reci mu da buš mu pomogla, i da ga puno, puno voliš...“

„Puno volim? Zbog čega? Što je on to napravio? Što, da bih ja njega voljela? Nikada nije bio tu za mene! I nisam najsretnija kad je trijezan jer ga nikada nisam ni vidjela trijeznog.“

Nakon toga odlučila sam otići kući, reći mu sve u lice. Bojala sam se, jako. Ali kad nitko nema toliko hrabrosti, imam ja. Sad ili nikad.

„Dragi tatice“, započela sam ulazeći u kuću, „ti si jedan beščutan čovjek kojem je stalo samo i isključivo do vlastitog zadovoljstva. Misliš li na nas, svoju obitelj? Mami nikada nisi dao novac da si nešto kupi. Marku nikada nisi došao na utakmicu. A ja? Meni nikada nisi došao na koncert ili predstavu. Nikada nisi tu za nas. Koja je tvoja uloga u našem životu?“ Nastao je trenutak tišine. Gledala sam ga ravno u oči, nisam skretala pogled.

Prvo je problijedio, a zatim naglo povikao: “Ti jedna mala nezahvalnice...” Vrisak iz mog grla učinio je moje riječi još jačima, zarobio ih je u mojoj glavi. On me udarao, ali ja nisam plakala. Mama i Marko su ga pokušavali odvojiti od mene, ali nisu uspjeli. Bilo je preteško. Razmišljala sam o svojim riječima dok su teški udarci ostavljali crven, vruć trag na mome tijelu. Buka je utihnula, pred očima mi se smračilo. Više ništa nisam osjetila, ali sam čula prekrasnu pjesmu, predivan glas koji me zvao u prekrasnu bjelinu, prostranu i meku. Poziv je bio previše primamljiv, nisam se mogla oduprijeti.

Da, sada sam na nebu. Ovdje me nitko ne tuče, nitko me ne zlostavlja. Ovdje mi je prekrasno. Koji put pogledam na moju obitelj, sada razdvojenu. Moj otac pati iza rešetaka, dok moja mama pati za mnom i za njim. Ali stvarno, koja je njegova uloga u mom životu?

Magdalena Cvetko, 7.r.

OŠ Sesvete, Sesvete

Voditelj: Kata Kolak

Tata, mama i ja

Kada biste nas djecu zapitali što mislimo o razilaženju naših roditelja, tj. o rastavi braka, vjerujte da bi većina ustuknula sa zaprepaštenjem i strahom i ostali biste bez odgovora. To bolno pitanje vjerojatno bi mnogima natjeralo suze na oči jer bi vas doživjeli kao svoje najveće neprijatelje u tome trenutku.

Sa mnom više nije tako. Já ću otvoreno i vrlo mirno reći što o tome mislim. S vremenom sam to naučila i prihvatila mudru (po nekim mjerilima) odluku svojih roditelja o razdvojenom životu. Saznavši za tu razočaravajuću njihovu odluku, i ja sam u prvi mah reagirala plaćem, no to je sada gotovo. Vjerujem da sam sa svojih trinaest i pol godina dovoljno zrela da shvatim situaciju i razumno se nosim s njom. Iako nisam upućena u “čari” braka te je to za mene i dalje jako komplicirana

zagonetka, ne shvaćam zašto odrasli nisu u stanju “ukrotiti tu umiljatu zvijer” (tako bi se često o braku izrazila moja baka).

Moja je životna situacija uglavnom sređena ovako: živim s majkom u stanu, a s tatom se viđam dvaput tjedno i s njime provodim svaki drugi vikend, najčešće u kući moje bake. Kada bih vam samo jednom riječju morala dočarati karakter moje majke, onda bi ta riječ bila r a d. Rad, rad i samo rad! To je njen život. Sve je u stanju riješiti: probleme na poslu, nered kod kuće, moj neposluh... Iako poslovno mnogo putuje, kod nje je uvijek sve gotovo na vrijeme. Ona je čudo jedno! No, usprkos svemu, život s njom je vrlo ugodan i nas smo dvije prave prijateljice. Najdraža mi je kad se predvečer, onako umorna od napornog dana, zavali u svojoj fotelji te vječno napetim rukama nožem reže jabuku prije početka naše omiljene serije. Nakon završetka serije, a katkad i prije, ode do kreveta i padne u nj “kao klada”.

Marija Gorupić, 7. r.

OŠ Voltino, Zagreb

Voditeljica: Ivanka Perdija

Najlipši pendžer

Osvanulo je lijepo nedjeljno jutro. Rujan je, ali ni traga jeseni. Danas je u Beravcima Ižimača. U našoj kući – ludnica. Bira se najljepši prozor u selu.

Baka Tera i moja mama Mira trču po sobe oko ladičara i viču: “Ja bi vo. Ja bi no!” U tom času dolaze ujak Tomo i stric Franja. Ujak Tomo, koji se u sve razumije, pita mamu i baku: “Jestel se dogovorile šta ćete metniti na pendžere?” Baka Tera pita: “Oćemol metiti nu ulaganu ponjavu na jedan pendžer, a na drugi da metimo nu sukne-nu ge su cvitovi krpani krstački, od moje bake?” Mama kaže: “Ja bi na prvi pendžer metila tu krpanu, a na drugi nu crvenu, jablansku, od moje bake.” I tako su se nje dvije dogovorile samo za ponjave, ali

trebalo je i druge stvari odabrat. Onda je nastala još veća gužva u kuće. Sad više jedna, sad druga: “Ja bi vo, ja bi no!” Va bi krpano, na bi šlingano, va bi necano, na bi eklano. Umišo se i ujak. On bi metio svatovske otarke, mama bi milja, baka otarčiće.

Kada sam mislio da će se svi posvađat, mama i baka su se dogovorile: na prvi pendžer metiće nu krpanu braunastu ponjavu, po njoj eklana milja, a gore tri eklana jastučića. Onda su opet izvadile polovanji vanjkušić i metile šumicu. I tako smo mi naredili prvi pendžer. E, sad su nastale muke s drugim. Metili smo crvenu jablansku ponjavu i priko nje necanu, ali bake to ni bilo po volje pa smo tu necanu skinili i pometali lipa necana milja, a na ponjavu metili veliki špiner, a livo i desno od špinera dva necana jastučića.

“Fala Bogu pa je gotovo”, odanila je baka. Zapravo, u tom poslu mama i baka su samo zapovidale, a ujak Tomo i stric Franja su pribadali, ja sam držo i dodavo žučice. Nena Franca je samo nadgledala i na kraju rekla: “Eto, i taj poso smo obavili!”

“Svaki poso se isplati”, rekla je baka kad je čula da je naš pendžer proglasit za najlipši.

Rječnik

Ižimača – folklorna manifestacija u Beravcima vezana za tradicijski način ižimanja (cjeđenja) jabuka u sok

najlipši – superlativ pridjeva lijep – najljepši

pendžer – tur.prozor

trču – trčkaraju (užurbano hodaju)

po sobe – lok. po sobi

ladičar – ormar s tri ladice u kojem je posloženo šokačko ruho

ja bi – ja bih (aorist glagola biti)

vo, no – pokazne zamjenice: ovo, ono

jestel (se dogovorile) – da li ste (se dogovorile)

metiti – staviti

očemol – hoćemo li

ulagana ponjava – prekrivač za krevet napravljen ručno na tkalač-

kom stanu (rukama umetane raznobojne vune kako bi se dobili lijepi cvjetni oblici, voće i sl.)
suknena ponjava krpačački – prekrivač za krevet istkan na tkalačkom stanu od obojenog lana, a zatim križićima izvezen raznobojni lijepi motivi
nu – onu (pokazna zamjenica)
ge – gdje (prilog mjesta)
cvitovi – cvjetovi (nom. množ.)
krpani, krpati – vezani, vesti
crvena jablanska ponjava – prekrivač za krevet tkan ručno na tkalačkom stanu, osnova je od crnog konca, a motiv od crvene vune
nje dvi – njih dvije
stvare – stvari
u kuće – u kući (lokativ)
va – ova (pokazna zamjenica)
vo- no- ovo, ono (pokazne zamjenice)
šlingano, necano – vrste specifičnih slavonskih ručnih radova
eklano, eklati – kukičano, kukičati (također ženski ručni rad izrađen iglom i koncem, karakterističan za Slavoniju)
umišo se – umiješao se (perfekt)
svatovski otarci – na domaćem platnu rukom izrađeni motivi koji se glavnoj rodbini u svatovima stavljaju oko vrata (budu dugački dva metra)
milja – manji ukrasni ručni radovi
otarčići – kao i otarci samo dosta kraći i za druge prilike (npr. njima se pokrivaju košarice u kojima se nose uskrсна jela na posvećenje, babinje, kolač mladenki koju svekrva prosi i sl.)
posvađat – posvađati
metiće – stavit će
braunasta ponjava – svijetlo smeđi prekrivač za krevet
polovanji – srednji
vanjkušić – mali jastučić prelijepo izrađen različitim ručnim radovima

šumica – cvijet, ukrasna šparga
ni bilo po volje – nije bilo po volji
skinili – skinuli
pometali – postavljali
lipa – lijepa
špiner – cvijet dugih, tankih zelenih grana koje su obrasle malim
bodljikavim listićima (također vrsta šparge)
fala – hvala
odanila – odahnula
zapovidale – zapovjedale
žućice – pribadače
poso – posao
proglasit – proglašen

Karlo Lolić, 5. r.

OŠ „Ivan Filipović“, Velika Kопanica

Voditeljica: Marija Ergotić

Moj djed

Kad se god pogledam u ogledalo, pomislim na svog djeda. Upravo to sad i činim... gledam svoje lice i mislim na njega. Na njegovo klempavo lijevo uho, koje i ja imam. Na njegov velik nos, crvene usnice, zelenožute oči, dugačke prste i malo deblje noge, koje i ja imam. Na njegovu sijedu kosu koju ja nemam. Pa, mislim, ne možemo biti klonovi. I znam... njegova dva i nešto metra nikad neću nadmašiti. Ali, to mi je „fora“, što kad ulazi u sobu mora sagnuti glavu. A često ulazi jer baka i on žive kat ispod nas. To znači da se vidimo barem dvaput dnevno. Ipak, ponekad odem dalje naslušati se dobrih starih priča.

Pamtim jednu subotu, ne znam jesam li imala šest godina, koju sam provela s bakom i djedom u dvorištu pod starom kruškom. Baka

je nešto čeprkala po ribizu, a djed, vidjevši da je meni dosadno, privezao neku ljuljačku za tu staru krušku.

„Kad sam imao šest godina“, započeo djed priču, „želio sam postati pilot. To mi je bio životni san. Želio sam uvijek biti što bliže nebu, tako mi je to bilo fascinantno. Je li tako, bake?“ upita on baku.

„Je, šta je“, odgovori baka i dalje čeprkajući po ribizu.

„Pričaj dalje, deda!“ i ja sam ga poticala na priču.

„I dok sam bio tvojih godina, penjao sam se po stablu kruške, sličnom ovome. Penjao sam se i penjao, a kad sam došao do grane na vrhu, izgubio sam ravnotežu i pao. Je li tako, bake? upita on baku opet.

„Jok je“, odvratila baka, sasvim posvećena svom ribizu.

„Jesi li se ozlijedio, deda, kad si pao?“ upitala sam ja, sasvim uživljena u priču. Čak sam se prestala ljuljati.

„Jesam, jesam. Rame me boljelo čak šest mjeseci nakon toga. Ali nisam išao doktoru. Prošle su godine i rame je zaraslo.“

„Što je onda bilo, deda?“ javila sam se opet.

„Došlo je vrijeme da odaberem posao koji ću raditi. Odabrao sam zvanje pilota. I... dobro, odgovarao sam visini, težini i svemu ostalome. Bio sam savršen za pilota.“

„Ali?“ upitala sam i pogledala djeda u oči.

„Ali... na završnom pregledu otkrili su onu staru ranu na ramenu koja je krivo zarasla. Zbog toga nisam smio voziti avion.“

„I što je onda bilo?“

„Otišao sam u vozače autobusa. Eto, moglo bi se reći da sam ‘pao s kruške’. Je li tako, bake?“

„Ah, ah!“ zavapi baka, zavrti glavom i ostavi se ribiza.

Valentina Gregović, 6. r.

Osnovna škola Augusta Šenoje, Zagreb

Voditeljica: Ariana Etlinger

Što mi se to događa?

Djevojčica duge crne kose sa slušalicama u ušima hrli ulicom.

Žurim svojoj najboljoj prijateljici Tei. Danas opet nije bila u školi zbog bolesti, pa ću joj pomoći oko školskih zadataka. Prije toga trebala sam srediti svoje školske obveze. Naravno, i mlađem bratu bila je potrebna moja pomoć. Najmlađi član obitelji, sestra, i ovaj put je htjela sa mnom.

„Pa, zar, nikud ne mogu bez nje?“ zavapim suznih očiju. Ovaj je put mama imala razumijevanja.

Nije mi lako s ukućanima. Želim biti slobodna. Mama mi uvijek govori da sam starija i trebam razumjeti brata. Djed mazi sestricu koja mi opustoši ladice vrijednih sitnica i tajni, a usput i zaprlja omiljenu majicu. Tata je, naravno, na maminoj strani i samo dovikuje: „Čula si što ti je mama rekla! Nemoj da ti ja ponavljam!“

„Dobro, što je ovo...?“

Pa ja sam se prva rodila i bila centar pažnje i mezimica svih. I sad ovaj zid nerazumijevanja i pomanjkanja pažnje i ljubavi. Zar im nisam više važna? Vole li me manje? Kako bi bilo da me jednostavno opet nema, kao da se i nisam rodila? Misli su mi se rojile u glavi. Bila sam istovremeno ljuta i tužna.

Te večeri mama i tata su uzbuđeno prepričavali tragičan događaj. U prometnoj nesreći stradali su mladić i djevojka koje poznaju. Razlog? Neprilagođena brzina. I sama sam bila potresena, ali još su mi se uvijek moji problemi i strahovi činili veći.

Kasno je. Brat i sestra su zaspali, ali ja sam se vrpeljila i napokon došla roditeljima u dnevnu sobu. Čudilo me što me nisu bez rasprave poslali u sobu kao inače. Posjeli su me između sebe. Mama me zagrlila, a tata pomazio po kosi. Ponovno me obavila ona tanka nit za koju sam mislila da je prekinuta. Vratio se osjećaj povjerenja i sreće.

Razgovarali smo dugo u noć.

Pokušavala sam opisati kako se osjećam. A sve su sumnje izbrisane maminim nježnim glasom. Nisam bila svjesna koliko su me sve

ove godine pratile njihova brižnost i ljubav, te kako se nimalo nisu umanjile od prvog dana mog života.

Već je pala noć, vraćam se od Tee. Mama mi je poslala poruku da me čekaju palačinke i seka s novim crtežom.

Dignem pogled prema nebu, udahnem duboko i ugledam zvijezdu koja mi namiguje. Namignem i ja njoj i ubrzam hod.

Andela Balić, 5. r.

OŠ „Dugopolje“, Dugopolje

Voditeljica: Janja Pavić

Ćao, jurim

Vraćam se s plaže. Trčim, jurim, daščem. Uobičajeno, sigurno bih se kupala barem još jedan sat, ali ne i danas. Saznala sam da u 20,00 sati ON dolazi u luna park. Do tada se moram istuširati, ispeglati kosu, očistiti cipele, odabrati nakit i, naravno, košulju koja će istaknuti ljepotu mojih očiju. Osim toga, do tada se moram dodvoriti mami, baki i tati kako bi mi udijelili nešto novaca. Brata tko šiša, od njega ionako nikada ništa ne dobijem.

KORAK PRVI: mama

„Mamice, sigurno si se danas jako umorila. Želiš li da ja operem posuđe?“

„Hvala ti što si se sjetila,“ oduševljeno će mama.

„Mogu li dobiti 10 kuna za luna park?“ mazno ću ja.

„Nema problema, Lelice,“ cmokne me mama u čelo i naivno mi dade novac.

„Hvala ti puno. Posuđe ću oprati kad se vratim. Ćao, sad jurim.“

KORAK DRUGI: tata

„Tata, nije li danas tvoj red da mi daš džeparac?“

„U pravu si, izvoli,“ brzopleto će tata ni ne pogledavši me. Usput doda: „Skokni u trgovinu po mineralnu.“

„Malo kasnije. Čao, sad jurim!“

KORAK TREĆI: baka

„Znaš li da si ti najbolja baka na svijetu,“ zacvrkutala sam. Baka sretna i razdragana priupita trebam li što. Naravno, odmah dobijem nekoliko kuna za luna park, ali uz uvjet da joj navečer izmasiram lijevo rame.

„Dogovoreno, a sada, čao jurim.“ I stvarno odjurim.

Stižem u luna park u točno vrijeme.

ON je tu. Obrazi mi se rumene. Prilazim mu.

„Bok.“

„Otkud ti ovdje?“ upitaju me najduže trepavice na svijetu.

„Došla sam se provozati. Danas mi se posrećilo pa imam za par krugova. Hoćeš li sa mnom?“

„Rado, ali imam dogovor. Kasnije. Čao, jurim!“ I odjurio je.

KORAK ČETVRTI: pranje posuđa, odlazak u trgovinu po mineralnu, masaža bakinog lijevog ramena.

Leonora Gal, 6. r.

OŠ Pirovac, Pirovac

Voditeljica: Mirjana Barešin

Duša zamotana u stihove

koliko tužna – toliko povrijeđena

količina hladnoće na koži
proporcionalna je temperaturi
goruće duše

omjer kisika u mom glasu
i vodika u tvom pogledu
iznosi 2:1

(što je uzrok plina praskavca u mojoj glavi)

imaš madež na lijevoj lopatici
ne volim ga jer ga nemaš i na desnoj
(u svojoj bolesnoj potrebi da sve bude
simetrično ipak pretjeram)
slučajno ga prekrivam siluetom
glave
i na snažnim leđima ti pokušavam
iscrtkivati (objema rukama,
naravno)
budućnost u kojoj pjesnici
neće biti siromašni
(tu i tamo alkoholičari)
s dovoljnom količinom
pitke vode
i čokolade

Mia Čagalj, 8. r.

OŠ „Stjepan Radić“, Imotski

Voditeljica: Eleonora Jonjić– Olujić

Zapisi u brojevima

Ponedjeljak, 19. rujna

Dijagnoza: nepravilan ritam srca, više od sto otkucaja u minuti

Uzrok: trinaest problema

Dob: trinaest godina

Visina: stotinu i šezdeset centimetara

Težina: pedeset i osam kilograma – debela

Vanjski opis: dva plava oka, lagano uvinute trepavice, samo jedan nos (malo poveći pa vrijedi za dva), jedna usta s trideset i dva samo-

stojeća zuba, tanak labuđi vrat, pedeset centimetara dugačka kosa u jednom repu, dvije ruke, deset prstiju, dvije noge, cipele broj četrdeset i jedan (što je isto previše).

Terapija: uzročnike bolesti iznijeti na vidjelo u pismenom obliku

Subota , 24. rujna

Svi bulje u mene! Odzvanja mi u ušima ono njeno: „ Još si prebavala da bi razumjela! Poslije ćeš mi biti zahvalna. Vjeruj mi, znam što znače problemi s kralježnicom!“ Kupila mi je torbu na kotačiće! Osjećam se kao bakica koja ide u šoping. Imam samo petsto metara do škole, što je samo sedam do deset minuta hoda. Zar ona ne vidi da svi furaju Convers ruksake, a puno su udaljeniji od škole? Njihova kralježnica onda nije u opasnosti? Poludjet ću!

Ponedjeljak, 3.listopada

Sjedni, četiri! Jooj, ne opet! Vlada totalna epidemija ispitivanja. Strašan pritisak! Petnaest predmeta, petnaest učitelja. Moram naučiti hrvatski za sigurnu peticu jer učiteljica pita sve u šesnaest. Tjelesni mi stalno kvari prosjek. Trčanje me naprosto ubija. Svaki put skoro ostanem bez zraka, a o svojim otkucajima bolje da i ne govorim. Četvorka iz engleskog, a znam za pet. Ako tako nastavim, ništa od gimnazije.

Srijeda, 23.studenog

Pljačka kupaca! Obožavam čokoladu. Kažu da potiče bolje raspoloženje, ali smeta mom tenu. Iako želim lijepo izgledati, svaki put kad uđem u dućan, kupim čokoladu od sto grama, pa neka se nađe. Danas na telki strašna vijest. Varaju nas! Provjereno, sto posto. Na omotu moje čokolade piše osamdeset i pet grama. Umjesto da smanje cijenu, oni smanje gramažu. Zar su se baš svi okrenuli protiv mene?

Četvrtak, 29. prosinca

Praznici! Konačno malo slobode i mira. Sada mogu spavati do mile

volje. Ipak, moja seka je odlučila gnjaviti. Već sam joj sto puta pročitala *Snjeguljicu i sedam patuljaka*. Kad sam se konačno ponadala da je kraj, donijela je još *Tri prašćića* i *Vuk i sedam kozlića*. Stvarno je postala prenaporna.

Utorak, 3. siječnja

Moram na dijetu! Maturalac! On za sada ne zna da mi se sviđa. Kako ću se skinuti u badić pred njim ovakva? Naravno da me ne primjećuje u pedeset osam kilogramskom izdanju. Nema panike, imam još pet mjeseci. Od danas prestajem jesti. Tako ću nešto i uštedjeti jer su ti brojevi postali stalni obiteljski problem.

Zar ja moram znati za svaki račun u poštanskom sandučiću? Maltretiraju me svojim brojčanim prigovorima. Voda, struja, grijanje... Pa u kući žive tri obitelji! Svi se grijemo i kupamo. Nisam ja najveći potrošač. Očito netko mora nositi teret tih brojeva. Sad sam ja na meti jer tisuću šesto kuna plus džeparac jednako je dvije tisuće. Toliko mi treba za maturalac. Kaže tata da je to previše. Nije više siguran hoće li moći skupiti toliko. Sad još i to!

Kao da nemam dovoljno svojih problema!

Ponedjeljak, 9. siječnja

Dijagnoza: nepravilan ritam srca, 90 otkucaja u minuti

Dob: trinaest godina

Visina: stotinu i šezdeset centimetara

Težina: pedeset i osam kilograma – debela

Terapija: nastaviti dosadašnju terapiju još pet mjeseci

Kontrola po potrebi.

Ana Novak, 7. r.

OŠ Selnica, Selnica

Voditeljica: Natalija Jurinec

Pamet pred otkazom

Pisati pismo i nije neka mudrost. Ali, ako ste otkazali pameti, za dobro pismo ipak bi ju bilo dobro ponovo angažirati....

POŠILJATELJ: Leina udruga za bolje funkcioniranje (LUBF), 23.10. 2011.

PRIMATELJ: Pamet

ADRESA: Zapadna zgrada mozga

Moždana ulica 16 b

48 007 Glavobolja

UPRAVNI POSTUPAK br. 4932847/3

PREDMET: Rješenje radi ponovnog zapošljavanja

Prema članku 14. stavak 2. u svezi s člankom 8. stavak 2. i člankom 70. stavak 2. Zakona udruge za bolje funkcioniranje u predmetu Vašeg ponovnog zapošljavanja na mjesto „Dosadnog posla uz malu plaću“, donosi se

RJEŠENJE

radnici, poštovanoj gospođi Pameti.

Cijenjena!

Imajući na umu trenutačno stanje Vas kao nezaposlene, a i potreba na tržištu rada, javljam Vam kako je razmotrena Vaša molba za ponovno zasnivanje radnog odnosa. Odlučeno je da Vam se pruža nova prilika. Stoga pažljivo pročitajte rješenje s kojim su se jednoglasno složili mjerodavni.

Znam koliko ste lijeni i debeli i koliko Vam je drago kad sam u situaciji da Vas ne znam koristiti. Stoga Vas molim da konačno shvatite da na radnome mjestu morate biti od 0 do 24 sata, bez prekida, osim kada je moje tijelo u sanjajućem stanju. U praksi je to noću, ali i po potrebi na satu u školi ili kod kuće popodne, no o tome ćete još biti obaviješteni u narednim dopisima. Znači, u to vrijeme Vi možete uzeti pauzu. Za vrijeme pauze, ako ponovno planirate zapaliti lulu,

molim Vas da izađete iz ureda van kako ne bi bilo posljedica poput one kad ste zadimili cijelu glavu pa je dim išao van kroz ušne kanalice i nosne otvore poput ljutnje i smoždio sve radnike koji su ondje bili (molimo da strogo uvažite ovu opomenu).

Viđeni ste kako na posao dolazite bez ikakve opreme, stoga Vam u paketu koji će stići za nekoliko dana šaljem sljedeće:

1. antiglupe rukavice da ne morate golim rukama čistiti smećogluposti koje mi neprestano padaju na Vas
2. turbotvrdu metlu za redovno čišćenje prašine koja se često skuplja na mjestima koja su još zapuštena u mojoj glavi
3. čupkometlicu kojom ćete čistiti i pospremati uske dijelove koje ne možete ostalim sredstvima i pomagalicama. Molim da njome ne čapr-kate ušne kanalice jer su vrlo škakljivi.

Ostalu opremu dobit ćete službeno u svoje ralje, s pripremljenim uputama.

Kako Vam je policijski oduzeta vozačka dozvola i nemate čime do-laziti na posao, nudi Vam se povoljan stančić na 45° sjeverno i 15° istočno od centra moje glave iliti Trga Šupljine i Propuha 35. Vrlo je udoban i možete u njemu stanovati s prednošću da možete i brže doći na radno mjesto kad budete potrebni u hitnim slučajevima na odjelu Mislibrzo, na koje ste do sad uvijek kasnili i do četiri dana!

POSEBNI UVJETI

1. Na posao dolazite isključivo s nekoliko GB slobodne memorije zbog dobivanja dnevnic za dobro obavljene poslove (najviša dnev-nica doseže do 6 GB naučenog znanja, ali možete dobiti dobre napoj-nice klijenata s kojima ga razmjenjujem),
2. Zabranjeno Vam je bacati moje dokumente koje Vam povjeravam, a koje ne koristim redovito, jer bi mogli zatrebati baš kad ih bacite (poznati su vam slični slučajevi)
3. Nije Vam dopušteno brisati glavne i zaštićene podatke iz istočne centralne zgrade jer se bez toga moja glava automatski vodi na stečaj.

Ukoliko ne uvažite ovo pismo, pravila i uvjete, slijedi Vam suspenziranje i određeni kazneni postupci. Ako ste zainteresirani, molim Vas da se javite Zavodu malog mozga zbog dekodiranja moždanih stanica te Vašeg ponovnog zapošljavanja!

Rok prijave: 15. ožujka 2012.

Zahvaljujem unaprijed na suradnji!

Srdačan pozdrav,

LUBF

Dostaviti

1. Primatelju: Pamet

2. Pismohrana

Lea Tot, 8. r.

OŠ Molve, Molve

Voditeljica: Marija Halaček

Šime berekin

Vedra, šesna štrankinja
vožila je tonobil.

Dok se už nju šepurija

Šime berekin.

Šime, Šime, Šime

ca si tako tvrd?

Al ne vidis švoju Maru

ne pravi se lud.

A se Šime ne okrice

pravi se Inglež.

Vožit ce se sa štrankinjon

dok traje pinez.

Zato moja bišna Mare
ne obadaj tonobil,
vratit ce se tebi
Šime kada dojde
vrime zime.

Rječnik

berekin – vragolan
šesna – zgodna, naočita
štrankinja – strankinja
vožila – vozila
tonobil – automobil
už – uz
šepurija – šepurio
ca – što
vidis – vidiš
švoju – svoju
še – se
a – ali
okrice – okreće
Inglež – Englez
ce – će
vožit – voziti
ce – će
pinez – novaca
bišna – bijesna
obadaj – obaziri se
dojde – dođe
vrime – vrijeme

Nikolina Bešić, 7. r.

OŠ „Petar Berislavić“, Trogir
Voditeljica: Nada Mikelić

Možda...

Kad budeš shvatio
zašto te krišom gledam ispod trepavica,
zašto ti želim pokazati matematiku i
podijeliti s tobom zadnji bombon...

Kad budeš shvatio
zašto kasnim u školu baš kada kasniš i ti,
i zašto obožavam nogomet (koja glupa igra)...

... možda me barem primijetiš,
makar usput, u prolazu, slučajno,
i osluhneš kako mi srce kuca
sto na sat.

Marta Ljevar, 6. r.

OŠ Vilima Korajca, Kaptol

Voditeljica: Melisanda Lujčić

Svađa rukavica

(Gumene i svečane rukavice prepiru se ležeći u ormaru.)

GUMENE RUKAVICE: Znaite, vi svečane rukavice uopće niste više u modi. Pjevačica Lady Gaga već nas odavno ima na rukama kad je na turneji. (Ponosno dignu glavu.)

SVEČANE RUKAVICE (uvrijeđeno): Niste u pravu! Mladenke nas stalno stavljaju na ruke, a i kazalište redovito posjećujemo. (Namršti se.)

GUMENE RUKAVICE: Mi stalno peremo suđe i puno smo korisnije od vas. (Pokazuje ono što govori.)

SVEČANE RUKAVICE: Nismo zato manje vrijedne. Još davno francuske dame stavljale su nas za ples Menuet. (Pleše.)

GUMENE RUKAVICE: Pih! To je daleka prošlost!

SVEČANE RUKAVICE: Što mislite, kako bi bilo da nema nas? (Prave se važne.)

GUMENE RUKAVICE: Ha, kako bi bilo? Kako bi bilo? (Ruga se.) Pa onda bismo mi bile svečane!

SVEČANE RUKAVICE (čude se): Ali vi ne izgledate svečano, ne mirišete lijepo, grube ste i neugledne.

GUMENE RUKAVICE (ražalošćeno): Ali i mi bismo ponekad htjele u svatove i na plesove.

SVEČANE RUKAVICE: Ma, hajde, ne žalostite se. Evo, sljedeći put ćemo vas povesti sa sobom.

GUMENE RUKAVICE (veselije): Stvarno? Možemo li s vama?

SVEČANE RUKAVICE: Da, stvarno. Mi ćemo poći na svadbu na rukama mladenke Marice, a vi ćete biti pravi modni izazov njezinoj sestri i velikoj obožavateljici Lady Gage!

GUMENE RUKAVICE (oduševljeno pljesnu): Joj, baš super ideja. (Zadovoljno legnu svaka u svoj dio ormara.)

Magdalena Petrović, 3. r.

OŠ Slunj, Slunj

Voditeljica: Snježana Katić

Subota

Ajme, što volim subotu! Kraj je radne setemane, a još je neđeja preda mnom. U Slanome sam, u babe.

Kampanio tuče devet ura. Nije mi preša. Polako se protegnem u posteji pa promolim glavu ispod lincuna. Isam se i porošćem do funjestre. Razmaknem koltrine, otvorim persijane i udahnem frešku ariju. Čujem kako none u kominu stavlja na trpezu kikare i pjate za kolacijun. Nadam se da priga prikle. Jučer se najedila zašto smo joj šporkali novu napicu. Nono u tinelu lega novi Dubrovački. Lijepo se

doćeram, opletem kose i obućem vestu na tirake. Skalam se na taracu i pozdravim dunda koji u đardinu piturava graste. Cijeli se zgobavio da se ne izgranća na ruže. Njegov kućak laje na neke fureste. Opet su došli tražit kamare. Moj šempijani rođak hita prndeje i na špijericu ih ubaciva u bocu. None mi govori da trebam poč do butige po cukar. Fali joj za slatko od jabuka. Uputim se i srećem ribare kako idu s peskarije praznih kašeta. A na rivi kazin. Prikosto je brod pun Đaponeza. Sve gospođe nose klobuke i ombrele, kako i toka, da hi ne sprži sunce. Gospari lentravaju sve živo. Spećalmente hi gusta naša placa. Karići voze gori- doli. Gradski huncuti hi sekavaju. Naše gospođe grintaju da se ne može s mirom ni u spenzu hodit.

Idem ja viđet je li Kate doma da se pođemo okupat. Uzet ću u nje šugaman. Imam nešto solada u špagu. Mogle bi se i tratat u pasticćeriju. Ima još vremena do objeda. Od gusta je učinit điratu do banje Lemešac.

Rječnik

setemana – tjedanspećalmente – posebno
neđeja – nedjeljagustat – sviđati se, uživati
kampanio – crkveni zvonikkarić – kola za prijevoz tereta koja vuće ćovjek
preša – žurbahuncut – vragolan
posteja – krevetsekavat – dosađivati
lincun – plahtaspenza – kupovina hrane
isat se – podići sevidet – vidjeti
funjestra – prozoršugaman – rućnik
koltrina – zavjesasoldi – novac
persijane – grilješpag – džep
freško – svježetratat se – počastiti se
none – bakapasticćerija – slastićarnica
komin – kuhinja đirata – šetnja
kikare – šalicebanja – plaža
pjati – tanjuri

kolacijun – doručak
prigat – pržiti
prikla – vrsta uštipka
najedit se – naljutiti se
šporkat – isprljat
napica – stolnjak
tinel – dnevna soba
legat – čitati
doćerat se – dotjerati se
oplest kose – počešljati se
vesta – haljina
tirake – naramenice
skalat se – spustiti se
dundo – ujak
pituravat – bojati
grasta – posuda za cvijeće
zgovaviti se – svinuti se
izgrančat se – izgrebati se
kučak – pas
furesti – stranci
kamara – soba
šempijani – šašavi
hitat – hvatati
prndej – vrsta kukca
špijerlica – lijevak
butiga – prodavaonica
cukar – šećer
peskarija – ribarnica
kazin – zbrka
prikostat – pristati uz obalu
Đaponezi – Japanci
klobuk – šešir
ombrela – kišobran

kako i toka – kako i treba
hi – ih
lentravat – fotografirati

Tea Ristić, 5. r.

OŠ Marina Getaldića, Dubrovnik
Voditeljica: Antonija Vlašić

Gluma

(Diptih 2)

Ljudi oko mene Ljudi oko mene
Tješe me kada se nešto loše dogodi Likuju kada se nešto loše dogodi
Tu su kad ih trebam Tu su kad im trebam
Vesele se kada me vide kako dolazim Okreću očima kada me vide
kako dolazim
Smiješe mi se, iskreno Smiješe mi se, lažno
Glumim da sam sretna i da se Glumim da sam glupa
i da s njima nikada ne rastužim ništa od toga ne vidim
Ma tko zna? Ma tko zna?
Uz njih, možda to više i nije gluma. Uz njih, možda to više i nije
gluma.

Nika Nikolac, 8. r.

OŠ „Nikola Tesla“, Rijeka
Voditeljica: Irena Peić

Šutnja

Svanulo je. Zraka siječanjskog sunca uspjela se provući kroz otvor na roleti mog prozora. Probudila me. Pravim se da spavam, a trnci mi prolaze tijelom. Osluškujem korake koji se približavaju mojoj sobi. Nemiran sam. Nadam se da mama ne će primijetiti nove modrice po mojim nogama. Danas ne mogu u školu, ali kako joj to objasniti? Ovo moram riješiti sam...

„Sine, vrijeme je za školu“, čuo sam majku kako mi nježno govori. Stajala je kraj prozora, a ja sam se pravio da spavam. Izlazeći, još je dodala: „Čini mi se da danas pišeš važan ispit.“ I imala je pravo. Na to sam potpuno zaboravio.

Ustajem. Sunce je polako ispunjavalo sve kutove moje sobe. Grozim se od pomisli na današnji dan. Oblačim hladne traperice i čistu majicu. Umivam se. Da barem ova voda može isprati moje probleme.

Ulica je bila tiha, zarobljena injem. Opet ću zakasnuti i opet će razrednica zvati tatu. Kako ću se ovaj put opravdati?

Zvonilo je. Ipak sam stigao prije razrednice. To mi se rijetko događa. Dok sam torbu stavljao na mjesto, primijetio sam nekoliko podrugljivih pogleda. Zar opet? Ljutito sam skinuo jaknu. Dva papirića s pogrdnim riječima odlijepila su se i završila na podu. Ovo mora prestati. Nisam se potukao. Možda sam trebao...

Sve je počelo početkom školske godine kada sam došao u novi razred. Do tada nisam znao što znači biti neprihvaćen. Vjerovao sam da će se to promijeniti. Išao sam svojim putem. Učio sam. Zaredali su odlično riješeni ispiti i dobri rezultati na natjecanjima. Za neke, očito, previše.

Prvi put susreli su me na putu kući. Jedan od njih udario me po leđima. Pao sam. Petoricu iz mog razreda to je jako zabavljalo. Uspio sam doći kući. Prvi put sam nešto važno prešutio svojim roditeljima.

Svakodnevnica je postajala meni neki nepoznati svijet. Riječi. Gru-be i hladne. Podmetanje nogu. Ismijavanje. Ucjene.

Na satu sam, a moje su misli negdje drugdje. Nikako da završim ovaj ispit. To mi do sada nije bio problem. Učitelj je primijetio da mi u zadnje vrijeme baš i ne ide.

Posljednji izlazim iz škole. *Slavna* petorka čekala me sakrivena iza starog bora. Ugledao sam ih. Svi su imali cigarete i nakašljavali se. Lica su im zbog dima djelovala blijedo. Brzim koracima krenuo sam prema gradu. Srce mi je sve brže lupalo. Skrenuo sam u usku ulicu ne znajući da je slijepa. Smrad se širio iz razbacanih vreća. Očito je da ovdje dugo nitko nije odvezio smeće.

Sustigli su me. Jedan od njih ponudio mi je cigaretu. Odbio sam. Tada su zatražili novac i mobitel. Sav bijes nakupljen u posljednje vrijeme izašao je iz mene. Počeo sam vikati na njih. Onaj najviši unio mi se u lice puhnuvši dim cigarete. Počeo sam kašljati. Odgurnuo sam ga. A on se poskliznuo i pao. Svi su nasrnuli na mene...

Otvorio sam jedno oko i pogledao oko sebe. Čudan mi se miris uvukao u nos. U bolnici sam. Okrenuo sam se i vidio mamu kako spava na stolici pokraj mojeg kreveta. Tata je drijemao kraj prozora. Sigurno su ovdje cijelu noć. Pokušao sam pomaknuti nogu. Uzalud. Bila je u gipsu, a cijelo tijelo boljelo me od dobivenih udaraca. Skoro se ničega ne sjećam. Glava mi je teška.

Mama se probudila i zagrlila me. Plače. Tata je ustao, a ja sam vidio da je jako zabrinut. Pomilovao me po licu i tiho upitao: „Zašto si šutio?“

Svanulo je. Zraka lipanjskog sunca uspjela se provući kroz otvor na roleti mog prozora. Probudila me. Od onog je događaja prošlo nekoliko mjeseci. *Petorka* je kažnjena strogim ukorima. Čuo sam da su se morali javljati na razgovore. Stručna služba imala je s njima dosta posla.

Trebalo mi je vremena da počnem mirno spavati. Razgovori s roditeljima ojačali su me. Prolazili su dani, a ja sam stekao nove prijatelje. Više nisam usamljen. Uskoro će praznici kojima se napokon radujem.

I dalje se pitam zašto sam šutio...

Zrinka Zagorec, 6. r.

OŠ Ljudevita Modeca, Križevci

Voditeljica: Danijela Zagorec

Krik srca

Još jedna noć pod neonskom lampom. Lagano lupkanje sitnih kapi kiše po limu na prozoru uspavljuje me. Tiho, u ritmu, brojim minute do jutra. Probudi me uvijek isti san. Da me puštaju kući, mašu mi zbogom i govore da se ne moram vratiti. Nikada, nikada više. Trgne me škripa kolica i lupkanje klompa. Sjednem na krevet i gledam kroz staklo u druge prostorije. Rado bih se protegnula. Onako, jako, da mi zapucketaju kosti, ali nema mjesta. Željezni krevet dopušta mi samo neki zgrčeni položaj u kojem ležim danima, tjednima. Ne znam brojiti koliko. Tek sam krenula u prvi razred. Vrata mog boksa otvaraju se i ulazi sestra tužnog pogleda, ali širokog osmiheja. Pružam joj ruku i prste ispikane od uboda njene igle. „Koji prst danas?“ upita me. Kao da je to važno. Ionako me svi bole. Gledam tekućinu kako kapa u epruvetu i silno, najjače do sada, poželim biti negdje drugdje. Negdje gdje mi dani neće biti isti. Dugi i bolni.

Čekam poslije podne. To je vrijeme posjeta. Tada sve živne. Čak se i smijemo iako bi najradije plakali. Mame i tate su hrabri zbog djece, a mi djeca se pravimo hrabri zbog njih. Svaki dan stigne netko novi. Gleda nas ispod oka. Valjda zato jer nitko od nas nema kosu, obrve, trepavice. Vučemo stalke s bočicama iz kojih nam u vene kapa neka tekućina. Baš i nije obećavajuća slika. Ti novi uvijek prvi dan plaču. I ja sam. Poslije dolazi ljutnja, pa pitanja, a na kraju se pomiriš sa svime. Svi mi glumimo da je sve u redu, da će godina brzo proći, igramo se, slavimo rođendane, idemo u školu. Dogodi se i ljubav. Sve je to samo privid, a u stvari čekamo da prođe vrijeme. A ono je sporo i lijeno. Dani se stapaju u mjesece. Duge, bolne. Neki puta toliko puni tuge da se bojim da moje malo srce to neće izdržati. Da više neću imati dovoljno krvi jer ju već mjesecima isisavaju iz moga tijela.

A onda je došao i moj dan. Dan kada me svi grle, dan kada ne moram skrivati suze: jer ovo su suze sreće. Idem svome domu, domu u kojem mogu spavati u mraku. Jedina stakla u sobi su ona koja gle-

daju u vrt. A tamo me s grane veselo cvrkućući pozdravlja vrabac. Domu u kojem pružam ruku, a da me ne boli, domu u kojem se ujutro probudim i protegnem da mi kosti pucketaju. Dom u kojem plaćemo i smijemo se bez straha. Dom u kojem mi srce uzbuđeno lupa od sreće i ljubavi. I ne boli, već samo ispušta krik koji moli da me bolest nikada više ne otrgne iz zagrljaja moga doma. Moli i za sve koji su ostali ispod neonskih lampi u staklenoj sobi.

Vanessa Žižak, 5. r.

OŠ Bogumila Tonija, Samobor

Voditeljica: Marijana Jaić

Sjajni Srpanj

Svakodnevno se Srpanj smije.
Svuda Srpanj sreću sije.
Slika Srpanj sliku svoju:
slatke, sočne smokve sprema,
srpom siječe, suši sijeno, skuplja slamu...
Sjajni Srpanj suncem sjaji,
svjetluca staklenim strelicama
stvarajući srpanjske sjene.
Sanja Srpanj suhe, slatke, sunčane snove.

Martina Ceković, 3. r.

OŠ Sela, Sela

Voditeljica: Dubravka Gregurić

Sreća na poseban način

Sreća,
sreća,
sreća...

Može li se podijeliti
kao neka slastica?!
U kutiju pospremiti,
svaku minutu pomiješati
i u nju zaviriti
i sreću širiti?!

Može, može!!
Sve je to isto
kad srce je veselo i čisto.
Svatko neka doda
svoj najdraži začim
i dobit će sreću na poseban način.

Ivona Šerić, 3. r.

OŠ Dobri, Split

Voditeljica: Tomislava Luetić

Propala zabava

Povodom prvog dana ljeta, na dnu mora se spremala velika zabava. I sunce se razbacalo po morskoj površini koliko je dugo i široko. Ribice, prave ljepotice, laštile su svoje svjetlucave ljuske, a stara je Hobotnica bezuspješno namještala šešir načinjen od morske trave. Nitko joj se nije usudio reći da se takvi šeširi ne nose ove sezone. Samo se veselo smješкао mali morski Konjic, najveseliji član morskog dna. Nitko nije bio siguran je li to zbog šešira ili zaljubljenog pogleda kojeg je Konjic,

više nego očito, svako malo upućivao jednoj stidljivoj ribici. Da stvar ne izmakne kontroli, šefica je bila stara gospođa Zvijezda. Nitko nije znao koliko joj je godina, ali zabava je bila u njenu čast. U trenutku kad je zabava trebala početi, dogodilo se nešto strašno. Baš kad su ribice krenule prema pozornici izvesti plesnu točku, poklopila ih je ogromna, stara automobilska guma. Nastala je strašna gužva. Podigao se pijesak i napravio veliki mutni oblak. Hobotnici je ispao šešir s glave, a morski se Konjic od straha bacio u krilo Zvijezdi. I ostale su životinjice bile užasnute, a neke i ozlijeđene. Slatka stidljiva ribica je ostala bez jedne peraje. Odmah je pomislila da Konjicu neće više biti draga.

Prvi dan ljeta nije dobro počeo. Opet je uništen ljudskom glupošću i nemarom. Cijelo se društvo povuklo u svoja skrovišta, samo je stara gospođa Zvijezda ljutito stiskala svoje krakove. Odlučila je prvi dan ljeta slaviti na jesen. Kad ljudi mogu bacati smeće u more, onda ona može malo, ali samo malo, promijeniti kalendar.

Slaven Pavlović, 3. r.

OŠ Stjepana Radića, Metković

Voditeljica: Nada Šunjić

Susret s Vilkom

Tog ljetnog jutra uživala sam u buđenju novog dana. Sunce na izlasku obasjavalo je žitna polja. Slavonska ravnica dozivala me svojom zlatnom pjesmom dok sam putovala sa svojom obitelji u Đakovo. Srce mi je jače zakucalo kada sam u daljini ugledala dva crvena tornja poznate katedrale. Veselila sam se susretu s rodbinom, a još više odlasku u ergelu. Od svih životinja najviše volim konje. Volim onaj uspravan hod, ponosno držanje glave, toplinu u vlažnim očima, zvuk kopita, čvrstoću i snagu...

Poslije ručka molećivo sam pogledavala bratića Mirka. On je znao što to znači pa smo krenuli prema ergeli. Došli smo kada su konjušari

hranili konje. Zadovoljno su žvakali sijeno i ispijali svježju vodu. Mojoj radosti nije bilo kraja. Osjećala sam neku toplinu i mir. Obilazila sam konje, čitala podatke na pločicama, svakom rekla pokoju riječ i dodirnula glatku sjajnu dlaku. Bili su to dodiri puni ljubavi i pažnje. Svaki konj mi je na neki način uzvratilo pozdrav hrzanjem, micanjem ušiju ili repom. Bili su jedinstveni, no jedan je privukao svu moju pažnju. Na pločici pored njega pisalo je: Vilko. Nježno sam mu dodirnula bijelu crtu na tamnoj glavi. Uši je pomaknuo prema meni, a u njegovim očima vidjela sam tugu i zbunjenost. Pošla sam prema vratima jer sam htjela vidjeti mlade lipicance na otvorenom. Ali nisam otišla. Vratila sam se Vilku. Dočekao me s posebnim sjajem u očima. Kao da je znao da ću se vratiti. Nagnuo je glavu prema meni. Bio je to osjećaj koji nikada neću zaboraviti. Ljubav. Nježnost. Povjerenje. Sve je to bilo u jednom pokretu. Prislonila sam svoju glavu na njegovu. Moja plava kosa pomiješala se s njegovom tamnom grivom. Naišao je konjušar i rekao da je Vilko jako volio jednu djevojčicu sličnu meni. Bila je bolesna i dolazila je na terapijsko jahanje. Svaki dan je jahala na Vilku, a on je osjećao njezin strah i svaki nesigurni pokret. Željeli su zajedno uspjeti. Djevojčica se brzo opustila jer je osjećala Vilkovu blagost i toplinu. Pri svakom koraku pratila je ritam Vilkova tijela. Prošli su sve staze, znali su svaki grm i kamen. Njihova upornost je nagrađena. Mala Kaja počela je osjećati snagu u svojim nogama. Uspjela je stati na svoje noge. Sada je negdje u Americi na još jednoj operaciji.

Vilko više nije bio opušten. Teško je disao, a njegove nosnice su zadrhtale. Mišići na tijelu su poigravali, a dlaka se sjajila na suncu koje ga je obasjavalo kroz uski prozor. Znala sam da je volio tu djevojčicu. Zagrlila sam ga i s ljubavlju dragala njegovu grivu. Željela sam mu vratiti svu ljubav koju je on dao maloj Kaji.

Antonela Vugrinec, 5. r.

I. osnovna škola Varaždin, Varaždin

Voditeljica: Ana Ilić

Vuka

Gledam fotografiju malog, skromnog sela u kojemu sam provela pet godina svoga djetinjstva. Moja Vuka! Pas Lina, brat Jan i ja! Ljubomorno čuvam tu fotografiju!

Sjećam se kako sam se svaki dan išla igrati s djecom iz susjedstva. Kada sam se naigrala, otišla bih šetati Linu. Imali smo veliko zeleno dvorište i vijugavu vinovu lozu. Zimi smo pravili snjegovića kojega bi tata i brat uvijek srušili. U kući sam imala svoju sobu punu igračka. Ona je bila moje carstvo, a ja u njoj princeza! U Vuki nema slastičarnice pa je poslijepodne slastičarski auto prolazio ispred svake kuće i prodavao sladoled.

Kraj moje kuće tekla je rijeka Vuka. Tamo smo ponekad išli loviti žabe koje bismo na kraju pustili. Navečer smo se vozili biciklima. U Vuki živi i moja sestrična Sara s kojom sam provodila najzanimljivije trenutke svoga djetinjstva. U dvorištu smo imali gol pa bismo svaku večer odigrali nogometnu utakmicu. Naravno, nisam bila previše dobra u nogometu, ali me moj brat rado podučavao.

A onda... moji su se roditelji razveli i prodali prelijepu kuću. Čak su i Linu prodali! Sestrična Sara, koja još uvijek živi u Vuki, rekla mi je kako u našem velikom dvorištu nema više zelene trave i nitko ne igra nogomet u predvečerje!

Katja Vuković, 4. r.

OŠ Antuna Mihanovića, Osijek

Voditeljica: Sanja Vujčić

Škrip – kameno srce Brača

Brač – gromada koja se u nekoj davnoj eri odvojila od kopna, ogromni brod usidren među valovima Jadrana, vrelo nepresušne ljepote koja se vješto skriva turistima koji svoja osjetila guše u vrevi restorana i prenapučenih plaža. Brač se uistinu pokazuje samo onima

koji ne zaborave da je Brač bio težački, kamenarski i pastirski; koji se ne boje zaviriti dublje u njegovu izazovnu unutrašnjost gdje je prošlost zajedno s gorkom suzom, teškim uzdahom i bolom izranjanih stopala ostala zatočena u vrelom kamenu.

Ostavljajući ljubavni šapat bonace i bora na obali, krećem prema središtu Brača, prema Škripu – njegovom kamenom srcu. Divim se kako već tisućljećima ponosno stoji na vrhu brežuljka i drago mi je što moji korjeni vode do najstarijeg naselja na otoku. Osjećam da tu pripadam i želim saznati više o njemu. Ilirske građevine mi uvijek pričaju o naselju čije ime potječe od latinske imenice *scrupus* koja znači golemo oštro kamenje. Obilje rimskih spomenika, kao što je kamena lokva, natpis posvećen božici Kibeli i rimski hram koji leži pod današnjim grobovima, trebali bi biti zahvalni što imaju priliku biti na škripskom tlu.

U ranu zoru sunce nježno budi Škrip. On će lako zavarati slučajnog prolaznika. Dočekat će vas s osmjehom, a u dubini spretno skrivati suzu. Ja nisam slučajni prolaznik. Ja u njegovoj ljepoti vidim utisnuti znoj, muku i snove. Miris starine i šum krošnje stoljetnog stabla poziva me u šetnju i pokazuje mi umornu zemlju, debelu koru maslinova debla i ples pčela na cvjetovima kadulje i vrijesa, po kiti ružmarina i stručku murtile. Dok šetam poljskim putem, poželim skinuti cipele i osjetiti bol dok vrućina i oštro kamenje probada kožu. Poželim da svi znaju da ovdje pripadam. Poželim vikati da je ovo moj pravi dom i želim da me cijeli svijet čuje. Želim da se cijeli svijet divi mom Škripu. Stari me bedemi smiruju dubokim glasom i ponovno sam ponosna što pripadam ovom skromnom mjestu. Kako samo volim ovaj, u kršu zalutali, gradić! Ovdje gdje su stoljeća utkana u kamen, sklad i ljepotu, gdje je priroda najvredniji spomenik, moglo bi nastati veliko turističko mjesto, a ja sam sretna što ga još dugo vremena neću morati dijeliti, što će on svoje priče pričati meni, a ne radoznalim turistima koji neće znati cijeniti puninu jutra i blagost sutona. Stvarnost i san u mojem su Škripu nerazmrsivo zapleteni.

Žardin je prazan, nema više onih koji bi ga ispunili smijehom i pjesmom. U Škripu su ostali samo stariji ljudi, zgrbljeni od rada,

tvrde kože na rukama od žilave borbe sa zemljom. Ostali su samo roditelji čija su djeca u cvijetu mladosti iselila po gradovima SAD– a, šumama Argentine, poljima Australije u potrazi za lakšim životom. Ostavili su svoje pretke koji su cijeli život iščekivali njihov povratak, a oni su im zauzvrat donosili starost i nemoć i žudnju da grob pronađu u zaboravljenom kamenjaru svoga zavičaja, u sjeni svojih čempresa. Stara crkvice sv. Duha na groblju čuva skromne grobove svojih graditelja, a župna crkva sv. Jelene poziva ljude na molitvu za one koji su izgubili svoju pravu dušu u robnim markama i lagodnosti života u gradu. Rado posjećujem groblje zaraslo u bršljan i brnistru. Sa suzom u oku potražim prezime Fabjanović i od svojih predaka tražim utjehu. Gledam ostale grobove. Tko zna kada je netko zadnji put pomaknuo lišće oraha i iglice bora s leđa pokojnika? Dok mijenjam cvijeće u staroj vazi, shvaćam da njihov život i nastojanje za podizanjem Škripa nije imalo smisla i ljuta sam na sve koji su otišli i ostavili ovaj izvor ljepote da presuši. Te slike zauvijek ostaju kao treptavi odsjaji u moru izvrnutih pročelja i brodova. Poput prizora iz sna.

U predvečerje mir remete jedino cvrčci. Krik galebova u daljini prati Škrip na počinak. Svaku večer preplavi me strah da se Škrip više neće probuditi, da će usnuti dubok san i da se više neće boriti protiv urušavanja starog kamena kojeg će zamijeniti moderne građevine. Kada jednom doživiš Škrip na taj način, nemoguće je ostati ravnodušan, nije ga moguće zaboraviti.

Matea Španić, 8. r.

OŠ Šime Budinića, Zadar

Voditeljica: Desanka Erčić

Di greš

Stojin na skali.
Mačku vabim.
Nono pitura kaić.
Judi čakulaju.
Marenda diši.
Biži ća, žena v lipoj vešti tira pasa.
Vse bliešći na soncu.
Pome su poslali.
Va Zagreb moram poč.
Od seh se oprostit.
Vsi se pokrcamo va auto.
Di greš, ako moreš još ki dan ostati...
Vavik me galeb moj zove.

Rječnik

di – kamo
greš – ideš
stojin – stojim
skali – stubi
vabim – mamim
nono – djed
pitura – boja
kaić – brodić
judi – ljudi
čakulaju – pričaju
marenda – doručak
diši – miriši
biži ća – bježi
v lipoj vešti – u lijepoj haljini, suknji
tira – tjera

pasa – psa
vse – sve
bliešći – sjaji
soncu – suncu
pome – po mene
va– u
poć – ići
seh – svih
vsi – svi
pokrcamo – uđemo, ukrcamo
ki – koji
moreš – možeš
vavik – uvijek

Morena Cindrić, 2. r.

OŠ Ivane Brlić– Mažuranić, Prigorje Brdovečko
Voditeljica: Zvezdana Žlebački Cukor

Primorska bura

Fijuče, zviždi, dere, nosi.

Jarbole kida.

U zvona udara.

I plava,

I zelena,

I crvena,

Bjeličasta i rumena.

Evo je!

Mladenka!

Vesta joj je rekamana.

Pa kad bokovima zaniše,
o hridi joj se vesta zapliče.

U jesen svilu s grana otima.
Razgoliti, razodjene.
Žena u snazi.
Zimi najbrbljavijima usta zatvara.

Sve nam ulice pomete.
Mrsno osuši.
Raznosi vonj komina.
Razbistri misli i čeljad oko ognja okupi.

A kada kalmaje,
daleko kalmaje.
Gdje more ljubi nebo,
svlači vjenčanicu
i skuru robu odijeva.
Finuli su i njezini bali.

Rječnik

vesta – haljina
rekamana – čipkana
mrsno – suho meso
kalmati – posustati
skuru – tamnu
finuli – završili
bali – plesi

Anita Pitarević, 7. r.

OŠ Slano, Slano

Voditeljica: Ljiljana Šimunović

Putovanje jesenjeg lista

Nekad sam bio lijep, zelen i pun snage. Moji prijatelji i ja uživali smo u ljetnim zrakama sunca. Ali osjećali smo da se našoj sreći bliži kraj. Stigla je jesen, vjetrovita, kišovita i tmurna. Kiša i vjetar su trgali grane, sve je bilo mokro i tiho. U jednom trenutku vjetar me otrgnuo i razdvojio od ostalih. Poletio sam i do ZOO. Tamo sam vidio tigrove, lavove, slonove. Vidio sam i žirafe, zebre... Obišao sam čitav grad. Sletio sam u park i upao u lokvu... Tamo me zgazila neka djevojčica.

Dora Bičanić, 2. r.

OŠ Split 3, Split

Voditelj: Žarko Čokljat

Kako je mačić Mirko upoznao hladnije dane

Bilo je to lani, dok je Mirko još bio mali mačić. Ljeto je dugo trajalo i Mirko je svaki dan skakutao po vrtu upoznavajući svijet oko sebe.

Jedno jutro, mraz zabijeli travu. Mačić Mirko pribije njušku uz kuhinjska vrata čekajući hranu i grijući se. Baka otvori vrata. Hop! Mirko uskoči u kuhinju.

Baka ga istjera metlom.

Drugo jutro, baka otvara vrata, Mirko uskače u kuhinju. Baka se hvata metle.

Nakon nekoliko dana baka ubere grančicu breze da „školuje“ Mirka. Pa ne može ga baš metlom tući, ipak je mačić. I tako, „školuje“ baka Mirka. I Mirko sluša. Sjedi vani pred kuhinjom. Čeka! Dolazi auto, staje pred kućom. Mama vuče vrećice sa stvarima. Mirko skoči na poklopac motora. Grije se. „Jao! Ogrepst će boju!“, poviče mama. I potjera Mirka.

Tata izvlači bicikl iz garaže, Mirko njuška. Tu ima mnogo zanimljivih stvari, ali... postaje mračno, vrata se zatvaraju! Brzo van!

Traži Mirko svoje mjesto pod suncem. Možda je na krovu toplije? Baka kuha ručak. Izađe na terasu nahraniti mačića. Mirka nigdje. „Valjda se negdje zaigrao“ – pomisli baka.

Prođe ručak, prođu i bakine omiljene TV serije. Mirka nigdje. Padne večer.

Baka ode u svoju sobu. A kad tamo, nasred kreveta, na njenom najdražem jastuku – Mirko!

Čim je ugledao baku, skoči i umiljava joj se oko nogu. Ne možeš ga kazniti!

Baka uzme kutiju, stavi unutra svoje stare papuče i jastučnicu po kojoj se Mirko valjao, a Mirko uskoči sam. Baka sve iznese na terasu. Mirko zadovoljno trlja njuškicu i gleda preko ruba kutije. I dalje je hladno, ali je i mekano. I miriše na baku. A uz nju, i hladnoću je lakše podnijeti.

Klara Križan, 4. r.

OŠ Brestje, Sesvete

Voditeljica: Vesna Dukić

Sniek

Duzavam ga..

Niš

Nou, dej već jemput

Duojdi!

Kaj si gluhi?

Ne čuješ me,

Ha?!

Najemput,
Što bi reki...
Curi...
Gledim ga
Bieli je, mefki, liepi...
Pugladim ga
Mrrzzlliii...

Tu je!
Na, glej
Igra se...
Kak da tanca!
Visuku skače
Pa nazi
Curriii
I fejest se
Vrtiii...

Rječnik

sniek – snijeg
duzavam – dozivam
niš – ništa
nou – no
dej – daj
jemput – jednom
duojdi – dođi
najemput – odjednom
što – tko
reki – rekao
curi – pada
gledim – gledam
mefki – mekani
pugladim – pomilujem
mrzli – hladan

glej – pogledaj
kak – kao
tanca – pleše
visuku – visoko
nazi – ponovo
fejst – jako

Ines Čovran, 4. r.

OŠ Metel Ožegović, Radovan

Voditeljica: Danica Prašnjak

Moj šareni snjegović

Jednog hladnog zimskog jutra usred brijega pojavio se Šareni Snjegović. Kada su se ostali snjegovići razbudili, ugledali su ga. Na glavi mu je umjesto lonca ležala posuda za cvijeće, a umjesto da, kao svi snjegovići, nema ruke, imao je dvije grančice kojima je mogao micati. Ostali su ga upitali odakle dolazi i kako se zove, a on je samo odgovorio da se zove Šareni. Snjegovići su mislili da je pomalo čudan, i zato nisu razgovarali s njim.

Snjegović je zapravo došao iz Ledefije – zemlje raznih plemena snjegovića. Tamo je postalo pretoplo i svi su se snjegovići otopili, a on je, bježeći pred paklenim suncem, uspio pobjeći.

Najmanji snjegović hrabro mu je pristupio i radoznalo ga pogledao kao da ga očima moli da mu ispriča svoju nevjerojatnu priču. Dok mu je Šareni pričao o Ledefiji, Maleni Snjegović ga je pažljivo slušao i pratilo. Pričao mu je do kasno u noć, dok napokon nisu svi zaspali.

Sutradan je svanulo tmurno i bezvoljno jutro. Sve je nagovještavalo dolazak snijega, a to je za snjegoviće i djecu odlična vijest...

Mali Snjegović uspio je nagovoriti ostale snjegoviće da pomognu Šarenom. I tako je počelo dugo putovanje, puno opasnosti i prepre-

ka. Dugo je trajalo to putovanje, dok napokon nisu stigli pred velika ledena vrata. Uz vrata protezao se visoki zid sazidan od velikih koc-ki leda. Kada je Šareni Snjegović prišao vratima, ona su se nečujno otvorila i pred njima se ukazao strašan prizor: na podu su se protezale plave, crvene, žute, ljubičaste, zelene, narančaste, bijele, crne, ružičaste i smeđe mrlje.

«Samo ako sakupimo sve boje i nad njima izgovorimo čarobne riječi, uspjeh ćemo oživjeti svakog snjegovića!» uzbuđeno reče Šareni.

Satima su prikupljali boje.

«Kimbili li bimbili bu!» izgovorio je Šareni nad ledenom posudom. Zaista, iz nje su počeli iskakati raznobojni snjegovići.

«Dakle, pomogli ste mi, pa onda imate pravo znati tko sam. Ja sam kraljević Šareni od Ledefije.» završio je svoj govor Šareni.

Svi su snjegovići ostali sretno živjeti u Ledefiji.

Ako se pitate kamo odlazi voda od snjegovića kad se on otopi, sada znate – po nju dolazi kraljević Šareni od Ledefije i od nje stvara nove snjegoviće.

Dorenda Špatolaj, 3. r.

OŠ Centar, Pula

Voditeljica: Nataša Makovac

Radnik

Zima.

Nebo čisto, vedro,
a sunce zubato.

Žaruljice svjetlucaju u prozorima,
Miris kolačića i vanilije.

Pjesma s radija iz kafića u ulici
slavi dolazak Kralja.

Žena korača ulicom,

za njom na povodcu
psić u vunenom kaputiću.
Bačeno pecivo uz jarak
i debeli crni kablovi.
Radnik kopa.
Ruke su tvrde, promrzle
k'o zemlja.

Sunce zašlo za oblak.
Studen jače pritisla.
Čovjek svrne pogled
na ženu, žaruljice, psića...
U glavi misao:
Hoće li od plaće doteći
Za božićnu jelku djeci?
Pjesma utihnula.

Klara Pavić, 8. r.

IV. osnovna škola Bjelovar, Bjelovar

Voditeljica: Slobodanka Martan

Stari glaužar

Ftrnil se pogled
vsehnule reči,
koraki stali,
i ni ga već.
Al' dole pod selom
svekliju se glaži
i ogenj čuva
staklarska peč.

Dušu je svoju,
vu staklo spuhal,
pod bregom vu selu,
gnezdo je svil,
s pajdašima starim,
futr se spominal
kak bu fabriki
delal i sin.

Letiju kapi,
kak žareče soze,
glaž za glažom,
putuje vu svet.
Med bregah skrita,
znami dneve deli,
naša fabrika puno let.

Rječnik

glaužar – staklopuhač
frtnil – ugasio
vsehnule – usahnule
reči – riječi
koraki – koraci
ni ga več – nema ga više
dole – dolje
svekliju – svijetle
glaži – boce
ogenj – vatra
peč – peć
vu – u
spuhal – upuhao
bregom – brijegom
gnezdo – gnijezdo
svil – savio

pajdašima – prijateljima
furt – stalno
spominal – razgovarao
kak – kako
bu – će
fabriki – tvornici
delal – radio
letiju – lete
žareće – vatrene
soze – suze
svet – svijet
med – između
bregah – brjegovima
skrita – sakrivena
z nami – sa nama
dneve – dane
deli – dijeli
let – godina

Darija Grofelnik, 6. r.

OŠ Viktora Kovačića, Hum na Sutli

Voditeljica: Anica Flegar

Jezik roda moga

Znate li što je meni čudno? To što ode, oprostite, OVDJE u Dalmaciji, ljudi iz različitih sela posve drugačije pričaju.

Kako se mi ovdje baš i ne razumijemo najbolje, ponekad mi nije najjasnije ni kojim jezikom se služe moji ukućani.

Moja majka je iz Zagreba, a ćaća, odnosno OTAC, iz Dalmacije. Možete li uopće zamisliti tu komunikaciju?!

Ne znam kako se brat i ja snađemo između svih tih teća i lonaca,

pinjura i vilica, kariola i tačaka, škovacera i mišćafla, partfiša i metli. Onda sve te pipe i špine, psi i cucki, šeflje i kacijole, četke i bruškini, a o naglascima da i ne govorimo.

Ipak, mislim da je najvažnije da su se njih dvoje susreli ili intrali, kako god želite, i da im baš dobro ide. Nije bitno zaspu li oni uvečer u kamari ili u sobi, legnu li na lancune ili na plahte, stave li glavu na kušine ili na vanjkuše, pokriju li se poplunom ili botijom i ugase li svitlo ili svjetlo. Važno je da se žele razumjeti i biti zajedno.

Tako ni za našu Domovinu nije bitno kuvamo li il' kuhamo, din-stamo il' vrižimo, glavno je da smo svi u istom loncu.

Sve je to jezik roda moga – mislin... mislim, ma ne, ZNAM!

Rječnik

teća – lonac

pinjur – vilica

kariola, tačke – kolica

škovacera, mišćaf – lopatica za kupljenje smeća

partfiš – metla

pipa, špina – slavina

cucak – pas

šeflja, kaciola – žlica za vađenje juhe

bruškin – četka za pranje odjeće

intrali – susreli

kamara – soba

lancun – plahta

kušin, vanjkuš – jastuk

botija, poplun – prekrivač za krevet

Lucija Veršić, 7. r.

OŠ Jurja Barakovića Ražanac, Ražanac

Voditeljica: Lidija Miočić

Tuga moje bake što ne govori turski

Na početku Domovinskog rata moji roditelji, baka i djed izbjegli su iz Bosne u Hrvatsku. Tada im je Općina dala jednu napuštenu, oronulu kućicu u moslavačkom selu. Tata se pridružio Hrvatskoj vojsci i otišao u rat. Rijetko i nerado govori o tim danima ratovanja i ratnim stradanjima. Po završetku Domovinskog rata, vratio se, uspio je dobiti posao, kupiti nešto zemlje i uz državnu i općinsku pomoć, zajedno s djedom obnoviti i dograditi kuću.

Unatoč tomu, djedova i bakina želja bila je da se vrate na svoju djedovinu u Bosnu, ali njihovo selo nalazilo se u Republici Srpskoj, tako da tata nije smio ni pomisliti na povratak jer je bio na popisu hrvatskih branitelja. Uspio je nagovoriti djeda da uz pomoć odvjetnika prodaju tamošnje imanje, a novac ulože u kupnju traktora i traktorskih poljoprivrednih priključaka. Djed je teška srca prihvatio ovu odluku. Mjesec dana nakon mojeg rođenja djed je umro. Nije bio star, a baka kaže da nije umro ni od bolesti, već od tuge za rodnim zavičajem. I njoj se uvijek pojave suze u očima kad govori o Bosni, ali kako kaže, pomirila se sa sudbinom i prigrlila ovu kuću i zemlju kao rodno ognjište, govoreći mi da je ja održavam na životu, jer sam njena najveća radost i sreća bez kojih bi umrla od tuge.

Priznajem, nisam baš najbolja unuka na svijetu i ne provodim dovoljno vremena s bakom i to što provodi dosta vremena sama, sa svojim pletivom i molitvom, moja je krivica. Ali, ta moja dobra i brižna baka koja me toliko puta držala na koljenima, pričala priče i pjevala mi prije spavanja, čuvala moje djetinjstvo, prilagodljiva je i blagim pogledom, s puno ljubavi prihvaća moje odrastanje. Lijepi su mi trenuci kad sjedne pored mene, zagrli me i zajedno gledamo televizijski program.

Sada su u modi turske televizijske serije koje zbog školskih obveza ne stignem, a baš i nemam posebnu želju gledati, ali tada je baka u maminom društvu koja također gleda te serije. I kao što smo mi mladi postali ovisnici o računalima i mobitelima, tako je i moja baka postala ovisnica o turskim serijama. Ne bi bio problem što baka gleda turske serije, ali ona ne zna čitati, ni pisati, tako da joj mama mora govori-

ti što se događa, a kada mama zbog svojih poslova ne stigne gledati poneku epizodu, ulogu „simultanog prevoditelja“ moram preuzeti ja. Uzaludno je uvjeravati baku da imam puno učiti i pisati zadaće. Pokušala sam i „znanstveno“ pomoći baki u odvikavanju od njene ovisnosti o turskim serijama govoreći joj da su Turci četiri stoljeća ugnjetavali i mučili bosanski narod, ali uzalud, jer u jednoj seriji glavni je lik žena po imenu Hajrija, a tako se zvala i bakina najbolja prijateljica i susjeda dok je baka živjela u Bosni. Bakina sjećanja na djetinjstvo i susjedu Hajriju „prikovala“ su baku za televizor, tako da je Hajrija iz serije postala bakina životna preokupacija, a meni pravo mučenje. Kada sam to priopćila svojoj baki, ona mi odgovori: „Ne znaš ti koliko sam ja tužna što ne govorim turski. Onda bih sve razumjela. Ovako ne ostaje ništa drugo, nego da me naučiš čitati pa će tvoje muke prestati.“

Našla sam se na stotinu muka i na kraju zaključila: „Možda ću prije naučiti baku čitati, nego što serija završi, jer će serija trajati još nekoliko mjeseci.“

Krenula sam u akciju. Nabavila sam Početnicu čitanja za prvi razred i otvorila večernju školu za poučavanje čitanja jedne jedine učenice, moje bake. Vjerovali ili ne, nakon mjesec dana, moja baka naučila je sva slova i počela čitati. Istina, u početku joj je prebrzo nestajao tekst s televizijskog ekrana, nije ga stigla do kraja pročitati, ali njena želja da shvati Hajrijinu sudbinu bila je toliko moćna da je baka uskoro usavršila tehniku čitanja tako dobro da joj je „simultani prevoditelj“ s turskoga jezika postao suvišan. Baka je bila tako sretna, kao kada prvašić dobije prvu peticu iz čitanja i učiteljica ga pohvali pred cijelim razredom.

Ali tu nije kraj, baka sada hoće da je naučim i pisati. Za vrijeme zimskih praznika otvaram večernju školu opismenjavanja moje bake. Ako želite gledati turske serije i ne znate turski, ne znate čitati i pisati, pridružite se ove zime mojoj baki. Vrata moje škole su i za vas otvorena.

Ivana Klarić, 8. r.

OŠ Slavka Kolara, Hercegovac

Voditelj: Stjepan Banas

Nebeski triptih

Jutro

Nebo se zaplavilo nadom
Rosa je isprala tragove tjeskobe
U vrtu, stablo naranče
Osulo se malim suncima

Podne

Zlatna lađa usidrila se
Nasred neba
Zvono pjeva sa zvonika
Anđeoski pozdrav

Večer

Dan je obukao večernju haljinu
Skrojena je po mjeri:
Red tame, pregršt zvijezda,
Red spokoja, pregršt snova

Meri Carević, 1. r.

Srednja škola fra Andrije Kačića Miošića, Makarska
Voditeljica: Ankica Ravlić

Beskonačnost

Ugledam šumu,
u njoj vidim drvo,
na drvetu grana,
na grani list,
na listu jedna kap,
a u kapi šuma, grana, svjetlost zvijezde
i čitav svijet.

Karlo Popović, 1. r.

Ekonomska škola Velika Gorica, Velika Gorica

Voditeljica: Vesna Brkljačić

Svjetlost

Lupkaju vrata skrivenih svjetova.

Koraci u trku.

Sjećanja posuta vanilijom.

Jestiva.

Djed i ja. I keksi s mlijekom.

Bakin vuneni šal.

Mamini kolači.

Maleni dječak, djevojčica i ja.

One i ja. Mi i smijeh. Mi i plač.

Čvrst stisak ruku. Molitva.

I opet mi otac čita Priče iz davnine.

Najviše voljeh Bratca Jaglenca i sestricu Rutvicu.

Bajke iz djetinjstva na hrapavim policama.

Gorko– slatkaste.

Moj život raspršen u komadićima stakla;

nijanse plave, crvene i crne

doniješe snijeg od snova što me ljubi.

Okviri slika

izrađeni od izgubljenih riječi

zapleli su se o paučinu

moje mladosti.

Ti. Svilena ti koža

miriše na latice jorgovana

nošene vjetrom.

Vatromet tvojih pogleda.
Potom te grli miris svježih malina
ubranih iz vrta moga srca.

Kiša.

Mramor.

Japanska princeza
u tradicionalno izvezenoj
vjenčanici od čipke.
Šuščaju naušnice.
Vrte se haljine.

Bože, zašto na prozoru raja
ne bi bile božićne svjećice
ispunjene toplinom
svih Božića moga života
tako da odozgo
ljepši čini mi se svijet?
Daj odvrti više taj vrtuljak života!

Prošlost. Sadašnjost. Budućnost.
Miris malina.

Anđela Mijić, 2. r.

Klasična gimnazija Ivana Pavla II., Zadar

Voditelj: Damir Sikirić

Moje ime je Glazba

Nosio sam tonove umjesto cipela i melodiju u kosi. Bilo je to jedno neobično odijelo koje je sraslo sa mnom kao svijest o svemu lijepom i produžetak neizrecivoga. Ogranak moga postojanja.

Natjerali su me da sjednem i razmišljam kao odrastao čovjek, o novcu, politici i vremenu, a ja sam bježao u crtovlja i dječaćki se skrivao iza nota. Činilo se kao kapljicama tinte na snježnome papiru, a ono cijeli ja utkan u simfoniju i simfonija u meni. Trebali smo svi biti pjesme i violine umjesto lica i ljudi. Nekako je više ljudskosti ostalo u taktovima nego u nama samima.

Nije to sve. Ni akord nije akord, ne dajte se zavarati. To mu je samo etiketa, a zapravo je zalazak sunca i ljubav.

Otud moje uglazbljeno, vječno. Više sam volio doći harmonijom nego glavom i bradom. Bivao sam zato ušima sve oko sebe; kiše, proljeća, mjesečine i ponekad nečije oči, a zvučalo je kao fontana života. I škrt sam još uvijek na riječima, zato sipam valcere iz rukava i džepova. Kažem vam, ako naiđete na tugu, samo je pretvorite u tremolo. (Srce je najljepši metronom.)

Još dan danas, kad oglušim od svijeta, samo zažmirim. Spremio sam iza očiju pregršt partitura za najljepši od svih glasovira – maštu. Ponekad se pokoja otkotrlja kroz ruku do kajdanke i utisne u dušu, misao razlomi preko crno–bijelih tipki pa odleti u zrak koji udišem.

Nekako sumnjam da je bilo predviđeno za ova četiri zida i prste da mi posluže kao glazbena kutija, ali suviše potrebno zaljubiti se u išta nalik snovima. Dođe to čovjeku prije ili kasnije, pa se usudi skočiti hrabro, lavlje, u nepoznato, nedefinirano vremenom i prostorom. Tamo sam izgradio živu kuću od anđela i njihovih lira, ako se izgubim, da se mogu pronaći.

Okrutan je to dar onome tko mora ponijeti kaput gdje putuje i sluša samo ušima. Sluša se još trepavicama. Usnama. Rukama. I leti krilima, a ne nogama. Uvijek sam više vjerovao notama nego sebi, koje bi svakom prilikom, onako neobjašnjivo, dale savršenu refleksiju svega što se zbivalo u malome 'ja', čak izvan granica vlastitih poimanja. Jednom su me pitali zašto nisam odrastao, pa sam im rekao da to nije moj posao.

Ja sam od onih što pjevaju i vole.

Monika Piragić, 3. r.

Glazbena škola Vatroslava Lisinskog, Bjelovar

Voditeljica: Alida Sokolović

Melodija života

Jednostavno se dogodilo.
Započinje klavirom,
zatim se prelije u akustičnu gitaru
na koju se savršeno nadopunjuju
sanjivi gudači.
Uključe se i monotoni udarci bubnja,
a u basu,
ne samo da osjećam
miris zapaljenih brusnica,
nego se tempo ubrzava
bubanj
veze najljepšu melodiju
poput plesa nordijskih bogova
na vječnom ledu,
euforični i energični
slojevi prekrasnih melodija
bore se za prevlast.
I stane!
Tonovi jednostavno ne izlaze.
Prepustim se svaki put
da me zarobi početak
i oni vokali u pozadini,
bitka gitara s drugog planeta
i ova melodija dobiva posve
drugu dimenziju.
Vodi me iz melodije u melodiju
kroz pasaže vječnosti
preko kakofoničnih špilja
u kojima nema kompromisa
na putovanje do
svemira i natrag.

Barbara Pušić, 2. r.

Škola za tekstil, dizajn i primijenjene umjetnosti Osijek, Osijek

Voditeljica: Karolina Buljević

Greška u koracima

Zvukovi su zaobišli prostoriju. Praznina. Umjetno stvoren mir. Samoća se javlja u različitim oblicima. Izašla je tražeći život. Šarenilo joj je umorilo oči. Žudjela je za sivilom s dozom bjeline.

Grad u zimskoj noći. Vjetar je pregrizao tišinu.

Svjetla su titrala neprestano gubeći i dobivajući sjaj. Igra svjetla i njenog lica.

Šetnje gradom uvečer postale su rutina. Nemogućnost sna.

Brojila bi korake zajedno sa sekundama.

Hladnoća joj je odgovarala. Snijeg. Prstima iscrtava priču.

Nepovezane niti tvore cjelinu. Razmišljala je o životu. Vraćanju u život. Lutanje je postalo zamjena za realnost. Pasivno– agresivno.

„Čemu te ograde?“

Izgubila je misao vodilju. Prekinuo je rutinu. Izbrisala je tragove pokušavajući izbrisati sebe.

„Nema ograda“

„Da, sada ih nema. Nisam htio prekinuti tvoj mir.“

„Ostavila sam mir u prostoriji iz koje sam pobjegla. Nije mi do mira.“

„Onda dobro da sam ga prekinuo. Tišina je miš. Ostavlja otrovne tragove.“

Ustala je i nastavila šetnju. Poremetio joj je unutarnji mir prepun nemira. Misli su se zapetljale u već pretjerano zapetljano klupko.

Elektricitet.

Pritisnula je rukama uši, čvrsto i nemilosrdno, zaboravljajući događaj.

Hodala je drugačijim putem od uobičajenog.

„Smijem ti se pridružiti?“

Ukočila se. Ovaj susret ju je plašio više od tišine od koje je pobjegla.

„Ja ne znam kamo idem“

„Ne vidim problem. Idem nikamo s tobom.“

Nastavila je hodati. Spustila se do rijeke. Led je spriječio njen daljnji tok. Ona se je osjećala jednako tako.

Spriječeno.

Osjećala je njegovo isprekidano disanje iza sebe. Nije se mogla okrenuti. Modrice na njenoj koži poprimile su ljubičastu boju.

Nije se sjećala kako ih je dobila niti je znala zašto o njima sada misli.

Strah.

„Osjeti nesputanost. Plan napada bez potrebe za obranom.

Preпусти se. Padni. Zavoli strah.“

Lecnula se. Osjećala se napadnuto. Napad na njene misli. Košmar.

„Dozvoli da gledam svijet kroz tvoje oči. Zatvori me u sebe.“

„Moj svijet je izgubljen. Nedostatak oblaka u pretjerano sunčanim danima. Ja sam princeza ludila! Pokloni mi slobodu i zarobit ćeš me zauvijek.“

„Prekini niz. Izbaci rutinu. Oslobodi se. Udahni ljepotu svega.

Osmijeh stavi na sigurno. Osjeti iskru. Promijeni sve!“

Pogledala je u drugu stranu. Primijetio je njen osmijeh. Igra bez riječi. Čekao je dok je ona šutjela.

Prebrojavala je kockice razbacane u njenim mislima. Pokušavala ih je složiti.

Nova igra.

Nova ljubav.

Šarena idila.

Slika bez riječi.

Iris Spajić, 4. r.

Srednja škola Zabok, Zabok

Voditeljica: Jadranka Bogdanović

Čestitari moji mili

Zovem se Barbara, Zagrepčanka sam po rođenju i življenju, ali i Turopolka i brežanka po mojem mameku. Imaju moji brežani svoje navade i regule kojih se držeju kak pijan plota i nema tega kaj ih more promeniti. Si imaju špicnamete inače ne bi znalo gdo je gdo. Svaka hiža ima bar jenoga Iveka, Štefeka, Baru ili Maru. V celom selu ima pet prezimenov kuliko je i vulic, pa si zmislite kak bi to bilo da špicnameta nema. Ja sem tam poznata kak ona mala kudrava ze Zagreba, Tomekova vnuka ili Zapečkova prenuka. I si me znaju i poznaju. Moja mamek veli da moram dobro paziti kaj delam da se ne bi povedalo po selu sekaj.

Malo je bedasto kaj su mi si zgodni dečki nekakvi rod, ili kumi, ili već nekaj u nekom kolenu. Moja babica veli da z te mele kruva nebu. Tak je povedala i mom mameku za tateka, al ju mamek ni posluhnu-la. Sad mi furt rivle to na nos i dreči kak ja nju moram posluhnuti jer je stareša i pametneša. Ja se malo pravim da ju slušam, a ustvari mi je v te moje lude tikvajne on. Jen zgoden muzikaš koji mi je zapel za oko i furt se pogledavamo. Normalno ja sem uvek zriktana i feš, ipak sem ja dekla z grada. Med tim zgodnima je i moj čestitar.

V Šilakovine je od navek običaj da za imendane kak je Štefanje i Ivanje v hižu dojdu čestitari i nazdravljaju. To se sve zbiva po noći i k nami navek dojdu pred jutro i ostanu do pol don. Prošle zime smo si baš lepo spali kad se pred hižom zasviralo i zapopevalo: „Ivo, Ivo daj se stani i pogledaj ko je vani. Vani su ti tamburaši tvoji stari imendaši!“ Moj vujec je Ivo, negov vnuk je Ivan, sneja je Ivana, a i moj brat je Ivan. Možete si misliti kak je to komplicirano v jene jedine obiteli. Si smo se zdigli i još krmežljivih očiju došli v kujnu, a tam su tamburaši svirali se u šesnajst. Babica je došla v šlafruku, a mi kak koji. Ja sem bila v babičine spavačice, sva raskuštrana i snena. Kad sem videla gdo svira mam me feršloknulo. Moj lepi tamburaš je prebiral po bisernice a ja sem zgledela kak ofucano prežvakano strašilo. Vmrla sem od srama a on se cerekal od vuva do vuva i još rekel

pred semi da sem baš fajn puca. Moja mamek je več svatove počela planirati, a teca, teca je tancala na stolu i tak glasno juškala da nisam ni prav čula muziku. Babica je na to rekla da si nek on niš ne umišla i nek si on išče neku drugu pucu, jer mi sme si rod. I kaj da ja velim na to? Bole bi bilo da sem ostala spati. Taman si najdem hofiranta, a i on je z mojega legla. Strahota jena. Niš mi drugo ne preostane neg da si iščem čestitara v Dalmacije ili morti prek morja?! Veliju da bumo v Evropu. Čujte, to bi bilo nekaj za me jer roda tam nikakvoga nemam. Bumo ga navčili juškati, a on nas, Bog zna kaj!

Rječnik

navade – običaji

regule – pravila

špicnameti – nadimci

kudrava – kovrčava

vnuka – unuka

prenuka – praunuka

sekaj – svašta

„z te mele kruva nebu“ – „od toga ne bude ništa“

„od tog brašna kruha ne bude“

povedala – govorila

posluhnula – poslušala

furt – stalno

rivle – gura

dreči – dere se

stareša – starija

pametneša – pametnija

tikvajne „glavi“

zriktana – sređena

dekla – cura

med – među

od navek – oduvijek

hiža – kuća

pol don – podne
spali – spavali
zapopevalo – zapjevalo
vujec – ujak
sneja – snaha
kujna – kuhinja
šlafruk – kućni ogrtač
raskuštrana – raščupana
feršloknilo – presjeklo
cerekal – smijao
vuvo – uho
fajn puca – dobra cura
hofiranta – zavodnika
z mojeg legla – iz moje obitelji
iščem – tražim
veliju – kažu
navčili – naučili

Barbara Sopić, 4. r.

Druga ekonomska škola, Zagreb

Voditeljica: Branka Vrnoga

Na(d) poljima magle

Plešem na gustoj mreži
tankih žica, razapetoj iznad
tramvajskih pruga, malenih trgovina
i polja magle.

Lagane iglice leda
prešle su s osušenog
lišća na moje žice. Oštrim

pokretima mijenjam ritam.
Šapućem si: prsti- peta,
prsti – peta...
Na glazbi limenih šumova,
zveketanja defa spašenog
kovanicama moje žice postaju granica.
Prstima pokušavam pogoditi žicu,
i šapućem si:
prsti – peta, prsti – peta.
Pete su zaleđene,
prsti pomalo odbijaju poslušnost.
Magla se savija i prima me u naručje.

Hrvoje Korbar, 2. r.

XVI. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Jadranka Tukša

Četveroručno napisana priča

Nasilje se događa drugima, ono je za druge. Pa, iskreno, nije se time previše opterećivala iako je ta tema postala naprosto „in“. O nasilju se govori, piše, gotovo kao da ga se reklamira. Tako je bilo sve do te užasne večeri kad se s prijateljicom Idom vraćala s koncerta. To ju je izbacilo iz ravnoteže, spoznala je da život ovisi o treptaju leptirova krila kao i o zamahu udarca maloljetnih nasilnika.

Od te užasne večeri prošla su tri tjedna. Svako se jutro budila u panici s kojom je i usnula. Teško je uspijevala ući u svakodnevnu rutinu... ispijanje jutarnje kave u obližnjem kafiću, čitanje knjige, predavanja – slike su koje se pretapaju sa slikama one noći dok je zvonik na obližnjoj crkvi odbijao ponoć.

I ovog jutra ispija prvu jutarnju kavu i čita roman njoj nepoznatog pisca. U goste kafića ne gleda jer bi u svakome vidjela mogućeg nasilnika.

Na blagajni „za van“ mrzovoljni Mihovil proklinje dan kad je oduštao od fakulteta misleći da će postati priznati pisac i da će od toga moći živjeti. A sada poslije stvaralačkih muka, nedoumica i traženja nakladnika osjeća se još mučnije. U mislima prolazi stranicama svog prvog objavljenog romana i osjeća silnu prazninu, tjeskobu. Zna da njegovo djelo nije ni blizu uspješnica suvremene hrvatske proze koja dopire do današnjih čitatelja. Sve je trebalo drukčije, zar će to netko čitati, sve je nekako bestjelesno i što uopće traži u književnosti čovjek koji u zelenoj pregači i smiješnoj kapi naplaćuje kave.

Mnoge je stalne goste znao i prepoznavao. Za stolom u kutu svako je jutro sjedila smeđokosa djevojka iz susjedstva. A onda najednom „klik“, ne može vjerovati, smeđokosa će ovoga jutra sigurno kasniti na predavanje. Ne odvaja pogled s knjige, ni kavu nije ispila...

Izlazeći iz kafića, Barbari je zazvonio mobitel. Naravno, Ida. Ona se nekako lakše nosi s traumama. Negira ih. Jača je i optimističnija.

– Hej! Slušaj i nemoj me prekidati...

Kasnim na predavanje.

– Znam. Uvijek kasniš. Kasniš i živjeti. Učahurila si se u svoju traumu i zato te večeras čekam, doći će staro društvo...

– Ne znam. Teška sam samoj sebi. Nisam baš neko društvo.

– Eto, to si ti, samoća ti je sad najmanje potrebna. Dakle, večeras poslije osam.

– Ali...

Poslije još jednog besmislenog dana Mihovil osjeća da više ne može trpjeti uniformiranost svog života. Pored njega prošao je zagrljen par koji kao da pripada nekoj drugoj, njemu nedostižnoj dimenziji, dimenziji sreće.

A tada je ugledao nju, smeđokosu djevojku iz kafića. Potrčao je... ali počela je i ona trčati, u ruci joj se njihala uska grimizna vrećica kojom je, kad joj se približio, zamahnula prema njegovoj glavi. Crno

vino razlilo se po njegovu licu. On se srušio. Ona je, zgrožena sama sobom, potrčala.

Ležeći obliven vinom i krvlju on je izustio: A samo sam joj htio reći da sam ja pisac romana koji je jutros čitala...

Barbara Klier, 3. r.

Srednja škola Marka Marulića Slatina, Slatina

Voditeljica: Dinka Filipović

Iskre

Bljesak i škljocaj fotoaparata
U ruci isprešana ljuštura trenutka
Taj nepomičan obris harmonije bivanja
Gdje je lice s naslovnice?

Elektronički hihot mobitela
Plastična kutijica šapće sićušnu priču
Dvotočka, crtica, zatvorena zagrada
Što ga je nasmijalo?

Ušima se kroz zataknute slušalice
Prolijeva smijeh škakljivih instrumenata
Rijeka nevidljivih boja temeljito ispire srce
Tko je odvrnuo slavinu?

Nije li se to plahi netko
Slučajno sam o sebe sapleo i pao?

Gdje je?

Bez odgovora u ladicu bačeni
Izbeumljeni upitnici namrštenih čela
Pucketanje balončića neznane sapunice
Bezbroj je puta usporena snimka

Katarina Kukavica, 2. r.

Gimnazija Lucijana Vranjanina, 2. r.

Voditeljica: Diana Herak– Jović

Zablurana slika

Zabluraj sliku stvarnosti.
Fotošpiraj i namjesti. Prilagodi nama.

Zabluraj sliku prošlosti.
Izreži nevažne dijelove.
Izbriši bol.

Zabluraj sliku stvarnosti.
Stopiraj ovaj trenutak,
Učini ga ljepšim.

Isprogramiraj nam sreću.
Izigranj otvorene karte.
Iznenadi me.

Ivan Karlović, 3. r.

Srednja škola Valpovo, Valpovo

Voditeljica: Mila Bungić

Kako je Grinch ukrao Božić (ili o potrošačkom mentalitetu kapitalističkog društva)

Budim se, palim svjetlo, ali i dalje je mračno. Protrljam oči, ali ništa se ne mijenja. Sivilo svuda oko mene, a uskoro će Božić. Ustajem i bacam pogled van. Ah, ipak!... Kakvo olakšanje! U programiranom ritmu zasljepljuju me lampice na prozoru susjede Zlate. Oblačim

majicu koju sam dobila za prošli Božić, stavljam šminku koju sam dobila od svetog Nikole, zaključavam stan i izlazim u svijet zaražen božićnom bolešću.

Naborana i našminkana lica, izmiješani mirisi friške jutarnje toalete i rano skuhane juhe, gužva u tramvaju, bapske bunde, torbe za plac. Iz kineskog mi dućana mašu Josip i Marija iz fluorescentnog Betlehema, iz pokojeg se izloga, u skromnom osvjetljenju štednih žarulja, tužno smiješi plastični bor- kišobran, nakaradno nakinđuren, hineći sreću, svjestan svoje slabašne prezentacije blagdanske raskoši. Trešnjevački plac: sa štandova vise plastične sige pristigle s Dalekog istoka, led- žaruljice bacaju u depresiju sve druge koje to nisu, Djed Mraz penje se do krova štanda pokrivenog salonit- pločom (kancerogeno?), dočaravajući nam vjerno (premda mu noge atrofiralo vise) kako on to doista čini kada nam se u kuće uvlači kroz dimnjak – kako sugestivno! Snježne kugle u kojima se našao pokoji sakralni motiv ili pak one koje nude puku ljupkost u liku veselog praseta, djeteline, dimnjačara i slično – za malu nam cijenu u domove unose sreću. Predivno je. Zaista mi dođe da dišem punim plućima! Toliko je krasno da jedva čekam da padne snijeg i sve to zatrpa!

Pogled na grad (koji mega- licitarima kamuflira činjenicu da suvlasnici stanova nemaju za pričuvu iz koje bi se mogla financirati obnova fasade) zaklanjaju mi reklame s unovčenim osmijesima onih sretnika kojima se još isplaćuju honorari za poziranje u blesavim kapama s coflekima ili rajfovima koji glume sobove rogove i omogućavaju ti da budeš u Rudolfovom društvu. Dominira komunistička i kokakolovska crvena boja koja pomiruje sve režime, i socijalistički i kapitalistički, jer – novac ne pita tko si ni što si... Debeli djedica vodeći je motiv ovog cirkusa. Kao mala više sam se bojala te izmišljene maskote novog doba nego samog Boga. “Moraš biti dobra inače ti neće doći Djed Mraz... Moraš na spavanje jer Djed Božićnjak sve vidi...” Naravno da vidi, ionako u slobodno vrijeme radi kao Big Brother.

Američki luksuz blagdanske raskoši posve nas je obezglavio pa peglamo kartice kao “Djevojčica sa šibicama” svoje posljednje šibi-

ce ne bismo li se ugrijali na lažnoj vatri blagostanja. Roditelji broje novce i marljivo računaju koliko se još milimetara mogu pomaknuti do provalije “crvenog”, obijesna djeca još ažurnije sastavljaju popise svojih želja... posve smo prionuli na posao manijakalnog trošenja, zajapurili se, obezglavili... Od silnih šljokica, srčeka, kuglica, lameta, girlandi, prskalica, sobova i rogova ne vidimo dalje od nosa. Ne nazivamo prijatelje, šaljemo instant SMS poruke unificiranog sadržaja, i to samo onima od kojih smo poruku već dobili. Ne razmišljamo o obitelji, našem utočištu, niti o hladnoj štalici, ne zanima nas mudrost trojice kraljeva s Istoka, niti pravi put koji pokazuje repatica. Kršćanstva ni u tragovima. Što je kršćanski u pohlepi, neumjerenosti u jelu i piću, petardama i rastrošnosti? Pa ni kićenje bora nije poteklo iz kršćanstva, a kamoli umorni lik koji preko student- servisa honorarno radi kao Djed Mraz u shopping centru? Plitke glave nose nam novčanik ili želudac. Zato uživajmo u “blagdanskom ozračju”, oslijepimo od sjaja, oglušimo od kreštave melodije “Zvončića” koja izlazi iz svake plastične igracke sa štanda, udahnimo zrak iz praznog novčanika naših roditelja, opustošimo dućane i odvažimo se na avanturu plaćanja struje za prosinac jer lampice ipak daju onaj “final touch” našem boru. Izvoz, uvoz, kompanija x, tvrtka y, piće z, kolač k, purica iz Yorkhermishairea i – stol je pun. Bor – 150 kn, božićni accessoire – 200 kn, puna usta najmilijih 1000 kn, na dar dobiveni parfem koji će neutralizirati smrad naših trulih mozgova – 500 kn, make- up set za prikriivanje mrlja na licu nastalih uslijed zajapurene obijesti i zavisti – 300 kn. A i za sve ostalo – tu je Mastercard.

To nije poanta Isusovog rođenja. Božić ne dolazi “tiho na prstima”. Ne zveckaju to praporci na saonicama. To zveckea novac. Money talks. Sve jezike.

Sretan nam Bezbožnić, ludi ljudi!

Kristina Trampuš 3. r.

XI. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Ivana Babić

Recite – tko je u pravu?

Doktorica Gazivoda

Vjerojatno bi mi se mnogi od vas nasmijali, možda me čak nazvali i ludom, ali ja mislim da se samo vrlo dobro brinem o svome tijelu. Zar je to neki grijeh? Molim lijepo, ponosna sam na činjenicu da mogu znanstveno objasniti svako svoje stanje zbog kojeg posjetim doktoricu Gazivodu. Mislim da je ona vrlo dobar doktor. Naime, promjenila sam ih nekoliko prije nje jer nisu bili u stanju stručno mi objasniti od čega zapravo bolujem.

Znam da doktorica Gazivoda voli moje tjedne posjete. Zaista, mislim da ju fascinira moje opširno znanje o medicini koje pokazujem svaki puta kada raspravljamo o mojoj dijagnozi. Ponekad mi kaže da sam nemoguća, pomalo drska i da se ponašam kao da sam pokupila svu pamet svijeta.

Čini mi se da je to zbog toga što je razgovarajući sa mnom shvatila da postoje pacijenti kojima ne možeš manipulirati prepisujući im uvijek iste antibiotike, vitamine i što ti ja znam...

Doktor House

Ujutro sam ležala u krevetu s toplomjerom u ustima. Navukla sam debeli pokrivač sve do brade, pila čaj od kamilice i naprezala svoje moždane vijuge. Sigurno sam bolesna, a i čekaonice su pune starih ljudi koji čekaju na cijepljenje. U ljekarnama su gužve. Razredi su poluprazni. Gripa je među nama.

Poslijepodne, kada sam se osjećala neznatno bolje, provela sam proučavajući internet stranice koje objašnjavaju koji nas je tip gripe ove godine napao: svinjska, ptičja, azijska, španjolska...

Konzultirala sam i Doktor u kući, Homeopatijom do zdravlja te Medicinsku enciklopediju...

Navečer sam gledala "Dr. Housea". Žena se srušila i od običnih simptoma gripe, ispalo je da je jako bolesna i da joj preostaje još nekoliko dana života. Da nije bilo Doktora Housea, bila bi mrtva.

Taj Doktor House, kakav frajer! Zgodan i pametan, a i ima medicinu u malom prstu.

Sad stvarno osjećam kako mi je grlo suho i pecka me. Nakon što sam prestala grickati i cuclati toplomjer, izvadila sam ga iz usta i izašla iz sobe kako bih ga pokazala mami. Sjedila je u kuhinji u svom zelenom ogrtaču i pila kavu. Potpuno nezainteresirano ustvrdila je da nemam temperaturu iako je toplomjer pokazao 1°C iznad normalne tjelesne temperature čovjeka. Poslala me natrag u sobu i rekla da se napokon prestanem samoanalizirati. Pff... da se ne analiziram, već bih odavno bila dva metra ispod zemlje.

Nevidljivi neprijatelji

Odlučila sam. Idem doktorici Gazivodi. Uzela sam jaknu. Vani je zima. Mogla bih navući upalu pluća, bronhitis sigurno već imam. Teško dišem. Morat ću na inhalacije. Možda do otorinolaringologa? Radiologa? Ne znam kakava mi je krvna slika?! A što, ako je ono najgore...

Putem sam razmišljala kako je čistoća pola zdravlja. Zato se ja svakodnevno štitim od mikroorganizama – usisavam i brišem prašinu po tri puta: ujutro, popodne i navečer prije spavanja. Često, ponekad i prečesto, perem ruke, ali osobne higijene nikada dosta, pogotovo što se tiče ruku. Čak imam svoj mali dezinficijens za ruke u svakoj torbi koju posjedujem. Kada mi prigovaraju da pretjerujem, pozovem se na Teslu. Ako može on, mogu i ja...

Dok sam prolazila parkom vidjela sam par na klupici. Ljubili su se. Ne razumijem kako im se to ne gadi. U ustima ima najmanje nekoliko milijuna bakterija, pogotovo ako se zubi ne peru redovito. A tek sve one bolesti koje se prenose slinom! Mononukleoz! Herpes! Upala grla!

U trenucima lucidnosti sjetim se da je najgora od svih bolesti ljudska glupost. A i strašno je zarazna... Stoga se ne volim rukovati s ljudima. Ako i učinim to, dezinficiram ruke jer ne želim da njihova glupost prijede na mene. Neki od njih ponašaju se kao da su pali s Marsa, a ja ne znam kakvih sve bolesti ima na Marsu...

Čekaonica

Strpljivo sam čekala red ne dodirujući stvari oko sebe. Vrijeme sam kratila slušajući priče o raznim specijalistima, pretragama, listama čekanja, skupim lijekovima, nesposobnom ministru... Bila sam jedina osoba ispod šezedest godina.

Sestra Dragica me uvela u ordinaciju. Imala je neobičnu boru na licu. Čitala sam negdje da takve bore imaju ljudi s čirom na želudcu. Moram joj to reći na odlasku. Ne smije se toliko živcirati oko pacijenata.

Doduše, svakakvih ljudi ima. Sjede u čekaonicama, a nije im ništa.

Objasnila sam doktorici da imam gripu. Netipičnu. Možda novu vrstu. Doktorica je bila nervozna. To je zbog gužve. Rekla je da preterujem i neka odem kući piti čaj s medom pa će mi biti bolje...

Nisam se upuštala u raspravu s njom. Pustila sam je da bude u pravu. Pametniji popušta.

A i bolesna sam. Imam gripu. Nemam snage.

Doduše, što ću ako mi preko noći bude gore?

Hipohondrija

Na putu kući razmišljala sam kako bih trebala promijeniti doktoricu. Ta Gazivoda i nije nešto. Škrta je na receptima i uputnicama. Sigurno postoji netko bolji. Ići ću muškom doktoru. Oni nisu podložni hormonima. Usput ću kupiti neki paracetamol, vitamine i naranče. Za svaki slučaj. Zlu ne trebalo.

Treba mi i nešto za imunitet te čaj od metvice protiv stresa. Ne znam ima li kod kuće meda i limuna?

Nazvat ću mamu da skuha kokošju juhu. Jedan antibiotik bi riješio sve. Ali, doktorica ne da. Kaže ne treba. Imat će me na savjesti. Da zovem ministra?! Ne, uzrujat ću se, a stres je okidač većine bolesti.

Moram se čuvati stresa.

Mama me dočekala na vratima. Pitala me što mi je rekla doktorica. Sve sam joj ispričala. Ne trepnuvši, vlastita majka me je nazvala hipohondrom, umišljenim bolesnikom, simulantom. Vlastita majka.

Uzrujala sam se. Opet ću se razboljeti. Mogla bih umrijeti mlada... ma ne...

Znam... studirat ću medicinu... neka mi onda netko nešto kaže...

Anamarija Dubravac, 4. r.

Srednja škola Viktorovac, Sisak

Voditeljica: Tanja Vadla

Psi koji se boje mraka

A. B. Šimiću: Samo tebi najdraži, koji imaš tu sreću da si mrtav

Strah me istrгнуo iz sna, kao što se istrgne fetus iz maternice
kad ga majka ne želi.

Znoj je pretežak.

Ponovno neću spavati.

Hladna voda godi licu dok čujem pse u blizini.

Oni žive u šumi, u kavezima. To su psi koji se boje mraka.

Čujem ih svaku večer. Boje se stvorenja iz šume, iz tame.

Laju jedan na drugog kao da se tješe.

I prizivaju jutro, kao Šaman bogove,

Da ponovo donese obilje i sigurnost.

Ali umrijet ćemo prije jutra,

I ja, i psi u kavezima, psi koji se boje mraka.

Umrijet ćemo u kriku i lavežu,

I puknut će nam srce,

I u grču zastat ćemo.

Skamenjeni i hladni.

Ja, i psi u kavezima, psi koji se boje mraka.

Marija Međugorac, 4. r.

Gimnazija Gospić, Gospić

Voditeljica: Anela Serdar Pašalić

Šuma

Jalova je ova zima, ali drva za ogrjev moraju biti ispiljena i spremjena makar do proljeća istrunula nepotrošena. Kad god idem u šumu, idem s ocem jer je to odlazak sa zadatkom. Nije to bezbrižna šetnja i uživanje u blagodatima mira i ljepote. „Ne vodim te u gljive, to je za gospodu iz grada, nas dva imamo pravoga posla...“, rekao je otac i upalio traktor.

Moj otac baš i nije pričljiv čovjek. Više se voli uhvatiti posla i obaviti ga do kraja dana. Ja radije mudrujem, pričam, zijevam po šumi, zviždućem ili se hvatam za grane ispitujući svoje mišiće jer, tamo u gradu, vježbam u teretani. „Vid' ćaća što mogu. Da san trenira gimnastiku moga san biti dobar na razboju ili ručama“. Otac me je začuđeno pogledao i otpuhnuo. Čini mi se da je pomislio: „Ovaj mali ka' da nije moj.“ „Vid' ćaća kako je Pere uredija svoje masline priko zida“, nastavljao sam se baviti onim zbog čega nismo došli u šumu. „Ma koji Pere“, on će sumnjičavo, trgnuvši se iz svojih misli. „Pere, pokojnog dida Mile... Onaj što se lani vratija iz Njemačke“. „Kakvi te Pere spopa“, odgovori on posprdno, „to ti je njiva Jure Markanovog... vraga bi Pere uredija crna i paklena“. Nastavili smo s obilaskom šume, a ja sam razbijao glavu o kojem on to Juri govori, ali se nisam usudio pitati. Dok nam je hladna bura ovijala leđa, a sjekira klizila iz promrzlih ruku, otac je uzdisao. Znao sam što ga muči. Iz blizine smo čuli zvuk stroja za razminiranje koji svoj posao obavlja već duže vrijeme u našem kraju. Otac mi nije trebao ništa reći, znao sam o čemu razmišlja. Ti strojevi gaze mlada stabla ne dozvoljavajući tako šumi da se obnovi. Iza njih ostaje goli kamen.

Obilazili smo našu ogradu tražeći mlada jasenova stabla. Jasen je čvrsto drvo i raste poprilično uspravno, stoga odlično posluži kao kolac. Otac je tu i tamo primijetio pokoje, tuđom pilom, posječeno stablo. Takvi mu prizori nisu bili dragi. Znao je reći: „Da mi je samo znati 'ko to tako stručno pila! Umisto da ga je otpila' u dnu da mladica opet nikne... ovako ništa.“

Bio je upravo pljunuo u ruke i uzeo sjekiru kad sam ga zazvao: „Ćaća, ćaća, trči! Naša' san rupu od zeca!“ Dotrčao je do mene, a onda je isto tako naglo stao. Učinilo mi se da mu je izgled lica bio razočaran. „Ma, štoj' tebi, jedna ti majka?! Kakvog zeca?“ „Od zeca, ćaća. Divljeg zeca“, potihio ću, da ne preplašim životinju ako je u rupi. „Vidiš li ti ove tragove u blatu“, ćaća će. „Vidiš li da je otisak sve čet'ri noge ravnomjerno dubok. Vidiš li to? Pa ovo je lišca, a ne zec. Zec ostavlja drugačije utisnut trag jer se on odupire zadnjim nogama“. Već me je bilo pomalo sram vlastitog ćaće. Odbio sam se, izgleda, od sela. Puno sati dnevno provodim u gradu. Škola, trening, autobusni kolodvor, putovanje kući... prođe mi skoro cijeli dan van svoga sela. I zato plaćam cijenu svojim neznanjem pred vlastitim ocem koji se vratio sječi hrastovine. Slijedio sam ga pomalo pokunjen i umoran.

Iako je hladan zimski dan čujem, uz zvuk stroja za razminiranje, i ptičji pjev. Prestraših se pomisli na pitanja koja bi mogla uslijediti, kad otac već ispali: „Čuješ li sine ovu štol' ga cvrkuće?“ Presiječe me pitanjem i gotovo da prokleh pticu. Mozak mi munjevito poče misliti. „Kosovac!“, ispalih ja, a pobojavši se krivog odgovora počeh tražiti zamjenski. „Ševa, modrokos, slavuj, grdelin, svraka...“, panično sam nabrajao u sebi. „Pa da kosovac?!“ podsmjehnu se otac, okrenuvši glavu u stranu. „On meni ne razlikuje kosovca od slavuja! Čud' se vraže. Ja san tvog zemana zna svaku 'ticu po pjevu.“ Priznajem da mi je bilo neugodno i da sam se pomolio Bogu da me više ne pita. Nisam ni dovršio misao kad on uputi još jedno: „Znaš li ti sine što je ovo?“ i kucne o drvo. „Ne vidin ćaća, znaš da san ćorav bez naočala.“ „Ovo, ovo“, ćaća će. „Ne tribaš vidit', slušaj!“ Kuckao je drškom sjekire o deblu, a svakim kuckanjem više tonuo sam u samoga sebe. „Čini mi se da je klen ćaća“, rekao sam bezvoljno, pomirivši se sa sudbinom gubitnika. „Grab, grab, sine. To ti je drvo dobro za ogrjev. Čekaj samo da nađemo klen. Bil' njega pripozna, da mi je znati?“, rekao je više za sebe.

Kako je dan odmicao usječena su se debla nizala uz puteljak u našoj šumi. Moj je otac staromodan tip jer sve što je mogao posjeći motornom pilom, on je to uradio sjekirom. Vidio sam da je sve

zadovoljniji jer me je počeo i zadirkivati: „Evo ti sine, nosi, da mi se ne o'ladiš stojeći. Nosi to do traktora.“ Meni nije bilo ni do čega. Nisam se iskazao pred ocem, a on kao da je znao što me muči, usput je dobacio: „Ajde, ajde, neću materu reći što sve nisi zna. Ispričaj ću joj samo ono za zeca, znaš da je ona lovčeva ćer, nasmijat će se. A nasmijat će se od dragosti i kad vidi kol'ko smo joj drva navezli.“

Eto Bože moga ćaće, šume i mene! Nisam se iskazao, ali mi je isto bilo lijepo. Ima moj ćaća pravo kada kaže da je dobro svašta znati, jer što da me netko sutra na poslu upita znam li razlikovati grab od klena?... Kad ne bih znao, uvjeren je on, zapitali bi se zar ja nisam imao ćaću da me to nauči?!

Stipe Baraba, 4. r.

Gimnazija Franje Petrića, Zadar

Voditeljica: Sanja Vlahović

Heroji ne plaču

Meni rekao je jednom moj pokojni tata,
Hrvatski dragovoljac, pionir rata:
"Sine, već sada dajem ti zadaću;
Da si odrastao u muškarca znat' ću
Kada shvatiš zašto heroji ne plaču."
I mene je zanimalo zašto je tako.
Zašto ne plakati kad plakati je lako?
Ali tata, ako stvarno stoji istina tvoja,
Ako stvarno heroja obezličuje suza pokoja,
Zar onda živimo u svijetu bez heroja?
No, ne plaču heroji kao čeljad druga.
Ne plaču svaki put kada uhvati ih tuga.
Heroji plaču kad' za njih nema sutra,
Kada znaju da poslije hladne noći nema toplog jutra...

... Ali heroji ne plaču izvana, oni plaču iznutra.

Lovro Maretić, 2. r.

Srednja škola Petrinja, Petrinja

Voditeljica: Gordana Šelendić

Rezervirao sam vječnost

Ako me prije tebe zaposli Bog
na neprohodnim poljima nebesa,
a da ti ne ispričam što mi radi
tvoja ljubav otopljena iz srca,
pobrkat ću redosljed zvijezdama
i posložiti ih u tvoje ime;
pa kad legneš sama u postelje
uprljane neostvarenim snovima,
sjetit ćeš me se s pogledom u nebo.

Spustit ću se tad do tebe.
Znaš da volim gledati
kako bezbrižno spavaš.
Iz moga glasa brzim hodom
odlazit će note tišine,
ali osjetit ćeš da sam tu.
Zaogrnut ću te rukama
i uroniti u tebe.

Opet ćeš me sanjati do jutra, mila.
Čekat ću te Gore – tebe se isplati čekati.
Vrijeme provedeno na Zemlji
bit će tek sitnica prema vremenu
koje ćemo provesti u vječnosti.

Već sam davno rezervirao
vječnost za nas dvoje.

Ante Jezerčić, 4. r.

Gimnazija Sisak, Sisak

Voditeljica: Vesna Rogulja Mart

Čuvaj se

513

Svako jutro u isto vrijeme ona ulazi u njegovu sobu. Zadržava se petnaestak minuta, a onda hitrim korakom izlazi van. Uvečer je obrnuto – užurbanim korakom dolazi, a sumornim odlazi, osvrćući se i gledajući broj sobe – 513. Nikako ne razumijem tu bliskost i požrtvovnost. Tko joj je on zapravo? Rođak, prijatelj, dečko? Zašto svaki dio svog slobodnog vremena troši na uzaludno sjedenje pokraj iscrpljenog bolesnika čije je stanje ionako kristalno jasno? Pitam se što se događa unutra, što mu govori, kako se osjeća. Kakva je spona veže za njega?

On

Netko je sjeo na rub kreveta na kojem ležim. Nemam dovoljno snage da bih otvorio oči i pogledao tko je, no pretpostavljam da je ona. Ionako dolazi svaki dan s nadom da ću ustati i poći s njom, iako oboje znamo da je to nemoguće, samo to dobro skrivamo. Ležim u ovoj hladnoj bolnici već četvrti mjesec. Svaki doktor me dobro poznaje, sa sestrama sam već na „ti“, ali lica pacijenata se stalno mijenjaju. Čak je i krevet na kojem ležim već poprimio oblik moga tijela, izuzev jedne opruge koja mi stalno pritišće desnu stranu leđa. Okrećem tijelo od prozora i otvaram oči. Ona mi se smiješi. Moja najbolja prijateljica. Ovdje je, baš kao što je i obećala da će biti. Polako skupljam snagu i smiješim joj se, trudim se ne pokazati bol koju

osjećam. Prima me za ruku i mirno šapuće kako će sve biti u redu i kako jedva čeka da odemo na izlet koji smo planirali. Taj njezin smiješak vjerojatno je najljepši poklon koji mi je mogla dati – pun nade i vjere u moje ozdravljenje. Shvaćajući da nemam snage za razgovor, polako sklapam oči i nadam se snu u kojem ću biti s njom, znajući da će ona biti ovdje kad se probudim.

Ona

Tiho sam ušla u sobu trudeći se da ga ne probudim. Sjela sam na rub kreveta. On se promeškoltio, a ja sam podigla prekrivač do njegove brade u nadi da će mu biti toplije. Iako je zima bila blaga, u bolnici se osjećala studen. Svaka osoba koja bi ušla u predvorje vjerojatno se prvo naježila – možda od straha, a možda od te studeni koja je prožimala kosti i zbog koje su me prolazili trnci. Sada sam prestravljena, ali ujedno i bijesna jer se loše stvari događaju dobrim ljudima. Nije li strašno da tek kroz patnju nama bliskih osoba shvaćamo što imamo i da to premalo cijenimo? Milijun mi misli prolazi glavom dok ga gledam. Okreće se prema meni i polako otvara oči. Oči koje su nekada bile pune zanosna, mladenačkog poleta i ljepote, sada su sitne, umorne i ispijene, ali ne i tužne. Osjećam kako iz svog mladog tijela crpi posljednje atome energije da bi mi podario osmijeh. Smiješimo se jedno drugome, on skrivajući bol, a ja očaj. Nekako se nadam da sam ja uspješnija u skrivanju emocija nego on. Njegova bolest me shrvala. Znam da mu ne smijem pokazati slabost, te mu nježno šapućem kako će sve biti u redu i kako jedva čekam da izađe. Govorim mu o pikniku na koji bismo trebali otići, a kojeg smo očito već previše puta odgodili. Ne odgovara mi, ali u njegovim očima vidim istu želju. Oko nas muk, čuje se samo šum aparata. Kažem mu da se ne bi smio naprezati i da želim da se odmori.

Nikada neću zaboraviti taj pogled koji mi je uputio. Vapio je za spasom, želio je krenuti, ali istovremeno je znao da ne može, te se pomirio s tim. U zraku se osjećala borba, u ispijenim očima je sijevalo. Njegovi treptaji bili su sve blaži i sporiji. Borba je jenjavala, među nas se uvlačio mir. Zajedno s njime došla je tišina. Čula sam samo

njegovo disanje, duboko, polagano i teško. Znala sam da ovaj mir znači nešto loše. Osjetila sam da ga gubim. U sobu je ušla medicinska sestra i rekla mi da moram izaći. Nikada mi ovih petnaest minuta nije brže prošlo. Pogledala sam ga, a oko mi je zasuzilo. Izašla sam i krenula na tramvaj.

Bol

Žurno je koračala niz hodnik. Sa zabrinutim smiješkom na licu nosila je čokoladu i došla do vrata njegove sobe. Bila su otvorena, a krevet je bio prazan. Nesvjesno je ispustila slatkiš. Potrčala sam prema njoj i tiho prozborila da mi je žao, no mora osloboditi njegov ormarić kako bi krevet bio spreman za novog pacijenta. Željela sam ostati čvrsta, ali uistinu me pogodila njezina predanost. Ušla je u sobu. Promatrala sam je kroz prozorčić na vratima. Sjela je na krevet, otvorila ladicu i izvadila papirić. Pogledala ga je, zarila lice u dlanove i zaplakala. Okrenula sam se i otišla. Nije to bio prizor za mene...

Snaga

Nije da nisam mogla vjerovati. Mogla sam, ali nisam željela. Izgubiti najboljeg prijatelja. Mislila sam da se to događa samo u filmovima s tužnim završetkom koje baš zato ni ne gledam. Trebalo se suočiti s nečim tako bolnim, a opet tako realnim i svakodnevnim. Obrisala sam suzu. Znam da mi ga nijedna slana kapljica koja klizi niz lice neće vratiti, samo će zagrijati promrzao obraz. Ali kako ću se ja vratiti u svakodnevni život? Prolaze me srsi od same pomisli na to, baš kao što su me prolazili kad sam prvi put ušla u bolnicu gdje je ležao. Priželjkujem snagu koju je imao dok je pisao posljednje riječi upućene meni: „Čuvaj se“!

Lucija Petak, 3. r.

Gimnazija Velika Gorica, Velika Gorica

Voditeljica: Melita Jakopović

Sjećanjima unatoč, voli!

„Sve naše umovanje svodi se na to da popuštamo osjećajima.“ *Blaise Pascal*

Kad ispuštimo čašu na pod čuje se zvuk lomljenja stakla. Ali kad pukne srce, nastane neugodna tišina. Očekivali bismo da će nešto tako bitno proizvesti buku nečuvenih razmjera i probiti zvučni zid, ali ne, ne čuje se ništa i gotovo da poželimo čuti neki zvuk koji bi nas natjerao da zaboravimo na bol. Ako buka ipak postoji, ona je skrivena duboko u nama, vrišti tako da je nitko ne čuje. Otima se poput morskoga psa uhvaćenoga u mrežu, zavija kao medvjedica kojoj su oteli mladunče. Tako to izgleda i tako to zvuči, poput bespomoćne zvijeri koja je zarobljenik vlastitih osjećaja. Takva je ljubav. Nepredvidiva, nestalna, nerazumna. Boli kao otvorena rana izložena morskoj vodi, ali kad se slomi, sve utihne. Ostane samo priča nerealiziranoga sretnog završetka i tupi pogledi upereni u neku daleku prošlost. I ne miče se. Stoji.

Teško je pisati o ljubavi. Možemo podijeliti svaki svoj potez na dobre i loše strane pa prikriti povrijeđenost propalim vezama objašnjenjem kako je jednostavno negdje pošlo po zlu. Možemo sami sebi priznati da smo se izgubili u prijevodu i da je s vremenom nestalo onog početnog zanosa. Ili možemo sate i sate provesti u analiziranju svih postupaka, a ne htjeti suočiti se s činjenicom da je loših poteza bilo i previše. Tada shvatimo da smo se izgubili u stihovima Azre: „Postali smo hladni i daleki.“ I nakon svih razočaranja, postajemo ljubavni agnostici: vjerujemo u materiju, ali je ne poznajemo. Takva je naša duša. Puna uspomena koje nas diraju u srce. Ponekad namjerno otvaramo te stare rane iako znamo da nas opet čekaju mnoge neprospavane noći. Pa onda kroz prozore gledamo u zvijezdama posuto nebo i uzalud tražimo one paralelne svemire kojima smo nekad odavali tajne prvih ljubavi. Naprežemo se da bismo čuli onaj proljetni povjetarac što je šaputao u krošnjama drveća ispod kojih smo stvarali vlastite legende. Umjesto tog šapata čujemo samo uzdahe

svoga srca. Sjećanje je čudna stvar. Uspomene se neizbježno mijenjaju, nikad nisu savršeno očuvane. Prohujaju vrijeme i izbljede modrice na srcu koje su se nekad davno činile neizbrisivima. Sve prolazi. Ali, kakva je to utjeha? Prolazi radost, prolazi ljubav, proći će i život. Zar je nada u tome da sve prođe? Je li to sve što ostaje od ljubavi? Nema više zvižduka vlakova koji su najavljivali da smo sve bliže onomu koji nas na nekome prašnjavom peronu čeka uzdrhtala srca. Sada vlakovi ne znače ništa, postali su samo gorka bol. Poslije ljubavi ostaju zbunjujuće i neshvatljive emocije, miris cigareta i prepune pepeljare. Prazni peroni na kolodvoru. Zemlja ostaje zamrznuta u vremenu čežnje. Poslije ljubavi ostaje prazno srce, onaj prokleti osjećaj krivnje, svađe koje odzvanjaju u mislima. Ostaje borba za novi dan. Ružna sjećanja zamijene ona lijepa i čini nam se da ljubav nije bila posebna, savršena. Poslije ljubavi ostaju uspomene od kojih se ne može pobjeći. Čak i kada bismo znali put što vodi u zaborav, ne bismo pošli njime. Uvijek se istom stazom vraćamo do mora uspomena i uranjamo u te valove što nas vuku u dubinu prošlosti. Odjednom nas probudi vlastiti vrisak i bolna praznina na mjestu gdje je nekad bilo srce, a kad pogledamo u ogledalo, vidimo osobu koja se pokušava naviknuti na bol. A bol je poput lopova u noći, plaši kada pokazuje svoje pravo lice, ali je intrigantna kada je odjevena u strah i žrtvu. Zato se u nju vrlo lako zaljubiti i učiniti je dijelom vlastitoga života.

Cijeli pojam ljubavi svodi se na par činjenica: zaljubljujemo se, volimo, dajemo, primamo, ostavljamo, ostavljaju nas. Sve se preživi i ništa nije tragično. Ponekad se bez razmišljanja upuštamo u odnose i nadamo najboljemu, a ne pripremimo na najgore. Vjerujemo da će nova ljubav biti jača i da će trajati. To je zato što se nikada uistinu ne možemo sjetiti kako je to prošli put izgledalo. Rezultat veza i ljubavi često je takav da nam treba oporavak, rame za plakanje i vrijeme koje liječi rane. Na greškama se uči i nije sramota biti razočaran, zaljubljen, sretan ili bilo što slično. Problem nastaje kada izgubimo kontrolu. Osjećaji nadvladaju razum i silno umovanje bude samo uzalud potrošeno vrijeme. Tada preispitujemo svaku svoju odluku i spremni

smo okrenuti svaki kamen na svijetu da se maknemo s mrtve točke i nađemo odgovor na pitanje: „Kada je ljubav postala samo uništeni fragment snova?“ Razum i osjećaji nemaju veze jedno s drugim, jer da imaju, nitko nikada ne bi napravio neku ludu stvar u ime bilo kojeg osjećaja. Kad god se zanesemo i zaljubimo, ne promislivši prije, ipak se isplati nositi srce na dlanu. Bez obzira kako priča završila, uvijek se možemo sjećati da smo dali sve od sebe i priznali sve što nam stoji na srcu. Jer, teže je podnijeti činjenicu da nismo rekli nešto, a trebali smo, nego da smo rekli i previše.

Koliko god umovali i pokušavali naći barem jedan razlog zašto se ne upustiti u avanturu zvanu ljubav, toliko nas osjećaji navode da uvijek iznova srljamo u tu propast s osmijehom na licu. Jer, budimo iskreni, tko ne bi htio voljeti i biti voljen? Ne kaže se uzalud *sljedi svoje srce*, jer u igri razuma i osjećaja, razum nikad ne pobjeđuje. A ljubav je, na koncu konca, najjači okov. Lanac koji najviše steže i najsporije se kida.

Petra Gorički, 3. r.

Srednja škola Zlatar, Zlatar

Voditeljica: Kristina Belko– Krsnik

Odras u žlici

Neke stvari nikada ti nisu rekli.

Dok tamo skakućeš oko njega umotana u smijeh previsoke frekvencije; dok on ne zna odgovoriti koju je onu smiješnu stvar učinio kad ste se tek upoznali, pa ti odgovaraš umjesto njega lupkajući ga po zatiljku jer ima tako slabu memoriju; dok on zamuckujući objašnjava tvojim prijateljicama zašto ne nosi onu polovicu narukvice kojom ste si obećali da vaša ljubav nikada ne će postati obična; dok ga ti nagovaraš da na gitari svira onu pjesmu koja je svirala dok ste se prvi put kuhali zajedno, a njegova slaba memorija ne odaje koji akordi su u

igri; dok gledajući svjetlucaње dijamanta tvog novog prstena pričaš kako nikada nisi ni pomišljala da će te zaprositi dijamantnim prstenom i to klečeći, dok se smiješ njegovim šalama i ne možeš shvatiti zašto su prije bile bolje, zašto je sve prije bilo bolje, pa onda dok sama sa sobom ponavljaš gradivo, „najsretnija sam djevojka na svijetu, najretnija“, pa se okreneš i ugledaš njegovu majku i ponovno se začuđiš što ima plave oči a ne smeđe, „ne, nešto nije u redu, nešto sa mnom nije u redu“ – govoriš si zatvorena u wc– u pokušavajući u njemu utopiti činjenice zbog kojih si uvjeren da ima nešto u svijetu oko tebe što izgleda kao iskrivljeni odraz u žlici.

Neke stvari nikada ti nisu rekli.

Nisu ti rekli da mu je iskrivljen odraz svijeta u žlici dojadi. Spakirao je gitaru i svoju polovicu narukvice i, unatoč odličnoj memoriji, odlučio zaboraviti svijet. Nisu ti rekli da ste planirali otići zajedno, zaboraviti na sve osim jedno na drugo. To im se nije svidjelo pa su te natjerali da piljiš u žlicu zatvorena u sobi s rešetkama na prozorima. Nisu ti rekli da si nakon nekoliko mjeseci psihijatrijskog liječenja uspjela nabrojati sve stvari koje se nalaze u žlici. Samo što je sada njegova majka imala plave oči, njegove šale bile su nekako iskrivljene, a njegova polovica narukvice negdje izgubljena. (Kupit će vam nove dvije polovice jednog dana, sigurno.) Nisu ti rekli ni to da on sada negdje izvan žlice na gitari lupa akorde pjesme koja je svirala dok ste prvi put kuhali zajedno. Smije se i priča starim pijancima o smiješnoj stvari koju je učinio dok ste se tek upoznali. Nisu ti rekli da te nikada nije planirao zaprositi dijamantnim prstenom klečeći, nego vadeći neki jeftini prsten iz lazanja.

Nikada ti nisu rekli da ti je stalno slao pisma koja su oni utapali u wc– u na kojem ti sada sjediš utopljena u iskrivljenom odrazu svijeta u žlici.

Hana Kunić, 4. r.

Prva gimnazija Varaždin, Varaždin

Voditeljica: Tatjana Ruža

Hormoni i tako to

Baš kao u prvim scenama svakoga poznatijeg filma koji je Hugh Grant snimio, dva se para plavih šarenica sretnu i nasmiješe jedne drugima.

- Kasnim? – upita ju sa strepnjom koju je uzaludno pokušavao prikriti.

Iako nije nimalo nalikovao onim macho frajerima koji nose zlatni lanac do pupka i briju glave jer gel nije in, dijelio je njihove stavove da muškarac – premda je diskutabilno koliko se on sa svojih sedamnaest godina i nepostojećim brčićima može nazivati muškarcem – svoje osjećaje ne pokazuje čak ni kada vidi da je žena – premda je diskutabilno koliko se cura pokraj njega sa svojih sedamnaest godina i bez ijedne bore uzrokovane prvim minusom na kartici može nazivati ženom – na rubu živčanog sloma.

- Ne kasniš, ja sam uranila. Znaš mene i zetovce; oni bi mene uvijek krivo odvezli.

Ona se (za razliku od njega) nikada nije ustručavala otkriti, pokazati što misli ili osjeća. Dok bi poput kakvog Rexa lajao na vas ako biste slučajno dotaknuli Ahilovu petu (čitaj: rekli mu da ne zna igrati stolni tenis ili da nije naučio točno latinsko ime samojeda), ona bi istaknula tu svoju manu pretvarajući ju u nešto simpatično, gotovo vas tjerajući da budete ljubomorni što vas ne muči ono što i nju.

- Mislio sam da odemo u park, tu, blizu stanice – rukom joj pokaže na mesnicu.

- Što, prvo ćemo kupiti svinjski but ili...? – podbode ga kao i inače.

- Ma, park je, ovaj, iza mesnice – on se zbuni.

Nju je jednostavno fasciniralo kako je on svaku njezinu foru shvatio kao kritiku na svoj račun i zauzeo obrambeni stav poput vojnika Aleksandra Velikog.

Treći puta ove rane jeseni sjednu jedno pored drugog. Ono što bi sigurno zaintrigiralo kakvog psihologa ili sociologa u ovom prizoru dvoje

tinejdžera koji sjede na klupici ispod hrasta s kojega tu i tamo otpadne žir bio bi način na koji se on okrenuo prema njoj, dok ona sjedi ukočeno, gledajući ravno preda se, u staricu s pahuljastim maltezerom na uzici.

- Filipe... – obrati mu se ne pogledavši ga, a on joj odgovori šutnjom. – Filipe... – pokuša ponovno, ovaj put okrećući se prema njemu. – Što je sve ovo?

Filip se zbuni.

- Koje ovo?
- Ja... Ti... Mi...
- Fali ti on, ona, ono – Filip se nasmije u nadi da će izbjeći odgovor.

Jer, sve lijepo što želi reći, zna da neće. Striček Freud rado bi ga psihoanalizirao skupa sa svim njegovim obrambenim mehanizmima kojima odbija ljude od sebe.

- Ja sam ozbiljna – ona vrati pogled na staricu i psa.
- Gle, Josipa... Ovo neće ići...

Ovo se doista najbolje opisuje pokaznom zamjenicom. Nije to bila veza, a ljubav je za oboje bila veliki upitnik. Jesu li se povezali na nekoj dubljoj razini, jesu li dijelili sve sretne i tužne trenutke? Teško. Jesu li željeli provoditi sve vrijeme jedno s drugim? Jesu.

Čemu onda ovo?

Filip bojažljivo pogleda visoku brinetu pokraj sebe. Što ako 21. prosinca dođu Marsijanci i otmu ju, a on više nikada ne dobije priliku sjediti pokraj nje? Mrzio je taj glupi pubertet i čovječuljke koji su se redovito svađali u njegovoj glavi kao, uostalom, i sada. Nažalost, ovaj put onaj ciničan i čangrizavi čovječuljak upravo je nokautirao patetičnog romantika.

- Dobro – Josipa nije znala što drugo reći.

Ostaviti nju bez teksta bio je podvig u rangu osvajanja Everesta, no Filip je uspio. Sve je očekivala. Sve osim ovoga. Znala je da je mlada i bezbrižna, da već sutra može upoznati nekoga drugog, ali, k vrapcu, nešto ju je zaboljelo. Ili ima probavne smetnje ili joj se plavokosi dečko koji ju je maloprije odbio stvarno sviđa.

Osjećajući kako joj bijes navire (od malih nogu bila je tempirana bomba), ustane i zaigra ulogu femme fatale.

- Ništa, onda je najbolje da krenem.
- Zašto? – upita Filip moleći se svim bogovima kojih se sjetio da ju spriječe.

Željela mu je reći da je bipolaran, da je dvoličan, da ju zbunjuje, da svašta nešto. Umjesto toga odgovori samo:

- Zato.

Okrene se i krene ostavljajući ga na klupici ispod hrasta s koje je, proklinjući samoga sebe, gledao kako odlazi.

A ona, šecujući sama prema tramvajskoj stanici, pomisli da, kada je već Adele uspjela unovčiti srce na samrti, možda jednom i napiše priču o ovome.

Lucija Šutić, 3. r.

Prva gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Antonija Sikavica Joler

Kad ljubavi nema, riječi zamru

„Beatrice i dalje ne dolazi u školu.

Nema je ni na popodnevnim okupljanjima.

Moji su dani prazni.

Bijeli kao Danteovi kad više ne vidje Beatrice.

Nenam više što reći, kad ljubavi nema, riječi zamru.

Stranice ostaju bijele, životu nedostaje tinta.“

(Alessandro D’Avenia: Bijela kao mlijeko, crvena kao krv)

Znaš li njega? Ne, nemoj misliti da je on razlog mojem povlačenju u sebe. On je bio samo povod da napokon odvratim pogled s vanjskog svijeta i zagledam se u sebe. Prošle sam ga godine voljela i on je volio mene. Ali – to je prošla godina.

Naša ljubav nije bila „bezvremenska“, o kojoj se čita u ljubavnom romanu, tiskanom na laganom, krhkom papiru, i koji nenametljivo i strpljivo čeka na stolicu u ordinaciji. Čeka na nekoga tko će ga uzeti u ruke, nekoga komu će istresti dušu. Odbačen iz blistave unutrašnjosti tjednika, čita se lagano i brzo, a još se brže predaje zaboravu. Nije bila jedna od takvih, nego od onih koje izazivaju smijeh pomiješan sa suzama. Kao kad gledaš film. Smiješ se jer se njih dvoje voli, vidiš im to u očima (iako znaš da je sve to gluma). Plačeš jer znaš da neće završiti dobro, *happy*, da je kraj filma daleko prije djece koju si im već zamislio.

Sjedili bismo za kuhinjskim stolom. On s moje desne strane na čelu stola, a ja na stolici nasuprot prozoru bez zavjesa, jedinom takvom u cijelom stanu. Na licima bi nam se moglo vidjeti kako smo zapravo samo tijelom prisutni u toj kuhinji, dok su nam misli negdje drugo, možda u dvorištu, a možda na drugom kraju svijeta. Gledala bih kroz prozor većinu vremena. Na licu bih osjetila kratkotrajni, jedva zamjetni trzaj, kao da su me misli odvele dalje nego što želim. Tada bih potražila njegovu ruku i taj dodir, to bi me vratilo.

Dok su drugi tražili spas od šutnje, mi smo joj hrlili u susret. Radosno i s užitkom. Nemoj misliti kako smo šutjeli jer nismo imali što jedno drugome za reći ili da su se naši razgovori redovito pretvarali u prepirke pa smo ih sprječavali na taj način. Živjeli smo tako da nam razgovor nije bio potreban. Riječi su, ma kako se činilo pogrešnim ili čudnim, ponekad zaista suviše. Šutnja je postala nepoželjna jer postavlja pitanja, u njoj odjekuju izgovorene riječi i njihovo značenje. Šutnja riječima daje snagu.

Sjećaš li se kako sam prije, davno prije, često išla u kazalište? S njim sam opet počela odlaziti tamo. Štoviše, dobila sam posao u kazalištu, tako da sam pokraj „dasaka što život znače“ provodila svaki dan. Fascinirao me prikaz života: lažni zidovi, nepostojeći stropovi, geste i grimase. Najviše su me zanimali ljudi koji su to dolazili gledati.

Počela sam se pitati. Ovo što se prikazuje, to je preslika nečijeg života na planeti. Znači, ovi ljudi promatraju nečiju stvarnost? Možda

nisam toga svjesna, ali što ako negdje na svijetu netko promatra i smije se mojem životu? Zamislila sam to. Nas dvoje bismo bili na plakatima u gradu. Reklamirali bi naš život na autobusima, rasvjetnim stupovima, prolazima u kojima spavaju beskućnici, tražeći u snu tračak doma kojeg su davno imali. Možda bismo propali kao predstava. Mučilo me to razmišljanje dosta dugo, nije mi davalo spavati. Zнала sam da jedino s njim mogu o tome razgovarati jer se jedino njega to i tiče.

– Zamisli da smo na pozornici.

Progovaram nakon dvanaest minuta šutnje, za vrijeme koje su ispred našeg prozora proletjele prve ptice proljeća. On je vidio petnaest stranica dnevnih novina, par fotografija i niti jednu pametnu riječ.

– Tko?

– Pa ti i ja. Vidiš li ikog drugog u ovoj kuhinji?

– Dobro, kako to misliš? – podigao je pogled iz mora crnih masno otisnutih slova i svoju znatiželju usmjerio prema mojim očima, kao da u njima pokušava pročitati o čemu razmišljam.

– Pa lijepo. Da sada recimo nedostaje jedan zid u dnevnoj sobi, eno, recimo onaj. Ionako su ga loše napravili. A da su umjesto njega... Tribine. Kao na utakmici, ne lože kao u kazalištu, nismo dovoljno otmjeni za lože. Ljudi nas mogu dolaziti gledati kad god žele... – počinjala sam.

– To zvuči grozno. Reci mi, molim te, kako ti takve stvari padaju na pamet. Stvarno bi' htio bar na jedan dan imati tvoj um! – odgovorio je s onom vrstom osmijeha koji poznajem odavno, kojeg namjesti na lice kad želi prikriti iznenađenje.

– Ma nemoj. Ali zašto je to tebi toliko odbojno? – vidjela sam da ne shvaća težinu situacije.

– Kako zašto!? Da želim da me nepoznati ljudi gledaju, otišao bih u *reality show*. Ali... Ne pada mi na pamet! Mislim da bih poludio od nebrojeno mnogo pari očiju koje prate svaki moj i tvoj pokret, i sve riječi... Izvedeći zaključke, zamišljajući kako naš odnos izgleda inače. Ne treba mi netko tko će mi stvarati život umjesto mene samog, ne želim da svatko ima svoju verziju. Želim samo jednu, onu našu.

– Razumijem. Ali što misliš, bi li naplaćivali ulaz? – potiho sam ga upitala, zapletena u svojim mislima, ograđena kulama, ne mareći za izjavu punu ljubavi.

– Zar je to bitno?

Skinuo je naočale u nadi da će me bez njih bolje vidjeti, bolje protumačiti što želim, što pokušavam reći.

– Da. Željela bih znati koliko vrijedi naš život. Jesmo li obični ili smo zvijezde koje mogu obasjavati put drugima? Može li naš odnos biti drugima primjer? Ljudi gledaju ono što žele vidjeti u svojim životima, zamišljaju sebe na mjestima glumaca. Mene zanima koliko bi žena poželjelo biti na mom, a koliko muškaraca na tvom mjestu?

Kao i svakog puta kad kažem nešto slično, nešto što je duboko ležalo u meni i raslo, neovisno o prirodi, nastade teška tišina. Ona koja zapravo ne traži nikog da je prekine.

I to je bio početak kraja. Nakon toga smo se samo počeli udaljavati, smetati jedno drugom u onom malom stanu. Nije ovo tužna priča o nesretnoj ljubavi, ne moraš plakati, jer nisam ni ja. Tek fragmenti o tome koliko riječi mogu biti jake, a odnosi krhki. On je sad dobro, dobio je promaknuće i preselio u inozemstvo. Dobro sam i ja. Nisam zapravo ni patila, niti osjećala veliku prazninu.

Ako pitaš druge, reći će ti kako smo zadnjih tjedana bili nemoćni susjedi i prijatelji, da smo se uvijek svađali, prepirali, vjerojatno tukli. Tužno. To je ono što su vidjeli oni koji nas ne poznaju. Zapravo smo samo pokušavali jedno kod drugoga izazvati reakciju, želju za promjenom, a ne puko prihvaćanje situacije. Bili su to tjedni ispraznih riječi i najveće tišine koja je vladala među nama, bez istinskog razumijevanja. Onako kako smo živjeli i voljeli se, bez velikih riječi, tako smo i prešli iz prezenta u perfekt. U tišini.

Mirna Vladušić, 4. r.

I. gimnazija Split, Split

Voditelj: Mate Šimundić

Bez trećega – četvrti čin

Marko Barić vraća se kući nakon osam godina izbjivanja, ali kod kuće ne zatječe ženu, Gigu Barić, što je bio prvi povod njegovih sumnji. Poput detektiva analizira prostor u kojem primjećuje sumnjive neobičnosti, kao npr. telefonski poziv doktora Mike, zbog kojih počinje još više sumnjati u Giginu nevjeru. Markova zaokupljenost svijetom predmeta te njegova komunikacija s praznim prostorom navodi ga na niz pogrešnih tumačenja što dovodi do nesporazuma između njega i Gige. Giga nastoji odagnati Markove sumnje te ga uvjeriti u svoju ljubav i vjernost, no shvativši uzaludnost svojih nastojanja okreće se više samoj sebi, od njegova se fizikog nasrtaja brani očajnim, ali odlučnim potezom te ubija muža. Sva u bunilu u pomoć zove doktora Miku.

Četvrti čin

Giga sjedi na divanu i tupo gleda ispred sebe. Fotelja, iza koje je ispruženo Markovo beživotno tijelo, zaklanja joj pogled na njegovu glavu iz koje je curila krv i njegove širom otvorene oči koje su zaprepašteno gledale u strop. Lampa na stolu titra i baca svakojake sjene po sobi. U sobu ulijeće Franciska.

Franciska: *(Zastane naglo ugledavši Markovo dugačko i krvavo tijelo na podu. Užasnuta vrisnu i pokrivajući rukom usta zavika)* **Što bi, gospođo moja!? Što se dogodilo?**

Giga *(Ne odgovara i dalje tupo gleda ravno ispred sebe duhom posve odsutna)*

Franciska: *(Hitrim korakom, zaobilazeći u širokom krugu Markovo nepomično tijelo, dođe do tabernakla i ulije u čašu rakije iz jedne od boca te sjedne na divan kraj Gige)* **Popijte ovo, gospođo moja.** *(Drhtavom rukom prinese čašu Giginim usnama te je napoji kao malo dijete)*

Giga *(Zagrcnuvši se odmakne rukom čašu i okrenuvši se prema Franciski, nasloni glavu na njeno rame te počne plakati gorko i jako da se činilo da će se ugušiti u jecajima. Franciska je zagrli oko ramena i zaplače nad njenom tugom.*

Obje se prenuše na zvuk starinskog zvona koje je zazvonilo na kućnim vratima i pogledaše se upitno odvojivši se jedna od druge)

Giga: *(Isprekidanim glasom)* **To je doktor Mika.**

Franciska: *(ustavši se sa divana odlazi prema kulisama)* **Idem mu otvoriti.** *(Giga ostane sjediti brišući rukama uplakane oči)*

Doktor Mika: *(Hitro ulazeći u sobu u pratnji Franciske)* **Giga moja!** *(Zastane malo ugledavši Markovo tijelo na podu, dođe do Gige pazeći da ne ugazi u prolivenu krv i klekne pred nju).* **Ispričaj mi što se zbilo.**

Giga: *(Jecajući)* **Napao me kao bijesna životinja zahtijevajući od mene da mu se podam i vičući kako moje tijelo pripada njemu. A moje tijelo nije ničije nego moje, samo moje!** *(Vikala je plačući Giga)* **Nije mi vjerovao da sam mu bila vjerna sve ove godine i da sam samo na njega mislila, samo njega čekala i radovala se danu kad ćemo se opet sastati i nastaviti uživati u našoj velikoj ljubavi. O meni je cijelu večer govorio samo najgore stvari koje od grozote nisam u stanju ponoviti i koje su se zabijale u moje srce kao stotinu mačeva. O, kako sam naivna bila!** *Zajauka ponovno Giga.*

Franciska: *(Klimajući glavom posramljeno potvrdi)* **Da istina je, sve sam čula na svoje uši.** *(Gledajući u Gigu kao da se opravdava)* **Zidovi su tanki, a vi niste bili nimalo tihi.**

Doktor Mika: *(Ustane se i pogledavši prema Franciski koja je stajala mirno i zamišljeno na desnom kraju sobe pogleda uprtog u pod)* **Giga moja, je li itko drugi vidio Marka otkako se vratio?**

Giga: *(Podigne uplakano lice i začuđeno odgovori)* **Ne, nitko osim mene i Franciske, zašto?**

(Franciska podigne oči sa poda i pažljivo slušajući pogleda prema doktoru Miki koji se ponovno okrenuo prema Gigi)

Doktor Mika: *(Ozbiljnim odlučnim glasom)* **Giga, gdje ti je potvrda da je Marko proglašen mrtvim?**

Giga: *(I dalje začuđeno)* **Marko je saznao za nju. Mislim da je u džepu njegovih hlača.**

Doktor Mika: *(Sagne se nad Markovo mrtvo tijelo, izvadi smo-*

tanu potvrdu o Markovoj smrti iz njegova džepa i počne govoriti velikim tonom kao da je riješio veliku zagonetku) **Pošto je Marko već proglašen mrtvim, nitko ga neće tražiti. Počistit ćemo ovu krv, umotati ga u tepih i zakopati ga u jedan od grobova na obližnjem groblju. (Zaneseno) Ti se onda udaj za mene i sve će biti u redu. Ja ću se dovijeka brinuti o tebi i ti ćeš konačno biti samo moja. Franciska će nam pomoći, preseliti će se kod nas i postati članom naše male obitelji. Sve će biti dobro.**

Giga: (*Pogleda ga kao da ga prvi put vidi i okrene se prema Franciski*) **Franciska, molim te isprati Doktora Miku iz kuće i, kad se vratiš, nazovi policiju. Ja se idem odjenuti i malo pospremiti kuću.**

Giga odlazi u sobu, a Franciska ispraća začuđenog Doktora Miku prema vratima.

Zavjesa pada

Tomislav Lukač, 4. r.

VII. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Katarina Slade

Kad parti brod

Kad hite se zadnje cime
I kad parti brod
Toliko je lipoga ča šnjen odhaja.

I nestaje va moru...
Va vrimenu...
Va tugi.

Kad parti brod
Toliko boli ostaje za njen
Va duši onih ki čekaju.

Ostaje praznina ka raste...
Va vrimenu čekanja,
Va hiljadu zaboravljenih sitnic.

I boli tiho...

Kad parti brod
Nečujne suze vavik su na dnu oka,
I va dnu duše.

Kad parti brod
Hiljadu molitvi šnjen naviga,
Molitve onih ča čekat ostaju.

Rječnik

parti – krene
cime – konopi
hite se – bace se
ča – što
šnjen – s njim
odhaja – odlazi
va – u
vrimenu – vremenu
ki – koji
sitnic – sitnica
vavik – uvijek
naviga – plovi

Mauro Marohnić, 3. r.

Pomorska škola, Bakar
Voditeljica: Jana Kegalj

Baranjska nedjelja

U kasni ljetni suton, kad gredica volovskih srca zakuca pod kapima hladne vode i vrućina stane načinjati crveno nebo s namjerom da ga otkine s obzora kao tapetu, na oštrom baranjskom zavoju živi se jedan posve jednostavan, a beskrajno velik život. Teta Ljuba i čika Stipa su '92. bili izbjeglice iz okupirane Baranje koji su dom pronašli pod bakinim krovom u Črnkocima.

Teta Ljuba je imala ledeno plave oči, no iz njih se dalo naslutiti da nisu oduvijek bile takve. U njima su sazdane sve životne zime u čijim je mećavama učila živjeti, čije su se pahulje trajno nastanile oko njenih zjenica poput čipke prišivene na porub njena pogleda. Bila je vješta u pletenju i s istom lakoćom kojom je ona plela čarape, rat je pleo strahote – vojnički oštrim potezima slagao je jad na tugu, tugu na bol, bol na plač i zatim gotove bore trpao u kutove očiju. Imala je blagu i mirnu narav, uvijek se klonila prostih riječi koje u sićušnom otkinutku vremena postanu metak stvoren od čistog čovjeka: od njegova glasa, njegovih ideja, zraka koji struji njegovim govornim organima... – sve je to ljudski, a opet tako nečovječno.

Čika Stipa je nizak čovjek, orlovskog nosa, srebrne kose i simpatičnog lalinskog naglaska kojim bi uspijevao pripitomiti svaku divlju riječ. Mi, djeca, smo uživali slušajući njegove otegnute riječi i poslije se na njih naslanjali kada bi razgovor odraslih postao pretežak, a njihova značenja mračila raspoloženje.

Za opis njihova odnosa ne znam bih li bila dovoljno vješta i pronašla riječi koje će tako skladno i potpuno ispuniti rečenicu kao što su oni svojim osobnostima i ljubavlju ispunili brak. Djece nisu imali, a društvo im je pravio mješanac Žuća. Bio je tako živo prisutan u njihovoj svakodnevicu da se činio članom obitelji.

Jedne nas je nedjelje teta Ljuba pozvala na ručak. Čim je čula poznati zvuk automobila, istrčala nam je u susret s pregačom oko struka, grleći nas zabrašnjanim rukama. Već na samom ulazu u kuću nosom sam stala gristi u gusti, mirisni zrak, no sva raskoš stola punog

pogačica, savijača i kiflica pala je u drugi plan u usporedbi s njenim osmijehom satkanim od slatke sreće i zadovoljstva što nas konačno može ugostiti u svome domu.

Nakon ručka su nam pognutih glava, gotovo u isti glas, stali govoriti o tuzi što ih je snašla:

– Jadan Žuća, sirotu životinju boleština pojede, ni lavež mu nije bio, što bi se reklo, pravo pseći, nego nešto zavija i stenje k'o da mu sto đavola sjedi na srcu i papcima ruje. I tako u nedjelju dođe Stipa pa mi kaže kako nam je Žuća gotov. – Skupi teta Ljuba tanke usne, uzdahne i rukom ovlaš zahvati suho lišće s marelice pored sebe pa ga stade mrviti kvrgavim prstima, zamišljeno i mirno kao da se unaprijed ispričava u ime Žućine i svoje bolesti i svih strahota koje tjeraju ljude na koješta. Ona tako smirena odluta nekamo, a čika Stipa nastavi: I zovnem ja Ljubu i kad dođosmo, ima se što vidjeti – siroto si pseto odgrizlo prednju šapu. Plače Ljuba, plačem ja. Zna, Žuća je bio prvi koji nas je dočekao kad smo se '99. vratili u Baranju. Odmah je krenuo za Ljubom kao da je navijeke zna. I eto, bolest ga ubi, a životinja si hoće olakšat' pa se valjda ubiti htio, ali di ćeš tako nečeg u životinje?

Teta Ljuba ga pogladi po sijedoj glavi kao da mu u nju želi uliti nešto beskrvne snage koja se tako lako i prirodno hvata za ljude koji tuguju kao što se crveno meso lubenice hvata za hladnu i mrtvu koru snagom stvorenom iz čiste dobrote, iz želje da se onom drugom olakša koliko god i sami bili slabi. Onda se dogodi da u tuzi bliske osobe za nekim drugim bićem uspijemo odvagnuti koliku će količinu iste jednom za nas prosuti. Tako je i teta Ljuba osjetila svu težinu i čemer koje će njen Stipa na leđima ponijeti kada nje ne bude pa ga je samo nastavila milovati po glavi prešućujući opaku bolest. Prije odlaska je odvela mamu da joj pokaže kako napreduje vrt i tamo joj, uz grašak i mahune kao jedine svjedoke, priznala što joj leži na srcu.

Šutjela je dok je još postojala. Uskoro je prestala biti ona i ostala je samo bolest.

Uvenula je u veljači zajedno s ružama što joj je njen Stipa donio za Valentinovo, a silno se baranjsko nebo zasivilo i namreškalo u ljutnji,

tuzi i nevjerici što ju ponovno gubi kao i onog dana '92. kad su bježali pred granatama.

Čika Stipa još plače. Kaže da bi ju od gline napravio i postavio pored sebe kad bi pomoglo, ali džaba.

Barbara Majdenić, 4. r.

Srednja škola Valpovo, Valpovo

Voditeljica: Mila Bungić

Novinarski radovi

Humanitarna dražba

Skupili oko 13 tisuća kuna

Učenici četvrtog razreda OŠ Ljudevita Modeca Križevci s učiteljicom Sandrom Poje u svibnju su održali humanitarnu dražbu svojih likovnih radova kako bi pomogli dvjema obiteljima

Učenici 4.c razreda pod vodstvom svoje učiteljice Sandre Poje pokazali su suosjećajnost i spremnost na pomoć onima kojima je potrebno. Između likovnih radova koje su u školi na satima likovne kulture stvarali posljednjih tri godine, uz pomoć učiteljice likovnog odgoja Senke Pleše odabrali su 54 rada i organizirali dražbu. Skupljeni novac namijenili su učeniku drugoga razreda oboljelom od cerebralne paralize te još jednoj djevojčici.

Zaradili više no što su očekivali

Dražbu, koja se održala u maloj dvorani Hrvatskog doma, vodili su učiteljica Poje i Zoran Homen, kustos Gradskoga muzeja. Učenici su, baš kako to treba biti na pravoj aukciji, svaku sliku redom donosili pred goste, koji su se dizanjem ruku i nuđenjem većeg iznosa natjecali tko će kupiti sliku. Početna je cijena bila 50 kuna, ali većina je slika dostigla puno veće iznose, dvije su slike prodane po cijeni od čak 700 kuna!

Svi su bili iznenađeni skupljenom svotom, a ponajviše učiteljica Poje:

– Kada sam vidjela koju su cijenu postigle neke slike, bila sam iznenađena jer smo se na roditeljskom dogovorili da će slika koštati najviše 100 kuna.

Svoti od 12.980 kuna nisu se nadali ni učenici.

– Radosne smo i ponosne što su naše slike prodane po tako visokim cijenama – povjerile su Anja i Barbara, čije su slike postigle najvišu cijenu.

Pripremali se mjesecima

Od prve ideje do same realizacije bilo je više mjeseci rada i priprema. Trebalo je odabrati radove te ih staviti u okvire, dogovoriti prostor, objaviti na radiju, poslati pozivnice.

– Većina slika radovi su iz četvrtog razreda, ali bilo je nekih iz trećeg i drugog razreda – objasnila je Marija koja je na aukciji imala četiri rada.

U organizaciju su se uključili i roditelji, izradili su pozivnice, vodili evidenciju tijekom licitacije.

Sami se pobrinuli za zabavni program

Osim što su izradili likovne radove, učenici su aktivno sudjelovali i u samoj dražbi. Dio njih brinuo je o iznošenju slika pred publiku i zapisivanju kupaca, a ostali su sudjelovali u glazbeno-recitatorskom programu.

– Moji su učenici uključeni u mnoge izvannastavne i izvanškolske aktivnosti pa smo tako ostvarili suradnju s malim školskim zborom, crkvenim zborom i glazbenom školom – objasnila je učiteljica Poje.

Modeci vole pomagati

– Humanitarne akcije poput ove nisu novost u našoj školi. Ponosimo se akcijom Biser pod Kalnikom u sklopu koje smo već prijašnjih godina pomogli ugroženim obiteljima u Mikluševcima i Kninu. Ova je dražba lijep nastavak akcije i izraz naše želje da učenike odgajamo u duhu humanosti i volonterizma – istaknuo je ravnatelj Dražen Bokan, koji je podržao učiteljicu u plemenitoj akciji i novčano pomogao njezino održavanje.

Učenici su se na kraju dražbe zahvalili svima koji su se odazvali pozivu i koji su na bilo koji način pomogli u provedbi njihovog projekta.

Dino Davosir, 7. r.

Osnovna škola Ljudevita Modeca, Križevci

Voditeljica: Martina Valec Rebić

Istraživanje o fejsbukovcima u našoj školi

Zuckerbergova galaksija

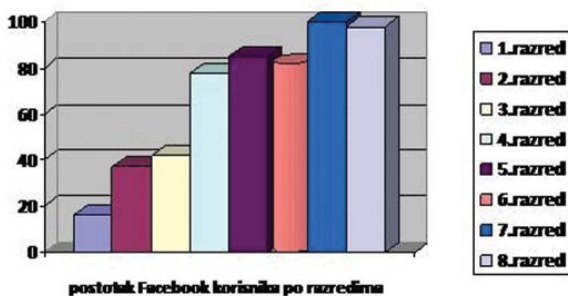
„Omg, lajkao mi je status!“, „Danas na kavu, ide netko?“, „Profilna ti je super!“, „Karla mi je pisala po zidu!“, „Što?! Mama je napravila fejs? Block!“ *svakodnevno se može naći na najpopularnijoj društvenoj mreži na svijetu. Tko ima fejs, a tko ne, tko to šara po zidovima, a ne plaća kazne, koga ćemo ignorirati i zašto, doznat ćete iz rezultata našeg školskog istraživanja o Facebooku.*

Od običnih čudaka do multimilijardera

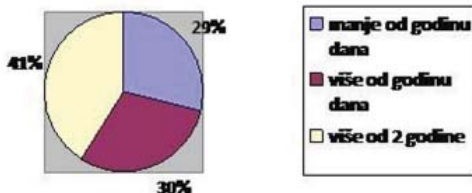
Možemo li uopće danas zamisliti život bez Facebooka? Uvukao nam se pod kožu, u mozak, postao svakidašnja navika, čak i ovisnost. Iza svega stoji Mark Zuckerberg i skupina njegovih prijatelja koji su do prije 6 godina bili obični „štreberi“ na Sveučilištu Harvard gdje su, sjedeći za računalom smislili mrežu kojom će, vjerovali ili ne, ocijeniti „komade“ sa Sveučilišta.

Frankopani u raljama „fejsa“

Da je popularnost Facebooka opravdana i da je „fejsomanija“ zahvatila i našu školu, potvrdili su rezultati istraživanja koje smo proveli na razini cijele škole. U istraživanju je sudjelovalo 517 učenika od 1. do 8. razreda.

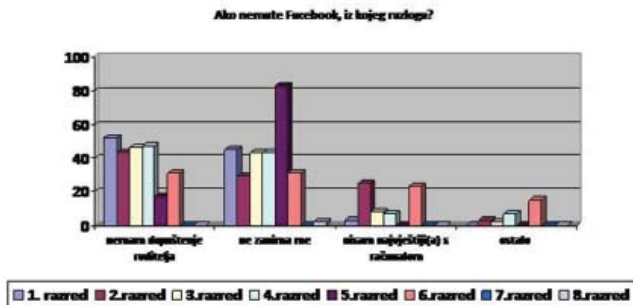
Koliko dugo koristite Facebook?

Rezultati su pokazali da čak 69% učenika naše škole (45% učenika razredne, 92% učenika predmetne nastave) koristi Facebook, s tim da u sedmim i osmim razredima tek izuzeci (njih 2%) nemaju popularni „fejs“. I čak 71 % učenika ima ga godinu dana ili duže, tako da to nije nova pojava, samo je, čini se, na vrhuncu popularnosti. Većina učenika objavljuje svoje podatke i fotografije te tako svoju privatnost stavlja „na pladanj“. Manji broj učenika izabrao je mogućnost da se „sakriju“ iza svog korisničkog imena.

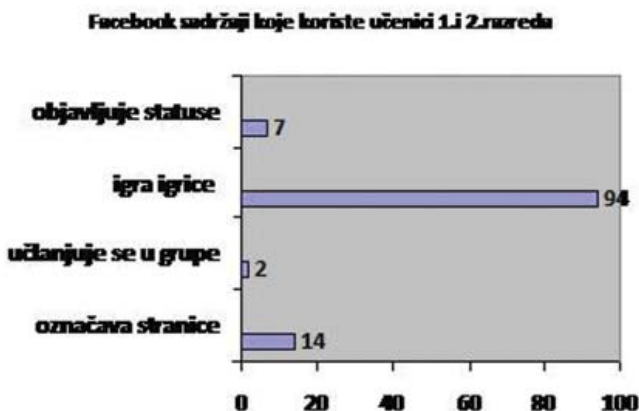
Ne da mi mama!

Iako smo uzlet očekivali tek u petim razredima, najveći skok u korištenju Facebooka je između 3. razreda (42%) i 4. razreda (78%), ali treba uzeti u obzir da bi statistika bila gotovo izjednačena u petom i šestom razredu da glavni razlog nije dozvola roditelja. Kako je i naše istraživanje pokazalo, u višim razredima povećava se tolerancija roditelja prema Facebooku, a samim time i broj učenika koji ga koriste. „Kao roditelj sam protiv toga jer smatram da su moja djeca koja su 4. i 6. razred za to još premlada. Previše se tu privatnih stvari otkriva, a to može dovesti i odrasle do opasnosti, a posebno djecu, ona su naivna i ne razmišljaju“, otkriva nam majka naše dvije učenice, „mlađa me kćerka pokušala uvjeriti kako to svi imaju i kako joj to služi za komunikaciju, no objasnila sam joj kako komunicirati može i telefonom i na druge načine, nije nužan Facebook.“

Zar već?!

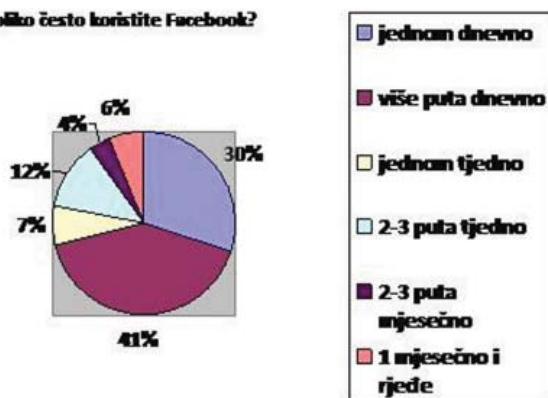
Čak 15% učenika prvog razreda i 36% drugog razreda ima „fejs“, s tim da ih većina ima više od godinu dana (što znači i od vrtića!). Pomalo začuđujući podatak budući da su tek nedavno naučili ili tek sada uče čitati i pisati. Iz rezultata istraživanja saznali smo da većina djece tog uzrasta na Facebooku igra igrice, a tek nekolicina objavljuje nekakve statuse, učlanjuju se u grupe ili posjećuje stranice. Doduše, statusi i linkovi često su vezani uz igrice.

Daj, nađi si život!

71 % učenika naše škole (uključujući i prvašiće) Facebook posjećuje jednom ili više puta dnevno. „*Pojedinci se ne mogu kontrolirati u količini vremena provedenog pred računalom, bez obzira koje njegove sadržaje koriste. Sadržaji koje primaju na takav način počinju upravljati njihovim životima. I kod djece i kod odraslih «zaraženih» ovom «bolešću» uočava se zanemarivanje svakodnevnih obaveza, smanjeni broj stvarnih kontakata, neispavanost, razdražljivost*“; upozorava naša psihologinja Jadranka Oberman – Sebenji. Dakle, pravac odjava s Facebooka, telefon u ruke, i dogovor za rolanje promenadom! Umjerenost u svemu zlatno je pravilo.

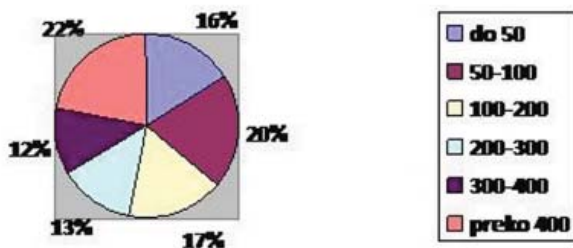
Koliko često koristite Facebook?

Prijatelji kao virtualna mjera

280, 320, 490, pa čak i 1000! Ne, nisu to nikakve mjere, to je broj „fejs“ prijatelja koji korisnici imaju. Većina naših učenika ima više od 400 prijatelja.

Koliko prijatelja imate na Facebooku?

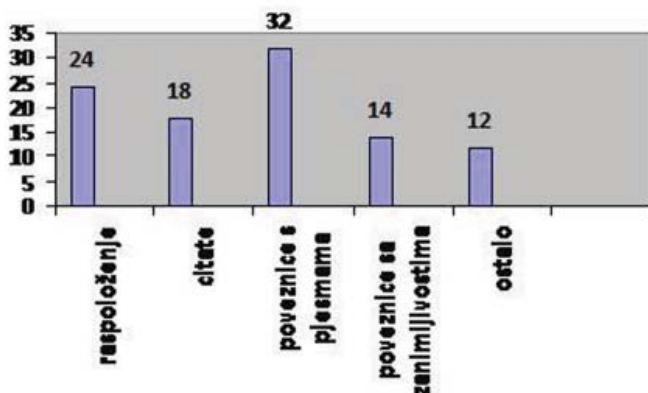

Prije nego što nekoga prihvatimo, zapitajmo se koliko ih je zaista uz nas kad nam najviše trebaju, koliko će nam od njih pomoći u nevolji? Svih 400? Naravno da ne. To su samo obični poznanici kojima je otvorena sva naša privatnost. Postoje i učenici „kolekcionari“ prijatelja. Njihov je moto: što više, to bolje! Polovinu ih uopće ne poznaju, ali zato dodaju svakog kojeg „snime“ i osjećaju se zadovoljno. Dovoljno je imati jedno, ali ono pravo, „rame za plakanje“. U suprotnom, riječ „prijatelj“ gubi pravi smisao i postaje virtualna mjera.

Znam što si radio prošlog ljeta

Nekada je status označavao nešto trajnije: bračni status, obrazovni status, radni status, socijalni status i to bi u pravilu bilo to. Danas se na Facebooku otvara naslovnica, a moja poznanica po tristoti put objavljuje: *Gledam TV*. Svake sekunde pronalazimo gomilu bespočetnih statusa o tome što smo jeli, gdje smo bili, kako smo tužni, kako smo zaljubljeni...

Što najčešće objavljujete u statusima?

Statuse naših učenika najbolje odražavaju poveznice s pjesmama, raspoloženja i citati, a kvalitetu statusa možete i sami procijeniti po broju „lajkova“. Prema nepisanom pravilu, na statusu bismo trebali objavljivati ono što bismo i mi željeli vidjeti na drugim statusima, tj. držati se uzrečice „Što ne želiš sebi, nemoj ni drugom“.

Sviđa mi se ova stvar

Facebook je prepun aplikacija kao što su Stranice i Grupe jer se korisnicima, očito, sviđaju njihovi sadržaji. Svatko se može pronaći u nečemu, a među Frankopanima najpopularniji su filmovi, glazba, šport, moda, film i školske sitnice.

„Lajkanjem“ stranica i grupa na „fejsu“ otkrivamo svoje interese i hobije drugim ljudima. Nažalost, ova aplikacija ima i svoju negativnu stranu, a to su grupe poput „Svi koji mrže...“, „Sve koje živcira...“ To je apsolutno „out“! Takvim uvredljivim grupama ne bi trebalo biti mjesto na Facebooku, zato dobro razmislite prije nego što „lajkate“ nešto što bi moglo uvrijediti vaše prijatelje. Uostalom, ljudi, previše je mržnje na ovome svijetu. Uljepšajmo barem onaj dio galaksije na koji možemo utjecati!

Starcima pristup zabranjen

Nekima roditelji zabranjuju „fejs“, a nekim ga učenicima roditelji sami naprave. Budimo realni, stariji koriste „fejs“ puno funkcionalnije i u bolje svrhe. Ako naši roditelji imaju „fejs“, to ne znači da su „prolupali“ ili da nas žele kontrolirati.

Čak 52% učenika naše škole prijatelji su na Facebooku sa svojim roditeljima. To je normalan odnos roditelja i djeteta, rekli bi stručnjaci. Taj postotak dižu uglavnom učenici razredne nastave. Ipak, u višim razredima čak 90% učenika (čiji roditelji imaju Facebook) nisu prijatelji s njima. Za to postoji jednostavno objašnjenje učenika – imati roditelja na „fejsu“ nije cool. Facebook je učenicima svojevrstan leksikon ili spomenar, razredna bilježnica u koju upisuju svoju intimu koju smiju pročitati samo drugi učenici i voljeli bi da to tako i ostane.

Jesmo li ilegalci?

Draga fejsbukovska nacija, znate li da je većina na Facebooku ilegalno budući da je djeci ispod 13 godina zabranjena registracija? Svjesni ste kako je lako lažirati podatke, svoju osobnost i izgled, zato razmislite koga dodajete na Facebooku jer ne možete sa sigurnošću znati tko se krije iza korisničkog imena, prijatelj ili netko s podlim namjerama...

Mia Jakelić, 8. r.

OŠ Frana Krste Frankopana, Osijek

Voditeljica: Andrea Plavšić

Hrvatskom jeziku guramo u usta riječi koje nisu njegove.

Hrvatski language

Lajkaj hrvatski, jer on jest in. Znaš li to reći hrvatskim jezikom?

Svaka država ima svoj službeni jezik. Službeni jezik Republike Hrvatske jest hrvatski jezik. Tako piše u Ustavu, a njega se, naravno, treba pridržavati. No, je li to uistinu tako? Ne smeta ako se zakona ne pridržavaš dok pričaš sa svojom najboljom prijateljicom o novoj meksičkoj sapunici, jer to je, ipak, tvoja privatnost. A što kad se zakon krši u javnosti?

Gledajući televiziju i pretražujući internet, spoznala sam da sve više koristimo strane riječi. Dovoljno je uključiti televizor i pogledati jedan Red Carpet, In Magazin ili Exkluziv Tabloid i saznati nešto više o celebrityjima, partyima i raznim eventima. U takvim emisijama saznajemo što je in, a što out.

Dok hodamo uličicama svoga naselja ili šecemo Korzom, možemo zamijetiti CD-shopove, zoo-shopove, supermarkete i hipermarkete. Prije shopinga napravimo svoju shopping listu pa idemo shoppingirati u Tower Centar ili Westgate Shopping City. Ako nakon duge šetnje ogladnimo, možemo otići po jedan pizza cut u fast food restoran ili jednostavno u marketu kupiti light jogurt.

Na kompjutoru, surfajući internetom, lajkamo po raznim linkovima, downloadamo, uplodamo, šaljemo mailove, dopamo se s frendovima na Fejsu i igramo igrice. Printamo printerom i slušamo pjesme na playerima. Sve je to super dok si cool i imaš puno frendova. By the way, trebaš znati reći sorry i thanks da budete best friends forever. Želiš li naći super savjete ili biti u trendu, otiđi do kioska i kupi OK, Teen ili Bravo.

Budi svoj. Ne furaj se na drukčiji, uvezeni stil: umjesto pizza cuta kupi komad pizze. Ne kupuj u zoo-shopovima, nego u prodavaonici za kućne ljubimce. Umjesto frendu, reci prijatelju nešto drugo osim thanks i sorry, reci hvala i oprost. Valjda znaš bonton jer će ti zatrebati u prodavaonici, a ne u marketu kada odeš kupovati, a ne shoppingirati.

Ne moraš gledati In Magazin da bi bio in, iako bi ti baš tamo mogli reći da lajkaš hrvatski jer je in. No, treba li televizija baš tako hrvatskom jeziku gurati u usta riječi koje nisu njegove?

Stella Podgornik, 7. r.

OŠ Gornja Vežica, Rijeka

Voditeljica: Vesna Argentin

Obećanje ludom radovanje

Nastavni sadržaji u osnovnoj školi toliko su rasterećeni da bi učenicima u našim školama trebalo osigurati cjelodnevni boravak, jer u školi provode više vremena nego njihovi roditelji na svojim radnim mjestima.

Kada sam prije četiri godine pošla u peti razred, na „velika zvana“ najavljivano je rasterećivanje učenika i smanjivanje nastavnoga gradiva jer su učenici preopterećeni suvišnim i nepotrebnim sadržajima. Održavani su stručni skupovi i simpoziji, imenovana stručna povjerenstva sastavljena od pedagoga, psihologa, sociologa, doktora znanosti pojedinih zvanja i struka, razrednih i predmetnih učitelja koji su trebali donijeti odluke o smanjenju broja nastavnih sati i „skresati“ suvišne nastavne sadržaje kako učenici ne bi morali „bubati“ bespotrebne činjenice i nebitne nastavne sadržaje.

Sjećam se da je u predvorju moje škole osvanula ogromna parola: „MANJE ŠTREBANJA, VIŠE ZNANJA.“ Nisam tada još razumjela što znači rasterećivanje učenika, kakvu poruku nosi ta parola, ali sam od starijih učenika i roditelja čula da ćemo u školi provoditi manje vremena, da će se smanjiti broj sati i da ćemo trebati manje učiti. Radovala sam se toj vijesti, kao što se samo neiskvarena i naivna djeca znaju radovati, ali iz godine u godinu radovanje je sve više nestajalo, a sada kada sam stigla u VIII. razred posve je nestalo, jer od silnog

rasterećenja u školi provodimo isto ili čak i više vremena nego što ga provode naši roditelji na svojim radnim mjestima.

Kako ne biste mislili da „trabunjam“ i kao mlada, ali savjesna novinarka širim dezinformacije, evo činjenica: U VIII. razredu i u petodnevnom radnom tjednu ima 26 sati redovne, 6 sati izborne nastave (od koje je najčešće ponuđena informatika, strani jezik i vjepronauk) i 1 sat razrednika. Bolji učenici uglavnom upisuju sva tri izborna predmeta, a oni slabiji pohađaju dopunsku nastavu iz pojedinih predmeta. Ali tu nije kraj, u školama je organizirana i dodatna nastava, a učenicima je ponuđeno i uključivanje u izvannastavne aktivnosti i tu se ponovo nakupi najmanje 4 sata.

Ne treba biti vrstan matematičar, da se sve to zbroji i dobije rezultat iz kojeg je vidljivo da učenici u školi provode tjedno 37, a poneki i više sati, odnosno 7 ili 8 sati na dan. Novi ministar je već najavio da se u idućoj školskoj godini u prvi razred uvodi informatika, a u predmetnu nastavu još jedan predmet, građanski odgoj i zdravstvena kultura (spolni odgoj). Kažem vam, u škole treba pod hitno uvesti cjelodnevni boravak.

Rasterećivanje sadržaja nastavnih programa priča je za sebe. Udžbenici su sve opširniji i sve deblji, a školske torbe sve teže. Udžbenici s pripadajućim radnim bilježnicama i vježbenicama imaju ukupno 3577 stranica, a ako ovom broju dodamo još oko 700 stranica književnih djela koje učenik treba pročitati za lektiru, tada je to 4257 stranica, odnosno učenik osmog razreda trebao bi svaki dan pročitati 24 stranice. Naravno, sadržaje pojedinog nastavnog predmeta treba pročitati i nekoliko puta, jer nije dovoljno samo pročitati, nego pročitano i upamtiti. Ako uspije upamtiti samo ono bitno, odnosno samo jednu četvrtinu pročitanih stranica, tada bi učenik u jednoj nastavnoj godini trebao memorirati više od 1000 stranica. Može li to učenik nakon 7 ili 8 sati provedenih u školi? Ovome valja pridodati i vrijeme pisanja domaćih zadaća, rješavanje zadataka u radnim bilježnicama ili vježbenicama, vođenje lektirnog dnevnika čitanja, a učenicima putnicima još pridodati i vrijeme koje provedeno na putu u školu i iz škole i dobit ćemo podatak da učeničko radno vrijeme traje duže od 12 sati na dan.

Molim vas, nemojte nas više „rasterećivati“ jer više nećemo imati ni nedjelje kao dan koji možemo provesti sa svojim roditeljima i prijateljima, a parolu „Manje štrebanja, više znanja“ ionako smo već zamijenili parolom „Obećanje ludom radovanje!“

Mateja Jurčić, 8. r.

OŠ Slavka Kolara, Hercegovac

Voditelj: Stjepan Banas

2012. – Godina pomaganja starim i nemoćnim osobama **Baka Olga**

Baka Olga član je obitelji Međimurec. Živi s kćeri Sandrom, zetom Zlatkom te unucima Rajnom i Grgurom. Više puta lomila je noge, no iz nevolja se uvijek izvlačila humorom, a i obitelj je uvijek bila uz nju. No, život joj je donio daleko veće iskušenje. Prije jedanaest godina, još prije nego što su joj se rodili unuci, zbog gangrene je ostala bez noge. Tada je mislila da je život za nju završio, ali optimizam i vedrina te velika podrška cijele obitelji ponovno su učinili čudo...

Kako je Baka Olga lomila noge

Baka Olga nije imala sreće s nogama. Prijelomi su ju pratili od mladosti, no ona se iz svake nesreće koja bi ju snašla izvlačila optimizmom, najčešće šaleći se na vlastiti račun. Prvi je puta slomila nogu pri sječi stabla. Nakon toga krenula je na fizikalnu terapiju i dok je pokušavala doći do štake slomila je i drugu nogu. Zaradila je teški vanjski prijelom i bila je prva u Čakovcu koja je dobila „fikse-re“. Ljudi su ju u čudu gledali gdje god bi se pojavila s tim na nozi. Neki su joj i prilazili i pitali što joj je to. Baka bi najprije strpljivo objašnjavala o čemu se radi, a kad više nije znala što bi rekla, počela je pričati da su to antene pomoću kojih prisluškuje policiju. Na kraju je zamolila kćer Sandru da joj tu nogu ubuduće prekriva ručnikom kako bi izbjegla pitanja i poglede znatizeljnih ljudi. Oporavak

je bio dug, ali, kako kaže baka, ima i gorih stvari u životu. Tada nije ni slutila što će joj sve život pripremiti...

Ima li dućana u kojima se kupuje samo jedna cipela?

Prije jedanaest godina baka Olga oboljela je od gangrene. Bolest se razvijala zastrašujućom brzinom i samo četrnaest dana nakon dijagnoze, na samog Svetog Nikolu, morala je na operaciju nakon koje će ostati bez jedne noge.

Njezina kći Sandra i danas se sjeća trenutaka neposredno nakon operacije:

“To mi je bio grozan dan. Nikada ga neću zaboraviti. Ulazila sam u bolnicu, penjala se po stepenicama, i razmišljala što uopće reći osobi kojoj su amputirali nogu. Kako ju utješiti. Na kraju, sve se nekako dogodilo spontano. Moja mama se stvarno voli zezati i mi smo čak i ovu užasnu situaciju uspjele ublažiti humorom. Došla sam unutra k njoj i rekla: „Znaš kaj? Sad bumo zašparali na tebi jer bumo ti morali kupovati samo jednu cipelu.“ A baka Olga, koja je još bila pod utjecajem narkoze, ozbiljno je upitala: „Kaj stvarno postoje dućani u kojima se može kupiti samo jedna cipela?“

„Onda smo se obje nasmijale i tu se prelomilo. Znale smo da ćemo zajedno i to nekako prebroditi.“

„Dajte kaj se oblečem, ja moram iz kreveta van!“

Kad je baka Olga stigla iz bolnice, ipak je pokleknula i pala u depresiju. Mislila je tada da je život za nju završen i činilo se da se jednostavno prepustila sudbini. Iz kreveta nije ustala godinu dana. A onda se dogodilo čudo. Rodila se Rajna. Dan kad je ona stigla iz bolnice, baka će zauvijek pamtit. Čim ju je ugledala, rekla je: *„Dajte kaj se oblečem, ja moram s kreveta van!“*

Tako ju je mala Rajna doslovce izvukla iz kreveta. Uz njezinu pomoć baka Olga uspela se pomiriti sa svojom sudbinom. I više od toga! Počela je opet živjeti. Stanom u kojem su tada živjeli kretala se uz pomoć hodalice, skačući na svojoj jednoj nozi. Ubrzo je počela kuhati pa

je priprema ručka postala isključivo njezina briga. Kad je Rajna trebala krenuti u jaslice, baka se ponudila da ju sama čuva. Dobila je podršku obitelji i odlično se snašla. Činilo se da je sve napokon sjelo na svoje mjesto. Baka je pobijedila samu sebe. No, život pred najveće borce stavlja i najveća iskušenja pa je baki Olgi pripremio još jedno...

Nema više hodanja

U međuvremenu, rodio se i Grgur, a obitelj se iz stana preselila u kuću. Osim što je i dalje svakodnevno kuhala, baka je sad čuvala i Rajnu i Grgura. Nevjerojatno je kako je u svemu tome uspijevala, no gospođa Sandra ima svoju teoriju:

“Specifično je zapravo da djeca idu tako daleko koliko im zapravo omogućava situacija. Grgur je kao mala beba, jednogodišnjak, bio s bakom doma sam. On se nikada nije udaljivao od nje. Nikada mu to niko nije rekao, ali nikad nije išao na stepenice. Do druge godine igrao se na krevetu s bakom. Nikada nije otišao dolje s kreveta, osim po igračku u dječju sobu i onda bi se odmah vratio natrag. On je izrazito živo dijete, prohodao je s devet mjeseci, ali s bakom je funkcionirao na način na koji samo s njom može funkcionirati. Ni on ni Rajna nikada nisu otišli van kad ih je baka čuvala. Kad su sami kod kuće, oni funkcioniraju s bakom tako da oni paze nju, a ona njih.“

A onda je baku Olgu zadesila nova nesreća. Otišla je na rehabilitaciju u Varaždinske toplice, doživjela nezgodu i pala. Slomila je nogu. Strašnu vijest javila je zetu kako ne bi uzrujala kćer. Gospodin Zlatko sjeća se kako baka ni tada nije izgubila svoju vedrinu i smisao za humor:

„Čuj, Zlatko“, rekla mi je baka Olga, ja sam pala i ftrgla sam si nogu, al nemoj niš reći Sandri da se ne brine.“ Ja sam bio toliko zbunjen i zatečen da sam upitao: *“Koju nogu?“* A baka mi odgovori: *„Pa kaj me to pitaš? Kaj misliš, koju bi si mogla ftrči, kad sam jednu imam!“*

Nakon operacije, baka je sjela u invalidska kolica i hrabro krenula dalje, ali ju je zaustavila još jedna nesreća. Kolica su se izmakla ispod nje, pala je i slomila kuk i zdjelicu. Kako zbog njezinih godina

i zdravstvenog stanja operacija nije dolazila u obzir, preostalo je jedino mirovanje i nada da će se dogoditi još jedno čudo. Uslijedili su dugi dani oporavka i mirovanja. Rajna i Grgur tih su se dana po svojoj želji preselili u bakin krevet da bi ju čuvali i pomogli joj da ozdravi. Je li to bilo čudo koje je baki bilo potrebno, nitko ne zna, no ona se ipak uspjela oporaviti i ponovno ustati iz kreveta. No liječnici su bili jednoglasni: baka Olga više ne smije hodati jer noga, kukovi i zdjelica ne bi izdržali opterećenje.

Jača i od invalidskih kolica

Netko drugi možda bi nakon ovoga stvarno digao ruke od svega, ali ne i baka Olga, Iako se sada kreće samo uz pomoć kolica, jednostavno je nastavila tamo gdje je stala. Dok ona kuha i peče kolače, Rajna sjedi na ormariću kraj nje, isprobava jela kuhačom i ocjenjuje bakino kuharsko umijeće, a Grgur se igra u njezinoj blizini. Odluči li glačati, unuci će joj donijeti rublje. S njima igra društvene igre, uči ih moliti, a ako treba pomaže Rajni i oko zadaće. Kad se zaželi odmora, uzme u ruke knjigu, pogleda neku seriju ili plete. Cijeli je dan aktivna. Kad ne bi imala za koga brinuti, vjerojatno bi već odavno legla u krevet i umrla, priznala nam je baka Olga. No tako dugo dok god ima motivaciju i neki cilj u životu ima razloga biti jaka, jača od invalidskih kolica.

Leona Glavak, 6. r.

III. osnovna škola Čakovec, Čakovec

Voditeljica: Tihana Preksavec

Posljednje putovanje kruzera Concordia

Drugi Titanik

Ove sam godine zimske praznike provela na velikom kruzera „Costa Concordia“ sa svojom obitelji, bakom i djedom. Započelo je prekrasno. Nismo ni mogli slutiti što ćemo doživjeti.

Prvih šest dana uživali smo i razgledavali razna mjesta. Tijekom krstarenja vrijeme je bilo sunčano pa smo se svaki dan sunčali na palubi. Na brodu su bila dva bazena pa smo se braća, moja sestra i ja svaki dan kupali. U dijelu broda rezerviranom samo za djecu zabavljali su nas animatori. Tamo smo upoznali djecu iz raznih zemalja, ali i neke iz Hrvatske. Najviše sam se sprijateljila s Anamarijom i Franceskom iz Opatije te Vitom iz Omišlja. Svakoga smo se dana mi Hrvati igrali zajedno. Tijekom putovanja pristali smo u Toulonu, Barceloni, Cagliariju, Palermu i Rimu. Svako mjesto je imalo neku svoju ljepotu, ali najviše mi se svidio Vatikan i ogromna crkva Svetoga Petra. Nakon obilaska Vatikana vratili smo se na brod i počeli bezbrižno uživati u večeri. Bio je to petak 13., otprilike oko 21, 30 sati i naša posljednja noć na Costa Concordiji. Upravo kad je večera završila moja dva brata od četiri i sedam godina pošla su u kabinu s mojom mlađom sestrom Antoniom na drugi kat. Ja sam se s ostatkom obitelji uputila na deveti kat, a tamo su konobari pripremali tanjуре za ponoćnu zakusku. Moja obitelj bacila se na kartanje. Nakon nekoliko trenutaka brod se odjedanput nagnuo i zaokrenuo svom svojom snagom. Tanjuri i čaše su počeli padati kao domino. Brod je ostao jako nagnut. Svi smo se zaprepastili. Moj tata, koji je inače pomorac, odmah je zaključio da smo se sudarili s nekim brodom ili smo se nasukali. Počela je panika. Odmah je nestalo struje. Preko razglasa su nam govorili da se vratimo u kabine, da se dogodio manji kvar. Mi u to nismo povjerovali, već smo krenuli hitno pronaći svoju sestru i dva mala brata. Liftovi više nisu funkcionirali. Kada smo se spustili stepeništem sedam katova niže u našu potpuno mračnu ka-

binu, njih nismo našli. Nismo imali puno izbora. Tata je uplakanu mamu i mene poslao na palubu gdje su se nalazili čamci za spašavanje. Brod se sve više naginjao. U međuvremenu, moju braću i sestru je netko uočio da su sami pa ih je tako uplakane odveo na recepciju. Putem razglasa su nas hitno pozvali da dođemo po njih. Kada smo se svi skupa našli, malo smo se smirili jer smo osjetili olakšanje što je barem obitelj na okupu. Zbog totalnog kaosa, dugo smo čekali da se počnemo ukrcavati na brodice za spašavanje. Isto tako, kraj našeg čamca za spašavanje nije dugo bilo nikoga od brodskog osoblja zaduženog za njegovo spuštanje. Bili smo zabrinuti zbog toga. Minute su nam izgledale ko da su sati. Konačno su došla dva konobara i kuhar iz Indije i Filipina. Isto tako nam je jedino to pomoćno osoblje pokušavalo pomoći. Kapetan je do zadnjeg trenutka odugovlačio s davanjem signala za napuštanje broda. Nikome nije bilo jasno što čekamo jer je brod polagano tonuo i sve se više naginjao. U trenucima dramatičnog topljenja broda, alarm se ipak oglasio i počeli smo ulaziti u brodove za spašavanje. Unutra se naguralo tri puta više putnika nego što je predviđeno za takav brodić. Zaljuljali smo se dok smo se spuštali do mora, a tijekom spuštanja smo vidjeli da su naše kabine na drugom katu već pod vodom. Bili smo nekoliko minuta od obale kad smo saznali da smo se nasukali na otok Isolo del Giglio. To je mali otočić s vrlo malo stanovnika. S broda nismo ništa stigli ponijeti. Sve naše stvari su i dalje bile potopljene u kabini. Većina ljudi je bila bez kaputa. Neki su bili bos jer su spavali do trenutka nesreće u svojim sobama. Moja je sestra bila u kratkoj suknjici bez hulahopki i majici kratkih rukava. Noć je bila prohladna i gotovo se četiri tisuće spašenih ljudi smrzavalo. Dobri ljudi s Giglia pomagali su nam koliko su mogli, ali nas je bilo previše. Davali su nam svoje deke i odjeću. Stalno su pristizali novi putnici koje su spasili iz mora. Vrlo brzo pristizalo je sve više vojske, helikoptera, policije i obalne straže. Svi su sudjelovali u akciji spašavanja. Ubrzo je brod potonuo na jednu stranu i na njemu je potpuno nestalo svjetla. Ja sam se zabrinula oko toga jesu li moji novi prijatelji preživjeli. Svu djecu s broda časne

su smjestile u dječji vrtić pa sam tamo prespavali. Sutradan su nas trajektima prevažali na kopno i od tamo smo putovali autobusom do Savone iz koje je naše krstarenje i započelo. Kada smo se ukrcali u naš auto, osjetila sam olakšanje. Za nas je noćna mora završila. Nažalost, neki se još nadaju da su njihovi najbliži preživjeli.

Sutradan, kad sam otvorila novine, ugledala sam uplakanog brata Luku i moju baku na slici u „Jutarnjem listu“. Tek tada sam shvatila da se to stvarno dogodilo i da smo mogli puno gore proći. Na taj petak 13. ponovo sam se rodila. Za uspomenu čuvam svoj pojas za spašavanje na kojem piše „Costa Concordia“. Gledala sam film „Titanik“, ali ni u snu nisam pomišljala da mi se tako nešto može stvarno dogoditi.

Ivona Martinović, 5. r.

OŠ Zvonka Cara, Crikvenica

Voditeljica: Marijana Marić-Tonković

Martina je uvijek ZA

Ljudi misle da ja ne mogu izgledati lijepo ako se ne vidim u ogledalu.

Razgovor je dogovoren! Iako sam do sada vodio brojne razgovore, moram priznati da sam prije ovoga imao malu tremu i nekako, neobjašnjiv osjećaj neizvjesnosti i nesigurnosti. Kako će Martina reagirati? Čuli smo se samo mobitelom. Glas joj je ugodan. Porukom mi je odgovorila kada i kamo trebam doći. Napravila je sve što i ja, a ja u sebi nosim proširen i ustaljen, unaprijed postavljen stereotipni sud zasnovan na nedokazivim tvrdnjama i lažnim autoritetima. Zazirem li od nečega utemeljenog na drugačijem izgledu i načinu života? Ponovio sam u sebi sto puta da su me roditelji i škola odgajali da izrastem u dječaka bez predrasuda.

Razgovarat ću s glavnom glumicom spota *Slijepi su oni s predrasudama*, Martinom Belić. Iz daljine sam primijetio lijepu dvade-

settogodišnjakinju. Po bijelome sam štapu znao da je to ona. Kako ću joj prići, koju ruku pružiti, smijem li rabiti glagole: vidjeti, gledati, pogledati, zagledati, pregledati... Sve su dileme nestale kada smo sjeli i započeli razgovor. Zamolila me da joj se obraćam kao vršnjakinji. Razgovor sam započeo glagolom *gledati*.

Gledao sam spot *Slijepi su oni s predrasudama*. Dojmio me se, potaknuo na brojna razmišljanja, otvorio u meni brojna pitanja. Kako si se osjećala kada su te pozvali na snimanje? Jesi li imala tremu tijekom snimanja spota?

Željela sam istinski doprinijeti razbijanju predrasuda i u ime svih slijepih žena, koje nemaju samopouzdanja, izaći pred javnost i pokazati da se to može, da smo svi jednako važni i vrijedni u ovome društvu. A svima koji vide željela sam reći da ne vidjeti ne znači živjeti u mraku. I željela sam upravo to što si rekao. Potaknuti ljude na razmišljanje o svim ljudima koji imaju neki hendikep. Znam da imaju brojna pitanja, ali trebaju se potruditi i naći odgovor i na ova pitanja.

Kada su me pozvali da budem glavna glumica u spotu *Slijepi su oni s predrasudama*, bilo mi je drago. Osjećala sam veliko zadovoljstvo zbog nastupa i jedva sam čekala da započne snimanje. Tijekom snimanja bila sam jako uzbuđena, u pozitivnom smislu. Nisam imala tremu.

Spot promiče jednake mogućnosti.

Da, upravo se to željelo postići spotom. Jednak pristup svima.

Želim da mi pristupiš kao i svakoj drugoj osobi koja nema nikakav invaliditet, da ti moj bijeli štap nije brana preko koje mi ne možeš prići, nego staza koja te dovodi k meni. To je i razbijanje predrasuda o nama. Ljude, koji nemaju nikakav vidljivi invaliditet, treba osvijestiti da osobe s invaliditetom mogu funkcionirati kao i oni.

Pročitao sam da si mogla birati između glavne i sporedne uloge. Prihvatila si glavnu ulogu u spotu.

Volim glumu. Ja uvijek prihvaćam sve uloge, bez razmišljanja.

Sve me zanima i svugdje volim sudjelovati. Pristala sam i iz osobnog interesa. Neke su slijepce osobe odbile sudjelovati. Želim osvjetliti javnost. Ako mi, koji smo slijepci, nećemo krenuti sa senzibiliziranjem javnosti, tko će umjesto nas? Zar će osoba koja ne nosi svakodnevno bijeli štap biti uvjerljivija od mene?

Mislim da se od njih to ne očekuje. Očekuje se od nas, kojima je bijeli štap dio tijela.

Spot je zanimljiv, sugestivan. Jesi li ti osobno zadovoljna? Kako su reagirali tvoji prijatelji?

Prezadovoljna sam spotom. Znala sam da će lijepo ispasti. Imala sam reakcije sa strane, od osoba koje su mi važne u životu, tražila sam njihovo realno mišljenje.

Jako je pozitivno. Rekli su da je ispao fenomenalno.

Dio ljudi, koji vide taj spot, zapitat će se jesu li njihovi postupci u pravu. Imaju li pravo bilo koga ograničavati? Ako ništa drugo, bar će ih potaknuti na razmišljanje. To je velik pomak. Trebamo i dalje raditi na tome koristeći različite oblike medijskog izražavanja, pa i ovakav razgovor koji nas dvoje vodimo. Nas dvoje ne bismo se upoznali da nisi gledao spot, ne bismo razgovarali, a tvoj članak, koji ćeš, nadam se napisati, ne bi nitko pročitao. Slijepoća bi bila još dublja i trajnija.

Slijepa si od djetinjstva. Vjerojatno si, odrastajući, nailazila na različite ljude, njihove različite reakcije. Jesi li uvijek s razumijevanjem doživljavala njihove reakcije? Je li bilo nečega što te vrijeđalo?

Nažalost, u svakom segmentu djelovanja ima brojnih predrasuda. S njima se suočavam svakodnevno. O nekima mi pričaju moji prijatelji koji imaju iste poteškoće. Diskriminirani su u zapošljavanju kao i u svakodnevnom funkcioniranju slijepih osoba, pojavljivanju u javnosti i sličnim situacijama.

Meni su najteže pale one u osnovnoj i srednjoj školi. Zašto bih ja izlazila sa svojim vršnjacima? Morat će paziti na mene, a za to nemaju vremena. Žele se zabaviti.

Nisu htjeli da s njima idem na školski izlet. Tada me to jako povrijedilo. Odrastajući i sazrijevajući, shvatila sam da sam s nekima od njih bila dobra i da sam nekima uspjela dokazati da nisu u pravu. Neki su me prihvatili, i te ljude cijenim. One koji nisu, zaobiđem. Život ide dalje. Neće me obeshrabriti.

Najveća predrasuda koju ne volim je sažaljenje. Ljudima je najlakše žaliti nekoga, ne pitati ga može li mu pojasniti kako funkcionira.

Možda je još gore i ograničavanje. Ti nešto ne možeš raditi, i gotovo. To je lakše reći, nego se uvjeriti da ja nešto mogu.

Uvjerila sam i uvjeravam mnoge da mogu samostalno obavljati svakodnevne vještine. Trudim se sama otići do trgovine, banke, fakulteta, ambulante i teretane. Izlazim s prijateljima, družim se, u sretnoj vezi sam dvije godine.

Žene su osjetljivije od muškaraca. Koje su predrasude prema ženama s poteškoćama u vidu?

Kao žena imam svoje potrebe, želje i osjećaje i nisam ništa drugačija od ostalih žena. Jednako tako mogu i lijepo izgledati. Jednom mi se u tramvaju dogodilo da mi je žena drsko prišla s leđa i upitala me zašto joj ne ustupim mjesto. Ja nju nisam vidjela i nisam mogla znati želi li sjesti, pa sam se pristojno ispričala. Tada je primijetila da sam slijepa. Bilo joj je neugodno. Ispričala mi se, ali ja nisam tražila njezinu ispriku. Povrh toga mi je rekla: „Imate tako lijepu, dugu kosu, tako ste lijepi, pa kako slijepi?“ Rekoh: „Pa, eto tako, što sad.“ Ljudi misle da ja ne mogu izgledati lijepo ako se ne vidim u ogledalu.

Uspješna si studentica. Kako teku tvoji studentski dani?

Na fakultetu nemam puno problema ni s profesorima ni s kolegama. Svi se prema meni odnose korektno. Imaju predrasuda, ali ne negativnih, već iz neznanja. Jednom prilikom su me saslušali i uspješla sam ih uvjeriti da nisu u pravu. Prave predrasude su one kad se osoba ni ne potruži saslušati, nego automatski zaključi da ja nešto ne mogu. Moj konkretan problem bio je taj što je jedan profesor mislio

da ja skeniranjem knjiga kršim autorska prava. Tako me vukao i govorio mi je da imam vremena za položiti ispit, da ga neću položiti do osmog puta. Otišla sam kod drugog profesora i položila ispit. Ja sebi literaturu moram skenirati, prihvatio to netko ili ne. Svatko razuman bi to prihvatio. Ja njemu ne zamjeram. On ima pravo to misliti, a moje pravo je drugačije reagirati. Nemamo ništa od toga da se obaziremo na situacije koje su već prošle.

Osobe s poteškoćama često su izbjegavane u društvenom i javnom životu. Kakva su tvoja iskustva?

Nisu me izbjegavali, iako mislim da bi bilo bolje da su me neki izbjegavali. Tada me ne bi povrijedili, ne bi mi ni prišli i ne bi ničega bilo. Bilo je ljudi koji su mi prišli izravno, s predrasudama, no potrudila sam se dokazati im kako su u krivu, u čemu sam i uspijevala.

Prostor oko nas svakodnevno se mijenja. Grade se nove zgrade, prometnice, sadi drveće... Kako se snalaziš u prostoru?

Nije mi teško, zato što se od malena krećem samostalno. Imam volje, što je vrlo važno. Mogla sam sjesti doma i reći da ništa ne mogu, moliti druge da me svugdje vode. Tako se ne bih osjećala korisnom. Osjećala bih se suvišnom na ovom svijetu da se ne trudim za svoj život i za sebe. Bijeli štap sam počela koristiti kada sam imala trinaest godina.

Kvart, u kojem živim, nije bio prometan pa sam si mogla priuštiti *bauljanje* po cesti bez štapa. Naravno, sad se po Zagrebu krećem sa štapom jer je veća gužva u prometu i zbog sigurnosti vozača i ljudi. Ima ljudi koji se maknu ili preskoče štap. Jednom mi se na trgu dogodilo da mi je čovjek stao na štap, štap je pukao, čovjek je pobjegao i ne znam što bih napravila da nisam imala rezervni štap sa sobom.

Mlada si i komunikativna. Imaš puno prijatelja i poznanika. Vjerojatno, kao i sve mlade osobe, izlaziš.

Kada izlazimo van, idemo po dogovoru. Nemam određena mjesta na koja izlazim. Volim se zabavljati, ali sve ima svoje granice.

Neću ostati do pet ujutro. To nije dobro ni za zdravu ženu, a kamoli za slijepu. Zapravo, to nema veze sa sljepoćom nego s mojim osobnim stavom. Idemo u kino, na koncerte, na kavu, na pizzu, bilo gdje, samo da je dobro društvo. Ja sam uvijek za.

Što bi poručila mojim vršnjacima?

Poručila bih vam da, ako se ikada susretnete sa slijepom osobom, ili s osobom koja ima neki invaliditet, prema njoj se ponašajte normalno i prirodno kako bi se ta osoba osjećala ugodnom i poželjnom u društvu. Ne prilazite joj ukočeno i sa strahom. Ako imate nekakav strah, probajte ga potisnuti u sebi.

Razumio sam poruku. Upućena je meni i mojim početnim strahovima. Svojom preobrazbom u tolerantnije mlade ljude, svi ćemo se osjećati ugodno i poželjno u društvu.

Antonio Britvar, 8. r.

Osnovna škola Rudeš, Zagreb

Voditeljica: Mirjana Jukić

Razgovor s Mateom Pranješ, učenicom 1. razreda srednje škole koja je zajedno s prijateljem Kristianom Miočem spasila stariji bračni par ispod tračnica jurećeg vlaka.

Svijet mijenjaju male stvari

Matea i Kristian, bivši učenici naše škole, pozvani su na dodjelu nagrada „Ponos Hrvatske“ koja će se održati 22. siječnja. Projekt je to lista 24 sata koji djeluje od 2005. godine, a nagrade se svake godine dodjeljuju hrabrim ljudima koji su spremni žrtvovati svoje živote za dobrobit drugih.

Vidjevši dvoje ljudi kako prelaze tračnice i ne obazirući se na vlak koji je jurio prema njima, Matea i Kristian riskirali su svoje živote te se bacili pred

vlak kako bi spasili tuđe. Ovih dana nije bilo lako doći do naših heroja, ali Matea je uspjela odvojiti malo vremena za novinare svoje bivše škole.

Slava iznenada

Ovih dana novinari vas neprestano traže. Preko noći ste postali zvijezde. Jesi li uzbuđena zbog nagrade i činjenice da ste ti i Kristijan među 24 pojedinaca koji su svojim djelima dokazali da ima nade za ovaj svijet?

Zbog nagrade sam, naravno, jako uzbuđena. Sretna sam zbog toga što smo napravili i što smo na ovaj način u prvoj godini srednje škole postali popularni. Još uvijek sam zbunjena jer sam nesigurna pred novinarima i kamerama. Imam preveliku tremu.

Zašto ste se uopće bacili pred vlak?

Kada sam vidjela ljude u nevolji, nisam dvojila, nego bez razmišljanja pohitala u pomoć.

Jesi li imala vremena razmišljati prije nego što ste pohitali u pomoć?

Nisam razmišljala, odmah sam potrčala, iako mi nije bilo svejedno.

Nije li te bilo strah?

Bojala sam se, naravno, ali kada sam vidjela što se uistinu događa, zaboravila sam na strah.

Što ti je bilo u mislima u tim trenucima?

U mislima su mi bile plave crte vlaka, dva svjetla i zapečaćena smrt dvoje ljudi, a možda i moja vlastita. Ali, jednostavno nismo mogli gledati bespomoćne ljude kako pate.

Pomislila sam na najgore

Što se zapravo dogodilo?

Kristijan i ja smo, čekajući vlak na stanici u Normancima, u mraku čuli nekakvu svađu. Sjećam se da sam vidjela vlak s jedne strane

i dvije osobe koje se polako kreću prema tračnicama iz suprotnog smjera. Uopće nisu obraćali pozornost na nadolazeći vlak. Bez razmišljanja potrčali smo u pomoć. Dvije starije osobe posrtale su sporadično na pruzi i pokušavale se popeti na peron, a vlak se približavao. Kada su shvatili da je vlak blizu, bilo je prekasno. Kristian je pomagao ženi da se uspne na peron, a ja sam brzo zgrabila njezinu prtljagu. Pokušavala sam pomoći i njezinom mužu, ali bezuspješno. Vlak se približavao, bio je pedesetak metara od nas. Shvatili smo da imamo vrlo malo vremena.

Njezin muž bio je na drugoj strani tračnica, a kako je vlak bio sve bliže, čovjek se uspaničio i pao. Odmah smo počeli vikati da brzo ustane. Kristian je potrčao i odgurnuo ga s tračnica. Vlak je prošao i više ništa nismo vidjeli, odmah sam pomislila na najgore.

Kad se vlak zaustavio, konduktar se nagnuo na prozor, a mi povikali da je djed na drugoj strani. Žena je zapomagala: „Pomozite mom Anti!“

Pobrinuli smo se da oboje uđu u vlak.

Kakva je bila njihova reakcija nakon spašavanja?

Žena nam je zahvaljivala i govorila da smo zlatna djeca. Njezin je muž bio u šoku, naravno. A kada smo Kristian i ja ušli u vlak, nismo vjerovali što se dogodilo. Tresla sam se i čudila što smo živi.

Obični smo klinци

Kako ste se osjećali nakon herojskog djela? Obično ljudi tek kasnije osvijeste opasnost u kojoj su se našli.

Nisam bila svjesna što se dogodilo, tresla sam se, bila u šoku i mislila da će mi srce iskočiti.

Donedavno niste ni sanjali da će se novinari lomiti ne bi li s vama razgovarali. Tko ste vi uopće, imate li kakve posebne moći?

Mi smo obični klinци koji su imali priliku naći se u nesvakidašnjoj situaciji. Želimo pomagati drugima jer će i nama jednom trebati

pomoć i bit ćemo sretni bude li postojao netko tko će htjeti i moći zauzeti se za nas.

Projekt “Ponos Hrvatske” želi javnosti približiti primjere društveno poželjnih oblika javnog djelovanja te poticati druge na humanost i poštenje. Mislite li da bi svatko učinio ono što ste učinili vi?

Vjerujem da bi to svatko učinio. Ne vjerujem da bi netko mogao gledati kako čovjek umire, ali razumijem i opravdavam da bi se mnogi, možda, uplašili. Strah se u takvim situacijama ostavi po strani i pohita u pomoć, neovisno komu je potrebno. Svaka pomoć je vrijedna.

Kako se nosiš sa slavom?

Na početku sam se sramila, nikada još nisam bila *slavna*, ali sada, kako vrijeme prolazi, ponosna sam na sebe. Pomalo su mi dosadila novinarska pitanja i medijska pažnja, ali lijepo je to. Mnogi te pitaju za mišljenje, slikaju te, čestitaju... prekrasan osjećaj. Ne bih si to baš željela u životu jer bi nakon određenog vremena dosadilo. Mogu samo zamisliti kako je holivudskim zvijezdama.

Kakva su vam iskustva s novinarima?

S obzirom da prvi put kontaktiram s njima, osjećaj je izvrstan, naročito u početku. Barem na nekoliko trenutaka osjećam se ponosno, hrabro i, naravno, slavno. Osim treme.

Je li se promijenio odnos tvojih prijatelja i kolega prema tebi?

Mogu reći da se situacija među prijateljima malo promijenila, neki me smatraju *ufuranom*, kao da se pravim važna, a neki su uz mene i daju mi potporu.

Kako je u školi? Imaš li kakvu poruku za generacije koje dolaze?

U školi je sad malo napeto, razrednik je sretniji od mene zbog ovoga što nam se događa, ali su ostali profesori malo promijenili po-

našanje. A mladima bih poručila da je potrebno pomagati, a ne samo stajati po strani.

Svijet mijenjaju male stvari, zar ne?

Tako je!

Stefani Duvnjak, 7. r.

OŠ Ivana Brlić Mažuranić, Koška

Voditeljica: Daria Beran

Dežurni učenici u našoj su školi izumrla vrsta Odzvonilo učeničkom zvonjenju

Učenici đakovačke OŠ „Ivan Goran Kovačić“ Mislava Miloševića iz 7.c razreda pamtit će kao posljednjeg dežurnog učenika koji je 18. studenog 2011. godine školskim zvonom označio kraj nastave.

Učeničkom je zvonjenju odzvonilo nedugo nakon seminara ravnatelja u Zagrebu, na kojem je zaključeno da ravnatelji više ne bi trebali dopustiti učeničko dežuranje, pa su u našoj školi dežurne učenike zamijenili domari i spremačice. Naime, prema Ustavu RH (čl. 65.) osnovno školovanje je obavezno, u Zakonu o radu (čl. 21.) piše da se osobu mlađu od petnaest godina ne smije zaposliti, a Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (čl. 61.) propisuje redovito pohađanje nastave, što učenik nije u mogućnosti ako dežura. Tako je zbog navedenih zakona prekinuta pedesetčetverogodišnja tradicija naše škole.

Učitelji, stručna služba i ravnatelj slažu se da je zabranom učeničkog dežurstva povećana sigurnost učenika, a to je najvažnije. Kažu da su na ovaj način izbjegnute nezgode i neugodnosti kojima su dežurni učenici ponekad bili izloženi.

Mišljenja učenika su podijeljena. Malobrojni se slažu da je bolje ne dežurati, no većina baš i ne voli zabrane, posebice osmaši s kojima smo razgovarali. Još uvijek maštaju o vremenima kada su sjedili pored ulaza, slušali glazbu, zvonili i uživali u danu bez nastave. Bili su to trenuci koje će pamtit jer su toga dana bili najvažniji u školi. Razgovarajući s njima, imali smo osjećaj kao da se nadaju povratku ne tako davnih a njima dragih vremena.

Bilo kako bilo, školsko zvono Goranove škole zvoni i dalje... Kome zvono zvoni – zna se, a tko zvoni – manje je važno, zaključuje Mislav s početka naše priče.

Tamara Vrtarić, 7. r.

OŠ Ivan Goran Kovačić, Đakovo

Voditelj: Ante Andabak

Postala je prijestupnica

Josipa

Iznevjerila sam svoje roditelje

Poznajem Josipu od prvog razreda osnovne škole. Bila je jako društvena, svi smo se s njome družili i među nama nije bilo nikakve razlike. Mogu reći da je Josipa bila jedna od najljepših curica u našem razredu.

Problemi počinju s Katarinom

U drugome razredu u naš razred došla je romska djevojčica Katarina. Nije marila ni za kakva pravila ponašanja ili učenja. Nismo se s njom družili. U četvrtome razredu Katarinino ponašanje postalo je zanimljivo Josipi, ali, moram priznati, i meni. Nekako smo se počele družiti s njom i diviti se njenoj hrabrosti da se suprotstavlja učiteljici. Došao je i peti razred kad je Katarina postala nemoguća. Čak je i lajala pod satom. Bježala je kad god je osjetila potrebu. Sve više joj se u toj „igri“ pridruživala i Josipa. Ja sam se uplašila takvog preslobodnog načina ponašanja i odmakla sam se od Katarine, ali s Josipom sam još bila dobra prijateljica. Josipa je počela i pušiti. Išla je s Katarinom na „stađu“, a tamo je bio nešto stariji dečko koji se sviđao Josipi. Pušio je pa je i ona počela pušiti da bi mu bila bliža i da bi bila odraslija. Razrednica je često pozivala njezine roditelje, a Josipa je odlazila pedagoginji na razgovore, ali nije se mijenjala, nije se popravljala. Na kraju godine imala je negativnu ocjenu iz hrvatskoga jezika, ali ju je ispravila na popravku.

Šesti razred bio je nešto bolji. Katarina je smještena u udomiteljsku obitelj, a Josipa se nekako provukla kroz šesti razred. Znala je biti bezobrazna prema učiteljima, nije pisala zadaću, ali nije bježala s nastave. Sve više se udaljavala od svojih prijateljica iz razreda, pa tako i od mene. Mama je često bila kod razrednice,

razgovori s pedagoginjom su se nastavljali, ali Josipa je imala veliku slobodu i mogla je ići kamo je htjela.

Novi početak sa Štefanijom

Došao je sedmi razred. Par dana nakon početka školske godine Josipa je gotovo prestala dolaziti na nastavu. Kad bi došla, bila je bez pribora, smijala se, prostačila i odgovarala učiteljima. Zнала je doći i pripita na nastavu. Preko ljeta je upoznala Štefaniju koja se slično ponašala. Štefanija je bila srednjoškolka i Josipa je bila pod njenim utjecajem. Tako je sa Štefanijom pobjegla u Osijek. Razgovarale smo poslije toga „izleta“. Rekla mi je da joj je Štefanija najbolja prijateljica i da su pobjegle u Osijek jer je Štefanija tamo bila na opservaciji u domu za mladež i upoznala je neke dobre dečke. Priča koju mi je ispričala poslije zvučala mi je nevjerojatno.

Bijeg, krađa, policija

Putem do Osijeka i u Osijeku skrivale su se od policije. Kriomice su ušle u dom. Dečki su ih skrivali po sobama, ali su ih, navodno, ljubomorne cure izdale. Tako ih je odgajatelj našao u ormaru. Pozvao je policiju koja je pozvala njihove roditelje da dođu po njih. Navodno roditelji nisu htjeli doći po njih pa su završile u prihvatnoj stanici. Kaže da su joj roditelji došli nakon sedam dana. Ostala je u Osijeku, u popravnome domu na promatranju. Štefaniju su odveli u Bedekovčinu, u stroži popravni dom. Ni to promatranje nije prošlo bez problema. Josipa je ispričala drugu nevjerojatnu priču kako je pobjegla kroz prozor s trećega kata i kako je s još šestoro mladih iz doma opljačkala praonicu automobila. Tvrdi da su pokupili 4 000 kuna. Odlučili su da je najbolje pobjeći vlakom u Knin. Plan nije uspio jer ih je policija uhvatila. U domu su dobili batina. Kaže da je dobila takav šamar da ju je glava boljela tjedan dana. Dječaci su bili zatvoreni u nekoj prostoriji koju ona zove „buksa“. Priznala mi je da je ta avantura bila uzbudljiva, ali da su oni bili nedorasli takvim pothvatima.

Josipa se vratila s promatranja i ponovila bijeg u Osijek. Ovaj put je ona imala svoje sljedbenike (kao što je ona slijedila Katarinu pa Štefaniju). Povala je Slavka, Josipa i Marinelu, učenike naše škole koji također imaju probleme u odrastanju. Ovaj je bijeg završio bezbolno jer ih je policija u Osijeku, odmah po dolasku, pokupila i vratila natrag.

Ne može se natrag

Opet smo razgovarale i pitala sam Josipu zašto to radi samoj sebi. Odgovorila je da joj je u školi dosadno, ali da zapravo ne zna ni ona sama što je tjera na bijeg. Za dečke i djevojke iz doma kaže da su i oni bježali iz škole, krali, pili. Kaže da se uglavnom svi kaju što je došlo do toga, ali da nekako ne mogu natrag. Ljuta je na odgajatelje u domu za koje misli da su trebali s njima razgovarati, a ne ih tući nakon bijega. Pitala sam je razmišlja li o svojim roditeljima i kako je njima. Iznenadila sam se kad je rekla da joj je žao roditelja, ali da to ne pokazuje. Misli da ih je iznevjerila, a možda najviše samu sebe. Priznala je da je, kao u poslovi, od roditelja dobivala mali prst, a ona je uzimala cijelu ruku. Više puta je obećavala da neće raditi gluposti, ali svaki put je prekršila obećanje.

U njen slučaj uključila se školska stručna služba i socijalne gradske službe, ali nije išlo. Prebačena je u drugu školu, u selo Cernik, par kilometar od grada. Ni tamo nije bilo bolje. Nije uspjela završiti sedmi razred. S početkom osmoga razreda čula sam da je i ona u Bedekovčini, u popravnome domu. Ne mogu dokučiti gdje su i kada počeli Josipini problemi, ali se sjećam da je u nižim razredima osnovne imala uvijek puno više slobode od nas. Mogla je otići i doći kući gotovo kad je htjela. Josipini roditelji bili su jako mladi kad se ona rodila. Primijetila sam da je s mamom razgovarala kao sa sebi ravnom, što ja npr. nikad nisam smjela. Mama je mama. Josipin tata je jedini zaposleni u kući i često je na terenu. Očito je mama sam nije mogla obuzdati.

Preko zimskih praznika vidjela sam je u prolazu. Samo smo se pozdravile. Znam da je Josipa duboko u duši nesretna, ali ne znam tko i na koji način može doći do prave Josipe.

Maja Wiena Benić, 8. r.

OŠ Ljudevit Gaj, Nova Gradiška

Voditeljica: Blagica Pečnjak

Svadbene običaji albanskih muslimana

Muža ću si naći sama

U makedonskom selu Qellopek tata je pronašao muža za svoju sestru Lavdiju. Mogla je odbiti sramežljivog Haruna, ali nije to učinila.

Moji roditelji prvi put su se ugledali na vjenčanju – kad su mami digli veo, a tati rubac. Ništa čudno za obitelj albanskih muslimana iz Makedonije. Vjerujte mi – dogovaranje brakova drevni je običaj. Ipak, o tome sam intenzivnije počela razmišljati tek nedavno – kad je došao red na udaju moje 21-godišnje sestre Lavdije.

Svadbena svečanost započela je dolaskom mladoženjine bliže rodbine u našu kuću. Donijeli su mladenkinu vjenčanicu, a zauzvrat su zatražili njenu odjeću – koju će nositi kao Harunova supruga. U ležernom ozračju popila se kava, pojeo se ručak, a potom je stigao trenutak potvrde sudionika ceremonije vjenčanja pred hodžom. Pogledom sam tražila Lavdiju po kući, ali njoj nije bilo ni traga.

– Mladoženja je katkad prisutan na svojem vjenčanju pred hodžom, a mladenka nikada jer ne priliči da bude sama u muškom društvu. Svojim potpisom drugi potvrđuju njihov pristanak za ulazak u brak. To je zadatak *većila* – zastupnika koji jamče da su mladenci punoljetni i da svojevolutno stupaju u bračnu zajednicu. Punoljetna je osoba u muslimana ona koja je spolno zrela – objasnio mi je hodža Besir Rushiti.

Harunov i Lavdijin tata odabrani su za većile, a svaki je od njih odabrao i po dva svjedoka (*šahita*). Svi su zajedno s hodžom otišli u zasebnu prostoriju u kojoj su izvršili obred vjenčanja.

Dan ranije sastavljen je *nićah* – vjenčani ugovor – koji sadrži i podatak o vrijednosti mladenke. Lavdija je u pregovorima procijenjena na 30 zlatnika, otprilike 21.000 kuna, što je srednja „vrijednost“. Taj joj je iznos muž dužan isplatiti u slučaju da dođe do rastave koja nije uzrokovana njenom krivnjom.

Mladenkino kolo

Činom vjenčanja mladoženja postaje mladenkin gospodar koji je smije „pustiti“ kad mu se prohtije.

– Od mladenaca se očekuje da žive s mladoženjinim roditeljima. Muž treba donositi novac u kuću, a ženina je dužnost obavljanje kućanskih poslova i briga o potomstvu – pojasnio mi je *muhtar* Nexhat Ajrullai, seoski starješina.

Sljedećeg dana pred našom kućom žene imaju glavnu riječ. Glavna je zvijezda moja predivna Lavdija u dugoj crvenoj haljini i bogato urešena nakitom. Mladoženjina je bliža rodbina posjeda na stolac i lice joj prekriva prozirnim crvenim rupcem. Zatim joj nanose kanu na dlan desne ruke. Kana je biljka čiji se osušeni listovi drobe na suncu da bi se dobio prah. Prije zamatanja dlana u crvenu svilenu tkaninu, na kanu se stavlja zlatnik koji joj daruje svekrva. Vjerovanje da kana donosi sreću toliko je ukorijenjeno da si i neki uzvanici, ponajviše djeca, trljaju njome dijelove tijela.

– Ovaj se obred izvodi kao priprema mladenke za sljedeći dan, dan odlaska u mužev dom – objasnila mi je baka, ili kako je ja volim zvati – hodajuća Bakapedija.

Mladenka započinje kolo. Njena ruka, osim šake, mora tijekom plesa biti nepokretna pa je tu sestrična koja joj jednom rukom pridržava leđa, a drugom ruku.

Pridružuju joj se žene iz mladoženjine obitelji, dok ostatak žena mladenkine obitelji sjedi i budno prati ponašanje svih sudionica

kola. Mladenka nakon plesa uzima ruku svake gošće s mladoženjine strane i izvodi posebne kretnje rukom ispred svojeg čela i brade. Taj se običaj izvodi iz poštovanja.

Muškarcima je tijekom cijeloga dana pristup kući zabranjen. Vrijeme krata ispijajući bezalkoholna pića u obližnjem kafiću i pripremanjem mladoženje za prvi susret sa svojom dragom.

– Posjeli su me na stolac okićen cvijećem. Namazali su me pjenom za brijanje i obrijali me kako bih bio spreman za sutrašnji doček svoje žene – nešto kasnije mi je ispričao Harun.

Mašallah! Mašallah!

Treći dan svadbenih svečanosti pred našom su kućom prisutni svi izuzev mladoženje i njegove majke. Mladenkina rodbina daruje mladu, a mladoženjina ženska rodbina ulazi u dvorište i započinje kolo. Mladoženjine sestre, pak, odlaze u kuću „pregledati“ mladenku, a ona im u znak zahvalnosti daruje nešto što je samostalno izradila. Među gostima se služi *šerbet*, otopina šećera u vodi, a zrakom odjekuju zvuci defa, zurla i bubnjeva.

Napokon stiže Lavdija – prekrasna u bijelom, koju pod rukom vodi bratić jer ima spuštene vjeđe. Mladoženjina joj rodbina pjeva hvalospjeve ističući njezinu ljepotu, dobrotu i želeći joj dobrodošlicu. Mladenka radi kretnje rukom. Ruka koju prvu uzima jest *jengina* – to je najvažnija ženska osoba u svatovima čija je zadaća brinuti o mladenki u ključnim trenucima svadbenih svečanosti.

– Na mladenkino čelo nalijepi se zlatnik kako bi i ona bila vrijedna poput zlata. To je zadatak najstarije mladenkine šogorice – došapnula mi je u prolazu Bakapedija.

Slijedi najtužniji trenutak za moju obitelj. Rastanak od Lavdije. Posljednji je u nizu tata. Ima i suza, no ne previše jer pretjerano iskazivanje bilo kakvih osjećaja u javnosti kod nas nije uobičajeno. Tata predaje Lavdiju svekru, koji je, zajedno s jengom odvodi do automobila. Sva mladoženjina rodbina odlazi njegovoj kući.

– Mašallah!, Mašallah! – riječi su koje po izlasku iz automobila mladenka prvo čuje. Tim joj se riječima izražava dobrodošlica u novi dom, a najbliži prijevod bi bio „Bog to htio!“.

Pred ulazom u kuću mladenku dočekuju svekrva i mladoženja, čije je lice prekriveno bijelim rupcem. Zajedno odlaze proslaviti svoje vjenčanje u obližnji restoran – koji je zlatnim zastorom podijeljen na dva dijela: jedan za muškarce i jedan za žene. Služi se svadbeni slijed od četiri jela, pleše se kolo, a vjenčana torta, na svoju veliku žalost, reže se tek po odlasku mladenkine rodbine iz restorana.

Tko će biti šef

Četvrti dan svadbenih svečanosti vrlo je opušten, a odvija se u mladoženjinoj kući.

– Ti najbolje znaš koliko se bojim odlaska zubaru. Još sam jači strah osjećala pri pomisli kako ću izdržati cjelodnevno stajanje u dimijama koje teže sedam kilograma. No uspjela sam – rekla mi je Lavdija u strogom povjerenju.

Dimije, vrlo široke hlače istočnjačkog kroja, košulja i *džamadan* – srebrom i svilom vezeni prsluk, tradicionalna je odjeća mladenke toga dana. O pojas ručno izrađenih dimija obješeni su zlatnici, oko vrata mladenke lančić i 6 ogrlica koje sežu do pojasa, a ruke joj ukrašava 8 zlatnih prstena. S tom opremom na sebi, Lavdija je provela cijeli dan mirno stojeći.

Predah je uhvatila tek za vrijeme svadbenih igara tijekom kojih se odlučivalo tko će biti šef u kući. Harun je briljirao u igri s *petlom* – pečenim tijestom. Mladenka drži petlu u ruci, a mladoženja joj pokušava oteti komadić, i obratno. Njegova je nadmoć bila vidljiva i u igri sa šećerom, gdje je uspio ugrabiti znatnu količinu slatkih kristalića s Lavdijinog koljena. Sreća se Lavdiji osmjehnula u igri sa svadbenim kruhom, u koji je zamiješen novčić. Mladenci, naime, kruh dijele popola – a onaj tko nađe novčić imat će zadnju riječ u braku. Mašallah – našla ga je Lavdija!

Mladenka prvi put sjeda za stol tek u vrijeme večere – i tim činom ona službeno postaje članom obitelji Fejzullai.

Ne mogu biti ravnodušna prema tradiciji. Znam da će tata tražiti muža i za moje dvije starije sestre. Dobro, pokušat će naći muža i meni. Ali već sam mu objasnila da se za takvo što mogu snaći sama!

Majlinda Ajrulai, 7. r.

OŠ Vojnić, Vojnić

Voditeljica: Anica Globan

Razgovor s mlikaricom Katicom Čaval

I da sam mogla birati, ja bih oprtila koš

U prošleme je stoljeću cijela Grobnišćina bila poznata po mlikaricama – ženama koje su, da bi pomogle prehraniti mnogobrojnu obitelj, uz sve ostale svakodnevne poslove još i prodavale mlijeko u Rijeci. Donosile su ga pješice, u rucaku, 15 do 20 litara svaka. Većina ih je to činila cijeli život, bilo je onih koje su mlijeko nosile čak 60 godina. Zanimljiv je i podatak iz promidžbenoga filma o Općini Jelenje, redateljice i scenaristice Vande Radetić-Tomić, da je svaka od njih 10 puta obišla Zemlju oko ekvatora, a na leđima prenijela više od 400 000 litara mlijeka. Ta je tradicija danas zamrla, ali još postoji nekoliko živih mlikarica koje dobro pamte te teške dane, poput sedamdesetogodišnje Katice Čaval iz Dražica koja je posljednji put nosila mlijeko prije više od 20 godina.

Već dugo godina niste mlikarica, no sigurno se sjećate tih dana. Kakav je bio život grobničke mlikarice?

Mi smo mlikarice bile velike patnice. Nije nam bilo lako. Mlijeko smo u Rijeku nosile svaki drugi dan, a neke od nas išle su i svaki dan. Ustajale smo se usred noći, u Rijeku smo kretale po mraku kako bismo ranom zorom mogle dostaviti mlijeko našim stalnim kupcima.

Mlikarice koje su imale stalne mušterije zapravo su bile jako sretnе jer nisu morale odlaziti na *placu* i tamo čekati da netko kupi mlijeko. Kad smo se vraćale doma, također pješice, usput smo plele *kopice* ili nešto drugo da ne gubimo vrijeme.

Kažete da ste u Rijeku kretale po mraku. Je li vas bilo strah?

Ako nas je i bilo strah, o tome se nije previše razmišljalo. Važnije je bilo prodati mlijeko jer je to značilo kakvu-takvu zaradu, a svaki je dinar zlata vrijedio. Pored toga, uvijek smo išle u grupama, a imale smo i *feralići* kojima smo osvjetljavale put.

Zar vam to nije bilo naporno?

Naravno, ali prije je svima život bio jako naporan i težak. Jer, kad smo se vratile iz Rijeke, naš je radni dan zapravo tek počinjao. Dok su naši muževi odlazili raditi u polje ili kositi, mi smo brinule o djeci i cijelom kućanstvu. To znači da smo morale kuhati i obavljati sve druge kućanske poslove, a pored toga smo pomagale u obavljanju poljoprivrednih poslova, grabile sijeno, neke od nas su, dok su bile manje, još i vodile stoku na ispašu. Znači cijela je obitelj radila svaki dan od jutra do večeri.

S koliko ste godina vi postali *mlikarica*?

S obzirom da smo mi uvijek imali puno *blaga*, osobito krava, mene je moja mama još kao curicu od sedam-osam godina naučila najprije musti krave, a onda i sve ostalo vezano uz čišćenje *blaga* i staje. Ako se dobro sjećam, mislim da sam prvi put *oprtila rucak* i krenula u Rijeku s 10 godina. Naravno, moj je *rucak* puno manji, ali se sjećam da mi je bilo jako teško. Međutim, to su bila vremena kada djeca nisu odbijala poslove koje su im dali roditelji, niti im je padalo na pamet usprotiviti se. Iako smo bili mali, mi smo znali da moramo pomagati roditeljima kako bismo lakše preživjeli.

Kada vam je kao *mlikarici* bilo najteže?

Ti sigurno misliš da ću reći da mi je bilo najteže dok sam kao dijete s majkom nosila mlijeko u Rijeku. Ipak, najteže mi je bilo kao odrasloj *mlikarici*, kad sam imala vlastitu djecu i kad sam morala nositi mlijeko, a moja su djeca kod kuće ostajala sama i bolesna. Tada mi je bilo najteže jer sam se brinula da im se nešto ne dogodi dok se ja vratim iz Rijeke. No, tada se tako živjelo i tu nije bilo pomoći. Isto mi je tako bilo teško kad nisam odmah prodala svo mlijeko pa sam morala obilaziti *portune* i moliti stanare da ga kupe.

Kako danas gledate na to vaše životno iskustvo?

Mislim da bi ti sve *mlikarice*, a ne samo grobničke, na to pitanje dale isti odgovor. Ponosne smo što smo na taj način barem malo olakšale život naših *familija*. Istodobno sam presretna što se današnje žene više ne moraju tako mučiti. Također me veseli što nas javnost nije zaboravila. U Rijeci smo dobile Mljekarski trg, a tu u našoj općini, u centru Dražica, isto imamo Trg mlikarice. Lijepo je da nas se sjeti današnja vlast jer ipak smo mi dio grobničke tradicije.

U općini Jelenje postoji i posebna manifestacija vama u čast, zar ne?

Da, prije nekoliko godina naši su općinari pokrenuli manifestaciju „Feral ki je pustil sinjal“. Jednom na godinu priredi se prigodan program, izlože naši stali *rucaki* i *late za mliko*, stare ručno izrađene papuče kakve smo nekada nosile i drugi dijelovi naše opreme. To dođe vidjeti jako puno ljudi, osobito mladih. Načelnik pozove sve *mlikarice* s Grobnika i šireg riječkog zaleđa. Prisjetimo se nekih zanimljivih događaja i to podijelimo s publikom. Nama to puno znači i veseli nas jer je to najbolji način da mladi nauče nešto o prošlosti svojega kraja i teškom životu svojih *nona* i *nonića*.

Na početku ste rekli da ste *mlikarica* postali zato što ste morali. Da ste mogli birati, što biste učinili?

Dušo moja, i da sam mogla birati, ja bih *oprtila* koš! Nekada su mladi jako cijenili i poštovali starije. Činili smo sve što smo mogli da

nam svima bude bolje. Današnja je mladež, čini mi se, jako razmažena i nije vična poslu. U rukama više volite držati *grabje*, a manje *vile*. Ti sigurno ni ne znaš što to znači, a to ti znači da samo očekujete da vam vaši roditelji nešto daju, a ne znam koliko ste vi spremni drugome pomoći. No, svako vrijeme nosi svoje, ja sam već stara pa i ne znam točno što vi mladi danas očekujete. Mene bi kao staricu najviše razveselilo da vi mladi budete ponosni na nas stare, da iz života nas *mlikarica* nešto naučite, a to je da treba pomagati svojoj *familiji*. Bogu hvala, danas je to puno lakše!

Ivo Radetić, 8. r.

OŠ „Rikard Katalinić Jeretov“, Opatija

Voditeljica: Milana Međimorec

Paraolimpijka i trenerica terapijskoga plivanja u OŠ Marije Jurić Zagorke

Ne ustajem na lijevu

Prva vrhunska sportašica s invaliditetom u Hrvatskoj i proslavljena paraolimpijka Ana Sršen od rujna 2011. godine na školskom plivačkom bazenu OŠ Marije Jurić Zagorke vodi terapijsko plivanje za djecu s posebnim potrebama. U ponedjeljak, 24. listopada 2011., točno u podne u bazenu je bilo dvanaestero djece s roditeljima. Vrlo je živo, voda prska na sve strane. S trenericom Anom razgovarali smo nakon uspješnoga treninga.

Tko je osmislio ovaj program terapijskoga plivanja?

Program terapijskoga plivanja koji provodim u Plivačkom klubu “Natator” od 2003. godine nastao je po engleskoj Halliwickovoj metodi, metodi koja je u svijetu poznata već pedesetak godina. Program je namijenjen djeci i mladima s invaliditetom. Igra je dominantni način poučavanja. U vodi djeca mogu kontrolirati svoje tijelo i počinju

vjerovati vodi. Djeca tako stječu povjerenje u vodu i postaju pravi mali plivači. Djeca s invaliditetom na kopnu ovise o drugima, a u vodi doživljavaju prvo osamostaljenje.

Koje vodene igre vole mali budući plivači?

Omiljene su igre: vlakić, klokanovi skokovi, zmijice, fućkalice i Ringa, ringa, raja. Kroz igru djeca i voda postaju prijatelji.

Jeste li i vi kao dijete rano naučili plivati?

Ja sam malo prije prohodala, nego što sam proplivala jer sam imala sreću da sam odrasla na obali Jadranskoga mora, na prekrasnom otoku Mljetu u Nacionalnom parku. U nižim razredima, u područnoj školi, bilo nas je samo dvoje u razredu pa smo svaki slobodni trenutak uživali u plivanju i ronjenju. U petom razredu, u glavnoj školi, bili smo najveći razred na otoku sa šesnaestero učenika.

Koji vam je školski predmet bio omiljen?

U školi sam najviše voljela hrvatski jezik. Kad sam bila mala i dok još nisam znala čitati, gnjavila sam odrasle, najviše mamu i tatu, da mi čitaju. Kad sam narasla i naučila čitati, čitala sam sebi i drugima. Zbog ljubavi prema knjigama i čitanju počela sam glumiti u školskom kazalištu. Sjećam se svojih omiljenih uloga. Bila sam Krizantema u Plavoj boji snijega, Grigora Viteza, i Curetak u Nikoletini Bursaću, Branka Čopića.

Sjećate li se svoga prvoga poljupca i prve simpatije iz osnovne škole?

Naravno da se sjećam prvoga poljupca i simpatije. Kad sam bila u 6. razredu razboljela sam se i morala sam otići u drugi grad, u Zagreb, u bolnicu. Simpatija iz škole nastavila mi je pisati pisma jer tada nije bilo e-maila i facebooka. Bodrio me tijekom moje bolesti i vjerovala sam da ću se brzo vratiti na svoj otok, među svoje prijatelje i da ću od svoje simpatije i dalje prepisivati matematiku. Da, s radošću se sjećam svoje prve simpatije!

Kakva je bila liječnička dijagnoza?

Liječnici su nakon biopsije, male operacije na koljenu, ustanovili da imam osteosarkom ili tumor kostiju. To je opasan tumor i nerijetko završava jako loše jer oboljela osoba može umrijeti. Možda sam imala i sreću što sam bila mala i nisam shvaćala koliko je to opasna bolest, no bila sam vesela i optimistična djevojčica. Od samoga sam početka vjerovala da će sve dobro završiti i moja vjera u život pomogla je u tom procesu ozdravljenja. U zagrebačkoj bolnici provela sam punih godinu dana. Nakon operacije intenzivnije sam počela trenirati plivanje i počela sam se natjecati u disciplinama za plivače s posebnim potrebama.

Koliko ste medalja osvojili i koja vam je najdraža?

Osvojila sam stotinjak medalja, a najdraža mi je prva medalja s Mediteranskih igara iz 1997. godine. Rado se sjećam i prvih mjesta s Europskoga i Svjetskoga prvenstva.

Plivali ste i natjecali se i u moru i u bazenu. Osjećate li se bolje u slanoj ili slatkoj vodi?

Volim plivati i u moru i u bazenu. Ne znam što više volim, volim i jedno i drugo. More je prekrasno jer nema ograničenja. Ponekad vas mogu iznenaditi valovi ili morske životinje. Jednom sam glavom lupila u oklop morske kornjače. Bila je to ogromna jadranska želva. Jako sam se prepala i jedno vrijeme nisam plivala tom dionicom. U bazenu ponekad miris klora može iritirati, ali nema valova pa je ugodnije plivati.

Često ste plivali u oceanima?

2002. godine nastupila sam na Svjetskom prvenstvu plivajući dionicu od pet kilometara u oceanu koji je bio jako hladan, oko 15 stupnjeva. Da bih se pripremila za to natjecanje, plivala sam u našem moru od jeseni pa sve do zime jer je natjecanje bilo u prosincu u Argentini. Tijelo se dobro naviknulo na hladnoću jer se more postupno hladilo i bila sam fizički spremna. U Mar del Platu, u daleku Argen-

tinu, stigla sam tjedan dana prije natjecanja i počela sam trenirati u hladnom oceanu u kojem je bilo puno morževa i tuljana. Toliko sam željela pobijediti da me uopće nije smetalo što plivam s njima. U Zagorju sam nabavila guščju mast i mazala se tom mašću koja poprilično smrdi kad ju namažete na tijelo. Moja se cimerica tužila da jako smrdim, ali mi je na kraju oprostila jer sam osvojila brončanu medalju. (smijeh)

Hodate uz pomoć proteze. Po čemu je vaša proteza drugačija?

Imam nogu s ugrađenim kompjutorskim procesorom. To je jedna od najmodernijih proteza današnjice. Vrlo je zanimljiva priča kako sam ju dobila. Prije desetak godina vozila sam se u automobilu. Neki su dečki su stopirali i prevezla sam ih do odredišta. U tih desetak minuta razgovarali smo o mojoj protezi jer sam imala kratke hlače na sebi, bilo je ljeto. Javili su mi se nakon mjesec dana i rekli da su u Njemačkoj i Austriji osnovali zakladu i skupili novac za protezu. Tako sam prva u Hrvatskoj dobila protezu s kompjutorskim procesorom. Kad imamo paraolimpijski školski dan, djeca me često pitaju mogu li im pokazati nogu. Nemam kompleksa i pokažem im protezu koja je napravljena od karbona od čega se rade formule jedan. Donji dio proteze napravljen je od titanijuma tako da je proteza lagana. Od titanijuma se rade rakete. Protezu mogu rotirati, napraviti puni krug u koljenu, pa klinci kažu: "Vau! Ja to ne mogu!" Mislim da na taj način rušim puno predrasuda o mogućnostima osoba s invaliditetom.

Što još radite uz pomoć proteze?

S protezom hodam, plešem i vozim bicikl, doduše ne baš spretno. S njom ne plivam, ne skijam i ne spavam. Kad skijam, na štapovima imam pomoćne skijice kojima održavam ravnotežu. Noću je punim kao što vi punite svoje mobitele. Ako se proteza isprazni, hodam kao kapetan Kuka. Vrlo sam spretna i na jednoj nozi. Ujutro volim piti kavu pa skakućem od kuhinje do dnevnoga boravka i ne prolijem niti kapljicu kave. Spretnost stajanja na jednoj nozi vrlo mi je važna na bazenu.

Postoji li nešto što zbog proteze ne možete učiniti? Popeti se na Himalaju?

Nikada nisam razmišljala o penjanju na Himalaju, ali voljela bih se penjati po drveću u nekoj lijepoj šumi i pomoću užadi ili karika prelaziti s jednoga drveta na drugo. Postoji puno stvari koje ne mogu napraviti, ali to me neće spriječiti da pokušam dati sve od sebe. Važno je da imam osjećaj da sam dala svoj maksimum. Takav me stav ispunjava.

Svi imamo jedan život i trebamo ga živjeti najbolje što možemo. To je moj doprinos životu. (smijeh)

Na treningu i tijekom ovoga razgovora osmijeh vam nije silazio s lica?

Da, često me pitaju zašto se stalno smijem. Prvi razlog je što imam rupice na licu i želim da ih i drugi vide, a drugi što nikada ne ustajem na lijevu nogu jer ju nemam. (smijeh)

Imate li neku ekskluzivu za kraj?

Danas je moj sin Vid prvi puta krenuo u vrtić i zbog toga sam skoro zakasnila na trening i ovaj intervju. (smijeh)

Antonija Maričić, 7. r.

OŠ Marije Jurić Zagorke, Zagreb

Voditeljica: Melita Horvatek Forjan

Razgovor s Nikom Titanikom, karikaturistom 24 sata

E, moj Nikola, lijepo sam ti rekla

Nik Titanik, tj. Nikola Plečko, svojim karikaturama svakodnevno uveseljava i nasmijava čitatelje 24 sata. Otkrio nam je zanimljivosti iz svoga profesionalnog života: porijeklo nadimka, nastanak pojedinih karikatura, ugodna i neugodna iskustva...

Što je bio poticaj za početak crtanja karikatura?

Poticaj je bio taj da sam se rodio. Crtam od malih nogu i oduvijek sam znao da ću se time baviti cijeli život. Imam sačuvane prve crteže Formula 1 koji datiraju iz 1977. godine. Rođen sam 1974.

Opišite ukratko Vašu prvu karikaturu.

Prvu karikaturu napravio sam 1989. u vrijeme dok sam još uvijek maštao o tome da ću biti strip-crtač i da ću kad-tad napraviti strip-serijal sličan Alanu Fordu. Prikazivala je Nikolu Teslu kojeg je u laboratoriju upravo ubila struja (!), a na ulaznim vratima stoji stara mama sa svijećom u ruci i govori: „E, moj Nikola, lijepo sam ti rekla... Drž' se svijeće, pa te struja ubit ne će!“

Kada je nastala karikatura Štefice?

Nakon prve utakmice naše reprezentacije na svjetskom prvenstvu u nogometu u Koreji i Japanu 2002. koju smo izgubili od Meksika. U toj karikaturi Joža (Štefičin muž) s užasom gleda u krajnji rezultat utakmice na televizoru, a iz susjedne sobe dolazi Štefica i pita ga kad će ju odvesti u meksički restoran jer im je godišnjica braka. Tekst ispod karikature glasio je: „Posljednje riječi Štefice Jambriščak.“

Koja Vam je najdraža karikatura koju ste napravili?

Ona koja prikazuje dolazak G. W. Busha u Zagreb. On izlazi iz aviona i pozdravlja okupljene: „Hello, Croissants!“

Je li bilo dana kada niste imali inspiraciju?

Ima takvih dana, a obično se dogode kad se u društvu ne pojavljuju nikakve nove teme, a stare sam već bezbroj puta obradio. No, ne mogu si dopustiti nedostatak inspiracije. Svaki dan za *24 sata* moram nacrtati dvije karikature.

Jeste li ikada imali neugodno iskustvo zbog neke karikature?

Tu i tamo urednici *24 sata* prenesu mi primjedbe pojedinaca kojima

se nije svidjela pojedina karikatura koja se ticala njih samih ili njihovih nečasnih radnji. Znam da je prije nekoliko godina na nekom domjenku Sanader pitao glavnog urednika zašto onaj njegov karikaturist njega toliko ne voli. O uvredljivim komentarima na facebooku ne bih ni pričao. To je sve dio folklora i ide u rok službe.

Kakav je osjećaj biti poznata osoba, je li Vas to promijenilo?

Nisam ja poznata osoba. Poznata osoba je Modni Mačak. Ja nikada neću postići toliku slavu kao što ju ima on. Čak se noćima budim u znoju i užasu i patim zato što ne mogu naći toliko dobrog frizera da mi ugradi ekstenzije kakve ima on.

Odakle nadimak Nik Titanik?

Moj alter ego rođen je 1997. u vrijeme filma Titanik. Svi prijatelji na faksu zvali su me Nik, a zgodno im je bilo dodati nastavak koji se rimuje s Nik – Titanik. Kad sam se profesionalno počeo baviti novinskom političkom karikaturom 2000. godine, taj nadimak uzeo sam kao službeni.

Što biste poručili mladim ljubiteljima karikature i ilustracije, ali i crtanja uopće?

Ako volite crtati, onda samo jedna poruka koju uvijek ponavljam: „Crtajte, crtajte, crtajte... I onda kad vam je već zlo od crtanja, crtajte i dalje!“ Onima koji prate moj rad, od srca zahvaljujem na podršci i praćenju. Puno mi to znači jer vidim da ima nekog smisla u svakodnevnom sjedenju za crtaćim stolom od 9 ujutro do 10 navečer.

Može jedna misao za mene i moj razred?

Stay in school! Don' t do drugs!

Petra Tuškan, 8. r.

OŠ Turanj, Karlovac

Voditeljica: Željka Petrunić-Tek

Prikaz radioigre *Visoka temperatura*

Je li nam slika doista neophodna?

Visoka temperatura zanimljiva je radioigra koja na humorističan način govori o tinejdžerima koji zapadaju u nevolje kad im roditelji odu na put

Zašto radio nije popularan medij?

Ako upitate moje vršnjake koji im je najdraži elektronički medij, najčešći odgovor bit će kompjutor ili televizija. Možda će netko spomenuti film, ali gotovo nitko neće reći da je to radio. Ako ga i spomene, reći će da na radiju sluša glazbu ili Milivoja Luleka.

Zašto je to tako?

Radio je, od svih suvremenih medija, najzahtjevniji jer nema sliku. Moji vršnjaci navikli su da im se svijet prikazuje u slikama koje se kreću. Teško si mogu predočiti likove, događaje i prostore bez slike. Zato je i čitanje za većinu velik napor.

Slušala sam puno radioigara, no za ovaj prikaz odabrala sam *Visoku temperaturu* jer mislim da će ona, zbog svoje teme i humora, najbolje zainteresirati moje vršnjake.

Prikazom bih ih željela pridobiti za slušanje radioigre, dramske vrste namijenjene djeci i tinejdžerima, i uvjeriti ih da radioigra može biti zanimljiva i izazvati dobro raspoloženje. Ako netko misli da mu govor, glazba, zvukovi i šumovi ne mogu dočarati stvarni svijet, pokušat ću ga razuvjeriti.

O radioigri

Visoka temperatura snimljena je prema romanu Zorana Pongračića *41.5 °C*. Dramatizirala ga je Nives Madunić Barišić. Redatelj je Mislav Brečić, glazbeni dramaturg Žarko Joksimović, ton majstor Tomislav Šamec. Glume Krešimir Mikić, Petar Leventić, Maja Kovač, Damir Poljičak, Mladen Vasary, Šiško Horvat Majcen i Vedran

Živolić. Radioigra traje dvadeset šest minuta i trideset sedam sekundi. Premijera je odigrana 9. listopada 2011., na Prvome programu Hrvatskoga radija, u emisiji Radioigra koja se emitira svake nedjelje u 13.10 sati. Urednica emisije je Nives Madunić Barišić.

Zanimljiva i suvremena radnja

Radioigra ima zanimljivu radnju. Govori o našim vršnjacima, braći Branku i Beri, koji upadaju u nevolje kad im roditelji odlaze na put, a baka je pobrkala dane pa ne dolazi paziti na njih.

Mlađi Bero otišao je igrati nogomet iako ima ospice i temperaturu. Tada je u stan došla djevojčica Lidija u koju su oba brata zaljubljeni. Došla je pomoći Beri oko lektire jer on mora na produžnu iz hrvatskog. Branko je u razgovoru spomenuo Ludog Sinišu, a nije znao da je to Lidijin brat. Ona se uvrijedila, opalila mu pljuskusku i otišla.

Vraćajući se s utakmice, Bero je naišao na dva kvartovska nasilnika. Zovu se Kloško i Govno. Oni su ga tražili novac, no Bero ga nije imao i nepromišljeno im je spomenuo da je sam kod kuće.

Što se dalje dogodilo, saznat ćete ako poslušate radioigru.

Radnja i likovi prikazani su dijalozima i auditivnim sredstvima

Radnja radioigre prikazana je radijskim izražajnim sredstvima. To su dijalog, monolog, zvukovi, šumovi i glazba.

Iz dijaloga saznajemo kako se odvija radnja, ali i puno toga o likovima. Oni su karakterizirani svojim jezikom. Branko, Bero i Lidija govore jezikom mladih Zagrepčana, Govno se služi vulgarizmima i uličnim žargonom, Ludi Siniša pozdravlja indijanskim pozdravom *haug*, a doseljenik iz bakine zgrade govori štokavskim govorom svoja kraja. Govor likova izvor je humora u radioigri.

Branko, glavni lik, služi se monologom koji otkriva o čemu razmišlja i što smjera.

Likovi mame i Kloška dočarani su šumovima. Mamu doživljavamo jedino preko telefona, tj. čujemo šumove koji predstavljaju njen glas. Kloško ne govori, nego samo podriguje.

To što ne vidimo likove uopće nam ne smeta da si ih živo predodimo baš zbog njihovog jezika.

Osim dijaložima, radnja je dočarana zvukovima i šumovima. Čujemo kako Govno i Kloško sve jače lupaju po vratima Brankovog i Berinog stana i strepimo hoće li provaliti, po šumu lomljenja stakla i razvaljivanja vrata saznajemo da su provalili. Čuju se udarci i mi znamo da su napali braću. Na kraju se radnja pretvorila u zbrku krikova, udaraca, padova, lomljenja namještaja, zapomaganja i indijanskih pokliča. To je tako vjerno prikazano da mi se činilo da se i ja nalazim usred tog nereda.

Sve se stišava kad odjekne pucanj. Tada nastupa tišina. Ona je dramatična jer ne znamo odmah što se dogodilo i tko je ispalio metak.

Iako nema slike, cijelu radnju možemo si vrlo živo dočarati jer su zvučni efekti jako uvjerljivi.

Prostor je dočaran zvukovima i šumovima

Vanjski i unutrašnji prostor u radioigri dočarani su zvukovima i šumovima. Pomoću njih znamo gdje se odvija radnja. Ulica je prikazana zvukovima automobila koji škripe gumama i trube, glasovima prolaznika koji se gube kako odmiču, pjevanjem ptičica. Osjeća se gradska vreva.

Unutrašnji prostor stana također je predodčen na isti način. Svaki čas odjekuje zvuk telefona jer mama stalno zove, čuje se zvonjava na vratima, lupa posuđa. Kada se jedan glumac udaljava, njegov glas postaje sve slabiji, a kad se približava jači.

Zvukom je dočaran i prijelaz iz vanjskog prostora u unutrašnji. Iz zvuka zatvaranja vrata na ulazu u zgradu saznajemo da je Branko s ulice ušao u hol. Zveckanje ključeva nagovještava da otključava stan, a škripa vrata da je ušao.

Zvukovi i šumovi tako vjerno prikazuju prostor da imamo osjećaj kao da se u njemu nalazimo zajedno s likovima.

Glazba u radioigri

Radioigra započinje glazbom rock skupine *The Cult*. Time se pobuđuje zanimanje mladih slušatelja jer im je glazba poznata. Ona

nagovještava da će radnja biti suvremena i zabavna. Kasnije čujemo glazbu rock skupine AC/DC.

Glazba nije u radioigri samo radi ugođaja i da bi privukla slušatelje. Ona označuje promjenu mjesta i vremena radnje.

Zašto bi se *Visoka temperatura* mogla svidjeti mojim vršnjacima?

Meni se radioigra *Visoka temperatura* jako svidjela jer ima suvremenu temu, razigrana je i opisuje tinejdžerski svijet na zanimljiv i humorističan način. Na mnogim mjestima sam se smijala, naročito načinu na koji komuniciraju Kloško i Govno. Zanimljivo je prikazan odnos između braće koja se vole, ali i sukobljavaju zbog Lidije. Radioigra na zabavan način dotiče puno različitih problema. To su: nasilno ponašanje, bratski odnosi, ljubavni problemi, djeca bez nadzora roditelja i školski problemi. Barem u jednom tom problemu svatko od nas može se naći.

Svojim vršnjacima poručujem: igranje igrice ili gledanje serije zamijenite barem ponekad slušanjem radioigre. Iako u radioigri nema slike, to vam neće smetati. Svijet je vjerno i živo dočarano dijalogom, zvukovima, šumovima i glazbom.

Marija Magdalena Matić, 7. r.

OŠ Eugena Kvaternika, Velika Gorica

Voditeljica: Jasminka Tihi-Stepanić

Susret sa Željkom Horvat-Vukeljom Od hrabrosti do kreativnosti

Pjevala je i plesala, svirala glasovir i usnu harmoniku, a učenici su vriskali od uzbuđenja i radosti. Vidjelo se da potpuno razumije što se skriva u dječjim glavicama.

Nije neobično da nam u školu dođe književnik. Zapravo, moram pohvaliti školske knjižničarke koje nam često omogućue druženje s nekim od suvremenih hrvatskih pisaca i pjesnika. Krajem svibnja našu je školu posjetila Željka Horvat-Vukelja. Stariji učenici je poznaju kao urednicu *Modre laste*, oni mlađi kao spisateljicu omiljenih im priča, a oni nadareni za pisanje kao predsjednicu Izvršnog odbora smotre učeničkoga stvaralaštva LiDraNo. Pitam se što je od ovoga najviše i tko je zapravo Željka Horvat – Vukelja.

152 centimetra kreativnosti

Čekajući da druženje s književnicom već jednom počne (sve je tog dana kasnilo!), bojala sam se da će ovo biti još samo jedan od mnogih susreta, isti i (neka mi oprostite njeni prethodnici) bez uzbuđenja.

A onda je ona ušla.

U prostoriju punu već nestrpljive djece, ušla je, kako mi se činilo, bakica s osmijehom od uha do uha. Počela nam je pričati kako je došla do svojih priča, kako ih je uspjela spretno izvući iz glave i netaknute pohraniti na papir. Priču je popratila sviranjem glasovira, a mnogim odvažnim mališanima dodjeljivala uloge svojih likova. Pjevala je i plesala, svirala i usnu harmoniku, a učenici su vriskali od uzbuđenja i svi do jednog dizali ruke kad bi im ona postavila neko pitanje. Vidjelo se da potpuno razumije što se skriva u dječjim glavicama. Kako sam poslije u razgovoru doznala (jer nisam mogla odoljeti tome pitanju), visoka je 152 centimetra. Tako ‘mala’, a tako puna entuzijazma, kreativna i nadasve neobična. Poklanjala je osmijehe, dijelila savjete i sve nas oborila s nogu svojom maštovitošću.

Sve se može kad se hoće

Došao je red i na moj intervju. U knjižnici je ugodno i veselo, ali je nikako ne uspijevam progutati knedlu, grozničavo se pokušavši sjetiti svega što ju trebam pitati. Možda bih i pokleknula pred tremom, ali me topli pogled moje sugovornice ohrabrio i ja krenuh sa

svojim pitanjima. Doznala sam tako da Željka Horvat-Vukelja objedinjuje zaista štošta u jednoj osobi: profesorica, glazbenica, urednica, književnica... Uređivanje Modre laste drag joj je posao koji „nosi sa sobom doma“. Uz predsjedanje Izvršnim odborom LiDraNa i pisanje priča za najmlađe, voli obilaziti djecu u mnogim školama i vrtićima. Glazbom se počela baviti u najranijem djetinjstvu. Svira glasovir i usnu harmoniku, a nađe vremena za smišljanje novih priča, izvlačeći inspiraciju iz svakodnevnih radnji kao što su pranje posuđa, šetnja ili vožnja autobusom. I sama ne zna objasniti zašto, ali najinspirativnija je šetnja s Reom, psom njezina sina, kroz park u Velikoj Gorici. Upravo tada se rađaju mnoge ideje za neka nova književna djela. Sada piše priče za najmlađe, ali zamislite, u prošlosti je pisala ljubice, ili, kako ih ona voli zvati, „priče za gospođe“.

Samo tvoja, Dalmacijo!

Rođena je u Sinju, prohodala i progovorila u Šibeniku, naučila čitati i pisati u Zadru, studij završila u Zagrebu...

Od svih tih gradova, Zadar, u kojem je provela djetinjstvo i mladost, te Zagreb, u kojemu živi, doživljava najviše svojima. Iako sada živi u Zagrebu, smatra se Dalmatinkom. Tvrdi da je i njen temperament dalmatinski. Iako ne pati od nostalgije za morem i rodnim krajem, Dalmaciju neizmjereno voli i osjeća se kao „riba u vodi“ kad se vrati u svoj Zadar. U svojoj priči *Petra uči plivati* ponosno je obznanila čitateljima da je i sama naučila plivati upravo u Zadru. Odala mi je kako nije baš bila spretno dijete, barem su tako mislili njezini roditelji, pa u djetinjstvu nije vozila bicikl ni koturaljke. Tek je kasnije kao veća djevojka sjela prvi put na bicikl i, kako to obično biva, pala s njega. Hmm, pitam se je li taj događaj bio inspiracija za njezinu poznatu priču *Hrabrica*...

O hrabrosti

Željka Horvat-Vukelja u svojim je djelima stvorila mnoge posebne likove, ali u sasvim svakodnevnim situacijama. Perica je hrabri dječak koji se suočava sa strahom od vožnje biciklom. Petra skuplja hrabrost kako bi proplivala. Književnica mi je potvrdila da su likovi iz svakodnevnog života, pa čak su i situacije u kojima se nalaze svakodnevnne, no rješenja moraju biti pomalo neobična. Ona vjeruje da je u tome ključ, ljepota svake priče. Meni se čini da je za ta neobična rješenja potrebna hrabrost, ali ne samo za njih, potrebna je i za sitnice, kako kaže Peričina majka u poznatoj priči. Uostalom, kako razgovarati s autoricom *Hrabrice*, a ne pitati što je hrabrost?

„Hrabrost je jako važna jer nas život dovodi u mnoge situacije za koje mislimo da smo im nedorasli, zbog čega nas uhvati strah. Bitno je u takvim situacijama ne pokleknuti, nego nastaviti hrabro dalje. Hrabrost nam je nekad potrebna za reći neugodnu istinu, hrabrosti treba za ispričati se kad shvatimo da smo pogriješili. Hrabrost je nužna za suočavanje s novim nepoznatim situacijama. Meni, primjerice, treba hrabrosti svaki put kad upoznajem novi računalni program (a računalo ne volim previše). Ipak se suočim s njime, hrabro, i – uspijem. Stoga svima poručujem: budite hrabri, pa će ostalo doći na svoje mjesto!“

Bogatstvo leži u čitanju

Od svoje sugovornice doznala sam ponešto o uredničkom poslu: raznolik, dinamičan i nadasve vrlo odgovoran. Posao koji ne prestaje napuštanjem ureda i isključivanjem računala. Posao koji može umoriti jer je zahtjevan, ali ne može dosaditi. Porazgovarale smo o tome zašto današnje generacije manje čitaju, ne samo časopise, nego i književna djela. „Djeca manje čitaju jer imaju više izvora znanja i informacija. Pojavili su se novi mediji i posve je razumljivo da vlada manji interes za pisanom riječi. Međutim, njima treba ponavljati da veliko bogatstvo leži upravo u čitanju“, kaže Željka Horvat-Vukelja. „Knjiga više od bilo kojeg drugog medija budi maštu, a tamo gdje je

mašta, tamo je i velika kreativnost. Čitanje razvija čovjeka, i osobno i u intelektualnom smislu.”

A kad smo već kod kreativnosti, sjetile smo se djece koju književnica susretne kao predsjednica Izvršnog odbora LiDraNa. Riječ je zasigurno o djeci koja vole čitati. Ona mi je odala kako je vrlo zadovoljna nakon jubilarnog dvadesetog LiDraNa. „Svi smo disali kao jedno i sve je proteklo u jednoj lijepoj i plemenitoj atmosferi. Drago mi je što prisustvujem tako divnom događaju, upoznam predivnu djecu, u koju bi se vrijedilo ugledati. Posebno mi je drago poslije susresti tu djecu u njihovim školama, u njihovim gradovima, osjećam se kao da sam srela nekog prijatelja.” Zaključila sam iz njenih riječi da se pored takvih nadarenih mladih ljudi ne moramo brinuti za budućnost hrvatske književnosti, novinarstva i glume. Književnica mi je to potvrdila rekavši da se svatko tko je odškrinuo vrata LiDraNa doista mogao u to uvjeriti. “Vladao je sklad i harmonija kakvu nemamo često prilike gledati“, uvjerala me.

A ja zbilja vjerujem. I želim svojoj prijateljici Željki (jer nakon ovog razgovora osjećam da ju mogu tako nazvati) još mnogo učeničkih smotri, novih brojeva omiljenog nam časopisa i koje novo književno djelo, po mogućnosti za nas tinejdžere!

Marija Poljak, 8. r.

OŠ don Lovre Katića, Solin

Voditeljica: Hrvatka Kuko

Intervju s najčitanijim hrvatskim piscem Poletjeh s Gavranom

Rodio se u Gornjoj Trnavi, na obroncima Psunja, desetak kilometara od Nove Gradiške. Roditelji su mu bili učitelji i cijelo je djetinjstvo proveo u školskoj zgradi. Prvu je kazališnu predstavu vidio u petnaestoj godini života. Morao je otići iz Gornje Trnave čak u Trnavu da bi se

dokazao. Tako bi se u dosjetku mogla sažeti biografija Mire Gavrana. U zadnjih je pet godina postao književni i čitalački fenomen: njegova su djela prevedena na 25 jezika, dosad je imao 140 kazališnih premijera na svim kontinentima i milijun i pol gledatelja. Povod našem razgovoru bila je novinarska radionica na kojoj je gospodin Gavran odgovarao na pitanja malih novinara.

Kako izgleda Vaš običan dan?

Dani kada pišem i dani kad imam prezentacije ili pokuse u kazalištu potpuno se razlikuju. Obično ljeto i zimu koristim za pisanje i tada volim pisati od jutra do večeri, tj. 10-12 sati dnevno, a jesen i proljeće koristim za promotivne aktivnosti, pokuse, putovanja na duge promocije po svijetu ili na premijere. Znači, proljetni i jesenski dani su mi laganiji i jednostavniji i manje karakteristični za pisca. Ljeti i zimi puno pišem i to je za nekog sa strane jako dosadno, a za mene vrlo uzbudljivo i zanimljivo jer nema ljepšeg od pisanja.

Vjerujete li u horoskop?

Ne, u horoskop ne vjerujem, ali vjerujem da ima nešto zajedničko među ljudima koji su rođeni u isto doba godine. Rekao bih da se ljudi koji su rođeni ljeti malo razlikuju od ljudi koji su rođeni u proljeće, zimu ili jesen. Mislim da nas godišnje doba u kojem smo rođeni malo odredi, ali ne vjerujem u horoskop. Teško je povjerovati da otprilike 620-630 milijuna ljudi ima istu sudbinu. Moja prijateljica je rođena istog dana i iste godine kao i ja, a sudbine i životi su nam potpuno različiti.

Puno sam puta čula kako od pisanja nema kruha. Što Vi mislite o tome?

Ja bih već odavno bio mrtav da je to istina. Uređivao sam neke časopise, režirao predstave, međutim, već 18 godina živim od pisanja. Moram priznati da je dosta teško tako živjeti, ali imam sreću što sam i dramski pisac. Kada drame uspiju i u drugim kazalištima, onda pisac dobije tzv. tantijeme, tj. postotak od prodaje karata. Od toga se može živjeti bolje nego od pisanja.

Živate li kao običan građanin ili ipak nešto bolje?

Živim kao solidna srednja klasa, ali nisam uvijek bio na tom nivou. Prve sam tri godine kao profesionalni pisac živio daleko ispod prosjeka i tada sam se prvi put u životu zadužio. Ostavio sam mjesto ravnatelja u Kazalištu ITD i otišao sam ostvariti svoje snove, postao sam pisac.

Mislite li da internet utječe pozitivno ili negativno na naš život?

I pozitivno i negativno. Ali ne samo internet, nego i knjiga te film. Ne postoji ništa na ovom svijetu što je jednoznačno. Kada se pojavila televizija u Americi, neke su domaćice gledale televiziju 12 – 13 sati dnevno i od toga su poludjele pa su trebale pomoć psihijataru da se riješe te ovisnosti. Divno je odvojiti dio dana za knjigu, televiziju, internet, učenje, ali kada čovjek svede život na samo jednu stvar, onda on postaje ovisnik. Znači, sve umjereno. Čovjek koji ništa ne jede, umre od gladi, dobije bulimiju, anoreksiju, a čovjek koji jede cijeli dan dobije 150 kg. Znači, ni jedno, ni drugo nije dobro.

Kako bi po Vama izgledao idealan sat književnosti?

Ja mislim da je idealan sat književnosti jedan ugodan razgovor i druženje s književnim djelom. Imam puno prijatelja koji su profesori književnosti i uvijek im govorim da je smisao književnosti zavoljeti čitanje, a ne da učenici postanu tumači književnosti. Naravno da mi moramo na satovima književnosti proći kroz povijest hrvatske i svjetske književnosti, ali osnovni smisao sata književnosti je da mi postanemo dobri čitatelji, da s lakoćom izražavamo svoje misli i osjećaje te da zovolimo čitati. Za mene je dobar sat književnosti jedan dobar razgovor o knjigama koje nam se sviđaju ili o kojima imamo različito mišljenje.

Pronalazite li inspiraciju za svoje romane u svom djetinjstvu i u događajima koji Vas sada okružuju ili su to likovi i događaji iz Vaše mašte?

Moram biti iskren da su dva izvora mojih inspiracija, jedno su događaji iz moje stvarnosti, ljudi koji su oko mene, djeca mojih prija-

telja, čak i iz moga djetinjstva. Ponajviše je to prisutno u mojoj knjizi „Svašta u mojoj glavi“, ali ponekad je to čista mašta. Što se događa ako krenem od stvarnog događaja? Da bih ga učinio uvjerljivim, moram koristiti maštu. Ako krenem od čiste mašte, zamislim neke likove ili priču, opet moram koristiti svoje životno iskustvo da bi to bilo uvjerljivo. Tako se usudim odgovoriti na ovo složeno i bitno pitanje, a svaka je moja knjiga spoj stvarnih događaja i mašte. Teško je sada već i meni odijeliti što je bilo inspirirano stvarnim događajima, a što maštom jer se to dvoje beskrajno isprepliće. Moj zadnji roman „Profesorica iz snova“ je mašta, znači to nisu moji doživljaji, ali ja ga ne bih nikad mogao tako uvjerljivo napisati da nisam bio zaljubljen u dvije svoje profesorice. Znači, moje osobno iskustvo mi je pomoglo kad sam počeo pisati priču iz mašte da bude uvjerljiva.

Postoji li neka Vaša knjiga koja Vam je po nečem posebna?

Najteže mi je odgovoriti na pitanje koja mi je knjiga najdraža, ali koja je po nečem posebna to mogu odgovoriti. To je roman „Zaljubljen do ušiju“. To je ljubić o dječaku koji se prvi put u životu zaljubi i čini milijun gluposti samo da osvoji djevojčicu koju voli. Taj roman je poseban po tome što ne završava na stranici na kojoj piše kraj, nego je ispod toga nacrtana ruka i piše „Okreni, ima još!“ Kada okrenete, imate dodatak koji se zove „Test dubine ljubavnog jada“. To je test sa 13 pitanja za pripadnike oba spola. Kada riješite test, onda ustanovite koliko ste zaljubljeni. Znači, ta je knjiga posebna po tome što ne završava na stranici na kojoj piše kraj, nego ima i jedan važan dodatak.

Dok sam čitala vaše romane, primijetila sam da se Vaši likovi sele iz Nove Gradiške u Zagreb. Zašto?

Kada se preseliš u novi grad, onda si svima u novoj školi nov i zanimljiv, iako si ti uplašen od svega toga. Ja volim pisati o junacima koji se sele iz grada u grad i promijene prijatelje pa mi je to draga i zanimljiva tema.

Čitate li listove osnovnih škola?

Čitam ih redovito jer kad dođem u neku osnovnu školu, onda mi daju školski list ili mi ga pošalju i to mi je prilika da vidim što su pisali. Godinama sam bio u Povjerenstvu za literarne radove LiDraNa. Bilo je lako jer nas je bilo jedanaest, pa ako si i dao minus, znao si da će netko dati plus. Mislim da sam to radio do 2003. jer su me ti radovi osvježavali i bilo mi je zanimljivo čitati što u literarnim radovima imaju reći osobe osnovne i srednje škole. Ti su radovi bili pravi odbljesak naše stvarnosti.

Imate li neostvarenu želju?

To sam pitanje dobio u jednoj osnovnoj školi prije sedam godina. Kada mi je prvi put postavljeno to pitanje, zbunio sam se i zastao pa sam iskreno odgovorio: „*Jedina moja neostvarena želja je ta što nemam kćer.*“ A ta je želja i dalje neostvarena.

Sara Pavić, 7. r.

OŠ „Pavao Belas“, Brdovec

Voditeljica: Ivanka Tomić

Osamljeni div na jugu Istre

Gušim se u gomili! Nalazim se u autobusu. Danas idemo na izlet, u Premanturu. Bit će nam lijepo! Tako je bar rekla moja mama. Ona je nedavno bila tamo sa školom. Rekla je da ćemo posjetiti kuću prirode i prošetati se stazom dinosaura... Prije samo nekoliko minuta bili smo pred školom i čekali bus. Onda smo krenuli prema stanici. Bus je napokon stigao. Nisam bio oduševljen! Bio je to mali bus za gradski prijevoz. Kako smo do stanice krenuli i stigli **zadnji**, tako smo i u bus ušli **zadnji!!**

U busu smo bili toliko stisnuti da su mi noge ponekad bile u zraku, jer sam bio stisnut u *sandwichu!!* Nakon te lude vožnje pune zavoja, iskricali smo se ispred zvonika u Premanturi. Tamo je već sa svojim

psom bio i nastavnik Mišković. Svi smo se okupili oko njega. Kad su se iskricali i oni iz trećeg busa, ušli smo u obližnju kuću prirode. Smjestio sam sa na prazno mjesto i čekao da predavanje počne. Ali, gle ti to, ispred mene su se nasadile dvije (oprostite na izrazu) "koze"! One su se raskomotile tako da slučajno nitko drugi ne bi mogao pratiti predavanje. Prvo sam ih zamolio. Onda sam počeo prijetiti. Pa vikati. I na kraju sam odustao i odlučio stajati. Što se tu može: "Pametniji popušta!"

Predavanje nije bilo dugo, ali je bilo zanimljivo, o nekim kukcima i orhidejama. Kad smo krenuli u zaštićeno područje: "Rt Kamenjak", vodič je ulovio pakleni tempo, kao da mu se nekud žurilo. Pa čovječe, promatraj malo prirodu! Ipak smo, uz jednu stanku da na livadi razgledamo cvijeće o kojem nam je govorio na predavanju, živi i zdravi stigli do tabele. Ta je tabela označavala početak "Staze dinosaura", a mi smo putem vidjeli "plavca"; u prijevodu na hrvatski: posebnog leptira plavih krila kojemu prijete izumiranje.

Krenuli smo stazom dinosaura. Ja sam primijetio da je vodiču na rame sletjela osa. Kod sljedeće tabele bila je rekonstrukcija u gipsu, nekog ogromnog prahistorijskog puža. Taj puž bio je velik kao ja. A, zapravo taj puž uopće nije bio puž, nego rak, a bio je velik kao lopta za vježbanje (znate ona velika gumena koju neki drže u dnevnom), slikovit izraz vodiča. Sljedeći na redu bio je veliki vrč, opet moje visine. I opet, to nije bio vrč, nego puž. I opet je prirodno bio manji; meni do kukova. I onda su napokon na red stigli dinosauri; dva na jednom mjestu, jedan je jeo jaje, a drugi se šepurio. Neki su se slikali pozirajući s dinosaurima. I zadnji je na red došao veelik

T-Rex!! On je napokon, kao ova dva malo prije, bio u prirodnoj veličini. Začudio sam se pošto su mu zadnje noge bile veće nego slonovske, a prednje male kao kod novorođenčadi. Učiteljici Slavici, onoj iz povijesti, nikako nije bilo jasno kako su tako velike životinje uspjele

izumrijeti. Uputili smo se prema odmaralištu. I tada smo ugledali «diva». Stajao je usamljen nasred mora. Bio je vedar, valjda zato što smo mu mahali, pa se osjećao manje usamljen. Bio je sretan i nasmi-

jan, oko njega nije bilo magle. Dobro su se vidjele vesele boje crvenog krova i žućkaste zgrade, sam svjetionik bio je bijel, i na vrhu imao plavu antenu. Jer kad je ljut, onda je siv, obavijen maglom i udalji se barem kilometar od obale, pa se ništa od toga veseloga ne vidi. Njegova je noćna smjena. On dovikuje i javlja brodovima kuda da plove, tako da ne bi negdje udarili tim svojim uzdignutim nosom. Najčešće je sam, ili u društvu brodova i svjetioničara. Tata mi je pričao da je jednom div bio toliko ljut kad je svjetioničar odlazio da je more toliko zamaglio da je svjetioničar do drugog jutra tražio obalu.

Tako domahujući divu stigli smo do odmarališta. Neki su kupili i najskuplji sladoled na svijetu! Nakon što smo pojeli *sandwiche* krenuli smo s razrednicom na aktivnosti u prirodi. Pošto je ona nastavnica glazbenog; svirali smo, ali ne instrumentima, nego lišćem, grančicama i rukama. Div nas je promatrao, smješkao se i uživao u glazbi.

Na kraju smo se istim putem vratili nazad. Sad smo bili prvi kod busa, ali je vozač otvorio samo jedna vrata, onom drugom razredu. Ipak, ugrabio sam jedno mjesto. Kad smo ušli u grad zabavljali smo se mašući prolaznicima. Na kraju smo se iskricali i išli kući. Sve u svemu bilo nam je dobro. Ja volim izlete, pogotovo ako zbog njih nema nastave!!!

P.S.

Taj je tajanstveni div zapravo svjetionik, i zove se Porer. Služi za putokaz kako se brodovi ne bi zabili u neprimjetne grebene Kamenjaka. Usput, nalazi se na najjužnijoj točki Istre (od tuda naziv ove priče)!

Matej Butković, 6. r.

OŠ Kaštanjer, Pula

Voditelj: Petar Simić

U Egiptu, državi nedaleko od Draškovca

Zamalo sam ostao bez mame zbog plave kose

Moglo bi se reći da je Egipat zapravo blizu Draškovcu. Let do tamo traje koliko i vožnja automobilom starom cestom do Zagreba. Sjedio sam pokraj prozora, na 2000 metara visine, promatrao oblake i neku plavu zmiju koja gmiže po pustinjskom pijesku, a oko nje – zelenilo! Skinuo sam slušalice i pitao tatu što je to, a on je rekao da je to rijeka Nil. Iz zraka se činilo kao da se proteže unedogled. Vratio sam slušalice na uši i nastavio maštati o tome što me sve još čeka u idućih pet dana: divovske piramide, nepregledni tuneli, grobnice pune faraonskih prokletstava...

Sletjeli smo u mjesto zvano Hurgada. Oko nas žene u dimijama, muškarci u prevelikim hlačama kakve nose reperi na MTV-u i sivim potrganim košuljama. Nije mi bilo jasno zašto svi nose tako velike konfekcijske brojeve kad su tako mršavi?! Ljubazni vodiči su nas ispratili do autobusa kojima smo nastavili putovanje do hotela. Mislim da nikad nisam sjedio u gorem autobusu, a nisam takve vidio ni u filmovima. Vani je bila paklena vrućina, a autobus sav raskliman i bez klime. Možda je i to dio turističke ponude, da turisti osjete kako je živjeti u pustinji, pod vrelim, nemilosrdnim suncem. Mama i kuma cijelim su putem gundale i kukale da žele doma. Na sreću, tata i kum uspjeli su ih smiriti, pa sam prestao strahovati od prera-nog povratka kući. Čime bih se inače pohvalio prijateljima? Razgled grada nije me baš oduševio. Siromaštvo, beskućnici i prljavština u svakoj ulici. Tiho sam zapitao: “Tata, a kako tek izgleda naš hotel?” Iznenadio me ogromni zid kod ulaza i naoružani čuvari. Kad smo prošli zadnju stražu, pred nama se stvorio predivan prizor. Kao da smo zakoračili u neki drugi svijet! Luksuz na kvadrat! Hotel visoke kategorije. Čekala nas je još jedna provjera na samom ulazu u hotel. Morali smo proći kroz detektor metala. Podigli smo ključeve. Bilo mi je jako čudno što kod njih nema sobarica, nego su zaposleni samo muškarci. Na kupanju je bilo odlično, voda je bila topla i bilo je vrlo

lako plivati. Kasnije mi je tata objasnio da je to zbog gustoće soli u vodi. Za mjesto pod suncobranom ili boljim položajem na plaži morali smo malo “podmititi” djelatnike. Neke su stvari posvuda iste.

Idućeg jutra trebali smo otići na toliko očekivani izlet u Kairo i Dolinu kraljeva. Napokon ću vidjeti piramide! A onda je uslijedio hladan tuš. Predstavnik turističke agencije savjetovao nam je da odustanemo od izleta zbog previsokih temperatura koje se mogu popeti i do 50 stupnjeva. Posebno je naglasio da su ti izleti prenaporni za djecu. Bio sam tužan i razočaran jer sam se najviše veselio upravo piramidama. Izležavanje na pješčanoj plaži pomoglo mi je da malo ublažim tugu. Ali samo malo. Sutradan smo otišli u grad u kupovinu suvenira. Tu su nas opet čekala neugodna iznenađenja. Tada sam i prvi put na svoje oči vidio što znači cjenkanje. Iznenađio sam se što nema pješačkih prijelaza, nego se cesta prelazi gdje tko stigne. Od uličnih prodavača smo saznali da su plavuše više na cijeni od žena drugih boja kose. Čak se počelo šušcati da ima i otmica. Zabrinuli smo se odmah za moju plavu mamu, da nam je netko ne ukrade. Krenuli smo u potragu za taksijem i vratili se u hotel, na sigurno. Idući smo dan iskusili jahanje deva u narodnoj odjeći koja nije nimalo udobna zbog grubog platna. Stalno sam imao osjećaj kao da ću pasti s nje jer se jako ljuljala. Ni ta pustolovina nije najslavnije završila jer je cijena jahanja ispala puno viša nego što su tata i kum dogovarali cjenkajući se. Zapravo, ispala je šesterostruko viša. Oni su mislili da je cijena koju su ispregovarali bila za sve, a ispalo je da je samo za jednu osobu. Večeru ću pamtiti više po trbušnoj plesačici nego po jelima. Pozvala nas je na ples. Moram priznati da ti tradicionalni plesovi nisu nimalo jednostavni.

Puno toga što sam vidio u Egiptu zapravo nije ispalo onako kako sam očekivao prema viđenom u filmovima i pročitanoj knjigama. To što nisam vidio piramide, poželio sam nadoknaditi – tetoviranjem. Roditelji su pristali. Samozvani umjetnik Picasso istetovirao mi je škorpiona i obećao da će tetovaža trajati dva mjeseca. Nestao je već nakon prvog tuširanja. Posljednje noći završili smo na izboru

za miss hotela. Bilo je zanimljivo, ali negdje na pola priredbe uhvatila me tuga. Tužan sam i legao u krevet jer sam znao da mi slijedi povratak kući. No, jedno je sigurno – u Egipat ću se kad-tad vratiti. Ako su piramide izdržale 4000 godina, pričekat će me još deset ili dvadeset godina.

Luka Repalust, 6. r.

OŠ Draškovec, Draškovec

Voditeljica: Ivana Beti

Posjetili smo obitelj Žampera, poznate uzgajivače koza s Dugog otoka

S kozama u Europsku Uniju

Naši otoci iz godine u godinu imaju sve manje stanovnika. Ljude muči nemogućnost školovanja djece, zapošljavanja, liječenja i još puno toga. Obitelji s djecom prava su rijetkost. Razgovarali smo s Markom Žamperom, osmogodišnjakom, i njegovim roditeljima, Nikicom i Katicom. Oni su, unatoč svim problemima, odučili ostati na otoku.

Odmah na početku od Marka smo doznali da nisu svi na okupu: Imam i sestru Petru i brata Josipa. Petra ima devetnaest godina i studira stočarstvo na Agronomskom fakultetu u Zagrebu, a Josip ide u srednju školu u Zadru i uči za kuhara. Ja idem u drugi razred Osnovne škole Petar Lorini u Salima. U razredu nas ima devetero.

Nikica i njegova supruga rodom su Žmanci. On ima četrdeset pet, a ona četrdeset godina. On je od šesnaeste godine radio u Tvornici za preradu ribe „Mardešić“ u Salima, a ona je, završivši srednju medicinsku školu, ostala kući i brinula se o djeci i obitelji. Kuću u kojoj žive i imanje naslijedili su od starijih sumještana o kojima su se brinuli do njihove smrti.

Birali smo između ribolova i stočarstva. Pobijedile su koze...

– Nikada nam nije palo na pamet odseliti se u Zadar – rekla nam je gospođa Katica.

– U Žmanu smo odrasli i za grad nas nije vezivalo ništa. Ako nam je nekada i bilo teško, to je zbog djece. Na Dugom otoku samo je jedna osnovna škola, ona u Salima, koja ima područnu školu u Božavi. Sva djeca nakon osnovne škole moraju putovati u srednju školu u Zadar. Neki se zbog toga rano odvoje od obitelji i dolaze samo vikendom kući, a neki, kao naš Josip, svakodnevno putuju. Većina obitelji odseli zajedno s djecom.

Kada je Nikica, zbog slabe plaće u „Mardešiću“, odlučio kupiti koze prije osamnaest godina, to je bila i moja odluka jer nisam željela da se bavi ribolovom i cijelo vrijeme bude na moru. Za koze smo se odlučili jer se hrane brsteći grmove makije koje na otoku ima svugdje. Ovcama je ovaj teren neprohodan zbog gustog runa.

Počeli su s dvadeset koza. Pola su nabavili u Istri, a pola u Ivanić Gradu. Koze koje uzgajaju pripadaju pasmini njemačkih šarenih plemenitih koza. Sada imaju oko 150 koza i 3 jarca. – Za ovu pasminu smo se odlučili – rekao nam je Nikica – na nagovor jednog kozara koji nam svojim savjetima pomogao u početku. Ove koze daju puno mlijeka i otporne su na mnoge bolesti.

Nemamo kome prodati mlijeko. Proizvodit ćemo sir!

Osim kozarstvom bave se i maslinarstvom, uzgojem povrća i proizvodnjom kozjeg sira. Na izložbama ovčjih i kozjih sireva osvojili su brojne nagrade za svoje ekološki proizvedene sireve. Sudjeluju i na svim turističkim manifestacijama u Zadarskoj županiji, kao što je „Noć punog miseca“ i „Festival izvorne hrane, pića, gastronomskih delicija, izvornih suvenira i folklora“ u Biogradu na Moru.

– Počeli smo raditi kozji sir jer na otoku nismo imali kome prodati mlijeko – rekao nam je Nikica. – Prvih deset godina radili smo sir u kući, bez ikakvog posebnog ulaganja u proizvodnju. Kada je naša proizvodnja postala ozbiljna, izgradili smo siranu. Svake godine sa svo-

jim sirevima sudjelujemo na izložbama koje organizira Hrvatska poljoprivredna agencija i Hrvatski savez uzgajivača ovaca i koza. Zlatnu medalju osvojili smo svježim kozjim sirom sa začinima, četiri srebrne plakete za polutvrde masne kozje sireve, „žmanski“, „goliju“ i „dugootočki“ sir u maslinovu ulju sa začinima, i brončanu plaketu za kozji sir u maslinovu ulju s bosiljkom i češnjakom. Posebno smo ponosni na brončanu medalju s međunarodnog natjecanja u Cremonu u Italiji.

Dajem kuću na moru za šleper sijena!

U svom radu susreli su se s brojnim izazovima, ali ništa ih nije pokolebalo.

– Bilo je problema koje smo riješili samo svojom snalažljivošću – rekla nam je gospođa Katica. – Kako je teško nabaviti sijeno za prehranu koza u ljetnim mjesecima, dali smo oglas u „Slavonskom oglasniku“ da nudimo sedmodnevno ljetovanje za šleper sijena. Javila nam se jedna obitelj iz slavonskog sela Batrine i zaista dovela šleper sijena u Žman! Ljetovali su kod nas, zbližili smo se i postali dobri prijatelji.

– Najviše nas je brinula izgradnja sirane u koju smo, osim vlastitih sredstava, uložili i sredstva dobivena na natječaju za razvitak seoskih gospodarstava koji je organiziralo Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja. Sve što imamo, stekli smo svojim radom i zadovoljni smo, iako ponekad nije bilo lako – dodao je Nikica.

Rad se cijeni od malih nogu

Od Marka Žampere doznali smo da u Žmanu ima samo dvanaestero djece koja idu u osnovnu školu. Svi su mu, naravno, prijatelji i sve nam ih je predstavio imenom i prezimenom. Ljeti mu je, kaže, odlično, ali zima je duga i društva uvijek nedostaje.

– Nije mi teško putovati u Sali. Putujem školskim autobusom. Nastavu imamo samo ujutro. Svakodnevno pomažem roditeljima, kao i Josip i Petra kada dođu kući. Muzemo koze. To radim svaki dan, osim u 12. i 1. mjesecu kad su koze sjarne i kad ih treba samo voditi na pašu.

– Navikli smo ih – dodala je Katica – da se svaki rad nagrađuje i toga se držimo. Ako obave jutarnju mužnju, za koju se moraju ustati u 5 sati, dobiju 40 kuna. Ako idu na večernju mužnju, koja je u 18 sati, dobiju 30 kuna. – I svi smo zadovoljni – zaključio je Marko.

Na naše pitanje ima li među kozama neka koja mu je posebno draga i raspoznaje li ih u stadu, Marko nam je rekao da ne samo da ih raspoznaje nego zna i koja koza ide u koji boks i koji su njeni kozlići! Najteže im je između 2. i 4. mjeseca kad se jare jer od 80 koza dobiju oko 150 kozlića.

Spremni za EU

Pitali smo ih i što očekuju od ulaska Hrvatske u Europsku Uniju.

– Mi smo spremni za to. Naše proizvode, poput kozjeg sira i ekološkog maslinova ulja turisti cijene i rado kupuju, tako da smo mi već prepoznali što europsko tržište traži. Vjerujemo i da će nam sredstva iz fondova EU pomoći da razvijemo i proširimo proizvodnju – rekla nam je gospođa Katica. – Evo, mi smo dobar primjer kako i s kozama možemo u Europu – našalio se Nikica.

U razgovoru s obitelji Žampera vidjeli smo kako živjeti na otoku ne znači biti izoliran, kako mnogi misle. Oni život na otoku na doživljavaju kao breme, već kao dar koji mnogi nemaju. U svom poslu iskoristili su ono najbolje što im je otok mogao dati, a to je prepoznato i cijenjeno na tržištu diljem Hrvatske, a uskoro, nadaju se, i Europe.

Tonka Hrboka, 7. r.

OŠ Šime Budinića, Zadar

Voditeljica: Jasmina Sandalić

Jutro nakon izbora

Splitska poslijeizborna šutnja

Ponedjeljak je, 5. prosinca 2011. godine. Jučer su održani parlamentarni izbori. Rezultati su poznati: uvjerljivo je pobijedila tzv. „Kukuriku koalicija“. Mnogi nisu izišli na izbore, njih oko 40%, jer im se činilo da njihov glas ne može ništa promijeniti. Nezadovoljni su, zbunjeni, a i prestrašeni zbog neizvjesne budućnosti. Izgleda da je ovo glasovanje bilo protiv postojećeg stanja, a manje za nekoga i nekakav program. Promjene su učinjene radi potrebe za bilo kakvom promjenom i kako mnogi rekoše, nadaju se da je od dva zla odabrano manje. Uz predizbornu šutnju nadovezala se poslijeizborna.

„Puna nam je kapa svega. Došli smo do dna, gore biti ne može. Političari bi trebali shvatiti da im narod ne vjeruje, da bi trebali za početak analizirati zašto je došlo do takvoga stanja te se potruditi zadobiti pravo povjerenje“. To su najčešći komentari.

Sinoć nakon objave prvih neslužbenih rezultata, u gradu pod Marjanom „koji i sada barjak vije“, bilo je poprilično mirno. Raketne su poletjele iz nekih stanova koji su posljednjih godina bili najtiši pri ovakvim događanjima.

Treba znati odabrati pravu blitvu

I evo me na mome novinarskom zadatku: trebam proći gradom, saslušati poslijeizborne komentare i napisati reportažu. Pada kiša i poprilično je hladno. Kao da i nebo plače. Silazim ulicom ispod Đardina prema pazaru. Poprilično mi je nelagodno jer ne znam kako će upitani reagirati. Dotičem brončani izlizani palac Grgura Ninskog u želji da me ohrabri i pomogne. Malo dalje ponovno zastajem i osvrnem se na spomenik. Njegov uzdignuti kažiprst kao da nas opominje, mene i ovaj narod, ovaj grad. Povijest se ponavlja. U početku mi je trebalo vremena i odlučnosti da priđem ljudima i upitam ih za mišljenje.

Na pazaru je uvijek živo. Svašta se može čuti. Potpuno sam se opustila, a i godilo mi je kada su me upitani molili da im kažem gdje će to što su govorili biti: radiju, televiziji ili novinama.

Jedna je postarija žena prodajući blitvu polako u desetercu popijevala očito jutros smišljenu pjesmu: „Sanaderu, đava te odnijo,/ HDZ si ti nan uništijo“ i dodala: „Evo gospođice, još ovo malo blitve, za te u pola cine“. Treba znati odabrati pravu blitvu. Odlazeći sam čula kako govori jednoj pored sebe kako joj se čini da sam ja druga, a ne gospođica. Na moje pitanje što očekuje od nove vlade, jedan krezubi starčić mi je odgovorio: „Eno in kukuriku. Nama će bit kukulele. Lažu nas, lažu. Uvik su lagali. Ma, di će oni zaposlit tolike radnike?“ Jedna baba u prolazu doda kako ona od bivše vlade prima nekakvu mirovinu i ima za marendu, a hoće li od ove, ne zna.

Očito je da neke za ovu državu veže samo državljanstvo. Neki tu državu nisu ni htjeli niti su je ikada osjećali svojom. Najviše pametuju oni koji rade u zapadnim zemljama i koji bi da i ovdje preko noći bude sve posloženo i uredno: „Meni je svejedno ko će vladat. Nema pineza. Sve su pokrali. Mi imamo priviše zastupnika a oni imaju visoke mirovine i neće ji se odreć. A sve su prodali. Lako je tuđe prodat...“ Neki srednjoškolci prolaze, u ruci im pivo i cigarete. Guraju po podu nagnjile bačene jabuke, psuju i smiju se, kidaju sad već nepotrebne plakate s kontejnera s kojih se smiješe sad već bivši izborni kandidati. Gledam i ja ta lica s plakata i nije mi jasno kako neke od njih „izborno tijelo nije prepoznalo“. A čini mi se da su neki baš dobri i sposobni ljudi. Ali ja još nemam pravo glasa.

Što su nam učinili od rive

Silazim na rivu. Iako većina njih djeluje mrzovoljno, ipak ima dosta prolaznika. Bacam pogled prema Voćnom trgu. Pogled mi zastaje na kipu Marka Marulića iz čije se rastvorene knjige još cijede kapi kiše. Promatram i slušam dva gospodina, vjerojatno nekadašnja „druga“ koji razgovaraju: “Eto, doživismo i to. Sad će oni posložiti stvari da se zna šta je šta.

To je demokracija. Samo da je malo poživit. Dosta je bilo onoga primitivizma. Gledaj samo šta su nan od rive učinili. Takve bahatosti nigdi nima. Grad su nan uništili. Ma, isto su zbog brace i seke izgubili koji mandat...“

Dosta je i mladih kako na rivi i priliči. Zaustavljam neke. Oni u polusmijehu dobacuju:“ Neka se legalizira trava... Ma, mi bi volili da su u Saboru sve ženske... one sve bolje znaju... najbolje su novinarke... i da nisu lezbe...“ Očito je da ih politika malo zanima.

Srdelica, hraniteljica

Na ribarnici naizgled sve uobičajeno. Čujem kako se govori da su dobri i friški komadi ribe pokupovani. Nema više tajkuna ni dobrih bokuna. Oni su u svojim toplim domovima ili vrhunskim restoranima. A ovdje kao da svi nešto čekaju. Miješaju se parfemi s vonjem friškine, mokre čizme ribarske i postole fine. Peškarija ko peškarija. Tolike je naraštaje varoške djece u gladnim vremenima prehranila, a mi se počeli plašiti nadolazećih. Klapaju utezi, škripaju vage, šuščaju novci... pa tko što peška. Kao da se u svemu tome na izbore i novu vlast zaboravilo. Jedna gospođa, očito razočarana svime što se događa, trenutno stanje u državi je usporedila s crnilom od sipe. Na moj upit što to čekaju, jedan umirovljenik mi reče: „Čekamo novu dopremu srdelice, naše hraniteljice i spasiteljice. Obično oko ove dobi spušte cijenu na deset kuna, a to će se već naći pa ćemo i mi omastit brk. Primicalo se polako i podne. Trebalo je poći na objed. Na ribarnici, a i drugdje, sve se manje govorilo o izborima, a sve je više, uz vjeru da će biti bolje, nadolazila splitska posljiježborna šutnja.

Anamarija Tomaš, 2. r.

I. gimnazija, Split

Voditelj: Ivica Šušić

Otkvačeni oksimoron

Kolumna učenice drugog razreda

Bilješke o ekipi s Facebooka

Naše 21. stoljeće olakšalo nam je život kroz više različitih grana, a definitivno nam je pomoglo u međusobnom komuniciranju putem mnogobrojnih društvenih mreža. Među njima još uvijek prednjači Facebook pomoću kojeg je najjednostavnije popričati s prijateljima i razmijeniti s njima nove informacije, nasmiјati se i zabaviti. No to je otišlo predaleko. Ljudi su shvatili da je lakše voditi virtualni život, nego živjeti onaj pravi pa se svim snagama trude na Facebook profilu stvoriti sliku sebe kakvih bi željeli biti, sliku koja je sve samo ne stvarna. Da bih predočila ono što želim dokazati, podijelila sam fejs populaciju u više specifičnih kategorija, svaku različitu od drugih na temelju novih gluposti koje njihni članovi rade da bi se osjećali kao netko.

Sladunjavi ljubavnici: Prepoznat ćete ih po ljubavnim statusima posvećenim njihovom odabraniku, pretjeranim pisanjem srdašaca i sladunjavim fotografijama. Za njih postoje samo oni sami i imaju potrebu svoju ljubav podijeliti sa svijetom. Što i ne bi bilo tako loše da to ne rade svakih sat vremena. Obavezno se okružuju prijateljima čiji komentari gotovo bez iznimke sadrže jednu od ovih riječi: mi-ceki, awić, cakani, srećice itd. Ne kažem da je ljubav nešto loše, ali kada vidim peti post u jednom danu o tome kako ste slatki to postaje iritantno. Osim toga, ako ste već sretni, bili biste još sretniji da se, umjesto da jedno drugom pišete koliko se volite, maknete od ekrana i kažete si to u lice.

Mudraci: Obično ne pridaju velik značaj fotografijama i interesima, nego se koncentriraju na statuse. Budući da ionako nemaju život, dane provode u potrazi za izrekama kojima bi mogli poučiti svekoliki internetski puk. Izreke su, naravno, obično banalne i nimalo

prosvjetiteljske: «Ponekad ljudi ne plaču zbog loših uspomena. Nego zbog onih lijepih, za koje znaju da se neće ponoviti.», ili «Kad si u pravu, nitko ne pamti, ali kad pogriješiš, nitko ne zaboravlja.»

Kada vam prekipi, protiv mudraca se možete boriti komentiranjem njihovih statusa, no tako riskirate da vam na komentar napišu još jednu mudru misao. Možda je najjednostavnije ignorirati ih, a ako to ne upali, bože moj, uvijek postoji opcija «obriši s liste prijatelja».

Fejs manekenke: Nikako se ne smiju zamijeniti s fejs manekenkama wannabe jer postoji mala, ali drastična razlika. Fejs manekenke su najčešće djevojke koje provode sate i sate uređujući fotografije svog lica u krupnom planu dok ne postignu sličnost s tetama iz reklama za kreme protiv bora. Glavni im je cilj prikupiti divljenje nad vlastitom ljepotom, a onog trenutka kad ih netko nazove plitkima, uvrijede se i pokušaju dokazati svoju dubinu imitirajući mudrace, iako redovito zaboravljaju navesti izvor svojih citata, ili, u posebnim slučajevima, krivo napišu ime autora. Preporuka je ostati njihov prijatelj bez obzira na to koliko su nepodnošljive jer vas njihove glupe izjave ponekad mogu nasmijati do suza.

Fejs manekenke wannabe: Prave fejs manekenke su im najveći uzor, no nemaju položaj u društvu i vještine korištenja fotoshopa, pa im slike ne ispadaju jednako dobro, što dovodi do manjka lajkova, razočaranja i gubitka samopouzdanja, zbog čega na svakoj slici imaju sve manje odjeće na sebi. Broj lajkova postaje obrnuto proporcionalan njihovoj razini morala.

Budući alkoholičari: Na slikama su ili zagrljeni s frendovima u nekoj rupi od kafića pred punim stolom alkohola, ili leže na cesti, ili u nekim drugim kompromitirajućim položajima. Zidovi su im prepuni informacija o tome kako im je zadnje pijanstvo bilo nezaboravno iskustvo i kako to moraju ponoviti sljedeću subotu.

Lažni intelektualci: Osobe koje žele ispasti pametne i cijenjene, karakteristične po hrpi novinskih članaka koje objavljuju zgroženi trenutnom situacijom na Bliskom istoku, posljednjom izjavom Baracka Obame, ili najnovijim znanstvenim spoznajama. Naravno, ako zaista uživo pokušate razgovarati s njima o ozbiljnim temama, smislit će neku glupu izliku i pobjeći do prvog izvora interneta kako bi je proguglali. Najbolji način da ih se riješite je da izmislite temu i natjerate ih da počupaju kosu tražeći podatke o nepostojećim kornjačama mutantima ili proizvodima koji omogućuju promjenu boje očiju na genetičkoj razini.

Sakupljači lajkova: Njihov je cilj postignut kada što više njihovih prijatelja u što kraćem vremenu pritisne «sviđa mi se» gumbić na nešto što su napisali. Zaključuju da je najjednostavniji način za to pisanje gole istine, pa njihovi statusi najčešće glase ovako: «Dobro vam jutro», »Laku noć svima«, «Pada kiša» (ovaj mi je omiljeni), «Sutra počinje škola» (popraćeno nekim smajlicem koji predstavlja ljutnju) itd. Ako niste tip koji će nekog nazvati budalom zbog navike da ističe očito, najbolje je pobjeći što dalje od sakupljača.

Svestrani tipovi: Svestrani su tipovi opasni jer vas lako mogu zavarati. Vode se za rečenicom «Sve volim i sve znam» kako bi se uvukli u što više društava i imali sigurno utočište ako ih jedno društvo odbaci. Prepoznatljivi su po tome što za redom objavljuju pjesme Jelene Rozge, Thompsona, Lady Gage pa Slipknota. Na jednoj su slici u haljini i štiklama, a na drugoj u kožnoj jakni i martensicama. Žalosno je to što nakon nekog vremena postanu providni i ipak bivaju odbačeni.

Ljubitelji parodija: Usredotočeni su na cjelodnevno traženje šaljivih slika i njihovo dijeljenje sa svijetom. Ako ne pretjeruju i ako imaju smisla za humor, ljubitelji parodija i nisu toliko loši. Možete im biti zahvalni na sposobnosti da vas nasmiju najnovijim ironičnim slicicama i parodijama.

Dežurne svađalice: Lako ih je prepoznati po statusima koji glase otprilike ovako: «Nemojte me ništa pitati, toliko sam živčana da bih joj mogla polomiti sve kosti.» Kako da te ništa ne pitamo, ženska glavo!? Ovakva izjava žudi za pitanjima i većina ljudi zagriže. Izravne svađe su još gore jer mi je nevjerovatno da netko pada toliko nisko da radi predstavu od svog života.

Zaluđeni sportaši: Znete na koga mislim. Dečki koji spavaju s loptom, hodaju okolo u dresu, a sve o čemu se izjašnjavaju je njihova ljubav prema terenu i igri. Na profilnoj slici im je obično opet lopta, ovoga puta u obliku srca, ili rezultat s posljednje utakmice. Lijepo je znati da ste istinski sportaš, ali, zaboga, dajte smirite doživljaj!!

Duhoviti šovinisti: Poznati po pisanju apsolutno neduhovitih prastarih viceva o plavušama. Ponekad se dogodi da izbjegnu temu plavuša, ali na opće razočaranje. Te su šale uvredljive i kao takve potpuni promašaj. «Pita jedna plavuša drugu: Znaš li ti što je crni humor? – To je kad se smiju dva crnca!» – fascinantan vic jer istodobno vrijeđa i plavuše i crnce, klasičan primjer šovinističke nazovi duhovitosti. Povremeno im najbliži prijatelji iz sažaljenja u komentar napiše «haha» što im dovoljno podigne raspoloženje na sljedećih mjesec dana.

Ono što pokušavam reći je da su društvene mreže genijalan izum, ali nema smisla ulagati toliko truda kako bi se predstavili kao nešto što nismo. Umjesto da visite za računalima, izađite van i danas učinite nešto za sebe.

Stela Krotin, 2. r.

SŠ Petrinja, Petrinja

Voditelj: Goran Marjanović

S Miroslavom Mićanovićem o pisanju, čitanju, lektiri i mnogočemu drugome

Pustolovina čitanja i pisanja

Dobro je djelo ono koje je dovoljno poticajno, uzbudljivo, ali i otvoreno da ja sam u njemu otkrivam različita značenja.

Ove smo se jeseni nešto više posvetili čitanju poezije, posebice hrvatskih pjesnika, pa smo u sklopu projekta „Čitajmo pjesnike“ sudjelovali u poetskoj radionici „Hodanje uz prugu“ na Interliberu. Radionicu je osmislio i vodio hrvatski pjesnik, pisac, kritičar, esejist, bivši kolumnist, sudionik raznih književnih festivala, voditelj radionica kratke priče, dobitnik nekoliko književnih nagrada te urednik časopisa Quorum, **Miroslav Mićanović**, koji je, uz sve navedeno, i vrlo zanimljiva, pristupačna i duhovita osoba. Osim što nas je naučio napisati pjesmu, zainteresirao nas je i za hrvatsku književnost.

Jeste li oduvijek htjeli biti književnik? Tko Vas je ili što na to potaknulo?

Oduvijek sam znao da je to svijet koji me zanima i da se želim baviti čitanjem i pisanjem, ali nikada to nisam tako točno definirao. Išao sam na glasovite literarne radionice u rodnom mjestu, Gunji, koje je vodio moj nastavnik i prijatelj Josip Krunić. To mi je, kao i on sam, dalo sigurnost i vjeru u to da ću se baviti književnošću. Počeo sam pisati u sedmom razredu, ali i prije toga sam rado čitao, tada je to bilo intuitivno i spontano.

Znači da ste kao srednjoškolac već imali literarnih iskustava. Gdje ste pohađali srednju školu?

Išao sam u gimnaziju u Brčko i dan-danas mislim kako je to bila dobra gimnazija, znali su nas naši profesori, čime se bavimo i što bismo željeli biti. Možda sam sada svjesniji tih vrijednosti i važnosti takvog odnosa prema meni, vjerujem da i drugi dijele to iskustvo sa

mnom. Brčko je bio više nego zanimljiv grad, kazališta koja su gostovala, novi filmovi u *Radniku* i *Oslobođenju*, kako su se zvala kina, galerija ili knjižnica u kojoj je radila teta Lukrecija i otkrivala za nas nove knjige i pisce, njezin smijeh u toj zgradi građenoj pokraj Save u pseudomaurskom stilu – nezaboravno. Svaki dan sam putovao preko mosta, iz Gunje u Brčko, bilo mi je vrlo lijepo, iako se danas pitam zašto nisam išao biciklom, nego sam svaki dan pješice prelazio taj put od kuće do škole.

Našu generaciju lektire uglavnom muče. Postoji li lektirni naslov koji Vas se najviše dojmio u srednjoj školi?

Teško je izdvojiti jedan naslov, ali u svjetskoj književnosti to bi bio možda bio Camusov *Stranac* ili u hrvatskoj književnosti priče i zapisi Ive Andrića, ali da krenemo ranije, Mato Lovrak u osnovnoj školi. To je odgovor iz sadašnje perspektive i sasvim sigurno nije pouzdan i točan. Možda bi bilo pametnije reći što volim sada. Strasno čitam hrvatsku poeziju (D. Dragojević, B. Maruna, A. Dedić, D. Cvitan, Z. Maković, A. Žagar, B. Maleš, B. Čegec, D. Rešicki, K. Bagić, D. Šodan, I. Prtenjača, M. Andrijašević, I. Matijašević, M. Kirin, M. Pogačar...) i hrvatsku prozu (S. Karuza, N. Ušumović, R. Simić...). Upravo sam pročitao sjajnu knjigu *Divlji detektivi* R. Bolana, čitam Sebalda, rado se vratim talijanskom pjesniku Paveseu ili grčkom Kafafisu. Pročitao sam nedavno sjajan roman Olje Savičević Ivančević *Adio kauboju*.

Mnogo je tu naslova i imena. Vratimo se još malo srednjoj školi. Koja ste druga djela, osim lektire, tada rado čitali?

Jako mi se sviđjala, u to vrijeme, autobiografija Charlieja Chaplina, biografski romani o životu Michelangela, Freuda, van Gogha. Rado sam čitao i Turgenjeva, Čehova, manje poznate Tolstojeve knjige, onda otkriće Marqueza, Borgesa, Calvina, Faulknera... Uvijek u ovakvom nabranju poslije žalim što sam nekoga izostavio i kažem sam sebi kako si mogao ne spomenuti *Brod u boci* A. Dedića,

Vrt crnih jabuka S. Mihalića ili poeziju A. Šoljana, I. Slamniga ili P. Handkea (*Živjeti bez poezije...*). Volio sam, i sada ih rado čitam, antologije i različite izbore, npr. antologiju svjetske kratke priče koju je priredio David Albahari, onda njegove priče...

• Po nalogu se ne čita

Čini mi se da je cijela jedna knjižnica u vašem sjećanju. Rijetko biste danas naišli na takvog srednjoškolca. Što je, po Vama, uzrok takvom stanju, zašto većina mladih danas nerado čita?

Nerado čitaju zato što do njih ne dolaze knjige koje su njima važne i koje govore o njima. Taj sustav bi trebalo promijeniti te početi od sadašnjosti i suvremenosti. U prvom razdoblju izgubi se volja za čitanjem jer se obrađuje nešto dosadno, što im nije blisko. Tko je još vidio čitati Horacija, Plauta ili Hektorovića po nalogu, narudžbi?! To su iznimni pisci, ali ako do njih dođeš preko svojih knjiga. Drukčije to nije zanimljivo i izgube se u tome. Dok sam radio u školi, učenici su znali reći „Pa, mogu i ja to!“, a ja bih im rekao „Samo naprijed!“ jer bi upravo književnost trebala biti nešto što svatko može. Inače, u jednom srednjoškolskom trenutku htio sam početi od početka i naletio na Zoranićeve *Planine*.

Mislite li da će knjiga kao takva nestati, da će ju internet uništiti?

Knjiga kao takva neće nestati osim ako se čovjekovo tijelo fiziološki ne promijeni. Ali ako se i promijene ljudske moći, knjiga će uvijek ostati.

Je li, po Vama, e-lektira prednost ili udaljavanje od knjige i knjižnica?

E-lektira je prednost kao jedan od oblika bržeg i pristupačnijeg čitanja, informiranja, poticaja... Čovjeku, zapravo, treba tečaj sporijeg i jednostavnijeg čitanja.

Naveli ste mnogo hrvatskih autora za koje mi nismo ni čuli. Zašto je zainteresiranost za hrvatske autore mala?

Kako je prije bilo, sada je dobro. Znali smo kako izgledaju hrvatski pisci kad su umrli i kada smo ih vidjeli na osmrtnicama, no u posljednje vrijeme imaju veći pristup u medijima. Istina je da to sve ide sporije u školama.

• **Pisci na mreži**

Kako uopće zainteresirati mlade za čitanje hrvatskih autora?

Mislim da ih se može zainteresirati različitim radionicama, dolaskom autora na gostovanje u škole te općenito boljom pristupačnošću. Hrvatske književnosti baš i nema u ponudi. Ali zato se uključite i sudjelujte u programu „Pisci na mreži“, gdje gostuju hrvatski pisci koji nisu u lektiri, ali su sasvim sigurno zanimljivi, čitljivi, važni (Z. Ferić, K. Bagić, I. Prtenjača, Z. Jembrih, I. S. Bodrožić, D. Miloš, S. Lovrenčić, E. Popović, O. Savičević Ivančević...). Pozivamo ih na razgovor koji možete pratiti preko interneta.

Održavate li često ovakve radionice?

Ova radionica poezije „Hodanje uz prugu“ prva mi je koju sam održao na Interliberu. Inače već duže vrijeme vodim radionice „Put u središte kratke priče“. Radionice sasvim sigurno nisu ključ uspjeha, ali kao mjesto informiranja i komunikacije mogu biti korisne i poticajne. Međutim, tvoje pisanje ovisi o tvome čitanju i inicijaciji, želji da uđeš i ostaneš u tom svijetu.

Tko sve pohađa Vaše radionice?

Vodim radionice za različite uzraste i u različitim prilikama i zgodama. Održavam ih, na primjer, i za nastavnike, različitim povodima (Dani K. Š. Gjalskog, Goranovo proljeće, kreativni vikendi u Obrovcu, Novigradu, radionice u školi stvaralaštva Novigradsko proljeće, u Centru za kreativno pisanje u Zagrebu). Moje radionice pohađaju oni koji se žele baviti književnošću ili žele pisati kratku priču, dakle od učenika do umirovljenika.

Kolika je uopće zainteresiranost za radionice?

Odaziv je velik, ali idealno je raditi s deset do petnaest polaznika. Tada se svi dobro čujemo, može se međusobno razgovarati, komentirati, dopisivati...

Što je za Vas dobro književno djelo?

Dobro je djelo ono koje je dovoljno poticajno, uzbudljivo, ali i otvoreno da ja sam u njemu otkrivam različita značenja, a ne da mi ono govori što bih trebao, morao, što je dobro, a što nije.

Što biste, za kraj, poručili našim čitateljima?

Vjerujem da je pustolovina čitanja i pisanja jedan od najboljih načina kako ćeš organizirati vlastito životno vrijeme i da je to pouzdan vodič u svijetu kakvom mi živimo.

Petra Plivelić, 4. r.

III. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Maja Ilić

Koliko poznajemo svoj hrvatski jezik?

Ljubi rode jezik iznad svega

Kada bih vam rekla da kuham u kavovaru, da mojoj prijateljici otac svaki mjesec plaća skrbinu ili da su u mojoj ulici veliki smećnjaci, vjerojatno ne biste svi razumjeli o čemu govorim. No, kada bih umjesto riječi kavovar upotrijebila riječ džezva, umjesto skrbine alimentacija te umjesto smećnjaka kontejner, sve bi bilo jasno. Naime, kavovar, skrbina i smećnjak samo su neke od novih hrvatskih riječi koje su bile predložene ili nagrađene u časopisu Jezik.

Prvi natječaj za novu hrvatsku riječ u časopisu Jezik raspisan je 1993. godine. Tada je nastala riječ poput osobnice – osobne iska-

znice. Godine 2006. nagrade su odnijele riječi: raskružje – kružni tok, smećnjak – kontejner za smeće i uspornici – ležeći policajci. Na jedan od natječaja pristigle su riječi: *raskolnica* (crta koja razdvaja kolnik na dva dijela), *brzogriz* (fast food), *nastolnik* (desktop), *lučnik* (laser), *nizanka* (serija), *slavnik* (celebrity), *smećnica* (vrećica za smeće). Prvu nagradu godine 2008. odnijela je riječ *naplatnica* (naplatna kućica), drugu nagradu riječ *opuštaonica* (wellness), a treću *borkinja* (žena borac). Godine 2009. nagrade su odnijele riječi: žilni potporanj (stent), daljinac (daljinski upravljač) i pretjecajnik (pretjecajni trak na cesti), dok su 2011. nagrađene ispraznica (floskula), osjećajnik (emotikon) i parkomat (aparatus za naplatu parkiranja).

Kako je sve počelo?

Novčane nagrade pobjednicima osigurala je Zaklada „Dr. Ivan Šreter“, koja financijski podržava natječaj od 2006. godine.

Zakladu su osnovali rodbina i prijatelji u ratu nestalog Pakračanina Ivana Šretera, liječnika koji je za vrijeme socijalističke Jugoslavije, u vrijeme Hrvatskog proljeća te kasnije osamdesetih godina, bio osuđen na zatvorsku kaznu, zato što je pacijentu u kartonu pod rubriku ‘zanimanje’ upisao hrvatski izraz *umirovljeni časnik*, umjesto srpskog izraza *penzionisani oficir JNA*. Godine 1984. vlasti su donijele rješenje o pokretanju disciplinskog postupka protiv dr. Ivana Šretera, a 1987. ga osudile na pedeset dana zatvorske kazne. Zalagao se za nenasilje te pozivao suprotnu stranu na mir, no 18. kolovoza 1991. odvede ga u zloglasni logor Bučje. Postoje još različite činjenice i pretpostavke o tome kada je i kamo dalje odveden nakon čega mu se gubi svaki trag. On je doista bio od onih koji su ljubili svoj hrvatski jezik iznad svega, u njemu živjeli i umrli za njega. Upravo danas, nakon 60 godina od rođenja i 20 godina nestanka upitali smo Ivanu Bosanac, našu profesoricu Engleskoga jezika, koja je u užoj rodbinskoj vezi s nestalim, što još ne znamo o velikom čovjeku Ivanu Šreteru, a da je bitno otkriti našim učenicima. Ona nam je odgovorila: „Da ste odrastali zajedno s njime ili kao dijete uz njega, strašno biste voljeli Ivana. Bio je vrlo vedra, dobra, topla i radišna osoba. Kao liječnik fizikalne

terapije radio je u bolnici u Lipiku, ali i u brojnim drugim gradovima. Radio je jako puno, ali je uvijek nalazio vremena za svoju obitelj i prijatelje, za Boga i redovite odlaske na misu, za osnivanje brojnih časopisa i udruga. Njegovo bogatstvo bili su prijatelji iz cijeloga svijeta, brojnih vjeroispovijesti i rasa. Uvijek je poštivao vjeroispovijest, mišljenje i slobodu govora svih osoba, ali je isto tako smatrao da bi svatko u svojoj zemlji trebao imati pravo na slobodu i na svoj jezik. Sjećam se jednoga od njegovih najpoznatijih govora pred pakračkom crkvom 1991.g. gdje poziva sve nacije na mir i miran suživot u slobodnoj Hrvatskoj, gdje će se govoriti hrvatski jezik.“

Anketa – Koliko poznajemo svoj hrvatski jezik?

Ponukani sve većim brojem hrvatskih novotvorenica upitali smo učenike 3.a i 3.b razreda naše škole znaju li koja značenja kriju sljedeće riječi: raskružnik, istinomjer, skrbina, nizanka, smećnjak, parkomat, naplatnica i kavovar. Oni koji su znali napisali su sljedeće: raskružnik-kružni tok, istinomjer-detektor laži, skrbina-skrbništvo, nizankaserija/sapunica, smećnjak-kanta za smeće, parkomat-aparat za naplatu parkiranja, naplatnica-naplatna kućica i kavovar-džezva za kavu.

Evo što su napisali oni koji nisu znali, izdvajamo najzanimljivije: **raskružnik**-katalizator, onaj koji kruži, šestar, **skrbina**-skrbnik, udruga skrbnika, strmina, neravnina, veliki zavoj, mljeveno meso, riba, **parkomat**-parkirno mjesto, stroj za pravljenje parketa, stroj koji jede pare, park, **nizanka**-tobogan, kajdanka, igra u kojoj se nižu riječi, ljuljačka, špaga, niska osoba, žena iz nizine, nizina, livada u nizini, stroj za nizanje duhana, stanovnica Nize, niz od više ljudi koji plešu, osoba koja niže perlice, **naplatnica**-dokument za naplatu, blagajna, novčanica, carina, **kavovar**-aparat za kavu, druga riječ za kavijar, sastojak u kavi, lažna kava, spravljač kave, **istinomjer**-vaga, istosmjerna ulica, vračar, **smećnjak**-lopatica za kupiti smeće.

Nitko od ispitanih učenika nije znao značenje riječi nizanka, samo 8% učenika znalo je značenje riječi kavovar, dok su ostale riječi znali uz određene iznimke gore navedene.

Upitali smo ih kojom bi hrvatskom riječju zamijenili sljedeće anglizme: wellness, desktop, fast food i celebrity. Uglavnom su dali samo značenje riječi, a nekoliko ih je predložilo ove riječi: za wellness opuštalica, odmaralište, toplice, za desktop gledalište, za fast food zalogajnica, brzoprehranica i za celebrity slavnost.

Čak 81% ispitanih učenika odgovorilo je da radije koristi riječ shopping umjesto *kupovina*.

Iz navedenog vidimo kako srednjoškolci ne promišljaju o biranju hrvatskih riječi u međusobnoj komunikaciji niti o stvaranju hrvatskih novotvorenica za sve učestalije anglizme. Bitno je pričati o hrvatskom jeziku, a još više pričati hrvatskim jezikom, poštovati svoj narod te one koji su zadužili našu hrvatsku književnost i na koncu naš jezik.

Izvori

<http://www.jutarnji.hr/nove-rijeci-hrvatskog-jezika—znate-li-sto-su—ispraznica---osjecajnik—i—parkomat--/935317>,

<http://www.booksa.hr/vijesti/ostalo/794>,

<http://www.ezadar.hr/clanak/nove-hrvatske-rijeci-prosirnica-dalji-nac-i-pretjecajnik>

Marija Magdalena Horvat, 3. r

Ekonomska škola, Požega

Voditeljica: Marija Šag Sadilek

Kada ne čitaš lektiru, internet je najbolji način da izbjegneš kaznu za zločin koji si počinio

Spaliti prije čitanja

Dok sam jednoga bolno hladnog, snijegom zametenog dana sjedila u autu čekajući mamu i umirući od dosade, preplavljena grižnjom sa-vjesti postavila sam si filozofsko pitanje: **zašto ljudi ne čitaju lektiru?**

Kakve to veze ima s bilo čime? Pa, tijekom dva sata brojenja snježnih pahuljica koje su se hvatale za staklo, u torbi mi je cijelo vrijeme bila Kovačićeva Registratura čija je deseta stranica zabilježena već dva tjedna (nemojte se ljutiti, profesorice), ali naravno, nije mi palo na pamet da je otvorim. A slovi za veoma čitljivo štivo. Zapravo, dobar dio lektire potpuno je čitljiv. Zašto onda ipak posežemo za filmovima, *Wikipedijom* (Bog je blagoslovio), *Lektire.org* (uvijek vjerni) i sličnim prečacima za tko-što-kako-gdje-i-zašto dotične lektire? A buntovna deriščad, što ćete. Ili možda ipak...

Lektiru nam uvale u nižim razredima osnovne škole, otprilike u doba kada više ne postoji opasnost od ozljede pri čitanju i pisanju. Kako je to prilično dosadan posao (em čitaj, em još piši neke bedastoće o nečemu što se zove ideja djela), učiteljica ti kao zadnji zadatak (čitaj: još malo i gotovo) pri izljevu dojmova o pročitanom uvali ilustraciju nekog motiva iz djela. Pravo dobar potez, budući da mala djeca obožavaju crtati (empirijski dokaz: zidne slikarije koje se mogu naći u svakoj drugoj kući s malom djecom, ali i Lascauxu). Tako napišeš i tu lektiru jedva čekajući zadnje pitanje, jerbo sada možeš izraziti svog unutarnjeg Picassa, da Vincija ili Magnusa, i još za to dobiti ocjenu.

A onda dođeš u više razrede. Knjige za lektiru postaju dosadnije, pisanje lektire iritantnije, i znate što još? Nema crtanja. Strašno, jel da? Znam, tako sam i ja reagirala. Čemu onda uopće lektira?

Jedini svijetli dio tvojega četverogodišnjeg lektirnog putovanja jest tu-i-tamošnja lektira po izboru. Uzmeš nešto što ti se jako sviđa i raspišeš se kò Nives Celzijus. Ipak, pubertet nosi svoje. Neće ti se, neće, i baš ti se ne da. Uguglaš „lektira“ i činiš to po prvi put od mnogo budućih puta. Ali ta pomoć često je dvosjekli mač: dogodi da se Romeo i Julija koknu jer su pripadnici Crne ruže, ili da je šegrt Hlapić krijumčar čizama koji bježi od štakorske mafije.

No, prođe i osnovac. Onda dođeš u srednju i sav očajan shvatiš da lektira više nije jednomjesečna tlaka. A tek kada pročitaš popis! Sva sila čudnih imena, sve ti nije jasno kako ćeš s knjigom, kad već s naslovom problema imaš. Autori su uglavnom davno, malo manje davno i nedavno raspadnuta naša i stranjska trupla. O, čovječe!

Budimo realni, lektira u srednjoj je, ukoliko uspijete dešifrirati tekst, većinom živa dosada (ograđujem se od četvrtog razreda, dotle još nisam stigla). Ne bi nikad pomislio da ćeš se naći u situaciji gdje bi si radije nokte čupao nego čitao nešto, ali *c'est la vie*. Vjerujem da bi bilo lakše pročitati *Ilijadu* na grčkom nego Držića na hrvatskom. Isto tako, Dostojevski je čitljiv bez suicidalnih misli samo u slučaju da je pokraj vas cijelo vrijeme flaša votke, ono, čisto za podršku. Inače te tjera da se ugledaš na madame Bovary. Emmice, nije ti trebala cijela šaka! A onda opet, Voltaire te tako obraduje i usput ti usadi želju za sifilisom, jer to je nešto što se besplatno dijeli. Većina tih djela nije toliko dosadna da se ne bi mogla pročitati. Ali to svejedno ne radimo. A što nas sprječava? Ma, to vam je čisti primjer obrnute psihologije. Subjekt A voli čitati knjige. Subjektu A rečeno je da pročita djelo X. Subjekt A možda pročita knjigu, mada je malo vjerojatno da će proces uključivati puno entuzijazma, ali zadatak će biti izvršen. Subjekt A možda ne pročita knjigu. Zašto? O da, nisam spomenula, subjekt A je ljudsko biće. A, sad vam je jasno? Životinja Homo sapiens radi na principu hajde-neću i nemoj – e baš hoću. Subjekt A možda bi pročitao djelo X, ali nakon što mu je to naređeno, to mu uopće ne pada na pamet. Dakle, što je uzrok nečitanja lektire? Tako je. Perverzija ljudskog uma. Na hrvatskom? Inat. I tu se ne može ništa.

Ipak, čemu uopće lektira? Budući da zadovoljavajući odgovor ne postoji, uvijek nam uvale onu papagajsku: „Kao budući akademski građani, u svako doba dana ili noći morate znati Mahabharatu unatrag.“ Ili tako nešto. Prvo, prosječan učenik nema vremena čitati lektiru. Pola dana provedeš u školi, ostatak dana učiš i pokušavaš nakupiti petnaestak minuta slobodnog vremena. (Osim ako ne učiš, onda ga imaš napretek). Dakle, lektiru bi trebalo pročitati preko vikenda. Kako ti je samo palo na pamet da se vikendom odmaraš? Sad ćete reći da je čitanje zabavno. Pa i jest, u slučaju da smijete čitati što vas je volja. Ne mislim da bi to trebala biti slikovnica ili erotski ljubić, ali postoje mnoga zanimljiva štiva koja nisu na popisu lektire, a odgovorno tvrdim da više kulturno uzdižu nego priča o tinejdžerki koja

voli burmutice i muškarce. Samo što je ovo slučajno iz 19. stoljeća. Potomci potomaka naših potomaka vjerojatno će kao lektiru čitati *Vrag nosi Pradu*. Što je možda i dobro.

Lektira koju čitamo prati književnopovijesna razdoblja i evo što možeš doznati: antika nas uči da se ratuje da budeš više fora od drugih ili ako ti drugi popale žensku, a ako imaš sreće na tvojoj će strani biti bogovi. Inače, jadna ti majka! I svi su jako uzvišeni. U srednjem vijeku se svi i dalje uredno makljaju, samo ih sada peče kršćanska savjest. Neki od njih su također uzvišeni. Predrenesansa i renesansa obožavaju žene. Netko curi napiše pjesmicu, a netko... Ali taj Dante, mora da je bio na nekom stvarno dobrom tripu. No ako je nešto dobro izašlo iz toga razdoblja, onda je to Boccaccio. Dekameron je naprosto bezvremen. I kuga može biti zabavna. Nadalje, Shakespeare. Očito je tako dobar da su nam odozgo dopustili da ga čitamo, čak i uz njegove prostote i manje seksističke poruke. Kako vam drago. U baroku je svega bilo previše. Ljudi su razbijali glave razmišljajući o smislu i prolaznosti života, slobodi i drugim uzvišenim stvarima i u isto vrijeme opterećivali zadatkom da to kažu što kompliciranije. Ili su se pravili previše pametnima ili su pošto-poto htjeli da drugi to o njima misle.

U prosvjetiteljstvu smo naučili da je sifilis u modi i da Slavonci u osamnaestom stoljeću nemaju stakla na prozorima.

A onda – romantizam. Tamo su svi jako lijepi, jako zaljubljeni i jako pate. Osim Poeovog Gavrana, njemu je sve ravno dok sjedi na Ateni-noj glavi. U realizmu i naturalizmu sve sami siromašni studenti puni inteligencije, ali u bedu i sebične pohlepne dame upitnog morala.

Pa zašto još čitamo lektiru? Kako bismo položili tu državnu maturu. Naravno da se podrazumijeva da se sjećaš svakog pojedinog stiha iz svakog Petrarkinog soneta. I kako ti uopće pada na pamet da ne znaš kamo je Raskolnikov sakrio svoje zakrvavljene krpe? Pa to je opća kultura, koju ti, kao budući akademski građanin, moraš imati.

U svakom razdoblju književnosti koje prođemo ima dobrih djela, ali ima i stvari koje bi se danas smatrale „trash“ literaturom. Što je Madame Bovary nego malo mračniji „chicklit“?

Ili Werther – zvijezda vodilja svakog zadržtog emaća. S druge strane, postoje mnoga djela iz tih razdoblja koja nam ne daju kao lektiru jer nisu dovoljno značajna. Zato se zanemaruju Jane Austen, sestre Bronte, Dickens, i sl. Bilo bi zapravo idealno kada bi svaki učenik mogao sam kreirati svoj popis lektire. Kako i inače ne čitamo svi iste knjige (osim ako u pitanju nije neki teški „über-in“ hit), tako nam se nikako ne može svima dopasti ista lektira. Ako ti se, ne daj Bože, ne sviđa nešto s tog dermatološki ispitanog popisa, ti si zatucani neandertalac i očito nešto ne valja s tobom. Ali nema ti druge nego da šutiš i čitaš. Ili se poslužiš internetom. Zato ga je Bog i izumio. Wikipedia (samo na engleskom, hrvatska verzija je ruski rulet) je najbolji izum poslije Coca Cole i penicilina. Kada ne čitaš lektiru, internet je najbolji način da izbjegneš kaznu za zločin koji si počinio.

Ipak, trebalo bi tu i tamo zaviriti u tu lektiru, čisto da se ne zblamiraš ako se nađeš u škvadri koja se fura na takve stvari. Ako te pak napusti svaka koherentna misao u takvoj situaciji, na svaku njihovu jednostavno odgovori „Aa, Bach!“

Ma, zaboravi sve prizemne razloge za čitanje; ako sustavno kategorički odbijaš svaki oblik čitanja, bila to lektira ili ne, mogao bi propustiti neke stvarno dobre stvari. Jer, otkud zapravo rade te dobre filmove?

Stoga, probajte isključiti svoje ja i pročitajte tu glupu lektiru. Ups, jesam li to upravo rekla? Nema veze, nije lijepo lagati. A ako baš nećete, pobrinite se da pametno varate. Nađite vjerodostojni izvor na internetu. Ipak, to je teško, previše je nepouzdanih informacija. Možete i umjesto čitanja Ilijade pogledati Troju. Ali pazite, bio bi gadan lapsus da umjesto o Ahileju počnete trkeljati o Bradu Pittu.

Profesor bi mogao postati sumnjičav. A to ne bismo htjeli, zar ne?

* M*A*S*H 4077 referenca

Sara Marija Lovrenović, 3. r.

Gimnazija Petra Preradovića, Virovitica

Voditeljica: Zdenka Kos

Muka po umjetnosti

Umjetnost : narod – 1 : 0

Muzeji suvremene umjetnosti redovito su mjesta šokova. Posljednji put našao sam se u sjajnom muzeju Guggenheim u Bilbao s grupom ljudi koje umjetnost i ne zanima previše, a kulturu odlaska u muzeje davno su zamijenili hodočašćima od H&M-a do C&A. Ista grupa projurila je kroz muzej u manje od 20 minuta, proglasila Jacksona Pollocka potpunim luđakom, a Alexandera Caldera čovjekom koji pravi dječje igračke i pokušala izvesti vlastiti performans pred muzejom omotani hrvatskim zastavama.

Promatranje takve grupe nakon nekog vremena postane zanimljivije čak i od samog muzeja. Dekonstrukciju njihovog posjeta valja započeti od motiva dolaska. Nitko od njih nije došao radi umjetnika čija djela tamo mogu vidjeti, niti zbog ljubavi (ili barem poštovanja) prema umjetnosti, već zbog toga što je muzej Guggenheim mjesto svjetskoga glasa (a građevina Franka Gehryja svjetskoga stasa) pa bi bilo šteta da se tamo ne nađu. Iako su vidjeli da se radi o muzeju koji je nemoguće obići u jedan dan, odlučili su se da će im sat vremena biti dovoljan za posjet i obilazak, unatoč temeljitim audio-vodičima koji uz svaku sliku i instalaciju nude detaljno objašnjenje umjetnikovog života, djelovanja, raznih faza te naposljetku samoga djela.

Na ulasku u muzej koji ih je oduševio vanjštinom dočekali su ih mobilni Alexandera Caldera. Čak i površni poznavatelj umjetnosti zastat će pred Calderovom inovacijom i primijetiti kako i najjednostavnije stvari (poput mobila koji se često vrti iznad dječje kolijevke) mogu postati predmetom umjetnosti i dizajna, ali moja ga grupa proziva glupošću, dječjom igračkom i šarenim komadima plastike koje su sami mogli izrezati doma. Tulipani Jeffa Koonsa obični su plastični cvjetovi, a još k tome nisu ni (hiper)realistični, a njegovo cvjetno štene postaje idealna pozadina za novu profilnu sliku na Facebooku.

Instalacija Richarda Serre „The Matter of Time“ ubrzo je shvaćena kao neka vrst labirinta, a do pravog razočaranja je došlo kada su shvatili da se u središtu labirinta nalazi tek prazan prostor. Male sive stanice u tom su trenutku otkazale poslušnost. Našle su se pred nečim novim i neočekivanim. Zanemarile su umjetnikovu želju da se promisli o gubitku vremena i stvorile osjećaj tjeskobe i bijesa.

Daskalopoulosovu kolekciju shvatili su kao prostu želju za uživljavanjem i onome što bi u verbalnom govoru predstavljale psovke, a kao glavni postulat u raspravi uzeli su tezu da „umjetnost nisu prostote“. Naravno da nisu obratili pažnju na Aristotelovu definiciju u kojoj je umjetnost jednostavno *mimesis*, oponašanje života i stvarnosti. Budući da se svijet već dulje vrijeme ne sastoji od cvjetnih livada i razigranih domaćih životinja, umjetnost ga ne može prikazati drugačijim.

Kulminacija toga bila je na gostujućoj izložbi koja prikazuje apstraktnu umjetnost u Americi i svijetu od 1949. do 1969. Iako djeluje prilično komplicirano, za razumijevanje izložbe potrebno je elementarno poznavanje svjetske povijesti – svjetski rat formalno je završio 1945., a nakon njega razvili su se totalitaristički režimi, psihoaktivne droge ušle su u široku uporabu, a situacija za umjetnika koji želi izraziti svoje mišljenje i nije bila najpogodnija. Gotovo nitko iz grupe nije zastao pred nekom slikom, promotrio je iz drugih kutova, pročitao opis, poslušao audio-vodič. Ne. Slike Jacksona Pollocka nisu za njih ništa više od boja razbacanih po platnu, Corneille je tek još jedan umjetnik koji voli žive boje. Yves Klein nije zaslužio ni mrvicu poštovanja jer se čak nije potrudio razbacati boje po platnu. On se zadržao na plavoj.

Naposljetku su prošetali ispod instalacije Jenny Holzer i prepoznali se u riječima „feel-cry-think“, iako su postavljene u vrlo intenzivnim bojama koje nisu ugodne oku. Tri crvene španjolske Venere upale su im u oči samo zbog veličine. Sličnosti s njihovom starijom grčkom sestrom nisu primijetili.

Izlazak iz muzeja s grupom bio je poseban doživljaj. Sav bijes koji je nastao zbog nepoznavanja umjetnosti 20. stoljeća (zapravo, umjet-

nosti općenito) akumulirao se u izjave o beskorisnom i besmislenom muzeju. U tom trenutku nisu se poslužili završetkom predgovora Dorianu Grayju, u kojem Oscar Wilde kaže da je sva umjetnost beskorisna, već nagovorima o predivnoj španjolskoj umjetnosti koja se nalazi u Madridu na kraljevskim portretima. Ne poznavajući razliku između moderne i suvremene umjetnosti, zamrzili su obje, ali su Picasso i Dalija kao poznata imena stavili na pijedestal, dodijelivši im titulu „prihvatljivih“.

Guggenheim je, unatoč svim pokušajima negacije, dobio svoju bitku. Natjerao ih je da se zapitaju o tome što je umjetnost i koliko je njihovo poznavanje umjetnosti površno. Šokirao ih je, potresao i probudio najrazličitije emocije koje su kasnije upakirali u izjave pune neznanja i nerazumijevanja, a upravo je to ideja suvremene umjetnosti. Pomaknuti granice i šokirati. Natjerati publiku da misli. Umjetnost vodi 1:0. Prvo poluvrijeme je završeno. Do drugog vjerojatno neće ni doći.

Epilog

Nakon nekoliko dana stigli smo u Madrid. Nitko od grupe nije se niti približio Muzeju Prado, najvećoj kolekciji španjolskog slikarstva u svijetu, i jednom od najznačajnijih muzeja uopće. Treba li još nešto dodati?

Hrvoje Korban, 2. r.

XVI. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Jadranka Tukša

Novi Titanic

Zbogom, živote!

Razgovaram s gospodinom Danieleom Turkovićem, jednim od putnika na nesretnom brodu Costa Concordia koji je 13. siječnja 2012. doživio pomorsku nesreću.

Do nas dolaze različite informacije. Recite mi, iz prve ruke, kako je počelo, kada ste krenuli?

Krenuli smo u 7 sati iz mjesta Civitavecchia, to je bilo jedno od mjesta koje smo posjetili na ovom putovanju. Brodu je trebalo nešto manje od 3 sata do mjesta nesreće, bilo je otprilike 21,30 kad se nesreća dogodila.

Prva stvar koja nas je zabrinula bilo je naglo skretanje broda udesno. Kretao se brzinom od nekih 15.8 milja, to ti je nekih 28 i nešto sitno km/h. To je na moru velika brzina, otprilike kao da kamionom pri brzini od 80 km/h skreneš naglo udesno. Što se dogodi? Povukla ga je sila teža u desnu stranu i sve se počelo prevrtati i padati. Nakon toga čuo se udarac i onda smo shvatili što se dogodilo. Moji prijatelji i ja ribari smo, znamo prepoznati što se događa s brodom.

Kako ste to shvatili?

Odmah pri prvom skretanju broda ja sam rekao da mi nešto izbjegavamo: ili izbjegavamo drugi brod ili neku hrid, kako je i bilo.

Jeste li dobivali kakve informacije od časnika?

Ne, od časnika nije bilo nikakvih informacija: ni da smo udarili, ni da smo probili trup, ni da je brod potopljen već preko treće razine, nego samo da je tehnički kvar. Čekali smo 1 sat i 15 min da se objavi uzbuna kako bi se počeli ukrcavati u čamce za spašavanje. Udarac je bio s desne strane. To je bilo s naše strane broda, na kojoj je bio udar. Ona druga strana broda iskrkana je prije nego mi jer je jedan častnik na svoju ruku spustio sve čamce, osim dva.

Kako je uopće do toga došlo? Postoje informacije da su se približili obali kako bi ljudi mogli mahati ili nešto slično?

Ne, ne. To je bio jedan način pozdrava otočanima koji se radi preko sezone kad je puno turista. Sad je to napravljeno navodno iz razloga što je jedan član posade s tog otoka pa su prišli bliže otoku da bi on mogao vidjeti svoj otok. Taj je član posade valjda bio šef restorana ili tako nešto.

A kolika je bila udaljenost od obale?

Točno je izmjereno: mjesto udara bilo je 92 metra od obale. Na brodu to je ništa, kao na kopnu 15 metara.

Kakvo je bilo stanje na palubi nakon nesreće?

Na palubi je bio opći kaos. Ljude su slali u kabine jer većina nije znala što se događa pa su se uspaničili. Mi koji smo znali, bili smo pripremljeniji i smireniji, ali takvih je bilo malo.

Ljudi su bili zatečeni jer nitko nije očekivao da će jedan brod od skoro 300 metara biti nasukan tako blizu obali. Ako se što i dogodi, onda se dogodi na otvorenom moru, a ne pred kopnom.

Pogotovo zato što je te noći bila dobra vidljivost, bilo je vedro, mjesečina, mirno more i nema nikakva razloga da bi se to dogodilo.

Kako je tekla evakuacija? Rekli ste da su jednu stranu evakuirali odmah?

Da, ali nisu se svi putnici uspjeli spustiti upravo zbog ona dva čamca koja nisu mogli spustiti do mora. Onda su ti putnici prešli na drugu stranu u nadi da će moći ući u čamce, ali nisu se ni tamo uspjeli spustiti jer ih je bilo previše, tako da su oni čamci koji su već bili u moru odvezili ljude na otok i vraćali se po ostale.

Tko je vodio evakuaciju?

Evakuaciju su vodili ljudi koji tamo rade: konobari, kuhari, ostali djelatnici. Kapetan je među prvima otišao s broda. Od ostalih ča-

snika nije bilo nikoga, osim jednog koji je ozlijedio nogu i kojeg su spasili tek nakon tri dana.

Kako ste se Vi snašli u gužvi?

Nama je bilo glavno da budemo svi zajedno. Bile su još tri obitelji iz Umaga i držali smo se zajedno.

Sa mnom je bila moja supruga Zorana i kći Arijana. Kad su njih dvije ukrkali u čamce, mi muški ostali smo na brodu i čekali da se čamci vrate. Ali umjesto da pošalju ljude na otok, oni su ih sve iskrkali iz čamca i rekli da nema opasnosti, da bi nakon nekog vremena opet proveli ukrcavanje. Sam je brod od mjesta gdje je udario u hrid pa do mjesta gdje se nasukao preplovio udaljenost od oko jedne milje i primaknuo se obali za oko 60 metara. To znači da je udaljenost od obale bila oko 30 metara. To se moglo preplivati, nije kraj svijeta za tih 10 minuta što provedeš u vodi, ne bismo umrli od smrzavanja, ali mi nismo htjeli napuštati obitelji. Lučka kapetanija odmah je poslala spasioce, ali ne zato što su ih časnici s broda informirali o nesreći, nego zato što je jedna žena s vlastitog mobitela zvala kapetaniju. Inače, tko zna kad bi spasioci došli.

Što mislite, zašto je to tako bilo?

Pretpostavljam da je to bilo zato što se kapetan prvi uspaničio nakon što su mu iz strojarnice javili da je strojarnica poplavljena, a motori otkazali. Tu im je bila pogreška i zato nema nikakva opravdanja za nesreću. Da su odmah počeli evakuaciju, svi bi se spasili jer brod još nije bio nagnut i čamci su se mogli spustiti.

Sada se krivica prebacuje. Tko su po Vama krivci?

Neki krive kapetaniju što ih nije na vrijeme obavijestila da skrenu, ali to nije istina. Ja sam dugo na brodu i znam kako to ide: odgovoran je onaj tko drži kormilo u tom trenu jer on upravlja brodom. Prije kapetana za kormilom je bio prvi časnik koji je bio na točno zadanoj ruti. Oni su bili na ruti Civitavecchia-Salona. U jednom trenutku do-

šao je kapetan i rekao prvom časniku da se makne, sada on upravlja. Nakon toga skrenuo je s rute dvije milje bliže obali. Ta *šeka* u koju su oni udarili bila je malena, kao ove tu što mi imamo kraj Umaga i bila je označena na karti. Ali čak i da nije, to je toliko blizu obale da oni nemaju što tamo tražiti. Unutar sto metara ne smije ni gliser voziti, a kamoli kruzer. Krivica je samo kapetanova i ničija više.

Osim kapetana, tko je po Vašem mišljenju još bio kriv?

Moldavka.

Moldavka?

Da, ima tu i ljubavna priča. Ona je bila s njim na večeri, a nakon toga i na zapovjednom mostu. Zanimljivo je što je tijekom putovanja počela priča o mogućim slijepim putnicima na brodu.

Časnici su energično opovrgnuli da postoji ikakva mogućnost za takvo nešto, da bi se na kraju ispostavilo da je i ta Moldavka bila slijepi putnik. Sad se postavlja pitanje koliko je još ljudi bilo bez karte i koliko ih nije nađeno.

I što sada? Očekujete li kakvu odštetu?

Da, govori se o odšteti u iznosu od najviše 14 000 eura po osobi, što uključuje troškove putovanja i gubitke osobnih stvari. No, to nije dovoljno jer, osim što nekima troškovi iznose i više od navedene svote, ne smije se zanemariti ni proživljeni stres, da ne govorimo o osobama koje su smrtno stradale jer njihovi životi nemaju cijenu.

Za kraj, imate li još što dodati?

Naravno. Htio bih zahvaliti stanovnicima otoka koji su nas nakon nesreće prihvatili i pružili nam svu potrebnu pomoć, od smještaja do tople riječi.

Antonio Kokić, 4. r.

Pazinski kolegij-klasična gimnazija Pazin s pravom javnosti
Voditeljica: Orijana Paus

Različitost kao izazov!

Jesmo li licemjerni?

Tko je zapravo Kiara Reed? Odgovor na to pitanje još uvijek ne znam ni ja. Ono u što sam sigurna je da je Kiara jedna ambiciozna i hrabra djevojka koja je pregazila sve tabue i bez imalo srama progovorila javno o svojoj životnoj situaciji i o svemu kroz što trenutno prolazi. Naime, Kiara se nije rodila kao djevojka. Njezino prvo ime je Renato. Rodila se u ožujku 1991. godine kao zdrav, tri i pol kilograma težak, dječak. Iako ju je primarni identitet odredio kao takvog, ona se nikad tako nije osjećala. Napravila je korak dalje i učinila ono što je nekome nemoguće zamisliti, a nekome i više nego hrabro.

Ispovijed osobe koja je promijenila spol

Ono što je kod tebe zapravo najekstravagantnije činjenica je da si napravila transformaciju iz muškarca u ženu. Ja bih ipak krenula od samog početka. Kada si zapravo počela primjećivati da se ne osjećaš dobro u svome tijelu i da biti muško nije ono što ti želiš?

Od samog rođenja postojala su naslućivanja mojih roditelja i drugih bližnjih da imam ženske nagone. Ključna stvar je u tome što me dio obitelji smatrao ženskom osobom i odijevali su me u razne ženske stvari. U periodu kada su se moji roditelji rastajali, nisam imala nikakav oslonac i pokušavala sam se pronaći u nečem ekstravagantnom. Moj avangardni stil prvo se primjećivao na make up-u što je izazvalo mnoge konzervativne poglede mojih sugrađana. Ti pogledi bili su mi još veća odskočna daska da budem što izazovnije i provokativnija. Postupno, s godinama, došla sam do saznanja da se ipak bolje osjećam kao žensko.

Kakvi su bili stavovi i reakcije okoline, tvojih prijatelja, roditelja i kolega u školi kada si se počela šminkati i odijevati žensku odjeću? Pohađala si istu školu kao i ja pa me zanima kakav je bio stav profesora prema tebi?

Na početku je svima bilo čudno što svojim načinom odijevanja i šminkanjem privlačim pažnju. S vremenom, moja uža okolina i obitelji imali su sve više razumijevanja za mene, no još uvijek traje borba s „normalno nenormalnima“. Što se tiče srednje škole koju sam pohađala, doista imam najbolje mišljenje i uglavnom lijepa iskustva vezana za profesore i cjelokupnu okolinu s kojom sam provodila vrijeme.

Jesi li mogla otvoreno razgovarati sa svojim roditeljima, bližnjima i prijateljima o svojoj situaciji? Zanima me tko ti je od njih dao najveću podršku?

Uvijek postoji netko kome to nije nikako u redu, no ključna stvar je u tome da je moja odluka bila najvažnija i samo sam sebi vjerovala. U svakoj obitelji uvijek postoje dvije strane: ona pozitivna (u mom slučaju ona koja mi je dala podršku) i ona negativna. Najveću podršku osjetila sam od mame, dok je očevo početno nerazumijevanje preraslo u neku toleranciju.

Život u maloj sredini osobi poput tebe nije bio lak. Često su te zadirkivali, bila si glavna meta mnogih tračeva i svojevrsnog psihičkog zlostavljanja. Kako si se nosila s time? Je li i danas situacija ista ili su te ljudi počeli prihvaćati?

U početku je to bio veliki psihički stres koji je počeo kad sam bila najosjetljivija – u srži puberteta. To je razdoblje kad su se moji roditelji rastajali i nerazumijevanja je bilo sa svih strana. Iskreno priznajem da je bilo mnogo crnih misli i proplakanih noći. Najvažnije je da sam svako jutro, bez obzira na sve, ustajala smo sa jednom mišlju: „Nema predaje, bez milosti zakorači u novi dan.“ Trenutna situacija pozitivnija je i kvalitetnija. Još uvijek postoji poneki „heroj“ koji svoje komplekse kukavičluka rješava po pravilu „gazi slabijeg od sebe“.

Najnoviji primjer nedavno je pokrenuta facebook stranica protiv tebe pod nazivom „Blokirajmo pedera-transvestita Rens“. Koliko

te to pogodilo? Opiši nam što se zapravo dogodilo i kako se cijela situacija riješila? Poznato je da si se obratila i nadležnim institucijama.

Na početku me to uistinu jako pogodilo. Nisam mogla shvatiti kome sam ja toliko „na piku“ i tko ima toliko protiv mene da će ići do te krajnosti. Na prvi tren nisam htjela poduzimati ništa jer sam mislila da je to još jedna prolazna faza kukavičkih heroja. Za tu grupu doznali su mediji koji su mi dali veliku podršku i oni su pokrenuli nadležne institucije da rade svoj posao. Već nakon dva mjeseca, nakon što sam dobila poziv za razgovor iz policijske postaje, doznala sam tko je stajao iza famozne grupe. Riječ je o mojoj tada najboljoj prijateljici koja je, osim otvaranja grupe, radila i mnoge druge nelegalne stvari usmjerene prema meni. Nakon što sam izašla iz policijske postaje otišla sam s njom na kavu da vidim što ona najednom ima protiv „transvestita“ s kojim je bila dobra od rođenja. U razgovoru je nijekala da stoji iza toga kriveći druge moje prijatelje. Kasnije se sve sretno riješilo u moju korist.

Takve operacije još uvijek nije moguće obaviti u Hrvatskoj stoga si rješenje pronašla izvan granica naše države. Gdje si točno otišla? Koliko je sama operacija trajala i je li bila bolna?

Točno. Nažalost, ne mogu s vama podijeliti informaciju o samom mjestu i državi gdje sam obavila operaciju, iz privatnih razloga. Operacija je trajala dugo i bila je jako bolno iskustvo koje se na posljetku isplatilo.

Promjena spola zapravo je početak i mnogi nisu svjesni da to nije samo fizička transformacija. Znamo da je to jedan vrlo zahtjevan i dugotrajan proces, koliko fizički toliko i psihički. Kroz kakve sve promjene tvoje tijelo još uvijek prolazi?

Potrebno je još mnogo vremena da dođe do kraja cjelokupnog procesa transformacije. Najvažnije je da za sada sve ide prema planu i da nema nikakvih negativnih posljedica i nuspojava.

Još jedno pitanje usko vezano uz tvoju operaciju, ako si voljna udovoljiti znatizelji. I sama znaš da se mnogi pitaju koliko je operacija zapravo koštala i otkud ti novci za nju?

Svjesna sam da je to stvar koja ljude najviše zanima. Operacija nije toliko skupa koliko se medijski napuhuje. Točnu cijenu i odakle mi novci ne mogu reći, to je moja privatna stvar.

Često su te i zadirkivali da si homoseksualne orijentacije. Je li to istina? Kakvo je tvoje stajalište sada kad si „druga osoba“? Privlače li te muškarci ili žene? Ili možda oboje?

Mnogi su moju seksualnu orijentaciju povezivali s načinom odijevanja i time sami sebe zavaravali. Moja seksualna orijentacija prije transformacije bila je biseksualna, a sada mi se sviđaju samo muškarci. Moram napomenuti da sam veliki zagovaratelj i podrška LGTP populacije.

Za mnoge si prevulgarna i ekstravagantna. Imaš eksplicitnih slika na facebooku i svi tvoji statusi su bez cenzure. Nerijetko dobivaš nemoralne ponude. Kako odgovaraš na takve? Jesi li ti uistinu takva ili je to način na koji se ti nosiš s cijelom situacijom?

Moj stil života traje od 0-24 pa tako i samo odnošenje prema njemu. Iza svake riječi koju izgovorim ili napišem stojim, a svoj vulgarno-ekscentrični stil koristim kao najjače oružje protiv konzervativnih ljudi.

Kiara, od srca ti želim da ti se ostvare sve želje i planovi. Želim ti uspjeh na poslovnom i ljubavnom planu, da i dalje budeš svoja i ono najvažnije da budeš sretna. Iskreno se nadam da će se u skoro vrijeme ljudi barem potruditi shvatiti, a ne da se njihov stav temelji na predrasudama. Hvala ti što si podijelila s nama ovakvo intimno iskustvo.

Anamarija Alibašić, 4. r.

Gimnazija Bernardina Frankopana, Ogulin

Voditelj: Hrvoje Magdić

Mama među nama

Anamarija Tepšić maturantica je Ekonomske i trgovačke škole. Ističe se dobrim ocjenama i urođenom ozbiljnošću, ali i činjenicom da je prošle godine, dok je još bila polaznica 3. razreda, postala majka. Njezin trudnički „staž“ nije bio nimalo lak, ali nam je Anamarija pokazala da je moguće polaziti školu i brinuti se o trudnoći. Put koji traje 9 mjeseci izgurala je upornošću, strpljivošću i organiziranošću. Sve te osobine i sada joj puno pomažu u ulozi majke. Anamarija o svojoj sedmomjesečnoj bebi Noemi kaže da je veoma živahno i radoznalo dijete. Razveseli ju osmijehom čim se probudi. A o sebi Anamarija ne voli puno govoriti. Zato nam je njezina razrednica prof. Anita Kondrić rekla kako je Anamarija oduvijek bila na neki način ozbiljnija od svojih vršnjaka. Tiha i samozatajna – blage naravi, osoba u koju se uvijek možete pouzdati. Iako tinejdžerska trudnoća može predstavljati problem, kako u privatnom, tako i u školskom životu učenika, to kod Anamarije nije bio slučaj.

Život na prekretnici

Anamarija, reci nam kakav je to osjećaj biti mlada mama?

Sam osjećaj biti mama predivan je, i drago mi je da sam mlada, jer mislim da svojoj bebi mogu posvetiti puno više vremena. Zadovoljstvo mi je provoditi vrijeme u igri s njome, šetnji... (Samo da nije ove škole, hehe.)

A kakav je osjećaj bio saznati da ćeš postati mama i kako su tvoji roditelji reagirali na vijest?

Prvo sam doživjela šok. Nisam znala kako će moji roditelji reagirati. Danima sam razmišljala kako im reći, što ću sa školom... Shvatile sam da prvo ja moram prihvatiti situaciju u kojoj sam se našla i dotad nisam željela nikome ništa govoriti.

Reci nam jesu li te roditelji podržavali u trudnoći i pomagali ti?

Naravno, i to mi je bilo najvažnije. U početku sam se jako bojala njihove reakcije. Kada sam rekla mami, bila je u šoku, ali nakon toga me odmah zagrlila i bilo mi je lakše. Nisam imala hrabrosti reći tati, pa je mama to učinila umjesto mene. On se također šokirao, ali i to je kratko trajalo. Pao mi je "kamen sa srca". Nakon toga je sve bilo super, pazili su me, ugađali mi... Bili su jako sretni, rekli su da im je beba poklon za dvadesetu godišnjicu braka.

Što je najljepše kad si majka, a što najteže?

Najljepše je znati da te, kad dođeš doma, čeka osmijeh toga predivnog bića, a najteže je pomiriti se s time da se život promijenio, i to prije nego što si očekivao. Uglavnom nas ovakve situacije dočekaju nespremne.

Dani u ludom ritmu

Kako sada usklađuješ majčinske i školske obveze? Imaš li uopće vremena za sebe i ako imaš, kako to vrijeme iskoristiš?

Moram priznati da mi je malo teško, ali uz dobru organizaciju i potporu bližnjih uspijevam sve stići. Majčinstvo mi je novi izazov, na školske obveze već sam navikla. Posebno mi je naporno kad imam školu u popodnevnoj smjeni jer sam ujutro sama, pa tada imam jako malo vremena za sebe. Jedva se uspijem istuširati.

Možeš li nam opisati kako izgleda jedan tvoj dan?

Obično mi prolaze u ludom ritmu. U popodnevnoj smjeni probudim se oko 8 sati, nahranim Noemi, presvučem je, poigram se s njom, uspavam ju. I onda dođe red na pospremanje kuće, tuširanje, kavicu i ako mi preostane vremena, učim. Kad je škola ujutro, beba me dočeka s nepromijenjenim zahtjevima, samo što mi ju muž ili roditelji pričuvaju do spavanja, pa tada uspijem odvojiti malo vremena za izlazak s prijateljicama, u frizera, kupovinu i slično.

Koliko si se zapravo promijenila, jesi li postala ozbiljnija i odgovornija otkad imaš dijete?

Nisam se puno promijenila jer sam oduvijek bila ozbiljna. Naravno, nova uloga zahtijeva još više ozbiljnosti i odgovornosti, na što sam ja spremna. Trudim se ne postati previše drukčija od ostalih, jer se ne bih mogla uklopiti s njima, bila bih u potpuno drugom "filmu". A to ipak ne želim.

Budućnost počinje već sad

Kakvi su ti planovi za budućnost? Gdje vidiš sebe za 10-ak godina (osim u EU, naravno)?

Mislim da porod nije puno promijenio moje planove, samo ih je malo zakomplicirao. Potrudit ću se da se moje obrazovanje ne završi na srednjoj školi, jer sam svjesna da bez fakulteta ne mogu ništa. Za 10-ak godina vidim se opet u razredu jer bih voljela postati prosvjetni djelatnik. Treći sam razred završila vrlo dobrim uspjehom, trudila sam se što manje izostajati, ako je bio neki važan test ili ispitivanje, ne bih ga propustila. Sada se također trudim dolaziti što češće. Škola mi je zaista izašla u susret, posebice neki profesori. Pristupit ću i ispitu državne mature. Vjerujem da ću se stići dovoljno pripremiti, dat ću sve od sebe.

Osjećaš li potporu svoje sredine, sad kada si mlada mama?

Da, stalno me pitaju za bebu. Odmah su mi prijatelji došli u posjet, nisam osjetila negativne reakcije, čak ni od profesora.

Brak je Božji dar

Osim što si postala majka, odnedavna si i supruga. Koja je od tih dviju uloga zahtjevnija?

Pa, obje su zahtjevne, ali mislim da je majčinstvo ipak veća odgovornost.

Kakav je tvoj stav o mijenjanju prezimena pri udaji? Jesi li uzela muževo prezime?

Jesam, ali nisam imala vremena o tome razmišljati. Kao ni o održavanju linije ili o drugim, za mene tad nevažnim stvarima. Kad bih ponovno bila u toj situaciji, zadržala bih svoje prezime: Delić. Izabrala sam muževo zbog djeteta, ali ne osjećam pripadnost novom prezimenu. Ipak sam ja Delićka "pod kožom".

Vjeruješ li u instituciju braka, kakvo je tvoje mišljenje? Misliš li da brak može opstati u modernim vremenima?

Brak je Božji dar i jako mi je stalo da ga očuvam i da budem svom djetetu primjer, kao što su meni moji roditelji. Za skladan brak potrebno je puno tolerancije, razumijevanja, ustupaka, prilagođavanja... Nadam se da ću biti primjer mladima kako rano sklopljeni brakovi mogu uspjeti unatoč mnogim preprekama.

I za kraj, reci nam što bi ti poručila mladim djevojkama koje se nalaze u sličnoj situaciji?

Svaka situacija je nova, treba je pogledati s više strana i izvući pozitivno, jer je ne možemo promijeniti. Možemo je okrenuti u svoju korist.

Koliko god teško i naporno bilo odgajati dijete, uz potporu roditelja, muža i profesora te uz dobru volju i organizaciju sve je moguće. Upravo nam je to pokazala marljiva i strpljiva mama i učenica Anamarija. Želimo joj sreću i uspjeh u odgoju male Noemi, ali i u polaganju državne mature i odlasku na fakultet.

Dolores Ferenc, 2. r.

Ekonomska i trgovačka škola, Dubrovnik

Voditeljica: Sandra Rossetti-Bazdan

Propusti u odrađivanju praktične nastave

Recepcionari bez dobre prakse

Hotelijsko-turistički tehničari dobivaju tek puka obećanja o blistavoj budućnosti dok konobarenjem popunjavaju određeni fond sati praktične nastave. Odrasli koji bi se trebali zauzeti za svoje učenike vjerujući da su stvorili „školu mogućnosti“ samo formalno znaju da bi se učenici trebali baviti najviše poslovanjem recepcije, ali ne brine ih to što se isto ne provodi u praksi. Dok vlasnici hotela nesmetano iskorištavaju praktikante kao ispomoć u kojekakvim poslovima, budući hotelijeri nakon završetka srednje škole, usprkos brojnim teorijskim znanjima iz struke, nisu spremni za posao, jer mnogi od njih nikada ne vide pravu stranu zanimanja kojeg su upisali.

Kao posljedica činjenice da je Osijek još uvijek turistički nerazvijen svim je učenicima uvijek problem, neovisno o sezoni, pronaći hotel u kojemu će obavljati praksu. Recepcioneri se ne shvaćaju ozbiljno pa ih mentori jednostavno „prikrpaju“ konobarima iako je to posao o kojemu su tehničari slušali samo nekoliko sati teorije na prvoj godini, a s takvom se praksom nikada prije nisu susreli. Opravdanja koja nam nude i u školi uvijek su to da i zaposlenici u bilo kojem hotelu moraju proći kroz poslove svih hotelskih jedinica, što nam je jasno, ali problem je u tome što su rijetki oni koji ikada dobiju pristup samoj recepciji. Učenici većinom obavljaju sitne poslove oko hotela – čiste, gule krumpire i peru čaše, ali rijetko se upoznaju sa svojom pravom strukom – prijamom gostiju, informiranjem i vođenjem hotelskih evidencija. „U malim obiteljskim hotelima jednostavno ne postoje specijalizirani recepcioneri. Praktikanti moraju raditi sve, a sve ovisi o njihovoj želji, što god žele znati, uvijek mogu pitati“, rekla je Ana Florschutz, vlasnica osječkog hotela Silver.

Slabo znanje o budućem zanimanju

Budući da recepcioneri prema izvedbenom nastavnom planu i programu tijekom godine u prvom razredu uopće nemaju praksu, a kasnije je obavljaju samo u drugom polugodištu, jasno je da su oni smjer koji iz škole izlazi s najmanjim stručnim znanjem. Apsurdno je to što u prve dvije godine hotelijersko-turistički tehničari ne znaju gotovo ništa o svom budućem zanimanju. Objašnjenje za ovakav problem potražila sam kod višeg stručnog savjetnika za turizam i ugostiteljstvo, gospodina Ivica Loze iz Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih koji me uputio na novi radni strukovni dio kvalifikacije hotelijersko-turističkog tehničara. Iz navedenog pravilnika čija se primjena očekuje od iduće školske godine vidjela sam da se ponovno ističe važnost strukovnih predmeta, ali nisam dobila konkretan odgovor, jer svi očito misle da su oni dovoljni za uspješno plasiranje na tržištu nakon završetka škole.

Svjetla točka u cijeloj priči nekada je bila odrada prakse na moru u visoko kvalificiranim objektima s profesionalnim osobljem koje ima volju prenijeti svoje znanje na praktikante. I to se prošle godine promijenilo budući da niti jedan hotelijersko-turistički tehničar nije dobio priliku barem susresti se sa svojom strukom na moru, jer je zbog loše organizacije otkazana odrada prakse u Opatiji i na Hvaru. Nije pronađeno rješenje u drugim objektima diljem Jadrana, a ravnatelj Blaško Menalo ponudio nam je sljedeći odgovor: „Mi smo više puta kontaktirali s posrednikom objekta na Hvaru, ali nismo mogli doći do vlasnika. Hotel je tražio učenike, ali nije predvidio određene troškove za obavljanje njihove prakse.“

Loš sustav šteti učenicima

Ne vrijedi upirati prstom na sve strane tražeći dežurnog krivca. Krivicu snosi cjelokupni loše uređeni sustav koji je odraz isto takve države. Međutim, Hrvatska je jedna od vodećih turističkih zemalja u regiji i stoga se treba ponašati u skladu s time. Naša škola uistinu jest,

kako se svi vole hvaliti, jedna od vodećih ugostiteljsko-turističkih škola u Hrvatskoj, a učenici većinom uistinu jesu vrijedni i poslušni, ali ne možemo se oteti dojmu da recepcioneri ipak dijelom ostaju zakinuti. Umjesto usvajanja svih praktičnih znanja u srednjoj školi, prepušteni smo sami sebi i priliku za napredovanje dobivamo tek kasnije. To je i jedan od razloga što mnogi odustanu od posla u struci pa zato i nedostaje stručnog kadra u turizmu. Dobre namjere slaba su utjeha onima koji su zbog nemogućnosti kvalitetne odrade prakse izgubili interes za struku kojeg su nekada sigurno imali. Nemamo puno predviđenih sati prakse, ali zašto ih ne bismo odradili učeći nešto novo, radeći s gostima i skupljajući iskustva koja će nam vrlo brzo zatrebati? Nimalo nam ne koristi reputacija koju „uživamo“ kao smjer najvećeg potencijala i znanja u školi kada nemamo gdje naučiti posao u struci.

Marija Sekur, 3. r.

Ugostiteljsko-turistička škola, Osijek

Voditeljica: Sanja Klanac

Teorija i praksa u sukobu

Staro raskrižje – nova regulacija: semaforizacija ili kružni tok

Kružnim tokom osigurava se kontinuitet vožnje, postiže se minimalno čekanje, propusna je moć veća, preglednost mnogo bolja, a i s ekološkoga i ekonomskoga gledišta kružni tok opet je u prednosti. Semaforizirano raskrižje znači velika zakrčenja, manju sigurnost i goleme ekonomske i ekološke posljedice

U posljednje se vrijeme često mogu čuti razgovori i priče o izgradnji semafora na poznatoj čakovečkoj „magistrali“, na raskrižju ulica Dr. Ivana Novaka, Zrinsko-frankopanske i Športske. Vozači

koji svakodnevno prolaze tim raskrižjem i stanari susjednih zgrada ne kriju nezadovoljstvo. Neki se i zgražaju misleći da će biti još više nesreća i gužvi nego dosad.

Živimo u modernom svijetu, a naši bi „stručnjaci“ ponovo uveli semafore, koji u zemljama koje žive ukorak s vremenom već uvelike izlaze iz uporabe i zamjenjuju se suvremenijim metodama rješavanja prometa na raskrižju – kružnim tokovima, koji u posljednja dva desetljeća dobivaju sve značajniju primjenu, a istraživanja i studije dokazuju da su najbolji način rješavanja prometa na raskrižju.

Prednosti i nedostaci

Raskrižje s kružnim tokom ima mnogo više prednosti u usporedbi s onim na kojem prometom upravljaju semafori. Najveća je prednost sigurnost za sve sudionike u prometu – u kružnom toku vozi se manjom brzinom, a posljedice prometnih nezgoda i materijalna šteta daleko su manje nego na semaforiziranom raskrižju.

Kružni tok osigurava kontinuitet vožnje, minimalno čekanje, veću propusnu moć i mnogo bolju preglednost. S ekološkoga i ekonomskoga gledišta kružni tok opet je u prednosti – čekanjem „na semaforu“ mnogo više zagađujemo okoliš ispušnim plinovima iz vozila, trošimo novac za gorivo i toliko dragocjeno vrijeme. Kružni tok traži veća početna ulaganja, ali je isplativiji na duže vrijeme, dok održavanje semafora i njihovi svima nam dobro poznati kvarovi predstavljaju problem u sigurnosnom i financijskom smislu.

Riječ građana

Krajem siječnja na tom smo raskrižju provodili anketu među građanima koji su odgovarali na pitanja o mogućem rješenju regulacije prometa. Rezultati su nadmašili naša očekivanja i pokazali da građani imaju podjednake stavove o tome kako urediti promet.

Od 100 ispitanika, 88% odgovorilo ih je da bi kružni tok bio najbolje rješenje, samo 5% bilo je za postavljanje semafora, a preostalih 7% zadovoljno je postojećim režimom regulacije prometa.

Prisjetivši se raskrižja kod Hotela *Park*, 95% ispitanika smatra da je bolje postojeće stanje s kružnim tokom, a samo njih 5% bilo je zadovoljnije semaforima.

Što kažu čelnici

U razgovoru s Alenkom Hošnjak, dipl. ing. prometa, djelatnicom PU međimurske i predsjednicom Savjeta za sigurnost prometa na cestama Međimurske županije, doznala sam da je raskrižje o kojem pišemo, detektirano kao opasno mjesto.

Projekt za rekonstrukciju ovog, ali i preostala dva raskrižja u Zrinsko-frankopanskoj ulici, izrađen je 2011., a izradu i provedbu financira Nacionalni program sigurnosti cestovnog prometa, za što je, kako kaže Hošnjak, zaslužna upravo Policija. Tim projektom predviđeno je da će prometom upravljati sustav zeleni val s posebnim fazama za lijeve skretače. Na pitanje zašto semafori, a ne kružni tok, Alenka Hošnjak kazala je da će ostali sudionici u prometu biti sigurniji i da je, što se gradnje tiče, to gotovo nemoguće izvesti:

– Teško je kanalizirati promet u Zrinsko-frankopanskoj ulici. Osim toga, tim raskrižjem prolazi nekoliko instalacija, pa ga je zbog financijske situacije nemoguće rekonstruirati, a kružni tok je i prevelika početna investicija.

Ravnateljica Županijske uprave za ceste Ljerka Cividini objasnila je kako je došlo do odluke o gradnji semafora. Nakon što je Nacionalni program sigurnosti cestovnog prometa odlučio da se spomenuto raskrižje mora riješiti, sazvan je sastanak čelnika Hrvatskih cesta, Grada Čakovca, Županijske uprave za ceste i Policije. Na tom je sastanku izglasano da će se graditi semafori s već prije spomenutim sustavom zeleni val. Ona drži da sigurnost neće biti upitna, ali naglašava da su kružni tokovi sigurniji i utječu na smirenost vozača.

Zamjenik čakovečkoga gradonačelnika Veselin Biševac ponajprije kaže da je Grad otvoren za sva pitanja i razgovore s građanima i da još ništa nije odlučeno vezano uz gradnju semafora. Isto tako, kaže da se stanari okolnih zgrada ne trebaju bojati škripanja guma i buke u slučaju da budu postavljeni semafori.

– Ja bih radije kružni tok, ali ni semafori nisu tako loši – zaključuje dogradonačelnik Biševac.

Oni nas poučavaju

S obzirom na to da su naši nastavnici strukovnih sadržaja svi redom diplomirani inženjeri prometa i da su oni ti koji poučavaju buduće prometne stručnjake, zanimao nas je i njihov stav.

Profesor Miljenko Fric o spomenutom problemu kaže:

- Ponajprije, o tome treba odlučivati struka na temelju prometno-tehničkih veličina. To kao društvo uglavnom ne radimo, već rješenja donosimo na temelju ostrašćenih rasprava ljudi koji misle da se u sve razumiju. Sve dok traju takve rasprave, nažalost, promoviraju se nečiji interesi u koje spada i prikrivanje nestručnosti dobro pozicioniranih ljudi. Bez mnogo premišljanja jasno je da u obzir dolazi samo raskrižje s kružnim tokom prometa zbog veće sigurnosti i propusne moći, kraćeg vremena putovanja, manje buke i vibracija, manjeg trošenja materijala, jeftinijeg izvođenja i održavanja... Dakle, raskrižje s kružnim tokom opravdano je zbog sigurnosnih, ekonomskih i ekoloških razloga. Semaforizirano raskrižje znači velika zakrčenja, manju sigurnost i goleme ekonomske posljedice za velik broj Čakovčana, Međimuraca i svih ostalih korisnika tako lošeg rješenja za dugi niz godina.

Profesor Renato Vinko smatra da je kružni tok daleko sigurnije rješenje nego semaforizirano raskrižje. S gledišta svoje struke iznosi da kružni tok pridonosi većoj sigurnosti zbog znatno manjeg broja kritičnih točaka unutar raskrižja te da kod kružnog toka nema čekanja ispred raskrižja, a to pridonosi manjoj potrošnji goriva i smanjenju zagađenja okoliša, a na kraju i smanjenju prijevoznih troškova. Na temelju svog iskustva kaže da semaforizirano raskrižje u nizu, pogotovo u zelenom valu, ohrabruje vozače da pritisnu papučicu gasa nastojeći „uhvatiti“ zeleno svjetlo na idućem raskrižju. Isto tako, u noćnim satima, kada su ceste puste, vozači najčešće prolaze kroz crveno jer im se ne da čekati, pogotovo kad vide da nema nikoga na bočnim cestama.

Što na kraju zaključiti? U školi učimo jedno, a u praksi se provodi drugo, što nikako nije u skladu. Zašto je tako u ovom slučaju regulacije raskrižja, teško je reći i vjerojatno će samo vrijeme pokazati jesu li semafori najbolje i najsretnije rješenje. Nadajmo se da posljedica semaforizacije, odnosno odsutnost kružnog toka neće odnijeti ljudske živote i donijeti materijalne štete.

Iz dana u dan čine se apsurdne stvari, što zapravo više i ne čudi jer je i ovaj slučaj „živi primjer“. Ljudi na čelnim pozicijama ne razmišljaju o dugoročno najboljem i najisplativijem rješenju, oni sagledavaju trenutačnu situaciju na svoj način, ne prihvaćajući nove spoznaje i iskustva.

Nakon svega, postavlja se pitanje čemu uopće školovati buduće prometne stručnjake ako se riječ struke ne uvažava. Mnogi se prave da ne znaju, a ustvari ne žele znati, pa je donesena gomila loših rješenja, ne samo prometnih, pogubnih za sve – građane, stručnjake, ali i nove generacije.

Profesorica Smiljka Kovačić, velika zagovornica kružnih tokova, poučava nas prema motu naše škole – *Škola za život dostojan čovjeka* – stoga ne bismo trebali činiti korak unazad kad smo već iskoračili naprijed.

Ana Marija Babić, 4. r.

Gospodarska škola, Čakovec

Voditeljica: Vedrana Močnik

Razgovor s Danielom Jurašekom, Brođaninom koji je dobio posao u *Googleu* na jedan pomalo nesvakidašnji način

Čini pravu stvar, na pravi način, u pravo vrijeme

Kako se uz malo volje, truda, hrabrosti i sreće ostvario san mladog profesora. Jedna mu je poruka promijenila budućnost. „Poručio bih mladima da vjeruju u sebe i u svoje sposobnosti, da se nikada ne predaju i ne dopuštaju da ih demotiviraju priče o lošoj situaciji...“

Razmišljajući o odabiru buduće karijere, mnogi se učenici ne mogu odlučiti što u životu žele postići i kako svoje mukotrпно stečeno znanje najbolje upotrijebiti. Imamo ili želimo imati viziju svoje budućnosti, ali smo neodlučni, ne znamo što odabrati, vidimo više mana nego prednosti koje nam posao može donijeti. Tijekom školovanja toliko se zamaramo nepotrebnim informacijama, ne imajući u vidu da moramo misliti na sebe i svoj budući uspjeh – učiti ono što će nam biti od velike koristi. Čitajući i slušajući u medijima o situaciji u društvu danas vidimo kako ljudi iz dana u dan dobivaju otkaze ili se uopće ne mogu zaposliti. Stoga sam vam odlučila udijeliti „nadu u bolju budućnost“ i pokazati kako će se vaš trud i zalaganje već nekada ipak isplatiti. Možda onda kada to i najmanje očekujete. Donosim vam intervju s gospodinom Danijelom Jurašekom koji je uz svoje znanje, ali i pomalo sreće dobio priliku raditi za jednu od najmoćnijih i najuspješnijih tvrtki sadašnjice – *Googleu*!

*Dobiti posao u **Googleu** vjerojatno je san velikog broja informatičara u svijetu. Kako je to vama uspjelo? Što je presudilo? Što ste po struci?*

Slazem se da je san mnogih raditi za takvu tvrtku kao što je *Google*, ali iskreno rečeno, ja nikada nisam o tome razmišljao zato što nisam informatičar po struci niti sam se ikada bavio poslovima vezanim uz IT sektor. Po struci sam profesor njemačkog i engleskog jezika. Posao sam dobio, može se reći, uz dosta sreće. Jednostavno, bio sam na pravom mjestu u pravo vrijeme. U to sam vrijeme hono-

rarno radio prijevode preko jedne od internet stranica koje se bave posredovanjem pri zapošljavanju. Tek sam kasnije saznao da je Google jedan od najvećih poslodavaca na toj stranici. Google nikada nije objavio natječaj ni oglas za to radno mjesto. Javili su mi se putem e-maila u kojem su objasnili da odgovaram njihovim zahtjevima i pitali me jesam li zainteresiran za njihovu poslovnu ponudu. Neko-liko sam puta provjerio radi li se zaista o *Googleeu*. Naravno, ugovor je uslijedio tek nakon iscrpnih razgovora i testova. Nakon uspješno riješenih testova koji su se sastojali od prijevoda s engleskog na njemački jezik, poznavanja „Excela“ i unosa podataka, uslijedio je razgovor s jednim od *Googleeovih* projektnih menagera na kojem sam morao odgovarati na niz pomalo čudnih pitanja poput: „Koliko bi naplatili pranje svih prozora u Chicagu? Koliko golf loptica stane u jedan autobus?...“ Nakon razgovora objasnili su mi da na ta pitanja nema točnih ili netočnih odgovora i da je to samo jedan od načina na koji *Google* provjerava način razmišljanja budućih zaposlenika. Nakon dva dana dobio sam ponudu za probni rad koji bi trajao samo nekoliko dana. Nakon uspješno odrađenog probnog roka uslijedio je posljednji razgovor nakon kojeg sam dobio ugovor na neodređeno vrijeme. Čitav taj proces testiranja činio mi se kao neki san. Ni u jednom trenutku nisam vjerovao da bih baš ja mogao dobiti taj posao jer nisam imao nikakve informacije o tome koliko se uopće ljudi kandidiralo za posao. Jedino što sam znao jest činjenica da *Google* radnike za to radno mjesto nije tražio samo u Hrvatskoj, nego po čitavom svijetu.

Kako izgleda jedan vaš radni dan?

Teško je opisati jedan radni dan zato što gotovo svaki dan radim nešto drugo. Prvo što moram reći jest da nemam određeno radno vrijeme i da sav posao obavljam kod kuće. Radim kad želim i koliko želim, pod uvjetom da radim 40 sati tjedno. Prva stvar koju obavim kada započinem radni dan jest odgovaranje na e-mail poruke. S obzirom na to da trenutno vodim 3 projekta i brinem se za obuku 30

radnika, broj tih poruka prilično je velik. Nakon toga slijedi rad na projektima. Neki su od zadataka koje moram obaviti provjera podataka unesenih tijekom određenog projekta, pisanje uputa radnicima koji će raditi na novim projektima, raspoređivanje radnika na određene projekte, analiza rada pojedinih radnika, pisanje izvještaja o stadiju projekta itd... Kada radim na novom projektu, jedan mi je od glavnih zadataka predvidjeti poteškoće i probleme do kojih bi moglo doći tijekom rada na tom projektu i pokušati ih spriječiti prije nego što se dogode. Na kraju radnog dana uglavnom odgovaram na upite radnika za čiju sam obuku zadužen.

Što točno stoji u opisu vašeg radnog mjesta?

Naziv mog radnog mjesta je „Team-Lead German language“, a u opisu posla stoji:

Voditi i nadgledati projekte i izvještavati o njihovom tijeku.

Učinkovito i kompetentno upravljati pitanjima i problemima.

Provoditi procjene učinka.

Osmišljavati i pisati smjernice za projekte unosa podataka.

Zapošljavati i obučavati nove radnike.

Što biste izdvojili kao najzanimljiviji dio svoga posla?

Najzanimljiviji dio posla je rad u odličnom timu s predivnim ljudima iz cijelog svijeta i činjenica da niti jedan radni dan nije isti. Najbitnije je da svaki dan naučim nešto novo.

Što je, u vašem slučaju, presudno za motivaciju: plaća, izazov ili nešto treće?

Iako je plaća daleko veća od prosječne hrvatske plaće, ne bih rekao da je presudna za motivaciju. Mislim da je u svakom poslu, pa tako i u mom, za motivaciju najbitnija ljubav prema tom poslu.

Prije nego što ste se zaposlili na ovom radnom mjestu, kako je trebala izgledati vaša budućnost i kojem ste zaposlenju tada najviše težili?

Prije nego što sam se zaposlio u *Googleu* radio sam kao nastavnik stranih jezika u osnovnoj školi. Vjerovao sam da ću taj posao raditi do mirovine.

Po vašem mišljenju, koje kvalitete, odnosno sposobnosti, naravno, osim stručnosti za pojedinu vrstu posla, treba imati neka osoba da bi se izborila za neki posao između velikog broja prijavljenih kandidata?

Osim stručnosti za pojedini posao, mislim da je jako bitno znanje stranih jezika i dobro poznavanje rada na računalu. Ako je većina kandidata jednako stručna za određeni posao, morate imati nešto što će vas izdvojiti od ostalih kandidata.

Mislite li da je završeni fakultet odskočna daska za uspjeh u životu?

Ovisi o tome što podrazumijevate pod uspjehom i koje su vam ambicije. Mislim da je završen fakultet prednost koja će još više doći do izražaja u budućnosti.

Kakvu ulogu u životu igraju sreća i hrabrost, a kakvu stručnost, kada je u pitanju uspjeh na poslovnom planu?

Mislim da je stručnost najbitnija, ali malo sreće i hrabrosti također je potrebno za poslovni uspjeh.

*Kako je okolina reagirala na vaše zaposlenje u **Googleu**?*

Gotovo nitko nije vjerovao kada sam rekao da sam dobio posao u *Googleu*. Ali i meni je trebalo nekoliko dana da to shvatim. Naravno, svi meni bliski ljudi iskreno su sretni što radim posao koji volim za tako veliku tvrtku.

Koja je prednost, a koja mana rada kod kuće?

Najveća prednost mog posla je to što nisam vezan za određeno mjesto. Imam mogućnost raditi bilo gdje, a to svakako namjeravam iskoristiti u bližoj budućnosti. Druga je velika prednost to što imam mogućnost da si sam određujem radno vrijeme. Jedina mana koju

bih mogao navesti jest da se sva komunikacija s radnim kolegama i poslodavcima obavlja putem interneta.

Čime se bavite u slobodno vrijeme?

Volim izlaziti s prijateljima, igrati košarku i *squash*, ići na duge vožnje biciklom, pročitati dobru knjigu ili pogledati dobar film.

Što biste za kraj poručili mladim osobama koje su tek završile školovanje i trebaju se otisnuti u tu, za naše prilike, tešku misiju pronalaska posla?

Poručio bih mladima da vjeruju u sebe i u svoje sposobnosti, da se nikada ne predaju i ne dopuštaju da ih demotiviraju priče o lošoj situaciji jer će oni kompetentni i profesionalno odgovorni uvijek biti prepoznati. Istina, trenutno stanje na tržištu rada u Hrvatskoj je teže nego što je to bilo prije nekoliko godina. Upravo u toj situaciji je potrebno tražiti posao u kojem možete nešto naučiti, a ne čekati da idealni posao nađe vas. Stjecanje bilo kakvog radnog iskustva tijekom studiranja, odrađivanje stručne prakse ili čak i volontiranje, prednost je koju pojedinac može steći dodatnim angažmanom i koja im može donijeti prvo zaposlenje.

Barbara Galović, 3. r.

Klasična gimnazija fra Marijana Lanosovića s pravom javnosti
Voditeljica: Blanka Borić

Do Južnoafričke Republike i natrag

Moj boravak u Južnoafričkoj Republici trajao je od 21. prosinca 2011. do 13. siječnja 2012. Iz Stuttgarta sam zrakoplovom išao sâm preko Dubajja do Johannesburga. Od Stuttgarta do Dubajja ima sedam sati leta i 4800 kilometara, a kada sam došao u zračnu luku Dubai, bio sam fasciniran i zaprepašten njezinom veličinom. S jednog kraja zračne luke do drugoga ima više od 90 minuta hodanja jer je cijeli kom-

pleks napravljen za *dutyfree* kupovinu i tamo se može nabaviti sve što se poželi, od odjeće i auta do suhog zlata i ostalih sirovina.

Nakon pet sati boravka u Dubajju, ukrcao sam se na zrakoplov za Johannesburg. Između tih dviju destinacija ima 6400 kilometara i 8 sati leta. Kada sam sletio i izašao iz zrakoplova, prvo što sam osjetio bila je velika količina vlage u zraku, promjena temperature nije me toliko pogodila koliko sparina samoga područja. Tamo su me dočekali polutetak i moj djed te smo krenuli prema njihovoj kući.

Dok smo se vozili brzom cestom do svoga odredišta, odmah sam uočio kako voze po lijevoj strani, kao u Engleskoj. U vožnji do kuće (od zračne luke do njihove kuće ima otprilike 60 minuta vožnje) vidio sam da su grad i okolica podijeljeni na posebna područja i da svako područje ima betonski zid visok 4 metra, s bodljikavom žicom na vrhu. U početku mi nije bilo jasno zašto je to tako. Naime, znao sam da je život u Johannesburgu opasan, ali da svaki dio grada, i što se poslije uspostavilo – svaka kuća, ima betonski zid od 4 metra sa žicom, to nisam očekivao. Nakon kraćeg razgovora s tetkom zaključio sam da je danas opasno kao bijelac hodati po određenim ulicama, jer činjenica je da Južnoafrička Republika, koja ima službeno 44 milijuna ljudi, konstantno gubi ljude bijele boje kože (kojih ima nešto manje od 10 posto), jer su politika i način života nepovoljni za njih. Shvatio sam i da je stopa kriminala visoka pa je zid jedna od najboljih zaštita koja se može imati, a u kućama su, naravno, postavljeni i alarmi, jer kada i ako vas netko opljačka, već je kasno, a ni policija ni sudstvo ne mogu napraviti puno u tom slučaju.

Nakon mog dolaska i dugog odmora od puta sljedećih dana trebali smo ići razgledavati okolinu da ja *vidim Afriku*. Prva tri dana bili smo, iz nekog meni nepoznatog razloga, po trgovačkim centrima i kupovali razne stvari. Meni to nema smisla jer u Afriku nisam došao kako bih išao u kupovinu i gledao stvari koje imam i ovdje, jer dok ste u gradu ili u trgovačkom centru, sve je slično kao i u nas. Jedina je razlika to što grad izgleda puno siromašniji i prljavije nego gradovi u Hrvatskoj, a na svim su mjestima uglavnom pripadnici tamne boje kože, bijelaca skoro nigdje nema.

Nakon četvrtoga dana moga boravka u Africi krenuli smo prema jednom nacionalnom parku, Nacionalnom parku *Kruger*. To je vrsta safarija, gdje se na tom velikom području vozi okolo malim prašnim puteljcima i traže se životinje koje slobodno hodaju na području veličine 400 kilometara širine i 800 kilometara dužine. Zanimljivo je što je cijelo to područje vrlo raznoliko i priroda se mijenja iz trenutka u trenutak, te bih svakome tko može i želi doći u taj neobičan kraj, preporučio da uzme 3-4 dana i sve dobro pogleda.

Nakon tih nekoliko dana provedenih u nacionalnom parku, vratili smo se u Johannesburg i nedugo poslije toga slavili Novu godinu. Na moju žalost, ja sam 31. prosinca dobio trovanje hranom i svoju Novu godinu proveo bolestan, što je izvrstan početak predstojeće godine. Nekoliko dana nakon toga otišli smo moj djed i ja u Durban kod bratića mojeg polutetka na tri dana. Čim smo došli, odveo nas je njegov bratić u obilazak grada, naravno – u autu, jer ni tamo nije pametno izlaziti iz automobila u gradu. U Durbanu je slično kao s Johannesburgom, grad ima mnogo lijepih zgrada, ali su stale s razvojem prije 20 godina. Jednostavno žalosno, otkad su se dogodile neke promjene u politici i vladi, gospodarstvo i kultura počeli su nazadovati. U Durbanu sam se kupao u Indijskom oceanu, skakao s 86 metara visokog mosta, i jeo ne toliko dobru ribu (naša je ukusnija). Lijep je grad, ali se trebaju dogoditi određene promjene jer propada.

Nakon dolaska iz Durbana, otišli smo u obilazak *soweta* (South Western Townships-Jugozapadno naselje) koji je poznat po svojem siromaštvu (*slumovi*), visokoj stopi kriminala i po tome što prije 10-20 godina bijelac nije smio tamo otići ukoliko se ne želi ubiti ili dati opljačkati, *sowet* je jedna od najopasnijih destinacija u Južnoafričkoj Republici. Tamo smo išli s vodičem koji nam je rekao nekoliko zanimljivih stvari, naprimjer: ima oko 4 milijuna ljudi (da budem jasan, to je područje manje od Zagreba, a ova je brojka službena), zakon tamo ne vrijedi (imaju svoj zakon – ako se nekoga opljačka, ne zove se policija, nego, ako se zna tko je pljačkaš, a u većini se slučajeva zna, onda se njega istuče na smrt). Interesantno je da u *sowetu* nema

zidova sa žicom i ostalim osiguranjem. I još mi je nešto na što smo naišli tamo zaprepastavajuće – u *sowetu* je društvo podijeljeno na tri klase: nižu, srednju i višu.

Kako smo išli u obilazak grada, počeli smo na području gdje su ljudi više i imućnije klase, tamo su vile, svatko ima po 3-4 auta, mnogo niže posluge koja radi u kući i oko nje. U vožnji smo došli u dio grada ljudi srednje klase, gdje se vidi da je stanovnicima te kuće i naseobine poklonila država, manje su, nisu toliko raskošne, a jedan od znakova kako prepoznati u kojem se sloju nalazite je da pogledate oko sebe i vidite koliko ljudi ima na ulici; u području gdje stanuje visoka klasa, niti jednu osobu (djecu, starije ljude, bilo koga) nismo vidjeli na ulici. Kako smo ulazili u područja u kojima žive niži slojevi (*slumovi*), rastao je broj ljudi na cesti, a cesta je počela nestajati i pretvarati se u makadamski put. Kada smo došli tamo, to je bilo nešto neopisivo.

Stajali smo na povišenom dijelu i imali panoramski pogled na naselje napravljeno od smeća. Kuće, napravljene od rebrastih limova za krov, ograđene starim oprugama iz madraca i kreveta. Spustili smo se dolje i uvidjeli da nema struje i vode u tom naselju, nego su se ljudi ilegalno priključili kojekakvim žicama na gradsku mrežu (i to samo određeni, njih nekoliko). Nakon provedenih sat i 30 minuta tamo, uputili smo se natrag, prema centru grada. Vraćajući se, pitao sam se kako se tako nešto može dopustiti.

Sve slike, komentari, riječi, priče nisu ništa naspram toga što smo vidjeli i osjetili u tom dijelu grada. To je bio naš posljednji izlet i tri dana nakon toga vratio sam se u Stuttgart i tako je završilo moje putovanje koje mi je u mnogim pogledima otvorilo oči.

Vrativši se natrag s mnogo pitanja i uzdrmanog gledišta na svijet, ušao sam u svoju svagdašnjicu.

Yannick Mudrovčić, 3. r.

V. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Vesna Muhoberac

Putovati? Zašto?

Kada pogledam kartu Europe, probude se sjećanja. Pogled mi prvo padne na Lijepu Našu. Predivna panorama s Gornjega grada u podne sunčanog dana. Pucanj topa s Griča kao da obraća pozornost na dinamičan horizont koji promatramo ispred sebe dok sjedimo na klupi uz Matoša okamenjenog (ili pak ometaljenog) u vremenu. Vreva na velikoj terasi s mnogo jutarnjih kava uz čašu vode pruža se od Cvjetnog trga pa sve do Kožarićevoga Prizemljenog sunca. Putovati? Zašto? Da shvatimo koliko volimo taj svoj rodni grad! Da uočimo kako svaki grad stvarno ima dušu koju također čine dinamični horizonti i još mnogi detalji o kojima ćemo kasnije.

Rotterdam – ima dušu poslovnog čovjeka čija je žena dizajnerica interijera pa stoga njih dvoje žive u predivnoj dvoetažnoj kućici s mnogo cvijeća i malo djece. Po mogućnosti s pogledom na polje vjetrenjača. Amsterdam priča priču dvadesetpetogodišnjaka koji je nakon obrane diplomskog rada došao malo vidjeti kako se živi u gradu koji udiše zrak stopostotne legalizacije. Den Haag pati čekajući dobar tim uličnih smetlara, dok mu se jedna od tramvajskih linija svakodnevno uspijeva iskrasti do Sjevernog mora. Da, dobro ste shvatili – Nizozemska me se baš i nije pretjerano dojmila.

Berlin. Prve asocijacije su Berlinski zid, medvjed, muzeji, burna povijest... Ovaj multikulturalni grad, domaćin mnogih svjetski poznatih događanja kao što su sajmovi i izložbe, ima nešto mnogo više od mojih prvih asocijacija. Daleko od toga da turist *u zraku* lako može osjetiti miris prošlosti koja je podijelila apsolutno sve na dva suprotna pola... Ipak, mislim da je čar u njegovoj veličini, u gigantizmu koji se očituje na svim područjima – od toga da ondje živi oko 3,5 milijuna ljudi, da je središnji Europski kulturni centar, da je glavni grad ponajveće gospodarske sile svijeta, a tek da vidite te ogromne, lijepe i čiste zgrade! Brojnost kulturno važnih građevina i prava njemačka pedantnost zapravo su me i očarale. Čak dovoljno da odlučim kako ću se u ovaj grad vratiti što prije. Samo više od tjedan dana kako bih mogla

odmarati oči razgledavajući cijelo područje oko Brandenburških vrata i proučavajući taj čuveni Otok muzeja. Eh, još da spomenem i fascinantant sustav od 68 zvona i zvonik Carillon – koji čak i zvoni!

Poljska! Posjet akademskom, kulturnom i povijesnom središtu te zemlje – grad Poznan. Snijeg koji nije prestajao padati pomagao je stvaranju kontrasta između topline koju posjeduju Poljaci i hladnoće koja bez ikakvog problema dosegne i -10°C . Odlično za turističko razgledavanje, zar ne? Unatoč *dojmljivim* temperaturama uspjeli smo pročešljati grad i osjetiti raznolikost koju su pružili svi arhitekti koji su ikad radili u Poznanu. Tako je jedna od poznatijih građevina, katedrala sv. Petra, mješavina gotičkog i romaničkog stila. Nakon što sam se prisjetila ljepota kao što su nanizane zgradice pastelnih boja oko Staroga trga i zagrada gradske uprave, bježim u Bratislavu. Što reći osim toga da je iznenađujuće malena? Uređena slično Poznanu, Zagrebu, Pragu... Ručak u *vrtećem* UFO-restoranu koji se nalazi iznad Novog mosta, pogled iz Bratislavskog dvorca na Dunav i centar te periferiju grada i ta moć blizine naprosto su me kupili. U taj se grad definitivno moram vratiti!

Odsjetila bih se Azurne obale, Baskije, okolice Madrida, Katalonije... Kako sam se tamo uputila u kolovozu, čekala me druga krajnost – užasno visoke temperature. No, nisam bježala od oceana i mora pa je bilo utoliko lakše! Nakon deset dana istraživanja po Azurnoj obali – s kartom i bocom vode u ruci – shvatila sam kako ću najviše pričati o jednome lučkom gradu. Taj grad ima sve – od turističkih naselja s luksuznim vilama, preko šetnice uz obalu duge *sitnih* pet kilometara, do dinamike koju donose uske ulice staroga dijela grada kao i široke i prostrane (pogodne za različite parade i zabave) ulice novoga dijela grada... Da, to je Nica – Englezima uvijek drag grad, smješten u blizini talijanske granice. Što još reći osim da smo taj grad zatekli na vrhuncu organizacije ljetnih zabavnih igara? Idealno! Svakovečernji vatromet od sat vremena, hodajuća kazališta i cirkusi, glazbene pozornice gotovo svih mogućih žanrova postavljene uzduž poznate Engleske šetnice (pet kilometara!)... Da, to je razigrana, bogata, lepršava kraljica Azurne obale.

Nakon Kneževine Monako, Monte Carla, Nice, Aix-en-Provencea i vrlo mirnoga i jednostavnog Avignona došli smo do Lourdesa. Svjetski poznato Marijansko svetište – bez imalo mira. Vreva ljudi iz svih dijelova svijeta, pripadnika različitih religija. Još jedno od francuskih čuda! San Sebastian slobodno se može nazvati čudom španjolske pokrajine Baskije. Zapravo mu je najveće bogatstvo duga i široka pješčana obala koja spaja Atlantik s Pirinejskim poluotokom. Posebnost je njegova što, po uzoru na Rio de Janeiro, na obližnjem brdu ima postavljen ogroman kip Isusa Krista. Nakon posjeta kraljevskom gradu Burgosu, koji posjeduje jednu od bogatijih i ljepših svjetskih katedrala, došli smo do Madrida! Najveća posebnost toga grada u kolovozu 2011. godine bila je skupina oko dva milijuna mladih koji su sudjelovali na Svjetskom susretu mladih s Papom. Od neprestane gužve pobjegli smo u poznati španjolski nacionalni muzej Prado, u kojem se nalaze poznata djela španjolskih, nizozemskih, francuskih i talijanskih slikara. Oduševio me i sam pogled na Caravaggiova, Tizianova, Rubensova, Botticellijeva i Goyina djela... Pravo umjetničko bogatstvo!

A bogatstvo moderne, lude, gotovo nevjerovatne, umjetnosti zahteklo nas je i u Barceloni. Naime, glavni grad Katalonije obilježio je Antoni Gaudi. Poslije pretraživanja svih njegovih poznatih i manje poznatih djela odnosno kuća, zgrada i skulptura, na La Rambli smo vidjeli kako izgleda pravi svijet šibicara – ljudi koji na *zanimljiv* način uspiju zaraditi novac, a i pošteno se izgalamiti.

Putovati? Zašto?! Jedan od manje bitnih, ali meni posebno dragih razloga jest to što s povratkom u Zagreb uvijek ponovno shvatim kako mi odgovara njegov mir i jednostavnost. Sigurno se pitate koji me to veliki razlog potakne da otputujem? Divno je upoznavajući različite kulture, načine življenja i jezike shvatiti kako svi imamo nešto zajedničko u komunikaciji. Svi se isto smijemo, svi znamo da je zagrļaj nešto lijepo... I sve smo to naučili putujući. Ali kroz život.

Jelena Sesar, 4. r.

I. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Antonija Sikavica Joler

Deset tisuća kilometara i tri tisuće dvadeset osam stabala drveća

Ako imate san – ne odustajte

Earthmen, peace messenger ili Yuji Miyata od 2007. godine širi mir po svijetu. Prešao je deset tisuća kilometara i posadio tri tisuće dvadeset i osam stabala drveća. Tako je posadio drvo i u Novoj Gradiški.

Japanac Yuji Miyata već je sa šest godina shvatio da se nešto treba poduzeti s globalnim zatopljenjem, onečišćenjem i ozonskim rupama, ali tek na fakultetu počeo je ostvarivati svoj san. Paul Coleman, njegov profesor s fakulteta, bio mu je nadahnuće i uzor. Učio ga je kako ljudima poslati poruku o tome što se događa našem planetu. Sve je počelo kad je njegov profesor počeo hodati po svijetu i saditi drveće mira. Miyata je nekoliko godina hodao s njim i zajedno su došli na Olimpijske igre u Pekingu, ali sada pješaci sam. Kao što smo rekli, prošao je deset tisuća kilometara pješice bez ikakvih prijevoznih sredstava. Ovaj zanimljivi čovjek u svakom gradu u koji dođe posjećuje i školu pa je tako došao i u našu i sve nas osvojio svojom jednostavnošću i ljubaznošću.

Zašto baš hodate?

Hodam zato što mogu upoznati razne ljude, njihove običaje, kulturu, religiju i što je najvažnije, svakim korakom mogu vidjeti kako se priroda mijenja.

Bole li vas noge od toliko hodanja?

Da, bole me. Ali to je dobra bol.

Zašto sadite drveće?

Drvo nalazi u šumi, a iz šume dolazi voda, životinje, čisti zrak i kada sadimo drveće, povezujemo se s prirodom. Hodajući od Hong Konga do Pekinga, a to je dvije tisuće i dvjesto kilometara, vidio sam

samo jednu čistu rijeku. U planinama više nema drveća jer je sve posječeno, a u većim gradovima od smoga ispred sebe ne vidite ni deset metara. Možda moje hodanje i sadnja drveća ne će bitno pomoći Zemlji, ali možda će se naći još netko tko će me slijediti. Svatko može učiniti neku malu aktivnost za planet Zemlju i za mir. Te male aktivnosti možda djeluju skromno, ali kada se one udruže, možemo napraviti veliku promjenu.

Odakle ste krenuli?

Iz Južne Koreje, a obišao sam dvanaest zemalja, Kinu, Japan, Tajvan, Vijetnam, Kambodžu, Tajland, Siriju, Tursku, Bugarsku i Srbiju. Poslije Hrvatske namjeravam obići Sloveniju, Italiju, Švicarsku i stići u London na Olimpijske igre.

Hoćete li ići u Ameriku?

Poslije Londona vjerojatno.

Kako ćete prehodati ocean?

Ha, ha, plovit ću brodom, a za vrijeme plovidbe hodat ću po brodu.

Gdje vam je bilo najzanimljivije?

U Vijetnamu, propješačio sam tisuću sedamsto kilometara. Na svakih petsto metara možete vidjeti spomenik ratnim herojima, a na svakom spomeniku dvjesto do tristo imena. U sirotištima sam shvatio kako tamo ima mnogo djece bez roditelja. To me je rastužilo. I prolazeći Vijetnamom, izgubio sam dojavljivač. Nakon par dana pao sam u planinama i povrijedio se. Tada sam skoro umro. Bio sam tjedan dana bez vode i hrane, ali na sreću našli su me ljudi iz obližnjega sela. Odveli su me u selo i brinuli se o meni, svi su mi pomagali i donosili darove, čak i djeca bez roditelja. Čudio sam se kako su svi tako dobri i darežljivi.

Koliko ste dugo u Hrvatskoj?

Dva tjedna. Od 7. siječnja 2012.

Kako vam se sviđa kod nas?

Zemlja je prelijepa, sviđa mi se hrana, običaji, ljudi su vrlo pristojni i nadam se da ću se opet vratiti tu.

U kojima ste hrvatskim gradovima bili i koje ćete još posjetiti?

Bio sam u Vinkovcima, Slavonskom Brodu i Novoj Gradiški, a još ću posjetiti Novsku, Kutinu, Ivanić Grad i Zagreb.

Što vaša obitelj misli o tome što radite?

Mojim se roditeljima u početku to nije baš sviđalo, ali nakon nekoga vremena promijenili su mišljenje i sada me podupiru jer su vidjeli da sam u hodanju našao svoj novi život. Zaručnica mi je poginula u prometnoj nesreći i poslije toga sam krenuo na svoje putovanje.

Gdje spavate?

Spavam svugdje. Ljudi me zovu da spavam u njihovim kućama, ali najčešće u hotelima. Ponekad spavam i vani ako ne nađem smještaj. Živim skromno, nemam velikih prohtjeva jer sve sam financiram.

Kako se hranite?

U svakoj zemlji jedem lokalnu hranu i pokušavam se prilagoditi običajima stanovnika. U Hrvatskoj mi je najfinija sarma i gibanica. Sviđa mi se i rakija iako mi je malo prejaka. U nekim zemljama probao sam jesti kukce. Kada sam ih jeo, bio sam nasmiješen iz pristojnosti, a u sebi sam mislio o, Bože, što je ovo, što ja to jedem.

Kada ćete prestati hodati?

Imam dvadeset devet godina i još je puno hodanja preda mnom. Prestat ću kada ispunim svoju zadaću. Kad ljudi shvate da moraju prestati ratovati jer rat nikome ne donosi dobro i kad prestanemo zagađivati naš planet. Mir postoji između ljudskih bića, ali i između ljudi i prirode. Danas sva bića mogu živjeti zajedno i mogu pomagati jedni drugima zato što svi živimo na istom mjestu, na Zemlji.

Na kraju nam je poručio: „ If you have a dream, don't give up!“

On je slijedio svoj san i zadovoljan je onime što postiže. Ako vam se Yuji svidio, možete ga naći na fejsu, a zove se Earthman Yuji. U našem je gradu posadio hrast lužnjak, i to pokraj gradskoga igrališta. Nadamo se da će izrasti snažno i jako kakav je i on sam.

Paula Benić, 2. r.

Gimnazija Nova Gradiška, Nova Gradiška

Voditeljica: Ljiljana Ptačnik

Popis sudionika

Radijske emisije – osnovne škole

1. OŠ Ivane Brlić-Mažuranić,
Prigorje Brdovečko
DJEČJI MIKROFON
Učenici: Marija Spehnjak, Klara
Kramarić

Voditeljica: Višnja Poropat Vuj-
novac

2. I. OŠ Bjelovar, Bjelovar
DOMAĆA ZADAĆA
Učenici: Anika Grbić, Marta Po-
crnić

Voditeljica: Diana Radovanović

3. OŠ Vladimira Nazora, Škabrnja

TRAGOM PROŠLOSTI

Učenici: Veronika Bubnjar, Josi-
pa Ražov

Voditelj: Marin Pavičić

4. OŠ Vodice, Vodice

KAP ŽIVOTA

Učenici: Tamara Kolar, Franka
Sekso

Voditeljica: Meri Juričev-Dum-
pavlov

5. OŠ Mursko Središće, Mursko
Središće

ŠETNJA RODNIM KRAJEM

Učenici: Luka Tarandek, Lana
Slamek

Voditeljica: Srebrenka Puklavec
Trstenjak

6. OŠ Marije Jurić Zagorke, Za-
greb

MI SMO DRUGA VRSTA

Učenici: Lamija Đanić, Lara Žit-
ković

Voditeljica: Ana Brčić Bauer

7. OŠ Rudeš, Zagreb

SLIJEPI SU ONI S PREDRASU-
DAMA

Učenici: Ana Bogović, Antonio
Britvar

Voditeljica: Katica Šarić

Radijske emisije – srednje škole

1. Zrakoplovna tehnička škola
Rudolfa Perešina, Velika Gorica
I PAD JE LET

Učenici: Tea Štoos, Filip Šokac
Voditeljica: Nina Selman Hrvatić

2. Katolička klasična gimnazija s pravom javnosti u Virovitici, Virovitica

OČIMA DUŠE

Učenici: Magdalena Medved, Sandrino Požežanac

Voditeljica: Sunčana Voronjecki

3. Pazinski kolegij – klasična gimnazija s pravom javnosti, Pazin

U SRCU ISTRE VUKOVAR SVIJETLI

Učenici: Antonio Kokić, Ivan Šišić

Voditeljica: Majda Praiz

4. Gospodarska škola Buje, Buje
FACEBOOK

Učenici: Goran Kalegaris, Adrian Maurović

Voditelj: Bernard Jurjević

Televizijske emisije – osnovne škole

1. OŠ Nikole Hribara, Velika Gorica

PROLAZNOST

Učenici: Paola Pisciotta, Ivan Vidović

Voditeljica: Jasna Gazdić, Milan

Omrcen

2. OŠ Vladimira Nazora, Slavonski Brod

SMRAD

Učenici: Lana Čato, Vjenceslav Damičević

Voditelj: Ante Karin

3. II. OŠ Bjelovar, Bjelovar

KARLA I NJEN SVIJET

Učenici: Stela Đivić, Lalita Tasić

Voditelj: Goran-Kruno Kukolj

4. OŠ Selnica, Selnica

NJUŠKALO

Učenici: Dominik Bistrović, Antonio Oletić

Voditelj: Bojan Kozar

5. OŠ Strahoninec, Strahoninec

IZIDORA IZ 2.B

Učenici: Katarina Sklepić, Jana Smrtić

Voditelj: Mario Kanižaj

6. OŠ Većeslava Holjevca, Zagreb

OSVETA

Učenici: Tomislav Veble, Margita Tomić

Voditelj: Mate Milas

7. OŠ Marije Jurić Zagorke, Zagreb
NE USTAJEM NA LIJEVU
Učenici: Ana-Marija Filić, Ana Tomkić
Voditeljica: Melita Horvatek Forjan

Televizijske emisije – srednje škole

1. Srednja škola Bartola Kašića, Grubišno Polje
DNEVNIK JEDNOG IDIOTA, LUZERA, BUDALE
Učenici: Željko Poljak, Antonela Mikloš
Voditelj: Ivan Novak

2. Gimnazija Petra Preradovića, Virovitica
EXODY
Učenici: Matej Bajan, Lovro Kičinbaći
Voditeljica: Vera Žužić

3. Srednja škola Stjepan Ivšić, Orahovica
SOMNAMBUL
Učenici: Matea Kovač, Katarina Glavica
Voditeljica: Ivana Bešlić

4. Gimnazija Požega, Požega
ZLATO JE ZLATO
Učenici: Luka Leopoldović, Filip Štivičić
Voditeljica: Aleksandra Pavlović

5. Isusovačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Osijeku, Osijek
NIKAD NE NOSIM SAT
Učenici: Inka Černić, Karla Matić
Voditeljica: Vera Bilandžić

6. Gimnazija Županja, Županja
MOTORKOM JA TO NJEŽNO
Učenici: Marinko Marinkić, Ivan Stjepan Lucić
Voditelj: Josip Krunic

7. Srednja škola „Vladimir Gortan“, Buje
JAKE RUKE
Učenici: Maura Batarilović, Dorothea Cerin
Voditeljica: Dunja Janko

8. Graditeljska škola Čakovec, Čakovec
FOTO-VIDEO GRUPA GRADITELJSKE ŠKOLE ČAKOVEC
Učenici: Aleksandar Petran, Ruben Petran

Voditelj: Ivan Condor

Školski listovi – osnovne škole

1. OŠ Dragutina Tadijanovića,
Petrinja
SLAP
Učenici: Marko Mažar, Mislav
Malović
Voditeljica: Marijeta Rimay

2. OŠ Vidovec, Vidovec
BUDILICA
Učenici: Ana Ljubek, Ivana Osre-
dek
Voditeljica: Sanja Biškup

3. OŠ Antun Nemčić Gostovin-
ski, Koprivnica
KRIJESNICA
Učenici: Sonja Homer, Monika
Horvat
Voditeljica: Marija Levak

4. OŠ Sveti Petar Orehovec, Ore-
hovec
KLINČEK
Učenici: Tihana Crnčić, Dora
Kos
Voditeljica: Stojanka Lesički

5. OŠ Gornja Vežica, Rijeka

DUGA

Učenici: Filip Vuković, Ivan Sa-
balić

Voditeljica: Gordana Galić

6. OŠ Ivane Brlić Mažuranić, Vi-
rovitica
HLAPIĆ
Učenici: Monika Katalenić, Ve-
sna Biuk
Voditeljica: Renata Sudar

7. OŠ Ivan Goran Kovačić, Sla-
vonski Brod
MALI GORAN, [WWW.MALI-
GORAN.INFO](http://WWW.MALI-GORAN.INFO)
Učenici: Ema Erceg, Tibor Va-
song
Voditeljica: Marija Matić

8. OŠ Stanovi, Zadar
KORACI, [WWW.KORACI.
INFO](http://WWW.KORACI.INFO)
Učenici: Marija Strgačić, Petra
Vidaić
Voditeljica: Slavica Kovač

9. OŠ Šime Budinića, Zadar
ČEHULJICA
Učenici: Zara Škibola, Matea
Španić
Voditeljica: Silvana Rados

10. OŠ Šimuna Kožičića Benje, Zadar
DITE ZADARSKO
Učenci: Karla Čikilić, Margareta Beltran Miranda
Voditeljica: Darija Vidaković
11. OŠ Retfala, Osijek
KBG, [HTTP://OS-RETFALA-OS.SKOLE.HR/](http://os-retfala-os.skoole.hr/)
Učenci: Helena Čavković, Iva Škojo
Voditelj: Marinko Plazibat
12. OŠ Dobriše Cesarića, Osijek
MLADO KLASJE
Učenci: Tea Jažić, Lucija Firi
Voditeljica: Jagoda Koščević
13. OŠ Frana Krste Frankopana, Osijek
FRANGIPANI
Učenci: Mia Jakelić, Nina Vrse-lja
Voditeljica: Andrea Plavšić
14. OŠ Hvar, Hvar
MANDRAČ
Učenci: Josipa Šarić, Antonela Ravlić
Voditeljica: Fani Carić-Ćurin
15. OŠ Bijaći, Kaštel Novi
- KAPLJICE, KAPLJICE.COME-ZE.COM
Učenci: Karla Periša, Jelena Krišto
Voditelj: Šimun Višević
16. OŠ Don Mihovila Pavlinovića, Metković
KREKET
Učenci: Mate Roglić, Ema Boras
Voditeljica: Katica Salacan
17. OŠ Vela Luka, Vela Luka
LAPIS
Učenci: Ela Anić, Lucija Beković
Voditeljica: Mirjana Žuvela
18. OŠ Jure Kaštelana, Zagreb
ČAROBNA FRULA
Učenci: Ena Andruza, Martina Galović
Voditeljica: Maca Tonković
19. OŠ Ivana Grande, Soblinec, Sesvete
KRESNICE
Učenci: Silvija Herjavić, Lara Pollak
Voditeljica: Dragica Vidaković Jurčević

20. OŠ Marije Jurić Zagorke, Zagreb
ZAG, [HTTP://OSMJZAGORKA-ZAG.COM](http://OSMJZAGORKA-ZAG.COM)
Učenici: Stjepan Brkić, Franka Šprajc
Voditeljica: Ivana Hrenar

Školski listovi – srednje škole

1. Škola za umjetnost, dizajn, grafiku i odjeću, Zabok
TABULA NOVA
Učenica: Jana Borovčak
Voditeljica: Nikolina Sinković

2. Strukovna škola Virovitica, Virovitica
STRUKOVNJAK
Učenici: Ivana Đilas, Krunoslav Blažević
Voditeljica: Marija Karcsonyi

3. Gimnazija Nova Gradiška, Nova Gradiška
ZVONO
Učenici: Dora Dević, Maja Milinović
Voditeljica: Ljiljana Ptačnik

4. Gimnazija Matija Mesić, Slavonski Brod

OTROVNO PERO
Učenici: Ivan Katić, Matea Klardarić
Voditeljica: Andrijana Nemet-Kosijer

5. Gimnazija Franje Petrića, Zadar
MIKROČIP
Učenici: Tereza Plantak, Lucija Ivković
Voditeljica: Sanja Vlahović

6. Medicinska škola Osijek, Osijek
IGLICE
Učenici: Vedrana Vujnovac, Vanja Plavšić
Voditelj: Dragutin Podraza

7. Ugostiteljsko-turistička škola, Osijek
COCTAIL
Učenici: Marija Sekur, Antonija Kokorić
Voditeljica: Sanja Klanac

8. Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik
PEGLA
Učenici: Ante Lakoš, Dora Bumber
Voditeljica: Mila Kundaica

9. Treća gimnazija, Split
TREMA
Učenici: Maja Aralica, Paula Šantić
Voditeljica: Ivana Katić

10. I. gimnazija Split, Split
FAMA
Učenici: Mislav Vušković, Ante Andabak
Voditeljica: Svjetlana Volarević

11. Škola za dizajn, grafiku i održivu gradnju, Split
SLOG
Učenici: Ivo Livačić, Anđela Milić
Voditeljica: Marina Varvodić

12. Turistička i ugostiteljska škola Dubrovnik, Dubrovnik
TUŠ
Učenici: Monika Vodenac, Ante Tonći Prizmić
Voditeljica: Marija Milošević

13. III. gimnazija, Zagreb
MI MLADI
Učenici: Antonio Dominik, Petra Plivelić
Voditeljica: Maja Ilić

14. Škola za medicinske sestre

Vinogradska, Zagreb
INFUZIJA
Učenici: Stjepan Sumpor, Ida Kolarić
Voditeljica: Mila Mikecin

15. Ženska opća gimnazija Družbe sestara milosrdnica
SVITANJA
Učenici: Martina Stvorić, Iva Šimić

Pojedinačni scenski nastupi – osnovne škole

1. OŠ Gradec, Gradec
KAKO ME ZOVU
Učenik: Demian Kalinski
Voditeljica: Jadranka Vuković
2. OŠ Eugena Kumičića, Velika Gorica
GUMI – GUMI
Učenica: Klara Dugalić
Voditeljica: Snježana Vlahović
3. OŠ Oroslavje, Oroslavje
„ŠTO? KAJ? GAJ?“
Učenik: Lovro Goluban
Voditeljica: Vesna Grabušić
4. OŠ 22. Lipnja, Sisak

ŠTEDIONICA ZA SMIJEH

Učenica: Paulina Novak

Voditeljica: Sanja Basta

5. OŠ Mate Lovraka, Petrinja

HIHOT PROLJEĆA

Učenik: Antonio Gadžić

Voditeljica: Danijela Bonković

6. OŠ Eugena Kvaternika, Rakovica

„SADAKO HOĆE ŽIVJETI“

Učenica: Nikolina Bičanić

Voditeljica: Željka Petković

7. OŠ I. K. Sakcinskog, Ivanec

„ALERGIJA ZBOG GRAŠKA I ZBOG SEDAM PATULJAKA“

Učenica: Rene Neuberg-Jagetić

Voditeljica: Ljubica Bakarić

8. OŠ Petrijanec, Petrijanec

„NA VRBI FUČKA“

Učenik: Nikola Tomašek

Voditeljica: Željka Rabuzin

9. OŠ Sveti Petar Orehovec, Orehovec

„NE LAKE BITI ĐAK“

Učenik: Fabijan Lončar

Voditeljica: Emina Baričević

10. OŠ Vladimira Nazora, Daruvar

MUENCHAUSEN

Učenik: Leo Žukina

Voditeljica: Ljubica Buzdun

11. OŠ „Fran Krsto Frankopan“

Krk, Krk

KUPANI

Učenica: Dina Antić

Voditeljica: Irena Žgaljić Magašić

12. OŠ „Gornja Vežica“, Rijeka

BURA

Učenik: Florian Crnković

Voditeljica: Danila Ferenčević

13. OŠ „Podmurvice“, Rijeka

NONINA RICETA: KISELA

REPA NA ČETIRI SMOKI

Učenik: Sven Sušanj

Voditeljica: Mirjana Nadalin

14. OŠ dr. Franje Tuđmana, Kopenhagenica

DANAŠNJE CURE

Učenica: Ena Perišić

Voditeljica: Ante Kovač

15. OŠ Ivane Brlić Mažuranić,

Virovitica

KARIJERA

Učenik: Mihael Elijaš

Voditeljica: Sanja Pavelko

16. OŠ braće Radića, Pakrac
MIŠ U KNJIŽNICI
Učenica: Nina Babojelić
Voditeljica: Sanja Delač
17. OŠ „Josip Kozarac“, Slavon-
ski Šamac
„JEZIČNI DIVANI MOGA
DIDE“
Učenik: Ivan Šima Branković
Voditelj: Josip Galović
18. OŠ „Vladimir Nazor“, Sla-
vonski Brod
„HOĆU SLADOLED, I GOTO-
VO!“
Učenica: Ana Svirčević
Voditeljica: Dubravka Pletikatić
19. OŠ Šimuna Kožičića Benje,
Zadar
PRIČA ZA RODITELJE
Učenik: Ivan Lukić
Voditeljica: Jadranka Miliša
20. OŠ Nikola Tesla, Gračac
DARKO ZABORAVKO
Učenik: Marko Šišić
Voditeljica: Rada Vrkljan
21. OŠ Josipa Jurja Strossmayera,
Trnava
KAKVA I TAKVA
Učenica: Anna Cvitković
Voditeljica: Dragica Čepo
22. OŠ Mladost, Osijek
MIŠ U KNJIŽNICI
Učenica: Lucia Murković
Voditeljica: Jadranka Kurtović
23. OŠ Milka Cepelića, Vuka
ONE MISLE DA SMO MALE
Učenica: Kristina Briniclik
Voditeljica: Snježana Zbiljski
24. OŠ Primošten, Primošten
KOZA
Učenik: Ante Jurin
Voditeljica: Gordana Kovačević
25. OŠ Zrinskih, Nuštar
ZALJUBLJIVA ŽVAKA
Učenik: Mihael Maslov
Voditeljica: Eva Dakić
26. OŠ Mijat Stojanović, Babina
Greda
„ŠVENKOVI BABE REZE“
Učenica: Daria Delić
Voditelj: Ilija Babić
27. OŠ Petra Kružića, Klis
MOJA TETA ANA
Učenik: Toni Elezović
Voditeljica: Vesna Jukić

28. OŠ „Marjan“, Split
MARA KRPAŠINKA
Učenica: Zara Grubešić
Voditeljica: Mara Popić
29. OŠ Bol, Split
ŠPORKI ROKO
Učenica: Lucija Matić
Voditeljica: Sanja Piskulić
30. OŠ Dugopolje, Dugopolje
SEBEVIDNO I SNOVIDO
Učenica: Antonia Križan
Voditeljica: Janja Pavić
31. OŠ Centar Pula, Pula
ŠTABEL ČOVIK
Učenik: Dorian Kuzmić
Voditeljica: Jadranka Levak
32. OŠ Vladimira Nazora, Rovinj
RIBAREVA JANA
Učenica: Michaela Murić
Voditeljica: Maja Stanković
33. OŠ Lapad, Dubrovnik
FACEBOOK LJUBAV
Učenik: Petar Puljić
Voditeljica: Danijela Bubalo
34. OŠ Stjepana Radića, Metković
- LUDI DAN
Učenica: Katarina Vidović
Voditeljica: Aleksandra Lukić Skelić
35. OŠ Štrigova, PŠ Prekopa, Štrigova
„DNEVNIK PAULINE P“
Učenica: Samanta Kerman
Voditelj: Dubravko Posel
36. OŠ Marije Jurić Zagorke, Zagreb
PA, TO JE LJUBAV
Učenica: Laura Lipovšek
Voditeljica: Ana Brčić Bauer
37. OŠ Otok, Zagreb
LJETO
Učenica: Iva Sabljak
Voditeljica: Vesna Novak
38. OŠ Brestje, Sesvete
KAJ SEM ZASLUŽIL
Učenica: Ana Ljubičić
Voditeljica: Ankica Blažinović-Kljajo
39. Centar za odgoj i obrazovanje „Goljak“, Zagreb
DA SAM JA UČITELJICA
Učenik: Tin Devčić
Voditeljica: Đurđa Zrinščak

40. OŠ Tituša Brezovačkog, Zagreb

JESENSKI VETER

Učenik: Rok Mozbah

Voditeljica: Nevenka Mihovilić

41. OŠ Antuna Mihanovića, Zagreb

ZVEM SE KAJA

Učenica: Klara Naka

Voditeljica: Marija Đerek

Pojedinačni scenski nastupi – srednje škole

1. Srednja škola Jastrebarsko, Jastrebarsko

„STRIC – VUJC“

Učenik: Martin Kuhar

Voditeljica: Antonija Vlahović

2. Srednja škola Zlatar, Zlatar

„PODRIJETLO ČUDA“

Učenica: Mihaela Hitrec

Voditeljica: Kristina Belko-Kr-
snik

3. Srednja škola Petrinja, Petrinja

KAD BI SE MOGLO OTPUTO-
VATI

Učenica: Lucija Golub

Voditeljica: Gordana Šelendić

4. Gimnazija Karlovac, Karlovac

„SVAKIDAŠNJA JADIKOVKA“

Učenica: Lorena Kovačević

Voditeljica: Blanka Kličarić

5. Prva gimnazija Varaždin, Varaždin

CHRISTIANTITATUM

Učenik: Petar Brlek

Voditeljica: Marija Jurše

6. Gimnazija Ivana Zakmardija
Dijanovečkoga, Križevci

HARRY POTTER DJEČAK
KOJI JE PREŽIVIO

Učenik: Josip Martinčić

Voditeljica: Suzana Knežević

7. Gimnazija Bjelovar, Bjelovar

RASAP MENE

Učenik: Matej Heštera

Voditeljica: Milana Šramek

8. Ekonomska škola Mije Mirko-
vića, Rijeka

VRIJEME JE DA SE DOGAĐA
NAPOKON ČOVJEK

Učenik: Adrijan Osmani

Voditeljica: Laura Grubišić

9. Gimnazija Andrije Mohorovi-

- čića, Rijeka
 SKULPTOR – UMJETNOST JE
 VJEČNA, A KRV SLANA
 Učenica: Agata Poganj
 Voditeljica: Biljana Valentin-
 Ban
10. Prva riječka hrvatska gimna-
 zija, Rijeka
 MARTYN PIG
 Učenik: Mario Negovetić
 Voditeljica: Jasna Frankić
11. Gimnazija Gospić, Gospić
 BAŠČANSKA PLOČA
 Učenik: Franc Matijević
 Voditeljica: Bosiljka Šarić
12. Gimnazija Petra Preradovića,
 Virovitica
 MJESTO U SVIJETU
 Učenik: Lovro Kićinbaći
 Voditeljica: Vera Žužić
13. Gimnazija Požega, Požega
 NA RUBU PAMETI
 Učenik: Karlo Došen
 Voditeljica: Slavica Toman
14. Gimnazija Nova Gradiška,
 Nova Gradiška
 POVRATAK
 Učenik: Ivan Galetić
- Voditeljica: Ljiljana Ptačnik
15. Medicinska škola Ante Kuz-
 manića, Zadar
 DALMATINO POVIŠĆU PRI-
 TUJENA
 Učenica: Luce Brižić
 Voditeljica: Katica Skukan
16. Prirodoslovno-grafička ško-
 la, Zadar
 „TRAMVAJ ZVAN ČEŽNJA“
 Učenica: Barbara Bilić
 Voditelj: Ivica Antić
17. Ekonomska i upravna škola
 Osijek, Osijek
 SIPAR
 Učenica: Zdenka Šustić
 Voditeljica: Marija Luc
18. I. gimnazija Osijek, Osijek
 ZALJUBLJENI DAN
 Učenica: Lucija Tokić
 Voditeljica: Ivana Tolušić-Lac-
 ković
19. Isusovačka klasična gimna-
 zija s pravom javnosti Osijek,
 Osijek
 MOJ DOM
 Učenik: Dinko Glavaš
 Voditeljica: Marija Klasić Petrović

20. Srednja škola Lovre Montija, Knin
ULIKS
Učenica: Irena Ćibarić
Voditeljica: Nada Jakovčević
21. Zdravstvena i veterinarska škola dr. Andrije Štampara, Vinokovci
KOLIKO SU DUGO ZAGLUPLJIVALI NAS DVOJE
Učenica: Ana Marija Veselčić
Voditeljica: Vlasta Galić
22. Srednja škola Tina Ujevića, Vrgorac
PATNJE MLADOG WERTHERA
Učenik: Josip Rešetar
Voditeljica: Palma Tolić
23. III. gimnazija, Split
MOJ KRIŽ SVEJEDNO GORI
Učenik: Vjekoslav Lozo
Voditeljica: Slavica Čilaš
24. Tehnička škola za strojarstvo i mehatroniku, Split
JA SAM BROČANIN I VOLIM BROČ
Učenik: Vice Damjanović
Voditeljica: Slobodana Matijević
25. I. gimnazija Split, Split
TO NIJE VAŽNO
Učenica: Marija Buljan
Voditelj: Ivica Šušić
26. Gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile Pazin, Pazin
GOVORE DA NISAM FIN
Učenica: Roberta Špoljarić
Voditeljica: Radmila Zaletel
27. Gimnazija Pula, Pula
NOKTURNO U SAMOTNOJ SOBI
Učenica: Nina Išić
Voditeljica: Meri Šimunov
28. Biskupska klasička gimnazija Ruđera Boškovića s pravom javnosti, Dubrovnik
ČESTITKA
Učenica: Nikolina Vidić
Voditeljica: Mirjana Žeravica
29. Gimnazija Čakovec, Čakovec
KARNEVAL U VENECIJI
Učenik: Matko Buvač
Voditeljica: Nada Čatlaić
30. V. gimnazija, Zagreb
HENRIK IV.
Učenik: Ivan Čuić

Voditeljica: Vesna Muhoberac

31. Škola primijenjene umjetnosti i dizajna, Zagreb
MUNCHHAUSEN

Učenik: Filip Bošnjak

Voditeljica: Irena Labaš Veverec

32. Privatna umjetnička gimnazija s pravom javnosti, Zagreb
GLORIJA

Učenica: Rea Kamenski-Baćun

Voditeljica: Tea Hofamnn

33. Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb
APOKRIFI O TITU

Učenik: Filip Grgić

Voditeljica: Goranka Lazić

34. Ženska opća gimnazija Družbe sestara milosrdnica, Zagreb
U AGONIJI (LAURIN MONOLOG)

Učenica: Iva Šimić

Voditeljica: Helena Marić

35. Hotelijersko-turistička škola, Zagreb

OPAJAJTE SE

Učenik: Sebasrijan Ivasović

Voditeljica: Ljiljana Lež-Drnjević

36. XII. gimnazija, Zagreb
SVOGA TELA GOSPODAR

Učenik: Ivan Igić

Voditeljica: Marijana Šarac

Skupni scenski nastupi – osnovne škole

1. OŠ Samobor, Samobor
SNJEGULJICA

Učenici: Pavle Bartolić, Karla Ferdeber, Marta Horvat, Damjan Ivetta, Maksimiljan Jurić, Lukas Miholić, Željko Rešetar, Marija Otmačić, Lara Šek, Anja Guliš
Voditeljica: Snježana Graberski

2. OŠ Oroslavje, Oroslavje
NA JURJEVO

Učenici: Sebastijan Čičko, Maša Ciglenečki, Lovro Goluban, Jelena Ivić, Filip Tudja, Lorena Mezdidić, Tin Tuđa, Tomislav Hursa
Voditeljica: Vesna Grabušić

3. OŠ Budaševo – Topolovac – Gušće, Topolovac
KAKO JE POTJEH TRAŽIO ISTINU

Učenici: Emanuel Brkić, Filip Dobranić, Elizabet Noršić, Lucija Perković, Marija Pernar, Ma-

- rija Puretić, Lucija Radaković,
Petra Selanac
Voditeljica: Dubravka Granulić
4. OŠ Dragojle Jarnević, Karlo-
vac
U ŠUMI NEŠTO...
Učenici: Petra Matan, Ilvana Kaj-
tazović, Nika Draga Čujić, Ma-
tea Kostanjšek, Irma Petojević,
Anita Savković, Lucija Dušaneč,
Ivan Mihelić, Hana Milković,
Fran Blažević
Voditeljica: Andreja Kralovec
5. OŠ „Vladimir Nazor“, Križev-
ci
SKUČENA KUĆA
Učenici: Carmen Bernd, Mia Br-
kić, Lorena Jelak, Ester Lesičar,
Marcela Vargić, Petra Delić
Voditeljica: Tomislava Topolo-
vec
6. OŠ Vladimira Nazora Daru-
var, Daruvar
PLAVI NESPORAZUM
Učenici: Antonia Lučić, Lena
Popadić, Laura Moulis, Tomislav
Karaula, Ines Bijelić, Borna Bi-
strović, Leo Renić, Karlo Horvat,
Mario Jozić
Voditelj: Vladan Ivković
7. OŠ Gornja Vežica, Rijeka
BURRRA
Učenici: Ariana Crnčić, Sara
Dujmović, Sara Gičevski, Nika
Dušak, David Gagro, Lorna Pa-
ris, Matea Mašinović, Noa Obra-
dović, Nea Stipković, Eva Stan-
ković
Voditeljica: Ana Šerer Hajdinić
8. OŠ Srdoči, Rijeka
ŠUM
Učenici: Matea Buljat, Ivana Ku-
rilić, Mihaela Pleša
Voditeljica: Branka Mataija
9. OŠ Zdenka Turkovića, Kutje-
vo
UČENJE – MUČENJE – MU-
ĆENJE
Učenici: Stjepan Smojver, Ivona
Lončar, Marina Hegediš, Iva Bu-
dimir, Emanuela Katavić, Mislav
Alpeza, Vlatka Čolić, Lovro Bar-
bir
Voditeljica: Anita Katić
10. OŠ „Đuro Pilar“, Slavonski
Brod
„PANDORINA KUTIJA“
Učenici: Valentina Ivezić, Ana
Karlić, Ivana Marić, Mia Oreš-
ković, Iva Marija Pitlović, Sanja

Salopek, Karla Šofić
Voditeljica: Mira Plazibat

11. OŠ Smiljevac, Zadar
MUKE ZBOG JABUKE
Učenici: Lana Frleta, Rea Colić,
Dominik Čerina Lucija Vrkić,
Sara Zdrilić, Josip Pedišić, Iva
Erlić, Marta Žorić
Voditeljica: Jasna Perica

12. OŠ Mladost, Osijek
„IGRA“
Učenici: Lars Cupec, Fran Cvita-
nović, Toni Grubišić, Iva Janča-
rević, Patrik Marić, Ozana Perić,
Dario Poznić, Marko Rora, Bo-
ran Stanić, Petar Tankosić
Voditeljica: Slavica Benčik

13. OŠ Vjekoslava Kaleba – PŠ
Jezera, Tisno
ŽIVOT ŽENE S POČETKA 20.
VIKA
Učenici: Lucija Jelovčić, Marijeta
Jelovčić, Bernarda Klarin, Lucija
Peterović, Andrija Prijak
Voditeljica: Danijela Mateša

14. OŠ „August Cesarec“ Ivan-
kovo, Ivankovo
KAKO JE LJUBAV POSTALA
SLIJEPA

Učenici: Gabrijela Karačić, Sara
Puškarić, Sandra Naletilić, Iva
Žulj, Ivona Rako, Jela Jelić, Petra
Antunović, Antonia Gazić, Šima
Jeli, Željka Lončarević
Voditeljica: Andrijana Raguz

15. OŠ don Lovre Katića, Solin
ŠEŠIRI
Učenici: Nikolina Brkić, Paula
Katić, Katarina O`Reilly, Laura
Topić, Paula Voloder, Mia Vuco
Voditeljica: Maja Mamut

16. OŠ Šijana, Pula
JA, Z I K
Učenici: Tadea Halilović, Ana
Floričić, Ivona Kelava, Marija
Stoković, Tea Škabić,
Voditeljica: Branka Cvek

17. OŠ Opuzen, Opuzen
GALEB JONATHAN LIVNG-
STON
Učenici: Lucija Curić, Lucija-
Katarina Marević, Ivana Deak,
Barbara Brkić, Petra Krstičević,
Dora Šešelj, Marija Salacan, Mia
Lukač, Marijana Filipović, Josipa
Obadić
Voditeljica: Slavica Jakišić

18. OŠ Ivana Gundulića, Du-

brovnik

TO JE NAŠA LUCE

Učenici: Marta Đurović, Petra Bobić, Sara Bundalo, Kristina Matušić, Ana Roko, Ivana-Lea Hladilo, Ivan Njavro, Ante Kolundžija, Tioni Kukuljica, Tea Karla Coronelli

Voditeljica: Mira Perak

19. OŠ Štrigova, PŠ Stanetinec, Štrigova

CVRČAK I MRAV

Učenici: Viktorija Borko, Vlatka Medenjak, Ella Louise Daniels, Sebastijan Petek, Josip Šajnović, Anamarija Hanc, Josip Kirić, Leo Žižek

Voditeljica: Božena Kralj

20. OŠ dr. Vinka Žganca, Zagreb
PROZORI BEZ ZAVJESA

Učenici: Svjetlana Aleksić, Anis Zahirović, Veronika Gašpar, Domagoj Samac, Nataša Seferović, Hrvoje Veličković, Toni Denis Majdandžić, Magdalena Martinić, Nikolina Strinavić

Voditeljica: Snježana Čubrilo

21. OŠ Josipa Jurja Strossmayera, Zagreb

NAŠ HRVATSKI

Učenici: Lana Baričić, Luka Baričić, Jan Luka Borić, Mia Hodalić, Emma Prekpalaj, Lucija Rogoznica, Eva Ružička, Bruna Klinc
Voditeljica: Biljana Basarić Čulk

22. OŠ Gustava Krkleca, Zagreb
BUDI DOBAR

Učenici: Damjan Dragšić, Dora Hercigonja Salamoni, Mirna Javorović, Amina Mutapčić, Sven Palac, Marija Ricov, Filip Valjak, Ana Marković, Dora Zahradka, Denis Slavković

Voditeljica: Snježana Fegić

Skupni scenski nastup – srednje škole

1. Gimnazija Zabok, Zabok
„KRALJEVO“

Učenici: Ivona Krajačić, Alen Latić, Petra Bošnjak, Nikola Vrabec, Barbara Iveković, Katarina Rataić, Ida Bešenić, Zvonimir Cerovečki

Voditeljica: Bibijana Šlogar

2. Srednja škola Viktorovac, Sisak

TU, KRAJ NAS

Učenici: Borna Kos, Marin Dra-

žić, Lucija Mrmić, Gabijel Goran Dakić, Maja Smolčić, Dalibor Novaković, Danijel Radić
Voditeljica: Tanja Vadla

3. Ekonomska i birotehnička škola Bjelovar, Bjelovar
HAMLETU NIJE DOBRO
Učenici: Tea Badrov, Antonio Futrač, Valentina Jambrošević, Vanja Marčeta, Marijana Šestani, Mihaela Šolčić, Narayan Hrvoje Tasić
Voditelj: Marko Dragičević

4. Srednja škola Otočac, Otočac
ČELAVA PJEVAČICA
Učenici: Hana Mujkanović, Ana Ostojić, Krsto Marković, Tomislav Šimunić, Marin Garković, Valentina Odorčić, Petra Nikšić, Sandra Skendžić, Franka Resman
Voditeljica: Snježana Orešković

5. Klasična gimnazija Ivana Pavla II., Zadar
„A JA ZA LJUBAV SAMO NA TAJ DOĐOH SVIJET“
Učenici: Božica Brkljača, Marko Brkljačić, Kristina Eleršek, Filip Mijić, Stipe Nekić, Lucija Tokić, Andrija Cecić, Marijana Oštrić,

Matija Klanac, Antun Rogić
Voditeljica: Mirela Zubčić

6. Srednja škola Isidora Kršnjavoga, Našice

LJUBIĆ
Učenici: Ana Malvić, Martina Hvizdak, David Noci, Josip Glasovac, Katarina Bosak, Goran Stanić, Marija Čiček
Voditeljica: Leopoldina Mijatović

7. Graditeljsko-geodetska škola, Osijek

NEKA SRCA KAZUJU PUT
Učenici: Sara Alberković, Marko Juriša, Boško Čakarević, Goran Bolmanac, Dorotea Markasović, Renato Ceci, Andrija Jurkin, Pavao Videković
Voditeljica: Stela Macakanja-Bačić

8. Druga gimnazija, Split
GOSPODA GLEMBAJEVI
Učenici: Tea Mateta, Anton Palić, Vedrana Plazibat, Šime Tolj, Bruna Radić, Filipa Dora Čapeć, Anita Pavić, Ivona Pavić, Tihomir Šiškov, Uršula Huljev
Voditelj: Boris Škifić

9. Gimnazija i strukovna škola
Jurja Dobrile, Pazin

KRALJ JE POSPAN

Učenici: Simone Ruhije Bertoša,
Roberta Špoljarić, Jelena Žipov-
ski, Paola Bartolić, Ivan Kliman,
Tina Brumnić, David Šterpin,
Lea Fabijančić, Irena Sučević,
Tedi Grubica

Voditeljica: Amneris Ružić

10. Ekonomska i trgovačka ško-
la, Dubrovnik

SPACAKOMINI

Učenici: Marko Lubura, Ivan Pe-
rić, Josip Volarić, Mihael Klaić,
Nikola Rabušić, Tonći Stahor,
Kasim Dilberović

Voditeljica: Sandra Rossetti-Baz-
dan

11. Tehnička škola Čakovec, Ča-
kovec

NEKOLIKO SAMOĆA

Učenici: Krešimir Kelin, Valenti-
no Pokopec, David Petek, Tiana
Ribarić, Ivana Škvorc, Ivan Mo-
drić

Voditeljica: Nevenka Mlinarić

12. Tehnička škola Ruđera Boš-
kovića, Zagreb

CRNI VITEZ

Učenici: Filip Zelić, Ante Matić,
David Ban Ostić, Boris Nasko-
vić, Marko Muškon, Krešimir
Cvrk-Plečko, Mislav Čavarušić,
Kristina Radić, Ana Ravlić, Ni-
kolina Puntarić

Voditeljica: Žaneta Gerovac

13. III. gimnazija, Zagreb

IZ DANA U DAN

Učenici: Ana Rogač, Christian
Jean-Michel Jalžecić, Nikolina
Sabljak, Ana Petelinšek, Stjepan
Novosel, Žaklina Cvitkušić, Fran
Kojundžić, Petra Markovinović,
Gabrijela Sušac, Ivana Blagušević

Voditeljica: Maja Ilić

14. V. gimnazija, Zagreb

CABARET KOLUMBUS

Učenici: Karlo Mlakar, Marija
Elena Prskalo, Andrea Rebec,
Ivan Čuić, Doris Kižlin, Iva Kop-
čić, Anamarija Pajkurić, Hana
Hajsok, Lada Brnetić, Maja Fa-
bijanić

Voditeljica: Vesna Muhoberac

Literarni izraz – osnovne škole

1. OŠ Ivane Brlić-Mažuranić,
Prigorje Brdovečko

- DI GREŠ
Učenica: Morena Cindrić
Voditeljica: Zvezdana Žlebački Cukor
2. OŠ Eugena Kvaternika, Velika Gorica
JEDINO DIJETE
Učenik: Filip Hanak
Voditeljica: Jasminka Tihi-Štepanić
3. OŠ Bogumila Tonija, Samobor
KRIK SRCA
Učenica: Vanessa Žižak
Voditeljica: Marijana Jajić
4. OŠ Viktora Kovačića, Hum na Sutli
STARI GLAUŽAR
Učenica: Darija Grofelnik
Voditeljica: Ankica Flegar
5. OŠ Sela, Sela
SJAJNI SRPANJ
Učenica: Martina Ceković
Voditeljica: Dubravka Gregurić
6. OŠ Draganići, Draganići
ZA SRETNO OZDRAVLJENJE...
Učenica: Laura Nikolić
- Voditeljica: Matilda Marković
7. OŠ Slunj, Slunj
SVAĐA RUKAVICA
Učenica: Magdalena Petrović
Voditeljica: Snježana Katić
8. OŠ Ludbreg, Ludbreg
TEORIJA I PRAKSA
Učenica: Ema Tretinjak
Voditeljica: Sonja Šijak
9. I. osnovna škola Varaždin, Varaždin
SUSRET S VILKOM
Učenica: Antonela Vugrinec
Voditeljica: Ana Ilić
10. OŠ Metel Ožegović, Radovan
SNI EK
Učenica: Ines Čobran
Voditeljica: Danica Prašnjak
11. OŠ Molve, Molve
PAMET PRED OTKAZOM
Učenica: Lea Tot
Voditeljica: Marija Halaček
12. OŠ Ljudevita Modeca, Križevci
ŠUTNJA
Učenica: Zrinka Zagorec

- Voditeljica: Danijela Zagorec
13. IV. osnovna škola Bjelovar, Bjelovar
RADNIK
Učenica: Klara Pavić
Voditeljica: Slobodanka Martan
14. OŠ Slavka Kolara, Hercegovac
TUGA MOJE BAKE ŠTO NE GOVORI TURSKI
Učenica: Ivana Klarić
Voditelj: Stjepan Banas
15. OŠ „Nikola Tesla“, Rijeka
GLUMA
Učenica: Nika Nikolac
Voditeljica: Irena Peić
16. OŠ Milana Brozović, Kastav
JA SAM LUKA
Učenica: Jelena Hauser
Voditeljica: Dubravka Uroda
17. OŠ dr. Josipa Pančića, Bribir
ZAČ MAT ZIJA?
Učenica: Dea Sokolić
Voditeljica: Suzana Šestak
18. OŠ Suhopolje, Suhopolje
GOSTI U NAŠOJ KUĆI (SVAKOG GOSTA ZA POLA SATA DOSTA)
Učenik: Martin Marek
Voditeljica: Renata Galetić
19. OŠ Vilima Korajca, Kaptol
MOŽDA...
Učenica: Marta Ljevar
Voditeljica: Melisanda Lujić
20. OŠ „Ivan Filipović“, Velika Kopanica
NAJLIPŠI PENDŽER
Učenik: Karlo Lolić
Voditeljica: Marija Ergotić
21. OŠ „Mato Lovrak“, Nova Gradiška
MISLI LUTALICE
Učenica: Nives Franješević
Voditeljica: Ivana Franić Galik
22. OŠ Jurja Barakovića Ražanac, Ražanac
JEZIK RODA MOGA
Učenica: Lucija Veršić
Voditeljica: Lidija Miočić
23. OŠ Šime Budinića, Zadar
ŠKRIP – KAMENO SRCE BRATČA
Učenica: Matea Španić
Voditeljica: Desanka Erčić

24. OŠ Šimuna Kožičića Benje, Zadar
NI SNIG ZA SVAKOG
Učenica: Marija Miljanić
Voditeljica: Irena Dragić
25. OŠ Antuna Mihanović, Osijek
VUKA
Učenica: Katja Vuković
Voditeljica: Sanja Vujčić
26. OŠ Pirovac, Pirovac
ČAO, JURIM
Učenica: Leonora Gal
Voditeljica: Mirjana Barešin
27. OŠ Mate Lovraka, Županja
FERGUSON U ŠLJIVIKU
Učenica: Dora Jurić
Voditeljica: Radojka Matić
28. OŠ „Petar Berislavić“, Trogir
ŠIME BEREKIN
Učenica: Nikolina Bešić
Voditeljica: Nađa Mikelić
29. OŠ Dobri, Split
„SREĆA NA POSEBAN NAČIN“
Učenica: Ivona Šerić
Voditeljica: Tomislava Luetić
30. OŠ „Stjepan Radić“, Imotski
DUŠA ZAMOTANA U STIHOVE
Učenica: Mia Čagalj
Voditeljica: Eleonora Jonjić-Olujić
31. OŠ „Dugopolje“, Dugopolje
ŠTO MI SE TO DOGAĐA?
Učenica: Anđela Balić
Voditeljica: Janja Pavić
32. OŠ Jelsa, Jelsa
MOJE POJE
Učenik: Antun Ostojić
Voditeljica: Jele Bojanić
33. OŠ don Mihovila Pavlinovića, Podgora
STIPE
Učenica: Silvija Mrkušić
Voditeljica: Edita Crljen
34. OŠ Split 3, Split
PUTOVANJE JESENJEG LISTA
Učenica: Dora Bičanić
Voditelj: Žarko Čokljat
35. OŠ Jurja Dobrile, Pazin
BRAČNE VODE
Učenik: Lovro Zvocak
Voditeljica: Nada Bošnjak

36. OŠ Centar, Pula
MOJ ŠARENI SNJEGOVIĆ
Učenica: Dorenda Špatolaj
Voditeljica: Nataša Makovac

37. OŠ Stjepana Radića, Metković
PROPALA ZABAVA
Učenik: Slaven Pavlović
Voditeljica: Nada Šunjić

38. OŠ Marina Getaldića, Dubrovnik
SUBOTA
Učenica: Tea Ristić
Voditeljica: Antonija Vlašić

39. OŠ Slano, Slano
PRIMORSKA BURA
Učenica: Anita Pitarević
Voditeljica: Ljilja Šimunović

40. OŠ Selnica, Selnica
ZAPISI U BROJEVIMA
Učenica: Ana Novak
Voditeljica: Natalija Jurinec

41. III. osnovna škola Čakovec, Čakovec
MOJA OBITELJ
Učenik: Mihovil Megla
Voditeljica: Melita Pavić

42. OŠ Štrigova, Štrigova
KAJ BI JA BEZ BREGI?
Učenica: Lea Jelenčić
Voditeljica: Sanja Jerosimić

43. OŠ Frana Galovića, Zagreb
„HTIO SAM BITI PISAC, ALI SU MI DALI PRAZAN PAPIR“
Učenik: Dražen Bičanić
Voditeljica: Manuela Goleš Bašić

44. OŠ Augusta Šenoa, Zagreb
MOJ DJED
Učenica: Valentina Gregović
Voditeljica: Ariana Etlinger

45. OŠ Voltino, Zagreb
TATA, MAMA I JA
Učenica: Marija Gorupić
Voditeljica: Ivanka Perdija

46. OŠ Vjenceslava Novaka, Zagreb
CRTICA O PERILICI
Učenik: Klaudio Mađarević
Voditeljica: Aleksandra Kulari

47. OŠ Brestje, Sesvete
KAKO JE MAČIĆ MIRKO UPOZNAO HLADNIJE DANE
Učenica: Klara Križan
Voditeljica: Vesna Dukić

48. OŠ grofa Janka Draškovića,
Zagreb
CRTAČ
Učenik: Mislav Friščić
Voditeljica: Tilda Raić-Ergović

49. OŠ Većeslava Holjevca, Za-
greb
SKUPNA TERAPIJA
Učenica: Dina Javorić
Voditeljica: Nada Jacmenović

50. OŠ Sesvete, Sesvete
TKO JE ON U MOM ŽIVOTU
Učenica: Magdalena Cvetko
Voditeljica: Kata Kolak

Literarni izraz – srednje škole

1. Gimnazija Velika Gorica, Ve-
lika Gorica
ČUVAJ SE
Učenica: Lucija Petak
Voditeljica: Melita Jakopović

2. Ekonomska škola Velika Gori-
ca, Velika Gorica
BESKONAČNOST
Učenik: Karlo Popović
Voditeljica: Vesna Brkljačić

3. Srednja škola Zabok, Zabok

GREŠKA U KORACIMA
Učenica: Iris Spajić
Voditeljica: Jadranka Bogdano-
vić

4. Srednja škola Zlatar, Zlatar
SJEĆANJIMA UNATOČ,
VOLI!
Učenica: Petra Gorički
Voditeljica: Kristina Belko-Kr-
snik

5. Gimnazija Sisak, Sisak
REZERVIRAO SAM VJEČ-
NOST
Učenik: Ante Jezerčić
Voditeljica: Vesna Rogulja Mart

6. Srednja škola Viktorovac, Si-
sak
RECITE-TKO JE U PRAVU?
Učenica: Anamarija Dubravac
Voditeljica: Tanja Vadla

7. Srednja škola Petrinja, Petri-
nja
HEROJI NE PLAČU
Učenik: Lovro Maretić
Voditeljica: Gordana Šelendić

8. Prva gimnazija Varaždin, Va-
raždin
ODRAZ U ŽLICI

Učenica: Hana Kunić
Voditeljica: Tatjana Ruža

9. Glazbena škola Vatroslava Lisinskog Bjelovar, Bjelovar
MOJE IME JE GLAZBA
Učenica: Monika Piragić
Voditeljica: Alida Sokolović

10. Pomorska škola, Bakar
KAD PARTI BROD
Učenik: Mauro Marohnić
Voditeljica: Jana Kegalj

11. Gimnazija Gospić, Gospić
PSI KOJI SE BOJE MRAKA
Učenica: Marija Međugorac
Voditeljica: Anela Serdar Pašalić

12. Srednja škola Marka Marulića Slatina, Slatina
ČETVERORUČNO NAPISANA PRIČA
Učenica: Barbara Klier
Voditeljica: Dinka Filipović

13. Gimnazija Franje Petrića, Zadar
ŠUMA
Učenik: Stipe Baraba
Voditeljica: Sanja Vlahović

14. Klasična gimnazija Ivana Pavla II., Zadar

SVJETLOST
Učenica: Anđela Mijić
Voditelj: Damir Sikirić

15. Srednja škola Valpovo, Valpovo
BARANJSKA NEDJELJA
Učenica: Barbara Majdenić
Voditeljica: Mila Bungić

16. Škola za tekstil, dizajn i primijenjene umjetnosti Osijek, Osijek
MELODIJA ŽIVOTA
Učenica: Barbara Pušić
Voditeljica: Karolina Buljević

17. Srednja škola Valpovo, Valpovo
ZABLURANA SLIKA
Učenik: Ivan Karlović
Voditeljica: Mila Bungić

18. Srednja škola fra Andrije Kačića Miošića, Makarska
NEBESKI TRIPTIH
Učenica: Meri Carević
Voditeljica: Ankica Ravlić

19. I. gimnazija Split, Split
KAD LJUBAVI NEMA, RIJEČI ZAMRU
Učenica: Mirna Vladušić

Voditelj: Mate Šimundić

20. XI. gimnazija, Zagreb
KAKO JE GRINCH UKRAO
BOŽIĆ (ILI O POTROŠAČ-
KOM MENTALITETU KAPI-
TALISTIČKOG DRUŠTVA)

Učenica: Kristina Tampuš
Voditeljica: Ivana Babić

21. Gimnazija Lucijana Vranja-
nina, Zagreb

ISKRE

Učenica: Katarina Kukavica
Voditeljica: Diana Herak-Jović

22. XVI. gimnazija, Zagreb
NA(D) POLJIMA MAGLE

Učenik: Hrvoje Korbar
Voditeljica: Jadranka Tukša

23. I. gimnazija, Zagreb
HORMONI I TAKO TO

Učenica: Lucija Šutić
Voditeljica: Antonija Sikavica
Joler

24. VII. gimnazija, Zagreb
BEZ TREĆEGA - ČETVRTI
ČIN

Učenik: Tomislav Lukač
Voditeljica: Katarina Slade

25. Druga ekonomska škola, Za-

greb

ČESTITARI MOJI MILI

Učenica: Barbara Sopić
Voditeljica: Branka Vrnoga

Samostalni novinarski izraz – osnovne škole

1. OŠ „Pavao Belas“, Brdovec
POLETJEH S GAVRANOM

Učenica: Sara Pavić
Voditeljica: Ivanka Tomić

2. OŠ Eugena Kvaternika, Velika
Gorica

JE LI NAM SLIKA DOISTA NE-
OPHODNA

Učenica: Maria Magdalena Ma-
tić

Voditeljica: Jasminka Tihi-Ste-
panić

3. OŠ Turanj, Karlovac
E, MOJ NIKOLA, LIJEPO SAM
TI REKLA

Učenica: Petra Tuškan
Voditeljica: Željka Petrunić-Tek

4. OŠ Vojnić, Vojnić
MUŽA ĆU SI NAĆI SAMA

Učenica: Majlinda Ajrulai
Voditeljica: Anica Globan

5. OŠ Ljudevita Modeca, Križevci
SKUPILI OKO 13 TISUĆA KUNA
Učenik: Dino Davosir
Voditeljica: Martina Valec Rebić
6. OŠ Slavka Kolara, Hercegovac
OBEĆANJE LUDOM RADOVANJE
Učenica: Mateja Jurčić
Voditelj: Stjepan Banas
7. OŠ „Rikard Katalinić Jeretov“, Opatija
I DA SAM MOGLA BIRATI, JA BIH OPRTILA KOŠ
Učenik: Ivo Radetić
Voditeljica: Melana Međimorec
8. OŠ Zvonka Cara, Crikvenica
DRUGI TITANIK
Učenica: Ivona Martinović
Voditeljica: Marijana Marić-Tonković
9. OŠ Gornja Vežica, Rijeka
HRVATSKI LANGUAGE
Učenica: Stella Podgornik
Voditeljica: Vesna Argentin
10. OŠ „Ljudevit Gaj“, Nova Gradiška
JOSIPA
Učenica: Maja Wiena Benić
Voditeljica: Blagica Pečnjak
11. OŠ Šime Budinića, Zadar
S KOZAMA U EUROPSKU UNIJU
Učenica: Tonka Hrboka
Voditeljica: Jasmina Sandalić
12. OŠ Frana Krste Frankopana, Osijek
ZUCKERBERGOVA GALAKSIJA
Učenica: Mia Jakelić
Voditeljica: Andrea Plavšić
13. OŠ Ivana Brlić Mažuranić, Koška
SVIJET MIJENJAJU MALE STVARI
Učenica: Stefani Duvnjak
Voditeljica: Daria Beram
14. OŠ Ivan Goran Kovačić, Đakovo
ODZVONILO UČENIČKOM ZVONJENJU
Učenica: Tamara Vrtarić
Voditelj: Ante Andabak
15. OŠ don Lovre Katića, Solin
OD HRABROSTI DO KREATIVNOSTI

Učenica: Marija Poljak
Voditeljica: Hrvatka Kuko

16. OŠ Kaštanjer, Pula
OSAMLJENI DIV NA JUGU
ISTRE

Učenik: Matej Butković
Voditelj: Petar Simić

17. OŠ Draškovec, Draškovec
ZAMALO SAM OSTAO BEZ
MAME ZBOG PLAVE KOSE

Učenik: Luka Repalust
Voditeljica: Ivana Beti

18. III. osnovna škola Čakovec,
Čakovec

BAKA OLGA

Učenica: Leona Glavak
Voditeljica: Tihana Preksavec

19. OŠ Marije Jurić Zagorke, Za-
greb

NE USTAJEM NA LIJEVU

Učenica: Antonija Maričić
Voditeljica: Melita Horvatek
Forjan

20. OŠ Rudeš, Zagreb
MARTINA JE UVIJEK ZA

Učenik: Antonio Britvar
Voditeljica: Mirjana Jukić

Samostalni novinarski izraz – srednje škole

1. Srednja škola Petrinja, Petri-
nja

BILJEŠKE O EKUPI S FACEBO-
OKA

Učenica: Stela Krotin
Voditelj: Goran Marjanović

2. Gimnazija Bernardina Fran-
kopana, Ogulin

RAZLIČITOST KAO IZAZOV!
JESMO LI LICEMJERNI?

Učenica: Anamarija Alibašić
Voditelj: Hrvoje Magdić

3. Gimnazija Petra Preradovića,
Virovitica

SPALITI PRIJE ČITANJA

Učenica: Sara Marija Lovrenović
Voditeljica: Zdenka Kos

4. Ekonomska škola, Požega
LJUBI RODE JEZIK IZNAD
SVEGA

Učenica: Marija Magdalena Hor-
vat

Voditeljica: Marija Šag Sadilek

5. Klasična gimnazija fra Marija-
na Lanosovića s pravom javnosti,
Slavonski Brod

ČINI PRAVU STVAR NA PRAVI
NAČIN, U PRAVO VRIJEME

Učenica: Barbara Galović

Voditeljica: Blanka Borić

6. Gimnazija Nova Gradiška,
Nova Gradiška

AKO IMATE SAN – NE ODU-
STAJTE

Učenica: Paula Benić

Voditeljica: Ljiljana Ptačnik

7. Ugostiteljsko-turistička škola,
Osijek

RECEPCIONARI BEZ DOBRE
PRAKSE

Učenica: Marija Sekur

Voditeljica: Sanja Klanac

8. I. gimnazija, Split

SPLITSKA POSLIJEIZBORNA
ŠUTNJA

Učenica: Anamarija Tomaš

Voditelj: Ivica Šušić

9. Pazinski kolegij – klasična gi-
mnazija Pazin s pravom javnosti
ZBOGOM, ŽIVOTE!

Učenik: Antonio Kokić

Voditeljica: Orijana Paus

10. Ekonomska i trgovačka ško-
la, Dubrovnik

MAMA MEĐU NAMA

Učenica: Dolores Ferenc

Voditeljica: Sandra Rossetti-Baz-
dan

11. Gospodarska škola, Čakovec
STARO RASKRIŽJE – NOVA
REGULACIJA: SEMAFORIZA-
CIJA ILI KRUŽNI TOK

Učenica: Ana Marija Babić

Voditeljica: Vedrana Močnik

12. XVI. gimnazija, Zagreb

UMJETNOST: NAROD – 1:0

Učenik: Hrvoje Korban

Voditeljica: Jadranka Tukša

13. V. gimnazija, Zagreb

DO JUŽNOAFRIČKE REPU-
BLIKE I NATRAG

Učenik: Yannick Mudrovčić

Voditeljica: Vesna Muhoberac

14. III. gimnazija, Zagreb

PUSTOLOVINA ČITANJA I PI-
SANJA

Učenica: Petra Plivelić

Voditeljica: Maja Ilić

15. I. gimnazija, Zagreb

PUTOVATI? ZAŠTO (NE)?

Učenica: Jelena Sesar

Voditeljica: Antonija Sikavica
Joler

Članovi državnih povjerenstava Smotre LiDraNo 2012.

Članovi središnjeg odbora

Maja Zrnčić
Mirela Barbaroša-Šikić
Stipan Filaković
Željka Horvat Vukelja
Srećko Listeš
Miroslav Mićanović
Vlasta Ramljak
Adriana Tomašić
Sandra Vukić Gjeldum

Članovi za literarni izraz

Nada Babić
Vlasta Erdeljac
Zoran Ferić
Dubravko Jelačić Bužimski
Enes Kišević
Zorica Klinžić
Miroslav Mićanović
Damir Miloš
Dubravka Težak

Članovi za dramski izraz

Luka Dragić
Stephanie Jamnicky
Tanja Kirhmajer
Vanja Matujec
Davor Mojaš
Vlasta Ramljak, glumica

Snježana Samacreb
Kruna Tarle
Mario Kovač

Članovi za samostalne novinarske radove

Željka Horvat Vukelja
Anita Šojat
Snježana Marić

Članovi za školske listove

Marko Baus
Srećko Listeš
Borna Lulić

Članovi za radijske emisije

Goran Kušeceb
Lada Martinac Kralj
Srđan Nogić
Adriana Tomašić

Članovi za televizijske emisije

Stipan Filaković
Krešimir Mikić
Miran Miošić
Neven Hitrec

Ne zaboravite nikad njegovati čarobnu moćnicu *riječ* koju ste već u mladosti odabrali kao osebujni način vlastita izričaja. Kao zaštitni znak. Riječ, znak života. Riječ, budućnost i dobrotu. Misao i radost. Obavezu istine i poštenja. Riječ umjetnicu. Riječ stvarateljicu. – *Višnja Stahuljak*

LiDraNo je pokret koji bi mogao bez većih potresa skoro neopazice mijenjati školu – naravno nabolje. – *Branka Primorac*

Li hoće rijet – literatura, književnost, pisanje; **Dra** hoće rijet – drama, teatar, glumci; **No** hoće rijet – novine, novinar, vijest. Svi se mogu sakriti kada nastupaju LiDraNovci. – *Luko Paljetak*

Ratni LiDraNo '92 nije osamljena, jedinstvena priredba, bez korijena i pupčane veze s djetinjstima i mladostima koje su prohujale ovim hrvatskim tlom. – *Prof. dr. sc. Stjepko Težak*

LiDraNo 1991–2012.

1991. Zagreb	2002. Rovinj
1992. Rijeka	2003. Šibenik
1993. Čakovec	2004. Umag
1994. Pula	2005. Dubrovnik
1995. Virovitica	2006. Zadar
1996. Dubrovnik	2007. Novigrad
1997. Zadar	2008. Dubrovnik
1998. Križevci	2009. Pula
1999. Šibenik	2010. Šibenik
2000. Supetar	2011. Šibenik
2001. Novi Vinodolski	2012. Šibenik

